C.13.32.

118
7
27

XVI-2680

RESTAURAT
abril 2004

Modò ex bibliot.^ca^ Josephi Hier.^mi^ Besora

Olim ~~Ex bibliotheca [illegible]~~

CXVIII - 7 - 27

DE VARIA temporum in iure CIVILI OBSERVATIO-ne, Euſtathij olim Conſtanti-nopolitani Anteceſſoris Libellus.

ITEM:

LEGES RHODIORVM NAVALES, MILITARES ET Georgicæ IVSTINIANI: quarum priores ambę nunc primùm, Georgicæ autem multo emendatiores & auctiores quàm antea, iuxta exemplar D. ANTONII AVGVSTI-NI eduntur:

Opera & ſtudio SIMONIS SCHARDII I. C.

PROVINCIAL
UNIVER
BAR ELONA

BASILEAE, PER IO-*annem Oporinum.*

1950000722

AMPLISSIMO UIRO, pietate, eruditione, omniq; uirtutum genere præſtanti, D. IOANNI BAPTISTAE HAINZELIO, *patricio & Conſuli Auguſtano, Domino & Mecœnati ſuo colendo,*

SIMON SCHARDIVS I. C.

S. P. D.

QVI exteras atq; remotas regiones, HAINZELI ampliſsime, adeunt, diligēter curare ſolent, ut rem quādam illic cōparatam, amicis, & bene de ſe meritis domū adportent, quò ea & conſeruatam ipſorum memoriam teſtificentur, eorumq; congratulationem & gratiam promereantur. Etſi enim eæ res plerunq; tenues, nec admodum precioſæ eſſe ſolent: tamen cùm propter donātis animum, tum

locorum unde adferuntur ueneran-
dam dignitatem, neſcio quid gratiæ
habere uidentur. Cùm itaq; ad an
nos aliquot ſingularem tuam in me
beneuolentiam expertus, præterita
hyeme Italiam obirem, ad antiqui
moris obſeruationē me officiorum
ratione teneri atq; aſtringi facillimè
perſpexi. Cæterùm cùm, qui di-
tioribus mos eſſe ſolet, nec gemmæ
Indicæ, nec precioſorum nomiſma-
tum monumenta à me cōparari poſ-
ſent, nec fortè etiam id conueniret:
ne tamen penitùs morem uetuſtum
neglexiſſe, tuæq; in me beneuolen-
tiæ immemor fuiſſe uiderer, de lite-
rarij monumenti comparatione di-
ſpicere cœpi, quod & meæ faculta-
tis eſſet, & tibi uiro omni doctrina-
rum cognitione præſtanti probari
poſſe ſperarem.

Si etenim nomiſmatū, ſimiliumq;
rerum monumenta ob priſcam uetu
ſtatem, & perfectionis opinionem,
precij alicuius eſſe uidentur: quanto
pluris

pluris illa facienda, quæ præter pul-
chritudinem & antiquitatem, com-
monſtratione rationis, in rebus poli
ticis adminiſtrandis obſeruatæ, uitę
hominum, ſtudijsq; diſcētium com-
moditates quàm maximas adferūt.
Quare cùm me in iſta peregrinatio-
ne Bibliothecas diligētius excutien
tem, in LEGES NAVALES, MI-
LITARES ATQVE GEORGICAS,
Græcè cōſcriptas, incidere, & pòſt,
cōmendatione uiri doctiſsimi VIL-
HELMI SIRLETI, ad colloquium
& inſpectionem monumentorum
antiquorum clariſsimi eruditione &
uirtute uiri D. ANTONII AVGV-
STINI admiſſum, eaſdem inter cæ-
tera ab illo oſtendi, iudicioq; eius
peracri probari contigiſſet: non tan-
tùm ad exemplar Auguſtinianeum,
benignè humaniterq; mihi cum alijs
nonnullis conceſſum, illas deſcribi
curaui, ſed & cum alijs exemplari-
bus quę in Vrbe inueniebantur, per
ocium ipſe ſtudioſè contuli: ea ſen-
 tentia,

tentia, ſi non alterius in iſta profectione pro te munuſculi conficiendi ſeſe occaſio daret, hac interim minimè ſpernenda uterer.

Etſi autem poſtea alia, eaq; utilia, ad manus meas peruenerint, nihil tamē magis quàm has ipſas leges pro Amplitudine tua comparare libuit. Nam ne de ipſarum antiquitate, uel præſtantia & utilitate naualis, militaris, atq; ruſticæ rei quid dicam, quo hoc lenocinio munus ornetur, gratiusq; apud te efficiatur: quod nam conuenientius munus Amplit. T. à me offerri potuiſſet, quàm ad eam profeſsionem ſpectans, quam conſilio tuo ſuſceptā, patrocinio tuo cultam, conſtantiaq; benignitatis tuæ ad qualemcunq; exitum à me perductam, non tantùm fateri, ſed & profiteri mihi neceſſe eſt? Licet uerò nonnullis res nauticæ, militares ac ruſticę, à profeſsione Iuriſprudentię remotę & alienæ eſſe uideri poſsint: me tamen, qui & prudentiſsimos legumla-

gumlatores eas ſua nomotheſia proſecutos, & ueteres quoq; Iureconſultos in interpretatione earum quàm diligentiſsimè uerſatos eſſe ſcirem, non piguit puduit ue quid temporis earum deſcriptioni impendere, easq; latentes & quaſi obſoletas in gratiam ſtudioſorum eruere conari. Quis enim eſt uel mediocriter ſaltem in ſtudio iuris uerſatus, qui neſciat, res nauticas ſub titulo ad l. Rhodiam de iactu tractari: ac Voluſium Mætianum præſtantiſsimum Iureconſultum, ad Leges Rhodias peculiarem librum edidiſſe? De re autem militari, an non & quoq; titulus peculiaris in noſtris Pandectis extat, & celebratiſsimi Iureconſulti totos de ea libros ſcripſiſſe leguntur? An non etenim Arrij Menandri libri quatuor, Tarantini Paterni quoque totidem, Aemylij uerò Macri libri duo de Re militari cōmemorantur? Quàm uerò ſollicitè res ruſticæ, utpote ſine quibus urbanæ conſtare

ſtare non poſſent, ueterum Romanorum legibus ſint conſtitutæ, illa quæ XII Tabularum fragmentis de re ruſtica inſerta ſunt, abundè teſtantur: tum quoq; Imperatorũ conſtitutiones, & prudẽtiſsima Iureconſultorum reſponſa liquidò docent: quorum illę agricolas, eorum'ue boues, aut ruſtica inſtrumenta interturbari uetant, Auth. agricultoris. C. quæ res pign. oblig. poſſ. l. 2. C. ne ruſticani ad ull. obſ. deuoc. lib. 11. illa uerò toties inculcant, conſulendum eſſe ocio & ſecuritati agricolarum, ne occupati circa rem ruſticam, uel in forum temerè compellantur, uel ad ulla extraordinaria munera diſtrahãtur: pericuulm enim eſſe alioqui, ne deſtituatur annonæ præbitio. l. 2. ff. de nundinis. Viderant etenim uiri ingenio, uſu, rerumq; experientia peritiſsimi, non tãtùm ciuitatem aut gentem, ſed nec uitæ genus, uel domum ullam ſubſiſtere aut durare poſſe, niſi legum imperio quaſi uinculis

culis quibuſdam contineantur. Ac utinam, ut quę ipſorum in omnibus rebus uitæq; officijs certa lege muniendis diligentia cernitur, ea quoq; huius fatalis ſeculi eſſet, hauddubiè tam triſtis Reipub. facies paſsim nõ appareret. Quis etenim non uidet, quàm multæ calamitates ex legum militarium barbarico contemptu paſsim exoriantur? Quantis incommodis miſeri ex legum Georgicarũ neglectione obruãtur? quamq; commercia legum naualium deſpicientia concutiantur? Verùm à cõmemoratione earum rerum libens abſtineo, ne in multorum bonorum animis iuſtiſsimũ dolorem excitem.

Ego, ut dixi, perſpiciens haſce leges à mea profeſsione non alienas, de ijs ad te munuſculi loco mittendis, mecum conſtitui. Cùm autem & libellus EVSTATHII olim Anteceſſoris Conſtãtinopolitani, de Varia temporum obſeruatione, ad manus quoq; eſſet: eum illis adieci, non

alia de cauſa, quàm nouitate eius, &
utilitate adductus. Nã cum in foro,
ſi qua in re alia, temporum notatio
& obſeruatio cumprimis ſit neceſſa-
ria, propter uarias multipliceſq; eo-
rum diuerſitates, nullius in eorũ an-
notatione diligentiam tantã cogno
ui, quantam EVSTATHII: licet &
ueterum & recentiorum interpre-
tum aliqui id argumẽtum ex profeſ-
ſo ſuſceperint atq; tractarint.

Cæterùm, quia hæc ita ſcripta ui-
debam, ut pauci ea cognoſcere poſ-
ſent, quòd alijs potius rebus quàm
linguæ Græcæ plerię; hoc tempore
ſtudere malint: ego, licet iam quoq;
uſum eius inter grauia tetricaq; Iu-
riſprudentiæ ſtudia, per aliquot an-
nos intermiſiſſem, non illibenter ta-
men qualemcũq; interpretationem
Latinis adiunxi, partim linguæ Græ
canicæ recolendæ, partim alios iuuã
di ſtudio: non quidẽ elegantiam di-
ctionis ſequens, ſed in id incumbẽs,
ut ſenſum redderem, & ſi quę uerbis
legum

legũ Latinis expreſſa occurrerẽt, ea-
dẽ in interpretatione uſurparẽ, nulla
ijs ratione mutatis. Ac ut id ab alijs
uideri poſſet, legũ capita, unde una-
quęq; ſentẽtia mihi deſumpta eſſe ui
debatur, annotata ſubieci: ijs quoq;
interdũ obiter adiũctis, quę in tẽpo-
rum cõſignatione ab EVSTATHIO
uel breuitatis ſtudio, uel incuria o-
miſſa, mea diligẽtia in tabulas relata
eſſent. Iſta ergo qualiacũq; ſint, ut
meæ de tua in me beneuolentia me-
morię ſignum, & ut debitas πρωτογεν-
νημάτων ἀπαρχὰς, exemplo diligen-
tium agricolarum tibi HAINZELI
ampliſsime, initiò obferre uolui.

Verùm de tota re diligentius co-
gitanti, & illud in mentẽ ueniebat, le
ges haſce propter nouitatẽ haud du-
biè multorũ cenſurã ſubituras, inſi-
gnis uiri ſubſidio & autoritate mu-
niendas eſſe. Si etenim ueteres cele-
bratiſsimi legumlatores, Minos, Ly
curgus, Numa Põpilius, ſuis legibus
ac ſanctionib. Iouẽ, Apollinẽ, Nym-
phas,

phas, ſimiliaq́ numina præficienda
eſſe arbitrati fuere, quò eę plus fidei,
autoritatis & cōmendationis habe-
rēt: quãto maiore ſubſidio his legib.
opus erit, nō ab illuſtri legū cōdito-
re prolatis, ſed ſtudioſo earū è tene-
bris in lucē poſt lōga tempora reuo
catis? In eius ergo cogitatione uer-
ſanti, & autoritatē & defenſionē no
minis tui inſcriptione ijs nō exiguā
cōciliari poſſe eſt uiſum. Te ſiquidē
uirū eum eſſe ſcio, quē nō tantùm ci
ues tui ob præclaras atq́ eximias in-
genij naturæq́ dotes meritò diligāt
ac prędicēt, docti omnes hinc inde
etiam in exteris regionib. certatim
colant, ſtudioſi ut unicū ſubſidij por
tum religioſé obſeruēt: ſed & à uirtu
te alieni, plurimi faciendū arbitren-
tur. Ac poſſem hic prolixè recenſere
tuam in omni doctrinarū genere pe
ritiam ſingularē, uitæ moderationē
præſtantē indicare, animū æquitatis
iuſticiæq́ obſeruantiſſimū prædica-
re, pietatē oſtēdere, ac bene merēdi
de Eccle-

de Eccleſia & doctis ſtudium uerbis
& teſtimonijs citra adulationis ſuſpi
cionem ornare. Sed id nō alia de cau
ſa, quàm breuitatis, omitto: gnarus
eius quod Pindarus dixit,

Αρεταὶ δ' ἀεὶ μεγάλαι πολύμυθοι.

Igitur eas attigiſſe contentus, hoc o-
ro, ut cùm tantum in te præſidij col-
locem, ut hiſce Legibus nomine tuo
apud doctos & ſtudioſos autoritas
ac gratia, cōtra obtrectatores ac in-
uidos defenſio acquiri poſsit, eas ut
pignus mei in te amoris ac cultus ac-
cipere, tuaq́ autoritate defendere,
me autem priſtina beneuolentia tua
cōplecti & proſequi uelis: certa fidu
cia, id à me ſedulò agi, ut quę hacte-
nus humanitate ac ope tua à me cul-
ta fuere ſtudia, eos cū tēpore fructus
ferant, qui alijs cum nominis tui lau
de, meæq́ in hiſce ſtudijs diligentiæ
teſtimonio, cum tēpore probari poſ
ſint. Vale uir ampliſsime, uerum Rei
pub. tuæ decus. Datę Baſilææ,
Anno 1561. Cal. Iulij.

LEGVM

LEGVM QVAE IN HOC LIbro continentur, Elenchus.

DE TEMPORVM PRAEſcriptione.

De momento. Pagina 17
De hora 31
De unico die 23
De prȩſcriptione duorum dierum 27
De III dierum præſcriptione 29
De VII dierum præſcriptione 31
De IX dierum prȩſcriptione. ibid.
De X dierum præſc. 33
De XV dierum prȩſcriptione 37
De XX dierum præſcript. ibid.
De XXX dierum prȩſcriptione 41
De prȩſcript. XL dierum 47
De L dierum præſcriptione. ibid.
De præſcript. LX dierum 49
De trium menſium prȩſcript. 57
De præſcript. centum dierum 61
De IIII menſium præſcript. ibid.
De V menſium præſcriptione 65
De VI menſium præſcript. 67
De VII menſium prȩſcript. 73
De VIII menſib. ibid.
De præſcript. IX menſium 75
De prȩſcript. XI menſium. ibid.
De anno 77
De duobus annis 91
De tribus annis 101
De quadriennio 105
De quinquennio 107
De ſeptem annis 111
De X annorum præſcript. 113
De XII annis 115
De XIIII annis. ibid.
De præſcript. XV annorum 117

De XVII

De XVII annis. ibid.
De prȩſcrip. XVIII annorum 119
De XX annis. ibid.
De XXV annis 123
De XXX annorum præſcript. 125
De L annis 133
De LX annis 135
De LXX annis. ibid.
De cẽtum annis. ibid.

DE moribus & pœnis militarib. leges 141

IVSTINIANI leges de re ruſtica 167
Procœmium. ibid.
De agricolis 169
De parte fructuum ſoluenda 179
De perceptione mediętatis fructuũ. ibid.
De furto 181
De armentarijs 185
De pauperie quadrupedum 189
De damno 193
De cædib. animalium 195
De pugna duarum quadrupedũ, & impreſsione, & damno 197
De arboribus 201
De incendio 203
De ſeruis 205
De nouis operibus 207
De molis 209
De ui 211

LEGES Nauales Rhodiorum 213
Summæ legum Naualium 215
Leges Nauales 217
Summȩ ſelectarum legum Rhodiarũ, 223
Leges Rhodię ſelectę 229
De legibus naualibus Rhodiorum, ex libro quodam legali Docimi 265

FINIS.

ERRATA.

Pag. 123. 1. De XXV *annis* 289. 21. *ut mirer, doctiſs. & uerſ. ult. Simomata* 292. *antepen. imponatur*

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΩΝ ΑΠΟ ΡΟ- πῆς ἕως ρ̄ ἐνιαυτῶν.

ΠΕΡΙ ΡΟΠΗΣ.

α.

Ἐλευθερώθη δούλη ἐν διαθή-
κῃ, ἐὰν τρία τέκῃ. ἔτεκεν ἕ-
να, καὶ μετὰ ταῦτα τρία, ὁ
τέταρτος τῶν παίδων ἐλεύ-
θερος. μετὰ γὰρ τὸ τεχθῆ-
ναι τὸν τρίτον, ἐξέβη ἡ αἵρεσις περὶ ἐλευθε-
ρίας, ὥσπερ οἱαδήποτε ἑτέρα αἵρεσις, καὶ
τὸν τέταρτον ἐλευθέρα τέτοκε. ταὐτὸν ἐ-
στὶν, κἂν ἐξ ἀρχῆς β̄, καὶ μετὰ ταῦτα β̄ ἔ-
τεκεν. ἰδοὺ ῥοπὴ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῷ τῷ
τελευταίῳ τεχθέντι χαρίζεται.

β Καὶ ἡ γραφεῖσα ἐν διαθήκῃ ἐλευθέρα,
ἐὰν παράσχῃ πέτρῳ ἢ τῷ κληρονόμῳ ῑ νο-
μίσματα, ἐὰν ἐκείνῃ τῇ ῥοπῇ ἐν ᾗ τίκτει, δι'
ἑτέρου παράσχῃ τὰ ῑ νομίσματα, ἐλευθέρα
πιστεύεται τετοκέναι, ὡς πληρώσασα τὴν
αἵρεσιν, εἰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ τοῦ τοκετοῦ
ταῦτα παρέσχεν.

γ Ἀπὸ ῥοπῆς εἰς ῥοπὴν ψηφίζεται τῶν ιε̄

ἐνιαυτῶν

DE TEMPORI-
BVS ET DILATIONIBVS À MO- mento uſq; ad centum an- norum ſpacium.

DE MOMENTO.

1.

ANcilla ſi tres peperiſſet, libera
eſſe teſtamento iuſſa eſt. primo
partu unum, ſecundo tres pepe
rit: quin ultimus liber naſcatur,
dubitari non debet. nam poſt-
quam tertius editus eſt, conditio libertatis
extitit, ueluti quælibet alia, & quartum libe-
ra peperit. Idem eſt, ſi primò duos, poſtea ge-
minos peperit. Ecce ut momentum ultimo in
lucem edito libertatem largiatur. ff. de ſtat. hom.
l. Areſcuſa.

2 Et manumiſſa in teſtamento ſub hac con-
ditione, ſi Petro aut hæredi 10 dederit, ſi eo
momento quo parit per alium impleuerit con-
ditionem, libera peperiſſe credenda eſt, ut quæ
conditioni ſatisfecerit, etiamſi in ipſo momento
partus ea dederit. ff. eodem. l. præallegata.

3 À momento in momentum computatur 15

ἐνιαυτῶν ὁ χρόνος· καὶ ὁ ἐνδὸν τούτου τι πρά-
ξας, ἐνήλικος οὐ νομίζεται, ἀλλὰ περιγρα-
φόμενος ἀποκαθίσταται.

δ Κἂν μιᾷ ῥοπῇ τις νεμηθῇ μόνον πρᾶγ-
μα, ὅπερ μὴ παρὰ δεσπότου καλῇ πίστει
ἀγοράσῃ, ἔχει τὴν λ' ἐτῶν ἀγωγὴν ἐκπε-
σών.

ε Εἰ ἀγοράσῃ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πρά-
της ἔχει τὴν ἐπιλογήν. καὶ ὁ πρῶτος τε-
λευτήσας, αὐτῷ κινδυνεύεται. εἰ δὲ καὶ ὁ
ἕτερος, τῷ ἀγοραστῇ. εἰ δὲ καὶ οἱ β' δοῦλοι
τελευτήσουσιν ἐν μιᾷ ῥοπῇ, ἀπαιτεῖται
ὁ ἀγοραστὴς τὸ τίμημα, ἐὰν μὴ ἔφθασε αὐτὸ
καταβαλεῖν.

ϛ Ἐὰν γραφῇ τις κληρονόμος, εἰ παράσχῃ
τυχὸν ρ' νομίσματα Πέτρῳ, δύναται καὶ
ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ παρέ-
χων αὐτὰ δι' ἑαυτοῦ, ἢ καὶ δι' ἑτέρου, κλη-
ρονομεῖν.

ζ Ἐὰν τις δωρήσηται τινὶ οἰκέτην, ἐφ' ᾧ
ἐλευθερῶσαι αὐτόν, τῇ αὐτῇ ῥοπῇ ἀναγ-
κάζεται ἐλευθερῶσαι αὐτόν. οὐκοῦν δὴ ἐὰν
ὑπεξουσίῳ δωρηθῇ, οὐδὲ τοιούτῳ ὅρῳ προσπο-
ρίζεται τῷ πατρί, ἀλλ' εὐθέως ἐλευθεροῦται.

η Οἱ γεωργοὶ ὀφείλουσι τῇ βώλῳ, ἤτοι τῇ

γεωργίᾳ

annorum tempus: & qui intra id quid fecerit, pu
bes non exiſtimatur, ſed circumſcriptus reſtitui
tur. ff. de min. l. deniq;. § minorem. C. de temp. in
integ. l. ult.

4 Etſi quis unico momento ſolùm poſſederit
rem, quā à non domino bona fide emit, ſi ea ex-
ciderit, 30 annorum actionē habet. ff. de acquir.
poſſ. l. ſi aliena res. & l. ſed etſi. ff. de publ. in rē.

5 Si emptio ita facta fuerit, Petrus aut Pau-
lus mihi emptus eſto, uēditor habet electionē: et
ſi prior deceſſerit, periculū eius ad uenditorē: ſi
uerò alter, ad emptorē reſpicit. Sed etſi pariter
deceſſerint in uno momento, preciū ab empto-
re debetur, ni id iam ſoluerit. ff. de cōtrah. empt.
l. ſi in emptione. § fin. cum ſimilibus.

6 Si quis hæres ſcriptus ſit ſub cōditione for
tè, ſi centū dederit Petro: hæreditatem conſequi
poteſt: etſi ea in ipſo articulo mortis ſuæ dederit
uel per ſe, uel per aliū. ff. de condit. inſt. l. ult.

7 Si cui ſeruus donatus fuerit ut manumitta-
tur, eodem momēto eum manumittere cogitur.
Atqui ſi filiofamiliàs datus fuerit, interim patri
non acquiritur, ſed ſtatim liber fit. ff. de manu-
miſſ. l. cauſam.

8 Coloni ita glebæ aut agriculturæ inhærere

 debent,

γεωργίᾳ ἐμπεπῆχθαι, ὥστε μηδὲ ἐν ῥοπῇ τινὸς καιροῦ ἀποστῆναι τῆς γεωργίας.

θ Ἐὰν τις δωρήσηται χρήματα ὑπεξουσίῳ ἐπὶ αἱρέσει τοῦ ταῦτα καταβαλεῖν δανειστῇ αὐτοῦ τοῦ ὑπεξουσίου, ἅμα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ τοῦ δοθῆναι τὰ χρήματα, ἐπὶ τοιούτῳ ὅρῳ τῷ ὑπεξουσίῳ, μεταφέρεται ἡ δεσποτεία αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπὶ τὸν δανειστὴν τοῦ δωρησαμένου.

ι Ἐὰν ὑπεξούσιος παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς δανεισάμενος, ἀποστείλῃ τῷ ἰδίῳ πατρὶ γράμματα, δηλῶν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλεῖν τῷ δανειστῇ· ἐὰν ἀποδοκιμάζῃ τὸ δάνειον, εὐθὺς διαμαρτυρίᾳ χρήσασθαι, σημαίνων δι' αὐτοῦ τὴν ἐναντίον αὐτοῦ βούλησιν.

ια Τὸν ἐνιαυτὸν κατὰ νόμον, οὐ κατὰ ῥοπῆς εἰς ῥοπὴν, ἀλλ' ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀριθμοῦμεν.

ΠΕΡΙ ΩΡΑΣ.

α.

Ἐὰν τις ἐν ἑτέρᾳ μὲν ὥρᾳ αὐτῷ αὐθεντικὴν τυπώσῃ διαθήκην, ἐν ἑτέρᾳ δὲ ὥρᾳ ὀρφανικὴν ποιήσῃ, παραληφθέντων ἐν αὐτῇ ε' μαρτύρων, ἔῤῥωται ἡ αὐτὴ ὀρφανικὴ διαθήκη, καὶ ἀνατρέπει τὴν αὐθεντικὴν ὡς μεταγενεστέρα.

β Ἐκά-

debent, ut ne puncto quidem temporis ab agricultura recedant. l. colonos. C. de agricol. & cenſ. lib. 11.

9 Si quis filiofamiliâs pecunias dederit ſub conditione, ut eas creditori ſoluat, protinus & in momento eodem quo pecuniæ dantur ſub tali conditione, pecuniæ dominium transfertur in creditorem filijfamiliâs cui pecunia data eſt. l. ſed ſi paterfamiliâs. ff. ad ſenatuſc. Maced.

10 Si filiusfamiliâs præter uoluntatem patris pecunia mutuò accepta, literas ad ipſum emiſerit, ſignificans ut pecuniam creditori ſoluat: debet pater, ſi mutuum improbat, continuò conteſtationem interponere contrariæ uoluntatis. ff. eodem. l. ſi filiusfamiliâs.

11 Annum ciuiliter, non ad momenta temporum, ſed ad dies numeramus. ff. de uerb. ſig. l. anniculus, 2.

DE HORA.

1.

SI quis alia hora ſibi teſtamentum fecerit, alia uerò pupillare in quo quinque teſtium numerus comprehenſus ſit: pupillare ualet, & ut poſterius principale patris euertit.

Id uix legib. expreſſum inueni-es. Vide ea quæ tractātur l. 2. ff. de uulg. & pupill. Inſt. de pupill. ſub. §. Liberis.

a 3 2 Cu-

β Ἑκάστης ἡμέρας αἱ ἑπτὰ ὧραι πρῶται μέρος μεῖζόν ἐστι τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ τελευταῖαι οὐχ ὁμοίως.

γ Καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὅταν ἡβήσῃ καλῶς διατίθεται, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τοῦ πληρῶσαι τὸν ιβ΄ ἢ ιδ΄ ἐνιαυτόν, μετὰ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς νυκτός. ἔγνωμεν γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, τίτ. ιβ΄. διατάξεως η΄. ὅτι ἡ ἡμέρα ἀπὸ τῆς ς΄ ὥρας τῆς νυκτὸς ἄρχεται, καὶ τελευτᾷ εἰς ς΄ ὥραν τῆς ἐπιούσης νυκτός. ὥστε καὶ τὸ πραττόμενον ἐν μιᾷ τούτων τῶν κδ΄ ὡρῶν, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δοκεῖ γίνεσθαι. καὶ εἰκότως ἡ γενομένη διαθήκη μετὰ ς΄ ὥραν τῆς νυκτὸς ἔρρωται, ὡς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ ιδ΄ χρόνου γενομένη.

ΠΕΡΙ α΄ ΗΜΕΡΑΣ.

α.

Εἴκοσι μίλια καθ' ἡμέραν ἀριθμεῖσθαι ὁ πραίτωρ κελεύει, τῷ ὁμολογήσαντι παραγίνεσθαι εἰς τὸ δικαστήριον, ἄνευ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁμολογεῖται καὶ παρίσταται. αὗται γὰρ οὐ καταλογίζονται.

β Ἐάν τις εἰς ὡρισμένον χρόνον παράστασιν τινὸς ὁμολογήσῃ, ἐκείνη ἡ ἡμέρα σκοπεῖται, καθ' ἣν παράστασις ὡρίσθη.

ἐὰ

2 Cuiuſq; diei maior pars eſt horarū ſeptem, primarum diei, non ſupremarum. ff. de uerb. ſig. l. urbis. §. cuiuſq;.

3 Et maſculus & femina rectè teſtatur diem unum antè quàm 12 uel 14 annū cōpleuerit, poſt ſextam horam noctis. Scimus etenim in ſecundo lib. fforum tit. 12. lege octaua dici, diem à ſexta hora noctis incipere, & ſexta hora noctis ſequentis finiri: ita ut quidquid in ijs uigintiquatuor horis ſit actum, id eodem die uideatur eſſe factum. Meritò itaq; teſtamentum poſt ſextam horam noctis factum ualet, tanquam ultimo die decimiquarti anni factum. ff. qui teſtam. fac. poſſ. l. qua ætate.

DE VNICO DIE.

1.

Vicena milia paſſuum in ſingulos dies prætor dinumerari iubet ei qui iudicio ſiſtere ſe promiſerit, præter eum diem quo cautū promittitur, & in quem ſiſtere in iudiciū oportet. nam ſi duo, non computantur. ff. ſi quis caut. in iud. l. 1. & ff. de uerb. ſig. l. itineri.

2 Si quis certo ac definito tēpore ſe quē iudicio ſiſtere uelle ſpoponderit, ille dies ſpectatur quo ſatiſdatio de in iudicio ſiſtendo circūſcripta

a 4 fuit.

εἰ δὲ πρὸ τῆς ὁρισθείσης ἡμέρας τελευτήσει ἐκεῖνος, οὗτινος ἡ παράστασις ὡμολογήθη, οὐ κρατεῖται.

γ Ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ βισέξτου, εἴτε ἐν τῇ β̄ τεχθῇ τις, ἀδιάφορόν ἐστιν. ἐξ ἐκείνου γὰρ τὸ κε̄ ἔτος ψηφίζεται, ὡς τῶν β̄ ἡμερῶν ἀντὶ μιᾶς παραλαμβανομένων.

δ Χρὴ τοὺς ἄρχοντας κατὰ κυριακὴν ἐπισκέπτεσθαι τὰς φυλακάς, καὶ ὁρίζειν, ἵνα φιλανθρώπως αὐτοῖς οἱ φύλακες χρήσωνται, καὶ τροφὰς διδῶσι, καὶ λούωσιν αὐτούς.

ε Οἱ ἐπίσκοποι ἐπισκεπτέσθωσαν τοὺς ἐν φυλακῇ κατὰ τετράδα ἢ παρασκευήν, καὶ παρασκευαζέτωσαν τοὺς ἄρχοντας ποιεῖν ἐπ' αὐτοὺς ὅσα οἱ νόμοι κελεύουσι. μὴ πειθομένου δὲ τοῦ ἄρχοντος, μηνυέτωσαν τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτοῦ.

ϛ Μὴ ὑφιστάσθω Ἰουδαῖος σωματικὰς λειτουργίας, ἤτοι ἀγγαρείας, ἐν ἀπράκτῳ ἤτοι ἐν ἑορτασίμῳ αὐτοῦ ἡμέρᾳ.

ζ Ἡ ἡμέρα τῆς ἁγίας κυριακῆς, καὶ τῆς χριστοῦ γεννήσεως, ἄπρακτος ἔσω.

η Ὁ χρεωστῶν ὑπὸ ἡμέραν, πᾶσαν τελείαν

τὴν

fuit. Si uerò is de quo ſiſtendo promiſſũ fuit, ante definitum diem deceſſerit, is qui fideiuſſit non tenetur. l. 2. & leg. ſeq. ff. Si quis caut.

3 Vtrũ priore, an poſteriore die biſexti quis natus ſit, nihil refert. ita enim annus decimuſquintus computatur, ac ſi id biduum pro uno die accipiatur. l. 3. § minorem. ff. de min. l. cum biſextus. de uerb. ſig.

4 Iudices diebus Dominicis carceres inſpicere oportet, & ſtatuere ut carcerũ cuſtodes clauſis humaniter tractatis, uictualem ſubſtantiam miniſtrent, eoſq; ad lauacrum ſub fida cuſtodia ducant. l. iudices. C. de epiſc. aud.

5 Epiſcopi quolibet die Veneris incarceratos uiſitanto, & iudices ſollicitanto facere erga eos quæ leges præcipiũt. Iudicibus uerò non obtemperantibus, id regi indicanto. C. l. præalleg. Et in conſtitutione Nicephori græca nondum impreſſa, quæ incipit, ὥπλισε καὶ μελίτας.

6 Iudæus die feriato aut feſto ſuo munera corporalia aut angarias nõ ſuſtineto. C. de Iud. & Cel. l. die Sabbato.

7 Sanctus dies Paſchæ, & dies natalis Domini, feriatus eſto. l. ut in die. C. de ferijs.

8 Debenti pecuniam ad diem, totus ultimus

 dies

BIBLIOTECA PROVINCIAL UNIVERSITARIA BARCELONA

τὴν ἡμέραν ἔχει, εἰς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος.

θ Ἐὰν δυσὶ τισὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὑποτεθῇ, αἱ ὧραι αἱ προλαβοῦσαι καὶ ὑστερίζουσαι οὐ ποιοῦσι τινὶ αὐτῶν προτίμησιν, ἀλλ᾽ ὑπόκειται αὐτοῖς κατ᾽ ἀναλογίαν τοῦ χρέους.

ι Ἡ ἡμέρα τοῦ Νατaλίου, ἄπρακτός ἐστι.

ια Ἐὰν τις ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ κατεδικάσθη, φωνῇ ἐγκαλέσηται, ἀρκεῖ αὐτῷ ἡ τοιαύτη ἔγκλητος.

ιβ Πρὸ μιᾶς ἡμέρας ὀφείλει προλέγειν ὁ μέλλων περί τινος ποιῆσαι ἐξέτασιν, ὅτι ἔσται ἐξέτασις, ἵνα μὴ οἱ κατηγορούμενοι τῷ αἰφνιδίῳ εἰς φόβον καὶ θόρυβον ἐμβάλλωνται.

ΠΕΡΙ β̄ ΗΜΕΡΩΝ.

α.

Ὁ δεξάμενος ἀρχὴν, ὀφείλει πρὸ β̄ ἡμερῶν τοῦ ἐπιβῆναι τῆς ἐπαρχίας, καθ᾽ ἣν ὁ τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐστὶν, ἀποστέλλειν πρὸς αὐτὸν γράμματα φιλικὰ, πρὸς τὸ ὑπαντηθῆναι τὴν τάξιν, καὶ ἕως τότε λαμ-

dies ad ſolutionem cedit. l. in illa ſtipulatione. ff. de uerb. obligat. l. qui ante. l. eum qui ita. ff. eodem.

9 Si eadem res duobus eadem die pignori ſit data, priorum aut poſteriorum horarum ratio, nulli ipſorum ius prælationis facit, ſed utriq; ipſorum ſuppoſita eſt pro quantitate debiti. ff. de pignor. l. ſi fundus. § fin.

Additio. Adde, quòd iudex eodẽ die quo lata eſt ſentẽtia, poteſt eã emendare in acceſſorijs. l. acta. ff. de re iud. Eſt & alia C. de appell. l. litigatoribus. itẽ l. 1. §. quod aũt. ff. de aq. quot. & æſt.

10 Dies natalis Domini feriatus eſt. l. ut die. C. de ferijs.

11 Si quis ipſo die quo condemnatus eſt, uiua uoce inter acta appellauerit, ſufficit talis appellatio. ff. de appell. l. à ſententia.

12 Inquiſitionem facturus, ante diem palàm facere debet, ſe inquiſiturum, ne accuſati re improuiſa ac repentina in metum atque terrorem incidant. l. uiuus. § cogniturũ. ff. de quæſt.

DE PRAESCRIPTIONE duorum dierum.

1.

QVi magiſtratum ſuſcipit, duos dies antè quàm prouinciã ingrediatur, in qua eſt qui magiſtratu defungitur, debet ad eum mittere epiſtolam amicè conſcriptam, quæ uelit ut cohors mittatur in eius occurſum, & ex eo tẽpore

annonas

λαμβάνειν τὰς σιτήσεις.

β Ἐὰν αἵρεσις ἐπιτεθῇ, καὶ μὴ ὁρισθῇ, ἡμέρας β̄ ἔχει εἰς τὸ πληρῶσαι τὴν αἵρεσιν.

γ Ἐὰν ἀνὴρ ἢ πατὴρ τὸν μοιχὸν καταλάβῃ ἐπὶ τῇ γυναικὶ ἢ θυγατρί, ὃν οὐ βούλεται ἀνελεῖν, ἢ οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ, ἐπὶ κ̄ νυκτερινὰς καὶ ἡμερινὰς μόνον ὥρας ὀφείλει αὐτὸν κρατεῖν, ἐπὶ τὸ διαμαρτύρασθαι.

δ Ἐὰν αἵρεσις τοιαύτη δοθῇ, εἰ δεῖνα τόδε ποιήσει ἐν ἡμέραις, καὶ μὴ προστεθῇ ἐν πόσαις ἡμέραις, ἐν β̄ ἢ ῑ ἡμέραις χρὴ αὐτὸν πληρῶσαι τὴν αἵρεσιν.

ε Ὀφείλουσιν οἱ στρατιῶται χορηγεῖσθαι ἐν ἐξπεδίτῳ δύο ἡμέρας βουκέλλατον, μίαν ἡμέραν λάρδον, μίαν ἡμέραν οἶνον, ἄλλην ἡμέραν προβάτειον.

ΠΕΡΙ Γ΄ ἩΜΕ-ρῶν.

α.

Ἐὰν ἐκ τοῦ ἐμοῦ δένδρου εἰς τὸν σὸν ἀγρὸν βάλανοι πέσωσιν, καὶ οὐ συγχωρεῖς

annonas percipiat. In Nouel. ut magiſtrat. depoſ. ad. §. illud autem. & ff. de off. proconſ. l. obſeruare. § antequam.

2 *Si conditio adijciatur nullo tẽpore definita, in biduo conditionẽ impleri oportet. ff. de uerb. ſig. l. inter illam. § item ita.*

3 *Si maritus aut pater adulterũ deprehendit cum uxore aut filia, quẽ aut nõ uult, aut nõ licet occidere, cum horis diurnis nocturniſq; cõtinuis non plus quàm uiginti retinere debet, teſtandæ eius rei cauſa. ff. ad l. Iul. de adult. l. cap. 5.*

Additio: Huius exemplo Doctores colligũt, ſuſpectũ de fuga, uel in crimine alio deprehenſum, poſſe retineri 20 horis, ut interim iudex adeatur. l. ait prætor. §. Si debitorẽ. ff. quę in fraud. cred.

4 *Cum cõditio talis data fuerit, ſi quiſpiã hoc fecerit in diebus, nec adiectũ fuerit in quot diebus: intra duos uel decem dies cõditio adimplenda eſt. ff. de uerb. ſig. l. inter illam. § ita data. iuncta l. promiſſor. § ſi ſine. de conſt. pec.*

5 [b] *Milites expeditionis tempore debẽt percipere duobus diebus buccellatũ, uno die lardum, uno die uinum, biduo carnem ueruecinam. C. de erogat. mil. annonæ. l. 1. lib. 12.*

b Sic tractatoriæ cũ ſtatiuis ad reſidendum bidui tempus accipiũt. C. de tractatorijs, lib. 12.

DE PRAESCRIPTIONE trium dierum.

1.

SI ex mea arbore in tuum agrũ glandes ceciderint, nec eas mihi legere permittis: interdictum

χωρεῖς μοι τὰς βαλάνους ἐκλέξασθαι, δίδωσί μοι ἡ ἀπαιτητικὴ παραγγελία, ἄχρι τριῶν ἡμερῶν συλλέγειν τὰς βαλάνους μου σωζομένας.

β Incontinenti ἐπίῤῥημα, τουτέστι τὸ παραχρῆμα, τρεῖς ἡμέρας σημαίνει.

γ Τὴν πλάνην τοῦ συνηγόρου δύναταί τις ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν διορθοῦσθαι.

δ Ὁ δικαστὴν παραιτησάμενος, εἴσω τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν παραίτησιν, ὀφείλει αἱρετὸν ἀντιλέξασθαι.

ΠΕΡΙ ζ´ ΗΜΕΡῶΝ.

α.

ΤΑ θηρία τὰ ἐκ τῶν δουκῶν ἐκπεμπόμενα εἰς τὴν βασιλίδα, ἐν ἑκάστῃ πόλει ἑπτὰ ἡμέρας μόνον δύνανται διατρέφειν.

β Αἱ ἑπτὰ ἡμέραι πρὸ τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ, καὶ μετὰ τὸ πάθος ἑπτὰ ἡμέραι, ἄπρακτοί εἰσιν.

ΠΕΡΙ θ´ ΗΜΕΡῶΝ.

α.

ΟΥδεὶς δύναται τοῖς κληρονόμοις τοῦ τε-

λευτήσαν-

dictum petitorium mihi concedit, glandes meas extantes ad tertium diem uſque colligere. ff. de gland. leg. l. 1.

2 Incontinenti aduerbium, idem quod ſtatim denotans, tres dies ſignificat. C. de euor. aduoc. l. ult.

3 Aduocati errorem quis intra dies tres corrigere poteſt. C. eodem.

4 Qui iudicem recuſauerit, intra tres dies à recuſatione arbitrum ſine ulla dilatione eligere debet. C. de iudicijs. l. ult.

Adde, quòd uulneratus, ſi mortuus fuerit intra triduũ, præſumitur uulnus lethale fuiſſe. Barto. l. ult. ff. ad l. Cornel. de ſic. Angel. & Alexander l. ſi quis cum aliter. ff. de uerb. oblig.

DE PRAESCRIPTIONE ſeptem dierum.

1.

BEſtiæ quæ à limitum ducib. ad urbem regiam tranſmittuntur, in ſingulis ciuitatibus ſeptem diebus ſolum paſci poſſunt. C. de uenat. ferarum. lib. 11.

2 Septem dies qui præcedunt, & ſeptem qui ſequuntur feſtum paſsionis Domini, ſunt feriati. l. ut die. & l. omnes. C. de ferijs.

DE PRAESCRIPTIONE nouem dierum.

1.

NVllus hæredib. eius qui deceſſerit, ante

nouem

λυπήσαντος, παρὰ τῶν θ´ ἡμερῶν, τοῖς πενθοῦσιν, αἰτιᾶσθαι, ἤτοι ἐνάγειν, ἢ παρενοχλεῖν.

β Τὰ πραττόμενα πρὸ τῶν θ´ ἡμερῶν παρὰ τῶν πενθούντων, οὐκ ἔῤῥωται· μετὰ δὲ τὰς θ´ ἡμέρας, ἀκωλύτως κινεῖ ἕκαστος τὴν χρονίαν παραγραφήν.

ΠΕΡΙ Ι ΗΜΕ-ρῶν.

α.

Επὶ ι´ ἡμέρας ἔδικτον ἤτοι παράγγελμα ἄρχοντος προτίθεσθαι ὀφείλει κατὰ τοῦ προπετοῦς, μετὰ προκάταρξιν ἀπολιμπανομένου, ἕως τρίτου. ἡ δὲ μετὰ τὸν κώδικα νεαρὰ, λ´ ἡμέρας παρέχει ἑκάστῳ ἐδίκτῳ ἤτοι παραγγέλματι, ἕως τρίτου.

β Ἡ ἀπρόθεσμος ἀντιφώνησις, δέκα ἡμερῶν ἔχει προθεσμίαν.

γ Μέτριος χρόνος, δέκα ἡμέραι εἰσίν.

δ Οὐ μόνον ὁ ἐγκαλεσάμενος δύναται ἐγγυμνάζειν πρὸ β´ ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πέντε ἡμέρας, ὥστε ι´ ἡμέρας ἔχειν κυρίας εἰς τὴν ἔκκλητον.

ε Ἐὰν

nouem dies, in quibus lugent, uel accuſationem, uel actionem, uel quamcunq; moleſtiam mouere poteſt. C. de ſepulch. uiol. Auth. ſed neq;.

2 *Acta à lugentib. ante exactos nouem dies ab obitu numerādos, irrita ſunt: poſt id uerò ſpacium liberè temporalis exceptio à quolibet mouetur. Auth. præall. et Nouel. 115. § meminimus.*

DE PRAESCRIPTIONE decem dierum.

1.

PEr decē dierū ſpaciū edictū ſiue præceptū iudicis proponi debet contra contumacē, poſt litis conteſtationē abſentē, uſq; ad perēptoriū. Sed nouella poſt Codicē edita, 30 dies largitur unicuiq; edicto, ſiue præcepto, donec ad perēptoriū perueniatur. C. de iud. l. ꝓperandū. § 1.

2 *Obligatio cōſtitutæ pecuniæ nullo tempore definita, decem dierum ſpacium habet. ff. de conſtit. pec. l. promiſſor. § ſi ſine.*

3 [a] *Modicū tēpus decē dies ſunt. ff. de conſt. pec. l. promiſſor. § ſine.*

4 *Qui appellauerit, nō ſolùm ante duos dies, ſed & poſt quinq; appellationē exercere poteſt, ut decē dies fatales habeat ad appellādū. Nouel. de appellat. & int. quæ temp.*

a Aliàs tamē modicū tempus aliter accipitur, ut ff. de itin. actuq; pri. l. 1. § hoc interdicto. & l. 1. § quod autem. ff. de ſuperficieb. & ibi gloſ. & ff. ex quibus cauſ. mai. l. ab hoſtib.

b Si

ε Ἐὰν τριετία μέλλῃ πληροῦσθαι, ἐν ᾗ τὰ χρηματικὰ δικαστήρια πέρας δέχονται, καὶ ὁ εἷς ἀπολιμπάνεται, ὀφείλει ὁ παρὼν ἐντὸς ι ἡμέρας ὑπομνῆσαι τὸν δικάζοντα· καὶ εἰ μὴ ἔλθῃ ἀπολιμπανόμενος τῇ ι ἡμέρᾳ, ἡ ψῆφος τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ κυροῦται.

ϛ Ὁ αἰτιαθεὶς καὶ δεχθείς, μὴ παραγγινομένου τοῦ αἰτιασαμένου εἰς ι ἡμέρας, ἀφίεται, ὅρκῳ τοῦ αὐτοῦ λαμβάνων τὰς δαπάνας ἐντὸς ι ἡμέρας. ὁ γὰρ αἰτιασάμενος, ἐὰν μὴ παραγγίνηται, ὑποπίπτει, ὡς ἡ μετὰ τὸν κώδικα νεαρὰ ἡ περὶ παραστασίμων.

ζ Πᾶσα ἔγκλητος, ἢ διὰ τοῦ καταδικασθέντος, ἢ διὰ προκουράτορος, ἢ δεφένσορος, ἢ κουράτορος, ἐντὸς ι ἡμερῶν δύναται πέμπεσθαι.

η Μετὰ τὸ γυμνασθῆναι τὴν ἔγκλητον παρὰ τοῖς ὑπάρχοις, δύναται ὁ καταδικασθεὶς διδασκαλικὸν ἐπιδοῦναι τοῖς ὑπάρχοις, ἢ τοῖς συμπόνοις, ἢ τοῖς τὰς δίκας εἰσάγουσιν, ἐντὸς ι ἡμερῶν· καὶ παρέχειν ὁ νικήσας ἐγγύας, ὅτι ἐὰν φανῇ παράνομον κινήσας, ἀναδίδωσι μετὰ ἐπαυξήσεως. μετὰ γὰρ τὰς δέκα ἡμέρας χωρὶς ἐγγύης ἡ ἀναψηλάφησις γίνεται.

Ὁ παρὰ

5 Si finis trienij in quo ciuiles cõtrouerſiæ finiũtur imminet, & alter litigatorũ abeſt, is q̃ præſens eſt, per 10 dies iudicẽ cõmonefacere debet: et niſi abſẽs uenerit, ſentẽtia iudicis cõfirmatur.

6 Accuſatus, atq; in numerũ reorũ receptus, nõ cõparente accuſatore intra 10 dierũ ſpaciũ, abſoluitur iuramẽto ſuo, æſtimatos ſumptus intra idem ſpacium recipiens. Nam niſi accuſator adfuerit, cauſa cadit: ut Nouella poſt editionem Codicis edita, de exhibendis reis, teſtatur.

7 Omnes appellationes, ſiue per eũ q̃ iudicio ſuccubuit, ſiue procuratorẽ, ſiue defenſorẽ, ſiue curatorẽ intra 10 dies uentilari poſſunt. in Nouella de appell. & int. quæ temp. § & ſancimus.

8 Poſtquam apud præfectos prætorio appellatio eſt uentilata, poteſt is qui ſe prægrauatum putat, aut præfectis, aut collaboratoribus eorũ, aut cauſas introducẽtibus, intra decem dierum ſpacium admonitorium offerre: & uictrix pars fideiuſſiones præbere, quòd ſi iniuſtè litem mouiſſe uidebitur, rem cum ſuo incremento reſtituere uelit. Nam poſt decẽ dierũ ſpacium quàm prolata fuit ſententia, retractatio negotij ſine fideiuſſione procedit. In Nouell. ut ſpõſal. larg. & in Auth. quæ ſupplicatio, C. de precib. Imp. off.

θ Ὁ παρὰ ἐπισκόπου μετὰ κληρικοῦ, ἢ μοναχοῦ, ἢ διακονίσσης, ἢ ἀσκητρίας δικασάμενος, ἐντὸς ι' ἡμερῶν δύναται ἔγκλητον τῷ ἄρχοντι ἐπιδιδόναι, ὥστε ἐπ' αὐτοῦ τὰ κριθέντα ἐξετασθῆναι· καὶ ἐὰν ὁ ἄρχων ἐπ' αἰτίᾳ τοῦ ἐπισκόπου ψηλαφήσηται, μὴ ἐξέστω τὸ δεύτερον ἐν τῷ τοιούτῳ πράγματι ἢ ἐπιληφθέντι ἐκκαλεῖσθαι. εἰ δὲ ἡ τοῦ ἄρχοντος ψῆφος ἐναντία εἴη τοῖς παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου κεκριμένοις, τηνικαῦτα χώραν ἔχει ἡ ἔγκλητος κατὰ τῆς ψήφου τοῦ ἄρχοντος.

ΠΕΡΙ ιε' ΗΜΕΡΩΝ.

α.

Οἱ μάρτυρες μόνον ιε' ἡμέρας ἀναγκάζονται παραμένειν τῷ δικαστηρίῳ, ἐν ταῖς χρηματικαῖς δίκαις.

β Ἐν ταῖς ιε' ἡμέραις τοῦ πάσχα, μήτε περὶ ἀννόνων, μήτε περὶ δημοσίων χρεῶν γινέσθω ὄχλησις.

ΠΕΡΙ κ' ΗΜΕΡΩΝ.

α.

Ὅτι ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν οἱ ἐπίσκοποι ὄφειλον παρασκευάζειν τοὺς ἄρχοντας

9 Ab epiſcopo in lite cũ clerico, aut monacho, aut diaconiſſa, aut aſcetria iudicio preſſus, intra decẽ dies iudici locorũ appellationẽ porrigere poteſt, ut ab illo iudicata examinẽtur: & ſi iudex certa de cauſa epiſcopo aſſentiatur, nõ liceat uicto iterũ in tali cauſa appellare. Si uerò ſentẽtia iudicis contraria fuerit iudicatis à reuerendiſſimo epiſcopo, tunc contra iudicis ſententiam prouocatio locũ habet. In Nouell. de ſanctiſſ. epiſc. § ſi quis uerò litigatorum. C. de epiſc. aud. auth. ſi quis.

Adde: Si is cui ad tegularum uel columnarũ uſucapionẽ x dies ſupererant, in ædificiũ eas conieciſſet, nihilominus eas uſucapiet. l. rerum miſtura. §. Labeo. ff. de uſucap.

DE XV DIERVM præſcriptione.

1.

TEſtes in cauſis pecuniarijs quindecim ſolummodo dies in iudicio manere compelluntur. C. de teſt. l. ſi quando.

2 In quindecim paſchalib. dieb. cõpulſio annonariæ functionis, & omniũ publicorũ debitorũ differatur exactio. C. de ferijs. l. omnes. §. fin.

DE XX DIERVM præſcriptione.

1.

INtra 20 dies epiſcopi debent admonere iudices cùm in cæteris ciuitatibus, tum in urbe

χοντας καὶ ἐν πόλεσι, καὶ ἐν κωνσταντινουπόλει, ἐκβάλλειν τοὺς ἐμβεβλημένους ἐν τῇ φυλακῇ οἰκέτας· εἰ δὲ φαίνονται οἱ δεσπόται εἴσω κ̄ ἡμερῶν, ἀπολύονται.

β Ὁ αἰτιαθεὶς οὐ ῑ μόνον, κατὰ τὸ παλαιὸν, ἀλλὰ κ̄ ἡμερῶν ἔχει ὑπὲρ τῆς ἀπολογίας τοῦ δοθέντος β̄, ἤτοι λιβέλλου· ὡς ἡ περὶ παραστασίμων νεαρά. ἔξεστι δὲ ἐντὸς τούτων τῶν κ̄ ἡμερῶν παραιτεῖσθαι τὸν δικαστὴν.

γ Ἐὰν χρεωστῇ εὐαγὴς οἶκος εἴτε ἐν κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἐν ἐπαρχίᾳ δημοσίᾳ, καὶ θέλῃ πωλῆσαι ἀκίνητα, ὀφείλει ὁ διοικητὴς πρόθεμα ποιεῖν κ̄ ἡμερῶν, καὶ οὕτω πωλεῖν τῷ πλέον διδόντι.

δ Πᾶσα δίκη γυμναζομένη κατὰ τῶν διωχθέντων ἀνθρώπων, εἴτε ἐγκληματικῶς, εἴτε χρηματικῶς, ὀφείλει ἐντὸς κ̄ ἡμερῶν πληροῦσθαι, ἀφ' οὗ προκατήρξατο· εἰ δὲ ῥαθυμήσει ὁ ἄρχων τοῦ τεμεῖν αὐτὴν, αὐτὸς μὲν ῑ λίτρας χρυσοῦ ζημιοῦται, ἡ δὲ δίκη σβέννυται.

ε Ὁ οἰκέτην ὑποδεξάμενος, καὶ εἴσω κ̄ ἡμερῶν μηνύσας, συγγινώσκεται.

περὶ

Conſtantinopolitana, ut ſeruos in uincula cõiectos eximant. Si uerò domini compareant intra uiginti dierum ſpacium, dimittuntur.

2 Reus conuentus non decem ſolùm, ut olim, ſed 20 dierũ inducias habet, ad hoc ut ſe defendat contra libellũ aduerſus ſe porrectum: ut conſtitutio de exhibendis reis docet. Licet aũt & intra hoſce 20 dies iudicem recuſare. Nouel. prœalleg. & Auth. offeratur. C. de lit. conteſt.

3 Si debito urgeatur uenerabilis dom⁹ ſiue in urbe Conſtantinopol. ſiue in prouincia, & uelit immobilia uẽdere: debet adminiſtrator ſacræ domus tabulã per 20 dierũ ſpaciũ publicè ꝓponere, qua rẽ eccleſiæ uenalẽ eſſe notificet, & ſic plus offerenti rem uendere. Nouel. 120. § hoc uerò iubemus. C. de ſacroſ. eccl. Auth. hoc ius.

4 Omnis lis uentilata cõtra obnoxios cauſæ dicẽdæ, ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter, poſt litẽ conteſtatã intra 20 dierũ ſpaciũ terminari debet. Si uerò iudices eam amputare ſuperſederint, decẽ libris auri mulctãtur, ac ipſa lis expirat. C. ut omnes iudices tam ciuiles quàm mil. l. unic. & Nouel. de collator. § prœterea ſancimus.

5 Qui fugitiuũ ſeruũ receperit, & intra 20 dies indicauerit, ueniam conſequitur. l. 1. §. 1. ff. de ſer. fugit.

b 4 De

ΠΕΡΙ Λ ΗΜΕΡΩΝ.

α.

Ἐὰν ὁ κατήγορος ἀποθάνῃ, καὶ ἐξελθεῖν ἐμποδισθῇ τῇ κατηγορίᾳ, ἀπαλείφεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐναγομένου ἐκ τῶν ἐγγράφων. ἀλλ' ἄλλος ἐντὸς λ' συναπτῶν ἡμερῶν δύναται ἐξ ὑπαρχῆς κατηγορῆσαι αὐτοῦ.

β Ἐὰν τῶν ἐγκλημάτων δημοσία ἀπόλυσις γένηται διὰ ἐπίσημον ἡμέραν, ἢ διὰ δημοσίαν ἱλαρίαν, ἢ διὰ πρᾶγμα αἴσιον ἀπαντῆσαν τῇ πολιτείᾳ, λ' συναπταὶ ἡμέραι δίδονται τῷ κατηγόρῳ, εἰς τὸ δύνασθαι ἀνανεῶσαι τὴν κατηγορίαν, ἐν αἷς ὁ κατήγορος ἐδύνατο προσελθεῖν τῷ ἄρχοντι. ἀριθμοῦνται δὲ μετὰ περαίωσιν τῶν ἀπράκτων, δι' ἃς ἡ ἄφεσις γέγονεν.

γ Ἄνηβος συγχωρεῖται τὴν στέρησιν τοῦ διαπραχθέντος πράγματος αὐτοῦ παρὰ δημοσίου ἀπαιτητοῦ, ἐὰν ἐντὸς λ' ἡμερῶν καταβάλῃ τὸ τέλος.

δ Εἰ γενόμεναι εἰσὶν ἀμεριμνίαι παρὰ τῶν δανειστῶν περὶ χρεῶν καθολικαὶ, ἢ ἐκ μέρους, ἢ τόκου, ἢ ἄλλου οἱουδήποτε συναλλάγματος ἕνεκεν, ἐν ᾧ ἀρίθμησις χρημάτων, ἢ δόσις ῥητῶν εἰδῶν ἐγγέγραπται, εἴσω λ' ἡμε-

DE XXX DIERVM præſcriptione.

1.

Si accuſator deceſſerit, alia'ue cauſa eum impedierit quo minus accuſationem perſequeretur, nomen rei aboletur: ſed ita, ut alij intra triginta dies utiles eum ex integro repetere liceat. l.3.§ ult. ff. de accuſat. & inſc. l. hi tamẽ. eodẽ.

2 Si publica criminum abolitio interueniat, aut propter inſignem aliquem diem, aut publicam lætitiam, aut rem proſperam quæ Reipub. accidit, 30 utiles dies accuſatori dantur, ut poſſit reum repetere: in quibus accuſator iudicem adire potuit. Numerantur uerò ab exitu dierũ, propter quos abolitio facta eſt. ff. ad Turpil. l. ſi interueniente.

3 Impuberi remittitur pœna commiſſi, ſi intra diem triceſimum uectigal intulerit. ff. de publica. l. Imperatores. § ijdem.

4 Si creditores, ſecuritates uel uniuerſales uel particulares confecerint de debito, uel ſortis uel alterius cuiuſcunque contractus gratia, in quo numeratio pecuniarum uel datio certarum ſpecierum ſcripta eſt, intra 30 dies poſt

ρων μετὰ τὴν τῆς τοιαύτης ἀμεριμνίας ἔκθεσιν ἀριθμουμένων, τὴν παραγραφὴν τῆς ἀναργυρίας δύνανται ἀντιτιθέναι. μετὰ γὰρ τὴν παραδρομὴν αὐτῶν παύεται ἡ τοιαύτη παραγραφή, καὶ οὐδὲ ὅρκος ἐν τούτοις μετὰ τὸν τοιοῦτον χρόνον ἐπιφέρεται. ἴσθι οὖν, ἐπὶ παραθήκης, ἢ ἀποδείξεως ἐπὶ δημοσίων γιγνομένης, ἢ διαλύσεως, ἢ καθ᾽ ὁμολογίας ἀπολυτικῆς ἐπὶ προικὶ συντελεσθείσης, ἀναργυρίαν μὴ εἶναι, μήτε ἐπιφέρεσθαι ὅρκον.

ε Ἐπὶ τῶν χρηματικῶν αἰτιάσεων, ὁ μὴ εὐπορῶν ἐγγυητὴν παρασχεῖν, οὐκ ὀφείλει πλέον τῶν λ' ἡμερῶν μεῖναι ἐν τῇ φυλακῇ. εἰ δὲ χρεία ἐστὶ πλείονος διαστήματος, ὀφείλει ἐξωμοσίᾳ καταπιστεύεσθαι.

ς Μετὰ τὸ δοθῆναι τὴν ἔγκλητον, πᾶς δικαστὴς ὀφείλει ἐντὸς λ' ἡμερῶν τοῖς δικαζομένοις διδόναι τὰ πεπραγμένα, μετὰ τῆς ἰδίας ὑπογραφῆς.

ζ Ἐὰν δοῦλος στρατεύεται ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, μετὰ τὸ γνῶναι ἐκδικεῖται ἐντὸς λ' ἡμερῶν. εἰ γὰρ εἰδότος αὐτοῦ στρατεύσηται, ἐλευθεροῦται, καὶ οὔτε πατρονικῷ δικαίῳ

huiuſmodi ſecuritatis expoſitionem connumerandos, exceptionem non numeratæ pecuniæ obijcere poſſunt. nam poſt exceſſum iſtorum talis exceptio ceſſat, nec iuſiurandum offerre licet. Scias itaque, contra depoſitum, aut inſtrumentum apud acta publica confectum, aut tranſactionem, aut ſecuritatem de ſoluta dote, exceptionem non numeratæ pecuniæ, nec iuriſiurandi delationem admitti. C. de non numerata pecun. l. in contractibus. § ſuper.

5 In accuſationibus pecuniarijs qui non valet fideiuſſorem præſtare, ultra triginta dies in carcere detineri non debet: ſi uerò opus eſt ulteriori ſpacio, iuratoriæ cautioni committi debet. Vide doctores l. ult. C. de cuſtod. reorum.

6 Poſt appellationem interpoſitam quilibet iudex intra 30 dierum ſpacia litigatoribus geſta cum propria ſubſcriptione edere debet. l. iudicibus. C. de appellat.

7 Si ſeruus ignorante domino militat, poſtquam id dominus ſciuerit, intra triginta dies uindicatur. Nam ſi domino ſciente militauerit, liber efficitur, nec iuri patronatus obnoxius eſt.

δικαίῳ ὑπόκειται. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν δούλων τῶν ἀξιωματικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ἀπελευθέρων· εἰ γὰρ ἀξίας, ἢ στρατείας, εἰδότων αὐτῶν, καὶ μὴ ἀντιλεγόντων, τύχωσιν, οὐκέτι ὑπόκεινται πατρωνικῷ δικαίῳ. εἰ δὲ μὴ εἴδοσαν, δύνανται αὐτοὺς καταδουλοῦν· δοκοῦσι γὰρ ἀχάριστοι εἶναι.

η Τὸ γ̄ κεφάλαιον τοῦ ἀκυιλίου ἀνατρέχει εἰς τὰς ὄπισθεν λ̄ ἡμέρας, τοῦ φθαρέντος πράγματος, καὶ κατ' αὐτὰς ποιεῖται τὴν διατίμησιν.

θ Εἰ ἀποδημεῖ ὁ κηδεμὼν, εἴσω λ̄ ἡμερῶν ὑπομιμνησκέτω αὐτὸν ὁ ἄρχων, ὅτι ὠνομάσθη ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ.

ι Εἴσω λ̄ ἡμερῶν ὀφείλει ἄρχεσθαι ὁ κληρονόμος τοῦ Ινουενταρίου.

ια Μετὰ λ̄ ἡμέρας ἡ ὀργὴ τοῦ βασιλέως ἀνύεται.

ιβ Εἴσω λ̄ ἡμερῶν ὀφείλει παρίστασθαι μετὰ τὰς ἐγγραφὰς ὁ κατηγορούμενος.

ιγ Εντὸς λ̄ ἡμέρας δίδονται ἀπόστολοι.

ιδ Εἴσω

eſt. Idē eſt in ſeruis q dignitatē adepti ſunt, & in libertis. Nā ſi uel ad dignitatē uel militiā domi nis ſciētibus, nec cōtradicentib. aſpirauerint, am plius iure patronatus nō tenentur. Si uerò domini id ignorauerint, poſſunt eos in ſeruitutē retrahere. Ingrati namq; in ipſos eſſe uidentur. l. penult. & ult. C. qui milit. poſſunt uel nō. lib. 12. In Auth. de ſanctiſſ. epiſc. § ſi ſeruus.

8 Tertiū legis Aquiliæ caput refertur ad triginta dies, præcedentes rem ruptam: & damni æſtimatio fit, quanti in ijs res fuerit. ff. ad l. Aquiliam. l. ſi ſeruus ſeruū. § tertio autem capite.

9 Si curator peregrè abſit, intra 30 dies iudex eum certiorē reddat, quòd tutor uel curator nominatus ſit. l. ſcire. § qui autem. ff. de excuſat.

10 Hæres intra 30 dies Inuentarium incipere debet. l. ult. C. de iur. delib.

11 Poſt dies 30 regis ira finitur. C. de pœnis. l. ſi uindicari.

12 Accuſatus poſt inſcriptionem celebratam intra 30 dies exhiberi debet. l. nullus. C. de exhib. & tranſmit. reis.

13 Intra 30 dies appellanti à ſententia definitiua, apoſtoli dantur. l. quoniam. & l. iudicibus. C. de appell.

14 Intra

ιδ Εἴσω λ' ἡμερῶν πρὸ τοῦ διαβάλλεσθαι τὸν ἐναγόμενον, αἰτεῖ κατήγορος ἀβολιτίονα ἤτοι ἄφεσιν. μετὰ γὰρ ταύτας οὐδεὶς δύναται αἰτεῖν, εἰ μὴ συναινεῖ αὐτῷ ὁ ἐναγόμενος.

ιε Μετὰ διάζευξιν, ἐντὸς λ' ἡμερῶν ὀφείλει ἡ γυνὴ προμαρτύρασθαι, τὸ μέρος τοῦ ἀνδρὸς ὅτι ἐγκυμονεῖ.

ις Ἕκαστον ἔδικτον ἤτοι παράγγελμα προτιθέμενον περικλείει λ' ἡμέρας.

ΠΕΡΙ μ' ΗΜΕΡΩΝ.

ΕΝ τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῇ οὐ κινεῖται ἐγκληματικὴ ὑπόθεσις. πλὴν ἴσθι, τοὺς λῃστὰς τιμωρεῖσθαι ἐν αὐταῖς ταῖς θείαις νηστείαις.

ΠΕΡΙ ν' ΗΜΕΡΩΝ.

α.

ΟΙ ἄρχοντες οὐκ ὤφειλον τὴν ἐπαρχίαν καταλιπεῖν προσδεχόμενοι ν' ἡμέρας, οὔτε οἱ σύμπονοι, οὔτε οἱ δομεστικοί.

14 *Intra 30 dies, antequam accuſatus diffametur, accuſator abolitionem poſtulet. ab eorum enim exceſſu nullus, niſi conſentiente reo, eam petere poteſt. l. 1. § abol. ff. de abol. & l. 2. C. eodem.*

15 *Poſt ſolutũ matrimoniũ, intra 30 dies mulier denunciare debet, ſe ex uiro prægnantem eſſe. ff. de lib. agnoſc. l. 1. §. denunciare.*

16 *Singula edicta ſiue mandata propoſita 30 dies includunt. ff. de iudicijs. l. ad peremptoriũ. cum leg. ſeq. ff. & l. properandum. C. eodem.*

Adde: quòd qui uia, itinere, uel alio iure hoc anno 30 diebus ſic uſus, eũ prætor tuetur. l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actũque pr. item qui abſente iudice appellat apud notarium, intra 30 dies id iudici inſinuare debet. Aliàs præſumitur appellationi renunciaſſe. l. iudicib. C. de appell. itẽ ſecuritatis promiſsiões ſeu fides publica delinquẽtib. data, 30 dies excedere nõ debet. in Nouel. de mãd. principũ §. ſed neq;. Eſt & alia, C. de erog. mil. an. l. actuarij. li. 12.

DE PRAESCRIPTIONE XL dierum.

TEmpore quadrageſimæ nulla criminalis quæſtio mouetur. Attamen noris, latrones tempore huius ſacri ieiunij puniri. C. de ferijs. l. quadraginta. & l. prouinciarum. *

DE PRAESCRIPTIONE L dierum.

1.

NEq; iudices, neq; aſſeſſores, uel domeſtici ipſorũ, prouinciam relinquere debẽt: ſed quinquaginta dierum ſpacio expectare. C. ut omnes iudices tam ciuil. &c. l. unic. in Nouell. de administrat. §. qui autem.

* Adde: quòd mulier prægnãs ſupplicio deſtinata ſeruabitur 40 diebus, etiam poſt partum. gloſſ. in l. prægnant. ff. de pœnis.

β Αἱ ν̄ ἡμέραι τοῖς ἐπιτρόποις, ἀφ' οὗ γνώσονται τρέχουσιν, εἰ βούλοιντο χρήσασθαι ἐξκουσατίονι. εἰ δὲ παρέλθωσιν, ὑπόκεινται τῇ κατ' ἐπιτρόπων ἀγωγῇ.

ΠΕΡΙ ξ' ΗΜΕΡΩΝ.

α.

Ἄχρι ξ' ἡμερῶν συνεχῶν ὁ ἀνὴρ ἐκίνει δικαίῳ ἀνδρὸς κατὰ τῆς γυναικὸς τὸ μοιχικόν. σήμερον δέ, κατὰ τὴν νεαράν, ἐγγραφὰς ἀπαιτούμενος, ἀνῄρηται αὐτοῦ ἡ διαφορὰ τοῦ δικαίου ἀνδρός. οὐ γὰρ δύναται μεταμελεῖσθαι μετὰ τὴν ἐγγραφήν, μὴ συγχωρούσης τῆς γυναικός.

β Ὁ θέλων ἀντιτιθέναι κομπισατίονα ἤτοι ἀντίλογον τοῦ φίσκου, ὀφείλει ἀποδεικνύειν ἔσω β̄ μηνῶν, ὅτι κεχρεώστηται αὐτῷ ὅπερ βούλεται ἀντιλογίσασθαι.

γ Ὅτι μὴ ῥητῶς τὰ ἐκ τοῦ ἐδίκτου ἤτοι παραγγέλματος ὁ πράτης ὑπόσχηται, ἡ ἀνατρεπτικὴ τοῦ πραθέντος ἀγωγὴ εἴσω β̄ μηνῶν κινεῖται.

δ Ὁ πιπράσκων ὑποζύγια, λεγέτω καὶ

2 Quinquaginta dierũ ſpaciũ tutoribus currit, ex quo ſciuerint, ſi uelint excuſatione uti. ſi uerò tranſierint, actioni tutelari obnoxij ſunt. l.quinquaginta.ff. de excuſat. tut. § qui autem. Inſt.eodem tit.

DE PRAESCRIPTIONE LX dierum.

1.

MAritus uſq; ad ſexaginta dies utiles accuſationem adulterij contra uxorẽ iure mariti mouebat. Hodie aũt, ſecundũ Nouellã inſcriptionẽ poſtulanti, accuſatio iure mariti adẽpta eſt. Poſt inſcriptionẽ enim cõſiliũ mutare, niſi permittente uxore, non poteſt. Nouel. 117. § quia uerò. ff. de adult. l. miles. § ſexaginta. l. iure mariti. C. eodem. l. auxilium. ff. de minor.

Additio. Ius mariti initiò præſtat ut ſine ſubſcriptiõe accuſare poſſit. l. quáuis. C. de adult. ſecũdò, ut ex ſola ſuſpicione. d. l. quãuis. tertiò, ut præferatur cæteris accuſare uolentibus. C. eodem. ultimò, quòd marito dies ſunt utiles, alijs cõtinui. l. iure mariti. C. eodem. l. miles. § ſexaginta. ff. eodem.

2 Qui fiſco compenſationem uult opponere, intra duos menſes probare debet mutuum, quod compenſare uult. ff. de iure fiſci. l. aufertur. § qui compenſationem.

3 Si uenditor de his quæ edicto ædilium continentur palàm non cauerit, redhibitorium iudicium intra duos menſes mouetur. l. ſi uenditor. ff. de æd. edicto.

4 Qui iumẽta uendit, quid in unoquoq; eorũ

τὰ πάθη, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, καὶ διδότω τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς διὰ τὸ πραθῆναι κόσμον. ὁ δὲ τοῦτο μὴ ποιῶν, εἰς τὸ δοῦναι τὸν κόσμον, ἢ ἀναλαβεῖν τὰ ὑποζύγια, διὰ τὸ μὴ δοθῆναι τὸν κοσμὸν, εἴσω ξ ἡμερῶν ἐνάγεται.

ε Εἰ πωλήσω σοι οἰκέτην, ἐφ' ᾧ εἰ ἀπαρεσθῆς ἀποστρέφειν μοι αὐτὸν, εἰ μὴ ἐκφωνήσω χρόνον, εἴσω ξ ἡμερῶν δύνασαι τοῦτο ποιεῖν. εἰ δὲ ὑπέρθεσιν ὁ πράτης ποιήσῃ, ἢ οὐ παρῆν ὁ ἀναλαβεῖν ὀφείλων, ἢ ἕτερόν τι εὔλογον παρενέπεσεν, καὶ μετὰ τὰς ξ ἡμέρας κινεῖ. Εἰ δὲ ζεῦγος κτηνῶν πραθῇ, διὰ τὸ ἓν, καὶ τὸ ἕτερον ἀναστρέφεται. ὅσα περὶ ἀνδραπόδων εἴρηται, ταῦτα καὶ ἐπὶ κτηνῶν ἐστί· διὸ καὶ μετὰ θάνατον ἀναστρέφεται τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ θρεμμάτων.

ς Μετὰ δύο μῆνας τῆς διοικήσεως, ἐπίτροποι τόκους ἀπαιτοῦνται· ἀλλ' ὅτε ἢ δίμηνος παρέλθῃ, ἢ τοσοῦτος χρόνος εἰς ὃν ἠδύνατο δανεῖσαι, τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῦ μὴ συγχωρησαμένου.

ζ Ἐὰν δύο μῆνας λέγει ὁ νόμος, καὶ ξ ἡμέ-

morbi uitij'ue ſit, palàm rectè dicito: & uti optimè ornata uendendi cauſa fuerint, ita emptorib. tradito. Si quid uerò ita factum non erit, de ornamentis reſtituendis, iumentis'ue ornamentorum nomine redhibendis, intra 60 dies in iudicium uocatur. l. ædiles. ff. de æd. ed.

5 Si ita uenierit ſeruus, ut niſi placuerit, intra præfinitũ tempus redhibeatur: ſi de tẽpore nihil dictũ fuerit, intra ſexaginta dies id facere potes. Si uerò in mora fuerit uenditor, aut non fuit præſens cui redderetur, aut alia iuſta cauſa interceſſit, & poſt 60 dies redhibitoriũ mouetur. Cum autem iugum iumentorum uenierit, propter unum redhibetur & aliud. Quæcunq; uerò in lege de mancipijs dicta ſunt, eadem & in iumentis obtinẽt. quã ob rẽ & poſt mortẽ redhibẽtur. Idem quoq; eſt in pecorib. ff. de æd. ed. l. quòd ſi nolit. § ſi quid ita. & l. ædiles. §. ſi fortè. eodem.

6 Poſt duos menſes adminiſtrationis, uſuræ à tutoribus exiguntur: ſed ita demũ, cum præterierint, aut tantũ temporis exceſſerit, quo pecunia collocari potuit. Id uerò nõ obtinet in eo qui credere non potuit. ff. de adminiſt. tut. l. tutor. §. uſuræ. l. cùm plures. § fin. eodem.

7 Vbi lex duorum menſium mentionẽ facit,

ξ ἡμέρας προσδέχεται.

η Κατὰ τοὺς δύο μῆνας τοὺς ἑορτασίμους ἀργεῖ τὰ δικαστήρια. ἐπὶ δὲ τῶν φισκαλίων, ἤτοι τῶν ταμιακῶν, καὶ δημοσίων, καὶ ἐμαγκιπατιόνων, καὶ ἐν ταῖς ἑορτασίμοις ἡμέραις κινεῖται δικαστήριον.

θ Ὁ ἐμφυτευσάμενος θέλων πωλῆσαι τὸ δίκαιον ἐμφυτεύσεως, ὀφείλει διαμαρτυρίαν πέμπειν τῷ πρωτοτύπῳ δεσποτείᾳ, καὶ δηλοῦν τὴν τιμήν. καὶ ἐὰν μὴ θελήσῃ ἀγοράσαι, μετὰ β̄ μῆνας πιπρασκέτω, καὶ ἀναγκάζεται ὁ δεσπότης δέξασθαι τὸν ἀγοραστὴν μετὰ τοὺς β̄ μῆνας τῆς διαμαρτυρίας.

ι Ἐὰν οἱ τὰ δημόσια ἀπαιτοῦντες ἄρχοντες ἐξαιτῶσι προθεσμίαν ἐπὶ τῷ χρέει, ἐπὶ μὲν ἐλαχίστης ποσότητος μὴ πλέον β̄ μηνῶν ὑπέρθεσις αὐτοῖς δοθῇ, ἐπὶ δὲ μεγάλης ποσότητος μὴ πλέον γ̄ μηνῶν.

ια Οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα τοῦ κατακριθέντος ἐπὶ τυραννίδι, ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ἔσω β̄ ἢ γ̄ μηνῶν, ἢ ἔσω η̄ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὀφείλουσι καταμηνύσαι· ἔπειτα γε τετραπλάσιον παρέχουσιν.

ιβ Ὀλίγος χρόνος νοεῖται, οἱ δύο μῆνες.

Δύο

ſexaginta dies ſufficiunt.l.ubi.ff.de reg.iur.

8 Geminis feriatis menſibus iudicia ceſſant. Cauſarum autem fiſcalium, aut piſtoriarum, & publicarum, ac emancipationum, etiam feriatis diebus cognitio exercetur. C.de ferijs.l. publicas.& l.omnes.

9 Emphyteuta ſi uelit uendere ius emphyteuticũ, atteſtationẽ domino principali mittere, & preciũ quod ab alio accipi poteſt, indicare debet. Quòd ſi ipſe emere nolit, poſt duorũ menſiũ ſpaciũ exactũ uendat, & cogitur dominꝰ nouũ emphyteutã poſt duos mẽſes atteſtatiõis in poſſeſſionẽ ſuſcipere.l.ult.§.ſin aũt.C.de iur.emph.

10 Si fiſci exactores petiuerint dilationẽ ad pecuniã cõparandã, in minorib. quidẽ ſummis non plus quàm duo, in maioribus non plus quàm tres menſes ipſis prorogentur.l, in fraudem.§ fiſcalibus.ff.de iure fiſci,

Additio: Minores ſũmę dicũtur, quæ quinquaginta aureorum ſummam non excedunt.C.de fenſor.ciuit.l.1.

11 Qui res eius qui propter tyrannidem condemnatus fuerit detinẽt, in urbe regia intra duos aut tres, in prouincia intra octo menſes deferre eas debent. id uerò ſi omiſerint, poſtea quadruplum perſoluunt.

12 Exiguum tempus, duorũ menſium intelligitur.l, debitoribus.ff.de re iudicata.

Qui

ιγ Δύο μησὶ συνοικήσας γυναικί, κληρονομεῖ αὐτῆς.

ιδ Ἐὰν ὁ κληρονόμος μὴ δώσῃ τὸν ληγατευθέντα οἰκέτην, ἵνα ἐλευθερωθῇ, καὶ περὶ τούτου δικάσηται, καὶ εἰς τιμὴν καταδικασθῇ, μετὰ δύο μῆνας τῆς προκατάρξεως ὁ οἰκέτης ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ κληρονόμος εἰς δαπάνας καταδικάζεται.

ιε Ἀφ' οὗ γνῷ ὁ κληθεὶς εἰς στρατηγίαν πόλεως, ἢ εἰς ἄλλην τιμὴν, β̄ μῆνας ἔχει εἰς τὸ ἐγκαλίσασθαι, καὶ παραιτήσασθαι.

ις Ὁ ἐπὶ ταβουλαρίου ἐγγυώμενος, ἐπὶ ἰδιωτικῇ αἰτίᾳ ἐντὸς β̄ μηνῶν μόνων κατέχεται, εἰ μὴ ἄρα ῥητῶς ἐνεγγυήσατο εἰς πλείονα χρόνον. εἰ δὲ ἐπὶ δημοσίᾳ αἰτίᾳ ἐνεγγυήσατο, δοκεῖ ἐγγράφως ἐγγυᾶσθαι, καὶ διηνεκῶς κατέχεται. σημείωσαι οὖν, ὅτι ὁ ἀγράφως ἐγγυώμενος ἐντὸς β̄ μηνῶν ἐνέχεται κατὰ πρόληψιν.

ιζ Οἱ οἰκέται τῆς μοιχευθείσης, παραδραμόντων β̄ μηνῶν μετὰ θάνατον αὐτῆς, ἐλευθεροῦνται, καὶ ἐκποιοῦνται.

Ὅτι

13 Qui duos menſes mulieri cohabitarit, hæres eius exiſtit. Conſtantinus Harmenopul. lib. 3. tit. de hæred. uiri & ux.

14 Si hæres ſeruũ ita legatũ, ut ei libertas imponatur, nõ dederit: & ſuper hoc lite pulſatus, in æſtimationẽ litis condẽnatus ſit: poſt duos menſes à lite conteſtata, ad libertatẽ eripitur ſeruus. hæres autem in omnes expenſas quas legatarius fecit, in quadruplum condemnatur. l. ult. C. de fideicommiſſ. libertat.

Id 3 Latinis receptũ non eſt, ut uidere eſt apud Iaſonẽ l. ſi donaturus. §. ult. ff. de condict. cauſa dat. licet tale quid innui uideatur l. non tantum, C. de legatis.

15 Poſtquã quis didicerit ſe uel ad duumuiratus, aliorũ ue honorũ inſulas uocatum, duorum menſium ſpacium habet ad appellationẽ & recuſationem. l. 1. C. de temporibus appell.

16 In cauſis priuatis præſente tabulario fideiubens, intra duos menſes ſolùm tenetur, niſi in tempus ulterius expreſſe fideiuſſerit. Sin autẽ publica cauſa interueniat, atteſtatio pro ſcriptura habetur, & in perpetuũ extenditur. Nota itaq;, quod ſine ſcripto facta fideiuſſione, ex præſumptione ad duos menſes tenetur.

17 Serui mulieris in adulterio comprehenſæ, tranſacto duorum menſium tempore poſt mortem ipſius manumittuntur, & alienantur. l. non ſolum. & l. ult. C. de adult. l. proſpexit. cum leg. ſeq. ff. qui & à quib.

 Nona

ιη Ὅτι αἱ νεαραὶ διατάξεις, μετὰ β̄ μῆνας τοῦ ἐμπεφανισθῆναι, ἰσχύουσιν.

ιθ Αἱ ἀφέσεις αἱ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, β̄ μηνῶν ἔχουσι προθεσμίαν.

κ Οἱ κληρονόμοι ἐγκληματικῶς ἐναγόμενοι, καὶ ὑπὸ ἀρχόντων κρινόμενοι, ἡ περὶ αὐτῶν ἀπόφασις οὐκ ὀφείλει ὑπερβαίνειν β̄ μῆνας, ἀλλ' ἐν τούτοις τέμνεσθαι.

κα Ὁ ἐνάγων ὀφείλει ἐγγύας παρέχειν πρὸ τῆς τοῦ βιβλίου πομπῆς, ἤτοι πρὸ τοῦ ὑπομνησθῆναι τὸ κατηγορούμενον, τὸ εἶδος τῆς κατηγορίας, ὅτι ἕως β̄ μηνῶν προκατάρχεται τῆς δίκης, ἐπεὶ διπλᾶ παρέχειν γινομένῳ τὰ δαπανήματα, συντείνοντα μέντοι γε εἰς λϛ̄ νομίσματα.

ΠΕΡΙ ΜΗΝΩΝ γ̄.

α.

Ὁ διὰ τὸ ἀγάγειν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μάρτυρας, προθεσμίαν ἐπιζητήσας, τριῶν μηνῶν ὀφείλει ἐκ τοῦ δικαστηρίου παρέχεσθαι.

β Ὁ γραφεὶς κληρονόμος δύναται ἔσω γ̄ μηνῶν παραιτεῖσθαι, καὶ οὐκ ἐνέχεται δανεισταῖς, κἂν προέγνω ὅτι κληρονόμος ἐστί.

τῶν

18 *Nouæ conſtitutiones, poſt duos menſes quàm inſinuatæ ſunt, ualent. Nouell. ut factæ no. conſtit. poſt duos menſ.*

19 *Remiſſiones de foro in forum, duorũ menſium ſpacium habent.*[a]

20 *Hæredibus criminaliter accuſatis & iudicum cognitioni ſubiectis, ſentẽtia de ipſis ferenda duos menſes tranſcendere non debet, ſed intra ipſos præcidi. Vide gloſ. & dd. l. 1. C. de his quibus ut indig.*

21 *Actor ſatiſdare debet antequã libellũ exhibeat, aut ſpeciẽ actionis quam uocãt edat, ſe intra duos menſes litem conteſtaturũ, uel reo conuento expẽſas reſtituturũ, quæ tamen 36 libris concluduntur. In Auth. de execut. § 1. & C. de lit. conteſt. Auth. libellum.*[b]

DE TRIVM MENSIVM præſcriptione.

1.

Qui dilationẽ petiuerit ad pducẽdos teſtes ex eadẽ prouincia, in qua lis agitur, ei triũ menſium ſpaciũ indulgeri debet. l. 1. C. de dilat.

2 *Qui hæres ſcriptus eſt, intra tres menſes hæreditatem repudiare poteſt, & non tenetur creditoribus, etſi antè ſciuerit ſe hæredem eſſe.*

a Huius termini cõſtitutio nec legibus probatur, nec à latinis interpretibus recepta eſt, ſed tanquam arbitraria iudicis arbitrio relicta. argumento l. 1. ff. de iure delib. Bartol. in l. præſes. C. de appell.

b Adde: quòd ſi clericus ciuiliter accuſetur apud iudicem ſecularẽ, lis duos mẽſes egredi non debeat. Nouell. 83. §. ſi quis habeat. Auth. clericus. C. de epiſc. & cl. itẽ ſi ſeruus præſens ita fuerit uenditus, ut manumittatur; emptore ceſſante, ei intra duos menſes libertas competit. l. ult. ff. qui ſine ma.

τοῦτο νόει ἐπὶ μείζονος. ὁ γὰρ ἐλάττων ἀδιαστίκτως παραιτεῖται, καὶ κατ' ἐμμιξιν.

γ Ὁ ποιῶν ἰνβέντορ ἤτοι καταγραφὴν, εἴσω λ' ἡμερῶν ἀφ' οὗ ἐμφανισθῇ ἡ διαθήκη, ἢ ἀφ' οὗ γνῷ ὅτι κληρονόμος ἐστὶν, ὀφείλει ἄρξασθαι καὶ πληρῶσαι αὐτὸ εἴσω β' μηνῶν, εἰ μὴ ἄρα ἄπεστιν, ἢ ἀλλαχοῦ εἰσὶ τὰ κληρονομιαῖα πράγματα. τότε γὰρ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὀφείλει πληρῶσαι τὸ ἰνβενταίριον, ἤτοι τὴν καταγραφήν.

δ Ὁ κτίζων εἰ ἐγκαλεῖται καινοτομεῖν, εἴσω γ' μηνῶν ὀφείλει λέγειν τὴν δίκην, μετὰ δὲ ταῦτα ἀσφαλίζεσθαι, ὅτι ἐὰν ὀφθῇ κακῶς οἰκοδομήσας, καταστρέφει αὐτὰ ἃ κτίζει ἰδίοις ἀναλώμασιν.

ε Ἡ περὶ βουλευτικῆς τύχης δίκη, εἴσω γ' μηνῶν ὀφείλει πληροῦσθαι· ἐπεὶ ὁ ἄρχων καὶ ἡ τάξις, ι' λίτρας ζημιοῦνται.

ς Τοῦ ἀνδρὸς μεμψαμένου ἐντὸς δεκαετίας περὶ ἀναργυρίας τῆς προικὸς, ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐντὸς γ' μηνῶν κινεῖ τὴν μέμψιν, ὡς ἡ νεαρά φησι.

Τοῦ

Id de maiore intellige. nã minor indiſtinctè repudiat, etiam cum ſe immiſcuerit.

3 Inuentariũ faciẽs, intra 30 dies poſt apertas tabulas, uel poſtquã nouerit ſibi hæreditatẽ delatã eſſe, id incipere debet, & intra duos menſes cõplere: niſi uel ipſe hæres abſit, uel res hæreditariæ alio loco ſint poſitæ. tunc enim ei anni ſpacium, à morte teſtatoris numerandum, ad huiuſmodi inuẽtarij conſummationẽ datur. C. de iure delib. l. ſcimus. § ſin autem dubius.

l. ſcimus §. cũ igitur. C. de iure delib. l. ul. C. de repud. hæred. Nouell. ut ſponſal. larg. §. ad hæc ſancimus.

4 Aedificãti ſi nouũ opus nũciatur, intra tres menſes cauſam proſequi debet: quòd ſi longius tẽpus tranſierit, cautionẽ fideiuſſoriã exponere: ni rectè ædificaſſe uiſus fuerit, ſe opus ſuis ſumptibus demoliturum eſſe. C. de no. op. nunc. l. 1. & ff. eodem. l. de pupillo. § ſi is cui.

5 Cauſa originis decurionis intra tres menſes terminari debet: aliàs moderator ꝓuinciæ 10 libris auri mulctatur, ac eius officiũ paris damni irrogatiõe tenetur. l. generali. C. de decur. lib. 10.

6 Si uir intra decenniũ de nõ numerata pecunia dotali cõqueſtus fuerit, hæres ipſius intra trimeſtre poſt matrimonij diremptionem querelã proponit, ut inquit Nouella de tempore non ſolutæ pecuniæ ſuper dote.

Vbi

ζ Τοῦ ἑνὸς μέρους ἀποταξαμένου μετὰ τοὺς διαγνωστικοὺς ἀγῶνας, ὁ δικαστὴς ὀφείλει δοῦναι τῷ ἄλλῳ μέρει μῆνα ἕνα προθεσμίαν, εἰς τὸ, εἴ τι δύναται ἑαυτῷ προσβοηθῆσαι εὑρεῖν. καὶ αὖθις ἕτερον μῆνα, καὶ ἔτι ἄλλον μῆνα. μετὰ γὰρ τὴν τῶν γ̄ μηνῶν παραδρομὴν, ἀποφαίνεται ὁ δικάζων κατ' αὐτοῦ.

η Ο ἀπὸ λαϊκῶν, γ̄ μησὶ ὀφείλει σχολάσαι τῇ λειτουργίᾳ, καὶ οὕτω γίνεσθαι ἐπίσκοπος.

ΠΕΡΙ ρ̄ ΗΜΕΡΩΝ.

ΑΙ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν διακατοχαὶ, ἔσω ρ̄ ἡμερῶν συναπτῶν αἰτοῦνται, ἀφ' οὗ γνωσθῇ ὅτι ἥρμοσαν. καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ ἢ ἀποδέχονται αὐτὰς, ἢ παραιτοῦνται. διακατοχὴ δέ ἐστι, δίκαιον τοῦ ἐξεῖναι κρατεῖν τὴν οὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος.

ΠΕΡΙ δ̄ ΜΗΝΩΝ.

α.

Ο κοινωνὸς ὀχλήσας τὸν κοινωνὸν ἐπὶ τὸ κτίσαι τὸν ἐπίκοινον οἶκον, τούτου

μὴ

7 Vbi altera pars litigantium renunciauerit allegationibus ſuis, poſt tractatam in iudicio litem, debet iudex alteri parti unius menſis dilationem dare: ad hoc, ut ſi poßit quid ſuæ cauſæ deſeruiens, inueniat. & rurſus alterum quoque menſem: quo itidem exacto, tertius poſtremò adijciatur. Nam poſt trium menſium curriculum iudex contra ipſum ſententiã legibus conuenientem profert. Nouel. ut cum. de appel. §. ſed et.

8 Ex laico epiſcopus factus, per tres menſes eccleſiaſticis miniſterijs uacare debet, & ita ad epiſcopatum aſcendere. — Nouel. de ſanctiſſ. epiſc. §. damus.

DE PRAESCRIPTIONE centum dierum.

Bonorũ poſſeßiones quæ agnatis ex latere deferũtur, intra centũ dies utiles petũtur, ex quo cognitũ fuerit eas cõpetere. Et intra hoc tẽpus eas aut accipiũt, aut repudiãt. Inſt. §. fin. de bon. poſſeſ. C. qui admitti. l. 2. Eſt aũt bon. poß. ius obtinendi facultates aut res defuncti.

Adde, quòd qui tacet cẽtum dieb. uidetur ratum habere negocium pro ſe geſtum. Bartol. l. Pomponius. ff. de neg. geſt.

DE QVATVOR MENSIVM præſcriptione.

1.

SI ſocius ſocium inquietarit in ædificandis ædibus quæ cõmunes ſunt, illo minimè ædificante,

μὴ κτίσαντος, ἀλλ᾽ αὐτοῦ μόνου· δύνα-
ται τοὺς τόκους καὶ τὸ κεφάλαιον ἀπαιτεῖν
αὐτῷ εἴσω δ' μηνῶν. μετὰ δὲ τοὺς δ' μῆνας
γίνεται τοῦ οἴκου δεσπότης ὁ κτίσας μο-
νομερῶς.

β Τέσσαρες μῆνες παρέχονται τοῖς κα-
τακριθεῖσιν εἰς ὑπέρθεσιν, καὶ μετὰ ταῦ-
τα τόκους ἑκατοσιαίους ἀπαιτοῦνται. καὶ οἱ
ἐγγυηταὶ αὐτῶν ἔχουσι τὴν τετράμηνον,
οἱ δὲ κληρονόμοι καὶ ἄλλους δ' μῆνας ἔχουσιν.

γ Ἐὰν ἡ τοῦ ἀπολιμπανομένου κατασκευ-
ασθεῖσα παρὰ διοικητοῦ αὐτοῦ οἰκία, βλά-
πτει τὸν παρόντα γείτονα, ὀφείλει ὁ διοικη-
τὴς διὰ τετραμήνου καταμηνύειν, καὶ πα-
ρεστῆσαι τὸν πρωτότυπον. εἰ δὲ καταμηνυ-
θεὶς οὐ παραστῇ, τότε αὐτὸς ὁ φροντιστὴς δι-
καιολογούμενος, εἰ καταδικασθῇ, πᾶσαν
καινοτομίαν εὐπορῶν ἀποδίδωσι. μὴ εὐπο-
ρῶν δὲ, ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπόντος ἀ-
παιτεῖται.

δ Ὁ πρεσβύτερος καὶ διάκονος καὶ
ὑποδιάκονος, εἰ τῷ δικαίῳ καὶ νόμῳ τῆς
συγγενείας εἰς ἐπιτροπὴν, ἢ εἰς κουρατω-
ρείαν κληθῶσιν, ἐντὸς δ' μηνῶν ἀφ' οὗ γνῶ-
σι, δύνανται ἑκουσίως ὑπεισέρχεσθαι,

εἰς

ficante, ſed hoc ſolo: hic ſortem cum uſuris intra quatuor menſes ab eo exigere poteſt: deinceps uerò is qui ſolus ædificarit, ius dominij pro ſolido uindicat. C. de ædif. pr. l. ſi ut proponis. ff. pro ſoc. l. fratres. § idem reſpondit.

2 Quadrimeſtres induciæ dantur condemnatis pro dilatione, poſtea uerò uſuræ cẽteſimæ exiguntur. Et fideiuſſores quoq; ipſorum iiſdem inducijs gaudẽt. hæredibus aũt & aliæ quadrimeſtres induciæ ulterius indulgentur. C. de uſur. rei iud. l. 2. & 3.

3 Si ædes abſentis ab adminiſtratore eius perfectæ, uicino præſente damnũ dent, procurator intra quadrimeſtre id principali indicare, eumq; iudicio ſiſtere debet. Si uerò cum id ei indicatum ſit, non compareat: tunc procurator in iudicium uocatus, ſi fuerit condemnatus, omnes noui operis expenſas, ſi locuples ſit, ſoluit: ſin minus, ex bonis abſentis exiguũtur. Nouel. 68. §. hinc magna. C. ubi de crimin. ag. op. Auth. qua in prouincia.

4 Presbyter, diaconus, aut ſubdiaconus, ſi iure ac lege cognationis ad tutelam uel curam uocati fuerint, infra quatuor menſes ex quo ſe uocatos nouerint, eam ſubire ſponte poſſunt,

nullum

εἰς ἄλλην μὴ προκειματιζόμενοι.

4 Ἐάν τις τῶν δικαζομένων ὀμόσῃ μὴ δεδωκέναι, ἢ ἐπαγγείλασθαι, καὶ ἐντὸς δ΄ μηνῶν μετὰ τὸ προσενεχθῆναι τὴν ψῆφον δειχθῇ δεδομένον τι ἢ ὑποσχεθὲν, τριπλοῦν ἀπαιτεῖται. μετὰ δὲ τοὺς τέσσαρας μῆνας οὐκέτι τοιοῦτόν τι ζητεῖται.

5 Ἐάν τις ἀπ᾿ ἐξισωτοῦ παραλάβῃ ἀγρὸν, ἀσφαλῶς μὲν αὐτὸν κατέχει, καὶ τὰς λοιπάδας τοῦ πρώην κτησαμένου οὐκ ἀναγκάζεται καταβαλεῖν. ἐὰν δέ τις λέγῃ ἑαυτὸν δεσπότην εἶναι, ἢ ὑποκεῖσθαι αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, ἀναγκαζέσθω τὰ δαπανήματα δοῦναι, ἃ ἐποίησεν ἐκεῖνος εἰς βελτίωσιν τοῦ ἀγροῦ. εἴσω δὲ ς΄ μηνῶν ὀφείλει τις ἐνάγειν, μετὰ δὲ ἓξ μῆνας οὐδεὶς δύναται ἐνάγειν.

ΠΕΡΙ ε΄ ΜΗΝΩΝ.

Ὁ ἐγκαλούμενος κατὰ δικαστοῦ δοθέντος παρὰ ἄρχοντος, ἔχει β΄ μῆνας μόνον εἰς τὸ γυμνάσαι τὴν πρώτην κυρίαν. τὰς γὰρ ἄλλας τρεῖς κυρίας λαμβάνει ἀπὸ λα΄ ἡμέρας, οὐκέτι δὲ καὶ τὴν ἑτέραν τρίμηνον· οὐ γὰρ ἁρμόζει.

περὶ

nullum ſibi ex hoc circa alienã curam uel tutelam præiudiciũ generãtes. Nouel. 123. § deo aũt. Auth. presbyteros. C. de epiſcop. & cler.

5 Si quis litigantiũ iurauerit ſe nõ dediſſe aut promiſiſſe quid iudici, intra quatuor aũt menſes poſt prolatã ſententiã probatũ fuerit quid datum aut promiſſum, id in triplum exigitur. poſt quatuor uerò menſes exactos, tale nihil locũ habet. Nouel. ut litig. in exord. lit. iurent. §. enimuerò.

6 Si cui poſſeſsio à peræquatore fuerit tradita, apud eum firma permaneto, et reliqua prioris domini diſſoluere nõ cogitur. Si quis uerò eã uel ſuam, uel ſibi obligatã eſſe dicit, expenſas quas ille in agri meliorationẽ fecit, reddere cogitor. Cæterũ actiones debitas intra ſex mẽſes exercere debet, poſt eorũ uerò curricula euoluta neceſſariò conquieſcit.[a]

DE QVINQVE MENSIVM præſcriptione.

APpellãs à iudice ex principis delegatione dato, duos menſes habet ad exercitationem prioris diei fatalis. Nam tres alios dies fatales à trigeſimoprimo accipit: quibus elapſis, triũ menſium reparatio ei denegatur. C. de tempor. & rep. l. 2.[b]

a l. ult. C. de cenſib. & cenſitor. lib. 11. Sunt & aliæ huius tẽporis, ut C. de aſſeſſ. l. in cõſiliarijs. Item C. de apoch. publ. l. 1. lib. 10. & l. penult. C. de can. larg. tit. Eſt & alia ff. de excuſat. tut. l. quinquaginta.

b Adde, quod ſcholares apud prouinciarũ moderatores extra prouinciam ſuã cõuenti, poſt quintum cõmeatus menſem in exigẽdis fideiuſſoribus nullũ detrimẽtum ſentiunt. C. de priuileg. ſchol. l. ult. lib. 12.

ΠΕΡΙ ϛ ΜΗΝΩΝ.

α.

Ἡ Redhibitoria, τουτέστιν ἡ τὸ διαπραθὲν πρᾶγμα ἀναστρέφουσα ἀγωγὴ, ἔσω ἓξ μηνῶν κινεῖται ὠφελίμων, ἤτοι συναπτῶν· τρέχει δὲ ὁ χρόνος ἀφ' οὗ ἡ πρᾶσις γέγονεν, ἢ ἐξ οὗ ὑπέσχετο, ἢ ἐπηρωτήθη ὁ πράτης περὶ τῶν αἰτιῶν τοῦ διαπραθέντος.

β Ὅτι μὴ ῥητῶς ὑπόσχηται ὁ πράτης περὶ τῶν κρυπτῶν αἰτιῶν τοῦ πιπρασκομένου, ἡ quanti minoris, ἤγουν ἡ μειοῦσα τὸ τίμημα ἀγωγὴ, ἐντὸς ϛ μηνῶν κινεῖται, καὶ οὐκ ἐκτείνεται εἰς ἐνιαυτὸν, ἀφ' οὗ ἔγνω δηλονότι τὸ πάθος, ἢ ὀφείλει γνῶναι ὁ ἀγοραστής.

γ Οἱ ἐπίτροποι ἓξ μῆνας ἔχουσιν ἐν τῷ α ἐνιαυτῷ προθεσμίαν, εἰς τὸ δανεῖσαι τὰ χρήματα τῶν ὀρφανῶν. τῶν δὲ εἰρημένων περὶ τῶν β μηνῶν, νόησον περὶ ἑκάστου ἔτους κηδεμονίας.

δ Ἐὰν ὁ ἄρχων μὴ μένῃ τὰς ν ἡμέρας μετὰ τὴν διαδοχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ θέματι, παραπέμπεται ἐκεῖσε, καὶ ποιεῖ ἓξ μῆνας, ἀπολογούμενος περὶ κλοπῶν, ἤτοι δωροληψιῶν καὶ ἐγκλημάτων.

DE SEX MENSIVM præſcriptione.

1.

Redhibitoria, id eſt rem venditã retroagẽs atq; ſubuertẽs actio, intra ſex mẽſes utiles mouetur. Currit aũt tempus redhibitionis ex die uẽditionis, uel ex quo dictum promiſſum eſt, uel uẽditor de uitijs rei uẽditæ eſt interrogatus. ff. de æd.ed. l.ſciendũ .§. ult. & l. ſex menſes.

2 Cum uenditor palàm ac rectè de occultis rei uenditæ uitijs nõ cauerit, quãti minoris actio (quæ ſic dicta eſt, quod precium minuat) intra ſex mẽſes mouetur, nec in annũ extenditur, ex quo ſciuerit uidelicet, uel ſcire debuerit uẽditor, rei uicium. ff. de æd.ed.l. ſi uenditor.

3 . Tutores ſex menſiũ dilationẽ habent in primo anno, ad fœnerandas pupillares pecunias. Quæ uerò antè dicta ſunt de duobus menſibus, intellige de anno adminiſtrationis. ff. de adminiſt.tut.l.ſi.tutor.

4 Si præſes, poſtquam ſibi ſucceſſum fuerit, conſtituto 50 dierũ ſpacio in prouincia nõ manſerit, illuc remittitur, & moratur ſex mẽſes, ut de furtis, largitionibus acceptis, alijſq; criminibus cauſam dicat. C. ut omnes iudices tam ciuil. l.unic. cum ſimilibus.

ε Ἐὰν μὴ οἱ οἰκονόμοι τὰς συνηθείας δώ-
σωσιν τοῖς δεκανοῖς καὶ ἀσκητρίαις ἐντὸς
ἓξ μηνῶν, τὸν ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς τόκον
παρέχωσιν.

ς Ὁ ὑπερθέμενος τὸ εὐσεβὲς λεγάτον
καταβαλεῖν ἓξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐμφανείας
τῆς διαθήκης, καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἰδιο-
χείρου ἐκείνου, ὅστις ἠσφαλίσατο δοῦναί τι
εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, καὶ καρπὸν καὶ τόκους
ἀπαιτεῖται.

ζ Εἴσω ς μηνῶν ὀφείλει γενέσθαι τὸ τοῦ
ἐπισκόπου ψήφισμα, ἢ τὸ τῶν κληρικῶν
περὶ χειροτονίας. καὶ τότε ὀφείλων χειρο-
τονεῖν, κινδύνῳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ χειρο-
τονείτω.

η Εἰ μὲν ἐν αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἐν ᾗ λέγεται
ἡ δίκη, αἰτεῖται προθεσμία, τρεῖς μῆνες
δίδονται. εἰ δὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐπαρχίᾳ πλησια-
ζούσῃ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ λέγεται ἡ δίκη,
αἰτεῖται προθεσμία, ἓξ μηνῶν· εἰ δὲ δια-
πόντιός ἐστιν, ἑτέραν ἐπαρχίαν μέσην ἔχου-
σα, ἐννέα.

θ Ἐάν τις ἐγγυήσηται πρόσωπον πα-
ρασχεῖν ἔσω ῥητοῦ χρόνου, εἰ δὲ μὴ παρα-
στήσῃ παρέχειν πρόστιμον, οὐχ ἅμα τὸ πα-
ρελθεῖν

5 Si œconomi mẽſtruas præſtationes decanis
& aſcetrijs infra ſex menſes nõ ſoluerint, trien
tes uſuras legitimæ centeſimæ dependunt. No-
uell. 59. de exequijs. §. oportet autem.

6 Qui ad ſex menſes differt præſtare legatũ
ad pias cauſas relictum, ab inſinuatione teſta-
menti, & cautione manus propriæ, eius qui quid
ſe ad pias cauſas daturum promiſit, & fructus
& uſuræ omniſq; legitima acceſſio ab eo exi-
gantur. Nouel. de eccleſiaſt. lit. §. ſin autem.

7 Intra ſex menſium ſpacium decretum cle-
ricorum de epiſcopo eligendo fieri debet. Si ue-
rò idipſum non fiat, tunc cui ordinatio eius in-
cumbit, propriæ animæ periculo eum eligat.
Auth. de ſanctiſs. epiſc. §. damus.

8 Si in eadem prouincia ubi lis agitur, dilatio
poſtulatur, non amplius quàm tres menſes indul
gentur. Si uerò in prouincia quæ ſit contermina
loco in quo cauſa agitur, ſex menſes custodiri iu
ſticiæ eſt. Si uerò tranſmarina ſit prouincia, aliã
interiectam habens, nouem menſes computan-
tur. C. de dilat. l. 1.

9 Si quis ſpoponderit ſe intra certũ tempus
quẽ ſiſtere uelle, uel inſtiterit, certã quantitatẽ
pœnæ nomine ſoluturum, non ſimulatq; tempus

ρελθεῖν τὸν χρόνον ἀπαιτεῖται τὸ πρόστι-
μον, ἀλλ' ἔχει προθεσμίαν ϛ μηνῶν· με-
τὰ δὲ τοὺς ϛ μῆνας ἀπαιτεῖται τὸ πρόστι-
μον. εἰ μήτιγε ὁ ἐγγυητὴς ἐτελεύτησεν ἐν
τῇ πρώτῃ προθεσμίᾳ, τῇ ἐγκειμένῃ ἐν
τῇ ἐπερωτήσει. εἰ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ προ-
θεσμίᾳ τελευτήσει, ἀπαιτεῖται τὸ πρόσ-
τιμον.

ι Ἐὰν δὲ ἐξ ἀναφορᾶς δημοσίων προσώ-
πων ἐπὶ φόνῳ κατεσχέθησάν τινες, οὐκ ὀφεί-
λουσι ἐγγυηταῖς καταπιστεύεσθαι, ἀλλὰ βλη-
θῆναι εἰς φυλακὴν μέχρι μὲν ἓξ μηνῶν, περ-
αιουμένου τοῦ πράγματος. εἰ δὲ ὑπὸ ἰδιωτῶν
κατηγορήθησαν, νομίμως ὀφείλουσι μένειν ἐν
τῇ φυλακῇ ἕως ἐνιαυτοῦ, τεμνομένου τοῦ
πράγματος.

ια Πᾶσα φισκαλία δίκη, ἤτοι δημοσία
σχμέου, εἴσω ἓξ μηνῶν ἀπὸ προκατάρξεως
περαιούσθω, εἰ μή τι ὑπέρθεσις ἀναγ-
καία δεῖ.

ιβ Ἐὰν ὁ κληρονόμος ὀχληθεὶς, ἀγνωμο-
νήσῃ μέχρι ἓξ μηνῶν, πέμπεται ὁ ληγα-
τάριος οὐ μόνον εἰς νομὴν τῶν κληρονομιαίων
πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τῶν ἰδίων
αὐτοῦ.

Ὀφεί-

ſtitutum effluxerit, pœna exigitur: ſed ſex men
ſium dilationem habet. Poſt ſemeſtres autem in-
ducias pœnam pecuniariam perſoluere cogitur,
niſi intra primum tempus quod conſtitutum eſt,
reus principalis ab hac luce fuerit ſubtractus. Si
uerò ſecundo tempore inſtante mortuus fuerit,
nihilominus iam pœna commiſſa exigitur. C. de
fideiuſſor. & mand. l. ſancimus.

10 Si ex relatione publicarum perſonarũ, qui
propter cædem perpetratam capti ſunt, non fi-
deiuſſoribus committi, ſed ad ſex menſium ſpa-
cium, donec res terminetur, in carceres coniici
debent. Si uerò ab hominibus priuatis ſunt accu
ſati, ex legis præſcripto in carcere per annum
manere debent, donec res decidatur. uide l. 1. C.
de cuſtodia reorum.

11 Omnes fiſcales cauſæ, intra ſex menſes à
lite conteſtata terminantor, niſi ulterior dilatio
ex euidenti cauſa neceſſaria ſit.

Nota id ad l. properãdũ. §. cenſemus. in uerbo ius fiſcale. C. de iudicijs.

12 Si hæres iudicio moleſtatus, uſq; ad ſex mẽ
ſes improbè ſolutionẽ legati diſtulerit, legatari9
nõ ſolùm in poſſeſſionẽ rerũ hæreditariarũ, ſed
& res proprias hæredis mittitur. C. ut in poſ-
ſeſſionem legat. l. certa forma. ff. eodem tit. l. is
cui legatorum, § imperator Antoninus.

d 4 Epiſcopus

ιγ Ὀφείλει ὁ ἐπίσκοπος παρασκευάζειν τὸν ἄρχοντα, ἐντὸς ἓξ μηνῶν ψῆφον ἐκφέρειν περὶ τῶν ἐν φυλακῇ ἀπόρων ἐγγύης, χωρὶς φονέων.

ιδ Ἐὰν μὴ οἱ φροντισταὶ εἴσω ϛ μηνῶν καταβάλλωσι τὰς λοιπάδας τοῦ παρελθόντος χρόνου, οἱ δεσπόται ἀπαιτοῦνται.

ιε Μετὰ ἓξ μῆνας τοῦ προσκυρωθῆναι τὸ πρᾶγμά σου ἑτέρῳ ἐκ τοῦ ἐξισωτοῦ, οὐκέτι δύνῃ κινεῖν.

ιϛ Οἱ δεσπόται ἀπολιμπανόμενοι ἓξ μῆνας ἔχουσιν, εἰς τὸ ἐλθεῖν καὶ καταβαλεῖν τὰ δημόσια, καὶ ἀναλαβεῖν τοὺς ἀγροὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων.

ΠΕΡΙ ζ ΜΗΝΩΝ.

Ὁ ἑπταμηνιαῖος γεννηθεὶς, τέλειός ἐστι καὶ γνήσιος τοῖς γονεῦσιν.

ΠΕΡΙ η ΜΗΝΩΝ.

α.

Οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα ἐν ἐπαρχίᾳ τοῦ διὰ τυραννίδα δημευθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰ μὴ εἴσω η μηνῶν προαγάγωσι, τετραπλάσιον αὐτὰ καταβάλλουσιν.

Ὁ διοι

13 Epiſcopus iudicẽ urgere debet, ut infra ſex menſes ſententiã ferat de incarceratis, qui fideiuſſores dare non ualent: exceptis homicidis.

14 Curatores niſi intra ſex mẽſiũ ſpaciũ reliqua tẽporis præteriti intulerint, ad ipſos dominos exactio peruenit. C. de annõis. l. obſiſt. li. x.

15 Euoluto ſex menſiũ ſpacio, poſteaquã res tua à peræquatore alij eſt cõfirmata, amplius litẽ de ea mouere nõ uales. C. de cẽſib. l. ult. li. 11.

16 Locorum domini abſentes ſemeſtre ſpacium habent ad reuertendũ, & debita diſſoluenda, agroſq; à poſſeſſoribus recuperandos. l. locorum domini. C. de omni ag. deſert. lib. 11.

Adde, quod ſi ancilla manumittatur matrimonij cauſa, intra ſex mẽſes duci debet. l. ſi collactane⁹. ff. de matr. uind. & l. matrimonij. ff. qui & à quibus. Eſt & alia ff. de adult. l. maritus. §. ſex. Item alia in militis commeatu. C. de commeatu. l. 2. lib. 12. & ff. de operibus publ. l. 5.

DE SEPTEM MENSIVM præſcriptione.

QVi ſeptimo menſe natus eſt, perfectus & iuſtus filius eſt parentibus. ff. de ſtat. hom. l. ſeptimo menſe.

DE OCTO MENSIBVS.

1.

QVi in prouincia detinet res eius cuius bona Cõſtantinopoli propter affectatã tyrannidẽ ſunt publicata, niſi ea intra octo menſium ſpacium protulerit, in quadruplũ ea ſoluit. Supra de præſcript. 2. menſ. nu. 11.

 Procu-

β Ὁ διοικητὴς ἔχει η̅ μῆνας πρὸς τὸ μη-
νῦσαι τῷ πρωτοτύπῳ, τῷ ὄντι ἐν ταῖς ἄ-
κραις τῆς ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας, εἰς τὸ παραγε-
νέσθαι, ἢ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ παρακαταστῆσαι
δεφένσορα. εἰ δὲ μηνυθεὶς μὴ ἔλθῃ, καὶ παρα-
δράμῃ ὁ τοιοῦτος χρόνος, κρατεῖται ἡ δί-
κη κατενώπιον τοῦ διοικητοῦ καὶ μηνύσαν-
τος· καὶ ἐὰν καταδικασθῇ, οὐκέτι ὁ μηνυ-
θεὶς δύναται κινεῖν, ὡς παρὰ γνώμην αὐτοῦ
ἐδικάσατο ὁ μηνύσας.

ΠΕΡΙ ϛ̅ ΜΗ-
ΝΩΝ.

Ὁ ἐγκαλούμενος κατὰ θείαν δικαστοῦ, ἔ-
χει μὲν τὴν τῶν ἓξ μηνῶν προθεσμίαν,
καὶ τὰς ἀπὸ λα̅ ἡμέρας ἐχούσας τρεῖς κυ-
ρίας. οὐ λαμβάνει δὲ reparationem, ἤτοι τὴν
ἐπὶ τῇ ἀνακινήσει τῆς δίκης τρίμηνον.

ΠΕΡΙ ια̅ ΜΗ-
ΝΩΝ.

Ἐὰν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, με-
τὰ τὸν ια̅ πληρούμενον μῆνα τέκῃ ἡ
γυνὴ, πορνείας ἐστὶ τὸ γιγνόμενον: καὶ τοῖς
αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ὑπόκειται, οἷς ἡ πρὸ τοῦ
πενθίμου ἐνιαυτοῦ γαμηθεῖσα.

Περὶ

a Procuratori dãtur 8 mẽſes ad nunciandum
domino principali, in locis ditionis Romanæ re-
motiorib. peregrinãti, ut ad cauſæ ſuæ patroci-
niũ ſuſcipiendũ adſit, aut aliũ defenſorẽ loco ſuo
cõſtituat. Si uerò cũ certior eſt factus nõ adue-
nerit, et tẽpus cõſtitutũ effluxerit, lis in præſen-
tia procuratoris q id domino denũciauit, exa-
minatur: & ſi condẽnatus fuerit, is qui certior
factus eſt, amplius eam agitare nõ poteſt, tanquã
alter iudicium ſe inuito ſubierit.[a]

DE PRAESCRIPTIONE
nouem menſium.

Appellãti aduerſus ſententiã clariſſimi recto-
ris prouinciæ, ſex mẽſiũ dilatio indulgetur,
& tres alij dies fatales, quorum quilibet 31 dies
habet. Quib. ſi exciderit, reparationẽ, uidelicet
trium aliorũ menſiũ ſpaciũ ad litẽ reſuſcitandã,
non impetrat. C. de temp. appell. l. 2.[b]

DE PRAESCRIPTIONE
XI menſium.

Mulier ſi à morte uiri, 11 menſe perfecto pe-
pererit, adulterinus eſt fœtus: & iiſdẽ pœ-
nis ſubiacet, quib. ea quæ ante annũ luctus finitũ
ad ſecundas nuptias tranſierit. Nouel. de reſti-
tut. & ea quæ par. menſ. und. circa finem.

Si

a Nouell. 68. §. hinc ma-
gna. & in Au-
then. quæ in
prouincia.
C. ubi de cri-
minib. ag. o-
portet.

b Adde a-
liam, de qua
eſt mentio ſu-
prà de 6 mẽ-
ſium præſcri-
ptione nu. 8.
itẽ hodie hæ-
redibus ſiue
præſentibus
ſiue abſenti-
bus nõ ultra
nouem men-
ſes cõceduntur
ad deli-
berandum. l.
ult. §. ſed qui-
dam C. de iu-
re deliberan-
di.

ΠΕΡΙ ΕΝΙΑΥΤΟΥ.

α.

Ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων, κινῶν κατὰ τοῦ τὴν δεσποτείαν ἔχοντος τὸν ἀκουίλιον, διὰ τὸ τραυματίσαι αὐτὸν τὸν οἰκέτην, ἀνακλᾶται εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἡ διατίμησις αὐτοῦ, κἂν περὶ τοῦ λεγατευθῆναι εὑρίσκηται ἡ ἀναδρομὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

β Ἀφ' οὗ ἐτραυματίσθη, οὐκ ἀφ' οὗ ἐτελεύτησεν ὁ οἰκέτης, ἀνακλᾶται ὁ χρόνος.

γ Ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνιαυτοῦ κέρδη ἀπαιτεῖται ὁ δεσπότης, κινῶν τὸν ἀκουίλιον περὶ τοῦ ἀναιρεθέντος οἰκέτου.

δ Μετὰ θάνατον τοῦ υἱοῦ, ἢ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἢ ἐκποίησιν τοῦ δούλου, ἐνιαυσιαία ἐστὶν ἡ περὶ πεκουλίου ἀγωγή. ὁ δὲ ἐνιαυτὸς συναπτός ἐστιν. διὸ οὐκ ἀριθμεῖται πρὶν ἐκβῇ ἡ αἵρεσις. ἐνάγεται δὲ καὶ ὁ κληρονόμος τοῦ πατρὸς, κἂν ὁ δημόσιος γραφῇ κληρονόμος.

ε Μὴ ἀναστρέφουσα τὸ πραθὲν ἀγωγὴ, ἀλλὰ τὸ τίμημα μειοῦσα, ἡ quanti minoris, ὅτε μὴ ῥητῶς ὁ πράτης ἀντιφωνήσει τὰς αἰτίας τοῦ πραθέντος, ἐνιαυσιαία ἐστίν.

Εκό

DE ANNO.

1.

SI uſufructuarius actione legis Aquiliæ proprietariũ cõuenit ob uulneratũ ſeruũ, refertur æſtimatio eius retrorſum ad annũ proximũ: licet ſerui legati uſusfructus, retroacta anni æſtimatione poſterior inueniatur. ff. ad l. Aquil. l. ſed etſi.

2 Ex quo uulneratus eſt ſeruus, non ex quo mortuus eſt, annus retrorſum computatur. ff. ad l. Aquil. l. ait lex.

3 Dominus Aquilia experiẽs de occiſo ſeruo, omnia commoda quæ intra annum proximum habiturus fuiſſet, exigit. l. unde Neratius. § in ſumma. ff. eodem.

4 Poſt mortẽ filijfamilias, uel manumiſſionẽ uel alienationẽ ſerui, actio de peculio annalis eſt. Annus aũt utilis eſt, ideo nõ cõputatur priuſquã cõditio extitit. Conuenitur aũt quoq; hæres patris, licet fiſcus etiam hæres ſcriptus ſit. l. 1. ff. quãdo actio de pecul. annal. ſit. l. & ancillarũ. §. ſi ſeruus. ff. de pecul.

5 Actio quanti minoris, quæ nõ penitus uẽditionẽ reſcindit, ſed preciũ minuit, cũ palàm uenditor ſe de uitijs rei uẽditæ cauturũ nõ negarit, annalis eſt. l. ſciendum. §. ult. ff. de æd. act.

Si

ε Ἐάν τις στρατιωτικῶς διάθηται, καὶ ἀποστρατευθῇ, μετὰ ἐνιαυτὸν οὐκ ἰσχύει ἡ τοιαύτη στρατιωτικὴ διαθήκη.

ϛ Ἐντὸς ἐνιαυτοῦ εἰ μὴ δοθῇ τὸ καταλειφθὲν εὐαγεῖ οἴκῳ, διπλοῦν ἀπαιτεῖται.

η Οὔτε ἡ γαμετὴ τοῦ ἀποκειραμένου πρὸ ἐνιαυτοῦ ἀκινδύνως γαμεῖ, εἰ μὴ ἐγκύμων οὖσα ἐνδὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ τέκῃ.

θ Μετὰ τελευτὴν τοῦ ἀνδρὸς, εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀντιτίθεταί τις περὶ προικὸς ἀναργυρίας παραγραφήν.

ι Οἱ μὴ αἰτήσαντες τοῖς ἀνήβοις εἴσω ἐνιαυτοῦ ἐπιτρόπους, ἐκπίπτουσι τῆς κληρονομίας αὐτοῦ.

ια Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ ἐνιαυσιαία ἐστίν: λύεται δὲ παρασιωπήσει.

ιβ Ὁ διὰ μέγα ἔγκλημα γενόμενος ἀναζητούμενος, εἰ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μὴ παραγένηται, εἰσκομιζέτω ἡ οὐσία αὐτοῦ. κἂν μετὰ ταῦτα ἐπανέλθῃ, οὐ δύναται αὐτὰ ἐπιζητεῖν. εἰ δὲ ἐπὶ κ̄ ἐνιαυτοὺς μὴ κατάσχῃ ὁ φίσκος, οὐκέτι δύναται αὐτὰ ἐκδικεῖν.

Εἴσω

6 Si quis iure militari teſtatus, poſtea militia miſſus fuerit, poſt annū tale teſtamentū militare non ualet. l. quod conſtitutū. ff. de mil. teſtam.

7 Si intra annum non detur relictum ſacroſanctis eccleſijs, poſtea duplum petitur. Inſtit. de act. § item miſta eſt actio.

8 Neq; uxor detonſi cauſa religionis ante annum, citra periculi offenſam nuptias contrahit, niſi cum prægnans eſſet, intra annum pepererit. Nouel.134. quod ſi.

9 A' morte uiri intra annum, exceptionē de non ſoluta dote quis obijcit. l. in dotibus. C. de dote cauta, non num.

10 Qui cum pupillo tutores petere tenerētur, eos non petiuerint intra annum, hæreditate eius priuantur. l. 2. § confeſtim. ff. ad S. c. Tertyll. l. ſciant. C. de legit. hæred.

11 Actio iniuriarum annalis eſt: ſoluitur aūt reconciliatione. C. de iniurijs. l. ſi non conuicij. ff. de eo quòd met. cauſa. l. ſi cum. § 3.

12 Qui propter inſigne delictū requirendus annotatus eſt, niſi intra anni ſpacium ſui copiam præſtiterit, bona eius occupantor. Et ſi poſtea uenerit, neutiquā ea requirere poteſt. ſed ſi per 20 annos fiſcus ea nō occupauerit, poſtea ea uindicare nequit. l. 2. & l. ult. ff. de requirendis reis.

Intra

ιγ Εἴσω ἐνιαυτοῦ δύναται ἀποδεῖξαι περὶ τοῦ οἰκέτου ὁ δεσπότης, χειροτονίας εἰς αὐτὸν γινομένης, καὶ λαμβάνει αὐτόν.

ιδ Οἱ κατιόντες καὶ ἀνιόντες, ἐνιαυτὸν ἔχουσιν εἰς διάσκεψιν, τοῦ προσελθεῖν κληρονομίαν. εἰ δὲ καὶ διὰ τῶν δούλων αὐτῶν καλοῦνται εἰς τὸν κλῆρον, ταυτόν ἐστιν.

ιε Ἡ ἁρμόζουσα ποιναλία ἀγωγὴ, κατὰ τῶν μὴ πειθομένων τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἄρχοντος μετὰ ἐνιαυτὸν οὐ κινεῖται.

ις Ἡ ἁρμόζουσα ἀγωγὴ κατὰ τῶν παρανόμως ἑλκόντων τινὰ εἰς δικαστήριον, μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν οὐ δίδοται.

ιζ Κατὰ τῶν βίᾳ ἀποσπώντων τοὺς ἑλκομένους εἰς τὸ δικαστήριον ἀγωγὴ, ἐνιαυτῷ σβέννυται.

ιη Τὸ κατὰ τῶν δόλῳ ποιησάντων, ἵνα μὴ ἔλθῃ τὶς εἰς τὸ δικαστήριον, νόμιμον παράγγελμα, μετὰ ἐνιαυτὸν οὐ κινεῖται.

ιθ Ἡ ἁρμόζουσα ἀγωγὴ κατὰ τῶν μὴ ἀνεχομένων ἐκδοῦναι τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς, ἐνιαυσιαία ἐστίν.

κ Ἡ κινουμένη ἀγωγὴ κατά τινος ἐκ τῶν ἐκκε-

13 Intra ſpacium unius anni licet domino probare ſeruilem fortunã, ſi ſe inuito clericus ordinatus fuerit, & recipit ipſum. In Nouella de ſanctiſſ. epiſc. § ſi ſeruus.

14 Deſcendẽtes & aſcendentes annum habent ad deliberandũ, an hæreditatem adire uelint. Idem quoq; eſt, ſi per ſeruos ſuos uocentur. C. de iure deliberãdi. l. cum antiquioribus. Inſt. de bon. poſſeſſ. § liberis.

15 Pœnalis actio cõpetens cõtra eos q iuriſdictioni ius dicentis nõ obtemperant, poſt annũ non datur. ff. ſi quis ius dic. nõ obt. l. unica. § fin.

16 Actio quæ cõpetit contra eos qui quẽ uenia edicti non petita in ius uocat, poſt annũ non datur. ff. de in ius uocando. l. penult.

17 Actio prodita aduerſus eos qui ui eximũt uocatos in ius, anno exſpirat. ff. ne quis eum. l. ſi per alium. § ult.

18 Edictũ prætoriũ, quod datur aduerſus eos qui dolo fecerint quo minus qs ſe iudicio ſiſtat, poſt annũ nõ datur. l. 1. circa finẽ. ff. de eo p quẽ.

19 Actio quæ conuenit contra eos qui ſpeciem actionis edere nolunt, annalis eſt. ff. de edendo. l. ult.

20 Actio de his qui effuderint uel deiecerint,

ἐκκεχυμένων, ἢ ῥιπτομένων, ἀνθρώπου ἐ-
λευθέρου φονευομένου, ἐνιαυσιαία ἐστὶν,
καὶ οὔτε κληρονόμοις, οὔτε κατὰ κληρονό-
μων δίδοται.

κα Ἡ ἁρμόζουσα ἀγωγὴ κατὰ τῶν ἐκ-
ποιούντων πρᾶγμα φιλοπράγμονι ἢ δυνά-
στῃ, πρὸς τὸ ποιεῖν δυσχερῆ περὶ ἀντιδίκου τὴν
διαγωγὴν, ἐνιαυσιαία ἐστίν.

κβ Ἡ ἁρμόζουσα ἀγωγὴ κατὰ τῶν κω-
λυόντων ἐπιβῆναι νομῆς, ὑπεξαιρουμένου
τοῦ πεμφθέντος εἰς τὴν λεγατευθεῖσαν
περὶ δουλείας νομὴν, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μόνου
κινεῖται.

κγ Ἡ ἁρμόζουσα παραγγελία περὶ τῶν βίᾳ
ἐξελασάντων τὸν νομέα, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μό-
νου κινεῖται. μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ πε-
ριελθὸν μόνον καταδικάζει.

κδ Ἐνιαυσιαία ἐστὶν ἀγωγὴ συναπτὴ, ἡ
ἁρμόζουσα κατὰ τοῦ κελευσθέντος ἐλευ-
θερωθῆναι, καὶ μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου δε-
σπότου ὑπεισελθόντος τῇ κληρονομίᾳ, καὶ
κατὰ δόλον κλέψαντος πράγματα τῆς
κληρονομίας.

κε Ἡ ἁρμόζουσα ἀγωγὴ κατὰ τῶν ἐν θο-
ρύβῳ ποιούντων κατά τινος ζημίαν, ἐντὸς
ἐνιαυτοῦ

ſi homo liber periiſſe dicetur, annalis eſt, neque hæredibus, neq; in hæredes datur. ff. de his qui deiect. uel effud. l. ſi uerò. § hæc autem actio.

21 Actio quæ competit contra alienantes rem litigioſo uel potentiori, ut duriorem aduerſario iudiciorum exitum conſtituant, annalis eſt. ff. de alienat. iud. mut. cauſa facta. l. uel poſt.

22 Actio competens contra prohibentes ingredi poſſeßionem, excepto qui miſſus eſt in poſſeßionem ſeruitutis legatæ, anno ſolo mouetur. ff. ne uis fiat ei qui in poſſeß. l. 1. §. hanc actionem.

23 Interdictum competens contra eos qui ui expulerint poſſeſſorem, anno concluditur. Eo uerò exacto, in id quod peruenerit, condemnationem irrogat. ff. de ui & ui ar. l. 1. § 1. & l. 2. C. unde ui.

24 Annalis eſt actio utilis, quæ datur contra eum qui liber eſſe iuſſus eſt, & poſt mortem domini hæreditatem ingreſſus, & dolo res hæreditarias furatus fuerit. ff. ſi is qui teſtam. liber eſſe iuſſus. l. 1.

25 Actio quæ competit contra damnum in turba dantes, intra annum utilem in duplum,

ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ εἰς τὸ διπλοῦν μόνον κινεῖται, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν.

κϛ Η κινουμένη ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἁρπάζοντος πρᾶγμα ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, ἢ καταπτώσεως, ἢ ναυαγίου, ἢ κατὰ τοῦ ὑποδεχομένου κατὰ δόλον, ἢ κατὰ τοῦ ζημίαν ἐν τούτοις ποιησαμένου, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν μόνον δίδοται, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν.

κζ πᾶσα ποπιλαρεία ἀγωγὴ ἐνιαυσιαῖά ἐστιν.

κη Καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐν ἀρχῇ λαβόντος ἀπό τινων χρήματα, κατέχονται τῷ Ιουλίῳ de repetundis νόμῳ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τελευτῆς ἐκείνου ψηφιζομένου.

κθ Εαν τις ἐκδημῶν εἰς ἐπαρχίαν, καὶ χρήματα ἔχων παρ' ἑαυτῷ, ἀπεγράψατο αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον, καὶ εἴσω ἐνιαυτοῦ μὴ ἀποδῷ, τῷ de reſiduis νόμῳ κατέχεται.

λ Εαν ἀδιαθέτου τελευτήσαντος ὑπεξουσίου στρατιώτου, κερδήσῃ τὸ πεκούλιον, ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸς τὸ μέτρον τοῦ πεκουλίου ἐντὸς συναπτοῦ ἐνιαυτοῦ παρὰ τῶν δανειστῶν ἐνάγεται. εἰ δὲ ἐκ διαθήκης ταῦτα ἔχει τὰ πράγματα, διηνεκῶς ἐνέχεται, τουτέστιν ἄχρι τριακονταετίαν.

poſt annum uerò in ſimplum datur. ff. ui bon. rapt. l. prætor ait.

26 Actio contra eum qui ex incendio, ruina, naufragio quid rapuiſſe, uel dolo malo recepiſſe, damni'ue quid in his rebus dediſſe dicitur, in quadruplum in anno, quo primum de ea re experiundi facultas fuerit, datur. Poſt annum uerò, in ſimplum. ff. de incend. rui. nauf. rat. exp. l. 1. in princip.

27 Omnes populares actiones ultra annum non extenduntur. l. ult. ff. de pop. act.

28 Et hæredes eius q in munere miniſterio'ue publico pecunias ab aliquibus ceperit, lege Iulia de repetundis tenentur, intra annum à morte eius computatum. l. 2. ff. ad l. Iul. de repetund.

29 Qui cum in prouinciã abiret, pecuniam quæ penes ſe eſſet, ad ærariũ profeſſus retinuerit, nec intra annũ reddiderit, lege Iulia de reſiduis tenetur. ff. ad l. Iul. pecul. l. ſacrilegi. §. ult.

30 Pater qui caſtrenſe peculiũ inteſtati filij retinebit, æs alienum intra modum eius & annum utilẽ ſoluere cogitur. Idem ſi teſtamento ſcriptus hæres extiterit, perpetuò tenetur: id eſt, uſq; ad triginta annos. l. pater qui caſtrenſe. ff. de caſt. pecul.

λβ Ἐὰν ἐνιαυτὸς μετὰ τὴν κατηγορίαν διαδράμῃ, οὐκ ἐμποδίζεται τὶς πράττειν τιμάς· εἰ μὴ αὐτὸς ἐμποδίσει, τὸ πληρωθῆναι τὴν ἐγκληματικὴν κατηγορίαν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ.

λγ Ὅτε ἀναχιζομένης τῆς διαχρήσεως δεσποτείας δίδοται ἀγωγὴ, τότε μετὰ ἐνιαυτὸν κινεῖται.

λδ Ἡ διδομένη ἀγωγὴ ἐπὶ τοῦ φόβον τινὰ ἐπάγοντος, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τετραπλοῦν ἀπαιτεῖ· μετὰ δὲ ἐνιαυτὸν, τὸ ἁπλοῦν μόνον.

λε Ἐάν τις ἐν τελευταίᾳ βουλήσει κελεύσει ξενῶνα γενέσθαι, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὀφείλει κτισθῆναι.

λς Ἐὰν ναύκληρος λέγῃ ναυάγιον ὑπομεμενηκέναι, προσήκει τὸν ναύκληρον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ λέγει τὸ ναυάγιον ὑπομεμενηκέναι, ἐλέγξαι διὰ μαρτύρων τὸ συμβάν· καὶ σπουδάσαι ἔσω ἐνιαυτοῦ ἀνενεχθῆναι τοῖς ὑπάρχοις, ἵνα ἔσω τούτου τοῦ χρόνου ζητηθῇ ἡ ἀλήθεια. ἐὰν δὲ ῥᾳθυμήσῃ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιεῖν, οὐκέτι δύναται τοῦτο πράττειν. αὕτη δὲ δίκη περὶ τοῦ ναυαγίου, ἔσω διετίας ὀφείλει τμηθῆναι.

λζ Ἐὰν ὑπομνησθεὶς ὁ κληρονόμος, ἢ ὁ λεγατά-

31 Si poſtquam quis reus delatus eſt, annus effluxerit, non prohibetur honores gerere: niſi per ipſum ſteterit, quo minus criminalis cauſa intra annum expediretur. ff. de mun. & hon. l. reus delatus.

32 Cum reſciſſo uſufructu proprietatis actio datur, intra annum ea moueri conſueuit. C. de uſufruct. l. Antiquitas.

33 Actio quæ datur contra eum qui metum intulit, intra annũ quadruplũ exigit: poſt annum, ſimplũ. l. item ſi cum. ff. de eo quod metus cauſa.

34 Si quis in ultima uoluntate xenonem extrui iuſſerit, intra annum ædificari debet. Nouel. 131. §. ſi quis uenerabile.

35 Si quis nauicularius naufragium ſe ſuſtinuiſſe affirmet, conuenit ut in prouincia in qua res agitur, probet teſtibus rei euentum, ac det operam ut intra annum id ad præfectos referatur, quo ueritas rei intra hoc tempus reueletur. Quòd ſi per negligentiam præfinitum anni ſpacium fortaſſe claudatur, non amplius ad id faciendum admittitur. Ipſa uerò cauſa naufragij, intra biennium terminari debet. l. 2. & l. penult. C. de naufragijs lib. 11.

37 Si hæres, aut legatariꝰ, aut uniuerſalis fidei

γατάριος, ἢ ὁ καθ' ὁμάδα φιδεικομμισσάριος, ἤτοι τὸ ὅλον τῆς οὐσίας δι' ἀποκατάστασιν λαμβάνων, ἐνιαυτὸν ὅλον ἑλκύσει πράττειν τοῦτο, ὅπερ προσετάχθη· εἰ μὲν τις εἴη ἐκείνων τῶν ἀναγκαστικῶς ἐκ τοῦ νόμου τι λαμβανόντων, οὐδὲν λαμβάνει εἰ μὴ τὴν νομίμην μοῖραν· εἰ δὲ ἐξωτικός ἐστιν, οὐδὲν ὅλως λαμβάνει.

λη Ἐὰν ἡ γυνὴ τοῦ ὄντος ἐν ἐξπεδίτῳ ἀκούσῃ τετελευτηκέναι τὸν ἄνδρα, καὶ μεθ' ὃ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων ὀμόσωσιν οἱ πλείονες τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐτελεύτησεν, ὀφείλει ἄλλον ἐνιαυτὸν πενθεῖν αὐτόν.

λθ Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει ἐνιαυτὸν πενθεῖν τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ μὴ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ. εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν τῆς λύσεως παράσχῃ, δίχα βιβλίου διαζυγίου οὐ δύναται ἄλλῳ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως πενταετίας. τὰ δὲ βιβλία διαζυγίου ταῦτα εἰσίν· ὅτι ἐπὶ μοιχείᾳ κατεκρίθη, καὶ ὅτι ἀλόγως ἀποστάσιον πέμψῃ τῷ ἀνδρί. ταῦτα δὲ πάντα σποράδην κεῖται. ἀναγίνωσκε πρὸς τούτοις, καὶ τὴν νεαρὰν ριζ.

μ Οὐδεὶς τῶν ἐπισκόπων πλέον ἐνιαυ-

cōmiſſarius, uidelicet q̄ ita totā hæreditatē accipit ut alij reſtituat, annū totū traxerit ab admonitione ex iudiciali decreto facta, antequā ea ſoluat quæ ſoluere iuſſus eſt. Si ſit ex numero corū q̄ neceſſariò aliq̄d ex legis ſtatuto accipiūt, nihil præter legitimā aufert. Si uerò extraneus eſt, nihil omnino accipit. In Nouel. de hæred. & falc. §. illud quoq;.

38 Si mulier in expeditione degētis maritum ſuū mortē obijſſe audiuerit, poſtquā apud actorū monumēta cōplures milites eiuſdē numeri in quo huius maritus militauit, ipſum obijſſe iurarint, per anni ſpacium eum adhuc lugere debet. Nouell. ut liceat mat. & auiæ. § ſi qua uerò.

39 Quælibet mulier maritū per annū lugere debet, nec ante cōpletū annū ad ſecūda uota conuolare. Si aūt mulier cauſam diſſoluti matrimonij præbuerit, abſq; libello repudij ante quinquēniū exactū alij nubere nō poteſt. Tenor uerò libelli repudij eſt: q̄, adulterij ſit cōdemnata, & q̄, ſine iuſta cauſa libellū repudij miſerit. hæc omnia ſparſim hinc inde habētur. lege aūt ad hæc Nouellam 116. C. de repudijs. l. conſenſu. § hæc niſi. & Auth. hodie. C. eodem.

40 Nullus epiſcopus ultra annū à ſua eccle-

τοῦ ὀφείλει εἶναι ἔξω τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας.

μα Ἐὰν ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου ἐν κληρικῷ καταλέγῃ ὁ δοῦλος αὐτοῦ, ἔξεστιν αὐτὸν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, ἀφ' οὗ γνῷ, ἀναλαμβάνειν αὐτόν.

μβ Ἡ περὶ βίας κινητῶν πραγμάτων ἀγωγὴ, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ μόνον εἰς τετραπλοῦν κινεῖται.

ΠΕΡΙ β ΕΝΙΑΥτῶν.

α.

Τοῦ ἐνοίκου μὴ φαινομένου, δύναται ὁ μισθώσας μετὰ διετίαν ἀνοίγειν, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἐναπογράφεσθαι διὰ δημοσίων προσώπων ἀπὸ δικαστοῦ πεμπομένων, καὶ τὸν οἶκον μετεκμισθοῦν.

β Αἱ ἐγκληματικαὶ δίκαι εἴσω διετίας ὀφείλουσι τέμνεσθαι.

γ Ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ, εἰ μὴ εἴσω β ἐνιαυτῶν συναπτῶν, ἐξ οὗ γέγονεν ὁ δόλος, ἀριθμουμένων καὶ ἄρχθῃ καὶ πληρωθῇ, σβέννυται, καὶ οὐ δίδοται ὡς ἀτιμοποιός.

Ἐὰν

ſia abeſſe debet. Nouell. de ſanctiſſ. epiſ. § interdicimus.

41 Si inſcio domino ſeruus clericus electus fuerit, integrum eſt domino, intra annũ ex quo id ſciuerit, repetere eum. Nouel. de ſanctiſſ. epiſcop. § ſi ſeruus.

42 Actio de rebus mobilibus ui ablatis, intra annũ quo experiundi poteſtas fuerit, in quadruplum mouetur. l. 2. C. ui bon. rapt. *

DE DVOBVS ANNIS.

1.

Conductoribus nõ apparẽtibus, dominus horreorũ inſularũq; poſt bienniũ horrea aperire poteſt: & quæ ibi ſunt, à publicis perſonis, à iudice ad hoc miſsis, deſcribi curare, & domum alij elocare. ff. locati. l. cum domini.

2 Criminales cauſæ intra biennium terminari debent. C. ut intra certum temp. crim. quæſt. ter. l. ult.

3 Actio de dolo niſi intra biennium continuũ, numerandũ ex tẽpore quo dolus cõmiſſus eſt, et incepta et cõpleta fuerit, extinguitur, nec poſt id tẽpus tãquã infamãs datur. l. ult. C. de dol. malo.

* Additio. Sunt & aliæ cõplures huius generis præſcriptiones: ut, de eo qui in fraudẽ creditorũ alienauit. ut C. de reuocãd. his quæ in fraud. cre. l. ult. item aliæ l. 2. l. res. l. ult. C. ui bon. rapt. itẽ C. de aſſert. toll. l. 1. § 2. item C. de præſc. 30 ann. l. ſi quis. § ſed etſi quis. itẽ C. de inoff. teſt. l. penult. § præterea. Rurſus alia C. de rei uxor. act. l. unica. § exactio. itẽ alia C. de eroga. milit. annon. l. fortiſsimi. item alia C. de commeatu, lib. 12. l. 3. itẽ alia C. de numerat. l. officio. lib. 12. item C. de ſuſcept. l. neminẽ. lib. x. item C. de teſtamẽt. manumiſſ. l. ult. item C. de decurion. l. quamuis. lib. x. Alia C. de metallarijs. l. per annos. item alia in Nouella, ut cum de appell. cognoſc. § ſi quis. item l. ſiue. C. de execut. & exact.

δ Ἐὰν ἰντερκεδεῦσα γυνή, ἤτοι ἀντι-
φωνοῦσα πρὸς ξένον, μετὰ β΄ ἔτη τῆς ἀντι-
φωνήσεως δευτέραν ποιήσῃ συναίνεσιν,
ἢ καὶ ἐγγυητὴν δῷ, οὐκέτι βοηθεῖται ἐκ
τοῦ δόγματος. διὰ τοῦτο δὲ ξένον ἡμεῖς ἐ-
θεματίσαμεν, διὰ τὸ κείμενον ἐν τῇ μετὰ τὸν
κώδικα νεαρᾷ ξα΄· ὅτι ἡ γυνὴ κἂν πολλά-
κις μετὰ οἱονδήποτε χρόνον ἐπερωτηθῇ ὑ-
πὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ὡς ἀντιφωνοῦσα,
βοηθεῖται.

ε Ἡ περὶ τῆς ἀναργυρίας παραγραφή, μετὰ
β΄ ἔτη συνάπαντα οὐκ ἀντιτίθεται.

ς Ὁ μνηστευσάμενος κόρην, καὶ μὴ ὁρί-
σας χρόνον, ὀφείλει ἐντὸς διετίας λαβεῖν
αὐτήν, παρὼν μέντοι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρ-
χίᾳ· ἐπεί τοι γε ἀκινδύνως ἡ κόρη ἑτέρῳ
γαμεῖται.

ζ Ὁ ἐπαγγειλάμενος προῖκα, μετὰ διε-
τίαν τοῦ γάμου δίδωσι τόκους ἀπὸ τρίτου
ἑκατοστῆς.

η Τοῖς πρεσβεύουσι διετίας ἀλειτουργη-
σία παρέχεται.

θ Ἡ περὶ ναυκλήρων δίκη, ναυαγίου
συμβάντος, ἔσω διετίας ὀφείλει τέμνε-
σθαι,

τὴν

4 Si mulier apud extraneũ intercedẽs, à bien
nio interceſſionis factæ denuò profeſſa fuerit,
uel fideiuſſorẽ dederit, nõ amplius ex Senatuſcõ
ſulto iuuatur. Ideo uerò extraneũ diximus, quod
in ſexageſima prima Nouella inueniatur, mulie-
rẽ, etſi poſt quantũcunq; tempus pro marito tan
quam intercedens rogata fuerit, Senatuſconſul-
to iuuari. C. ad S. c. Vell. l. ſi mulier. & Nouel-
la præallegata.

5 Exceptio non numeratæ pecuniæ, poſt uti-
le biennium non opponitur. C. de non num. pec.
l. in contractibus.

6 Is qui puellam ſuis nuptijs pactus eſt, nullo
tempore definito, intra biennium nuptias, in ea-
dem prouincia degens, exequi debet: alioqui ci-
tra fraudem puella in alterius coniunctionẽ per
uenit. C. de ſponſal. l. 2.

7 Qui dotẽ promiſerit, poſt bienniũ à tẽpore
nuptiarũ tranſactũ uſuras uſq; ad tertiã centeſi-
mæ præſtat. l. ult. §. præterea. C. de iure dotiũ.

8 Legatione functis biennij immunitas con-
ceditur. ff. de legat. l. Paulus. C. de legat. lib. 10.
l. tranſmarina.

9 Nauiculariorum cauſa, cum naufragiũ fe-
cerint, intra biennium terminari debet. *

* l. de ſub-
merſis. C. de
naufra. li. 11.

Marito

ι Τὴν μοιχευθεῖσαν γυναῖκα, καὶ εἰς μοναστήριον βληθεῖσαν, ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ εἴσω διετίας ἀναλαβεῖν, εἰ βουληθείη. εἰ δὲ ὁ προειρημένος χρόνος παρέλθῃ, πρὸ τοῦ αὐτὸν ἀναλαβέσθαι αὐτήν, τότε κείρεται, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαμβάνει, τὸν ὑπόλοιπον αὐτῆς βίον ἐν τῷ μοναστηρίῳ οὖσα.

ια Ἐὰν γένηται σύμφωνον, πῶς καὶ πότε ὁ δανειστὴς ὀφείλει πωλεῖν τὰ ἐνέχυρα, ἰσχύει τὸ σύμφωνον. εἰ δὲ μὴ ἐγένετο, ἔξεστι τῷ δανειστῇ ἢ ἐξ ἀποφάσεως δικαστικῆς, ἢ καὶ ἀπὸ παραγγελίας, β´ ἐνιαυτῶν μετὰ τὴν ἀπόφασιν ἢ παραγγελίας διαδραμόντων, πωλῆσαι τὸ ἐνέχυρον. εἰ δὲ μηδεὶς ἀγοράσῃ, τότε τῷ δανειστῇ βουλομένῳ δικαίῳ δεσποτείας κτήσασθαι τὸ ἐνέχυρον, ἀνάγκη ἐπίκειται ταῦτα ποιῆσαι. εἰ πάρεστι ἢ μὴ ὁ χρεώστης, ὁ δανειστὴς καταλαβέτω τὸ δικαστήριον, καὶ προσίτω τῷ ἄρχοντι, ἵνα διὰ τῆς τάξεως εὑρεθῇ, καὶ ὁρίσῃ χρόνον ὁ ἄρχων οὗ ἐντὸς ὀφείλει γνῶναι ὁ χρεώστης, καὶ παραγγέλεσθαι, καὶ δεύτερον ὁρίσῃ χρόνον. εἰ δὲ μὴ παραγένηται, τότε ὁ δανειστὴς προσίτω βασιλεῖ, αἰτῶν δικαίῳ δεσποτείας κτήσασθαι τὰ ἐνέχυρα.

μετὰ

10 *Marito mulierem adulterã, & in monaſterium coniectam, intra biennium recipere, ſi uoluerit, licet. Sed ſi prædictum tempus tranſierit antequã eam recipiat, tunc mulier tondetur, & monaſticum habitum aſſumit, & per omne tempus uitæ in monaſterio habitat. Nouel. 134. & in Auth. ſed hodie. C. de adult.*

11 *Si pactione cautum eſt, quemadmodũ & quando creditor pignora diſtrahere debeat: talis conuẽtio obſeruatur. Sin autem nulla pactio interceſſerit, licentia creditori datur uel ex ſententia iudiciali, uel ex denunciatione, poſt biennium ex quo atteſtatio miſſa, uel ſententia prolata eſt, exactum, id pignus uendere. Sin autem nullus id comparauerit, tunc creditori uolenti pignus iure dominij poſsidere, neceſſitas incumbit hæc faciendi. Siue præſens ſit, ſiue non, debitor, creditor tribunal deligat, & iudicem adeat, ut per apparitionem iudicis inueniatur, & iudex tempus debitori ſtatuat, intra quod cognoſcat quid à creditore petitum ſit, & ut iudicio adſit. Rurſus quoq; ſi non fuerit inuentus, aliud ei tempus definiet. Si uerò nõ comparuerit, tunc creditor adeat culmen principale, & precibus porrectis iure dominij eãdem rem expetat.*

Poſt

μετὰ δὲ τὴν αἴτησιν ταύτην, ἐχέτω εἰς προ-
θεσμίαν ἄλλα δύο ἔτη, ὧν ἐντὸς δύναται
προσενεγκεῖν τὸ χρέος. παρελθόντων δὲ
τῶν β̄ ἐνιαυτῶν, τηνικαῦτα τῷ δεσπο-
τείας δικαίῳ κέκτηται τὰ ἐνέχυρα ὁ δα-
νειστής.

ιβ Ἐὰν εἴσω διετίας ὁ γάμος ἐκτα-
θῇ, καὶ μετὰ ταῦτα λυθῇ, εἴτε θανάτῳ,
εἴτε διαζυγίῳ, ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ περὶ τῆς ἀ-
ναργυρίας μέμφεσθαι· καὶ τῷ αὐτοῦ κλη-
ρονόμῳ δίδοται ἄδεια, μέμψασθαι περὶ
τῆς ἀναργυρίας τῆς προικὸς, εἴσω γ̄ μη-
νῶν. εἰ δὲ παραδράμοι ἡ δεκαετία, οὐδὲ
τῷ ἀνδρὶ, οὐδὲ κληρονόμοις αὐτοῦ τὰ τῆς
μέμψεως ἔσαι, ὥστε μὴ ὑπερβαίνειν δε-
καετίαν ἐκ τοῦ καιροῦ τῶν γάμων, &c.

ιγ Οἱ μὴ πεμφθέντες εἰς νομὴν δανει-
σταὶ, εἴσω διετίας κοινωνοῦσι τοῖς πεμ-
φθεῖσι.

ιδ Κατὰ τῆς ψήφου τῶν ἐπάρχων, ἔγκλη-
τος μὲν οὐ γυμνάζεται· λίβελλος δὲ βασι-
λεῖ ἐπιδίδοται, ἐντὸς β̄ ἐτῶν.

ιε Οἱ ἄπορα κρατοῦντες τόπια, μετὰ β̄
ἔτη συντελείτωσαν.

Ο δρήμου

Poſt eas uerò preces, debitor dilationẽ aliorum duorũ annorũ habeat, intra quos debitũ cum uſuris offerre poteſt. Hoc uerò biennio elapſo, pleniſſimè creditor pignus iure domini poſſidet. C. de iure dom. impet. l. fin.

12 Si matrimoniũ ultra bienniũ ſit productũ, & poſteà uel morte uel repudio diſſolutũ, licentia de dote nõ ſoluta cõquerendi, tã marito quàm ipſius hæredi intra menſes tres cõceditur. Si aũt decennium decurrat, tunc neq; marito neq; hæredibus poteſtas querelæ mouendæ erit, ut decennium à tempore nuptiarum non excedatur. Nouel. de tempore non ſolutæ pecu. ſuper. dot.

13 Creditores qui in poſſeſſionẽ rerum ad debitorem pertinentiũ miſſi nõ ſunt, cum priorib. rerum detentorib. qui in poſſeſſionẽ miſſi ſunt, communione fruuntur, ſi præſentes in eadem prouincia intra duorum annorum ſpacia alios creditores, de debito certiores faciunt. C. de bon. aut. iud. poſſ. l. ult.

14 Aduerſus ſententiam præfectorum ſupplicatio non admittitur: libellus uerò ſupplex regi intra biennium offertur. In Nouel. ut ſponſal. larg. § aliud. C. de precib. Imper. off. Auth. quæ ſupplicatio.

f Deti-

ιε Ὁ ἐρήμου ἀγροῦ ἐπιβὰς, ἐντὸς β´ ἐτῶν μόνον δύναται ἐνάγεσθαι παρὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ: καὶ ἀναδιδοὺς αὐτὸν, λαμβανέτω ἃ εἰς αὐτὸν ἐδαπάνησε.

ιζ Μετὰ διετίαν κυροῦται ἡ ψῆφος, ἐγκλήτου μὴ παρακολουθησάσης, εἰ μὴ προφανῶς ἐστὶ παράνομος.

ιη Ὁ πρὸς χάριν ἄλλου ἀνατρέπων τὰ ὁροθέσια, ἐπὶ β´ ἔτη εἰς ἔργον δημόσιον βάλλεται.

ιθ Πᾶς μισθωτὴς ἢ ἐμφυτευτὴς εὐαγοῦς τόπου, χεῖρον ποιῶν τὸ μισθωθὲν, ἢ ἐμφυτευθὲν αὐτῷ πρᾶγμα, ἢ ἀγνωμονῶν, ἐπὶ διετίαν ἀπαιτεῖται τὸν συμφωνηθέντα κανόνα, καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν πρώτην ὄψιν τοῦ πράγματος ἀπαιτούμενος. εἰ δὲ φύγῃ, καὶ ἀφανὴς γένηται, τὸ ἱκανὸν τῷ σεπτῷ οἴκῳ ἐκ τῶν ἐκείνου πραγμάτων περιποιεῖται, μὴ λογιζομένων αὐτῷ τῶν ἐμπονημάτων. μὴ ἐναντιωθήσεται δὲ τὸ κείμενον ἐν τῇ δ´ βίβλῳ τοῦ κώδικος, τίτ. ξϛ´. διατάξει β´, ὅτι γ´ ἔτη δεῖ ἀναμένειν τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ ἐμφυτευτοῦ.

πολὺ

15 Detinentes agros ſteriles,poſt bienniũ canonem ſoluunto.C.de omni ag.deſ.l. quicunq;.

16 Si uacanti ac deſtituto ſolo nouus cultor inſederit, intra biennium à uetere domino reuocari poteſt:qui ſi agrum reſtituerit,recipiat quæ in eum expenſa conſtiterit.l.qui agros.C.de omni ag.deſ.lib 11.

17 Poſt biennium confirmatur ſententia, ſi quis appellationem non fuerit proſecutus,niſi ſit manifeſtè iniuſta.Nouel.50.§.ad hoc.C.de tẽp. appel.Auth.ei qui.

18 Qui in gratiam alterius terminos proferunt,ad opus publicum biennio dantur.l.2.in fine.ff.de ter.moto.

19 Colonus aut emphyteuta loci ſacri,ſi rem ſibi conductam aut in emphyteuſim datam deteriorem fecerit,uel ad biennium in ſolutione canonis doloſe cunctetur, canon de quo conuenerit ab eo exigitur,& rem in priſtinum ſtatum reſtituit.Si uerò fugiat,aut deliteſcat,ex rebus ipſius damnum uenerabili domui reſarcitur:non computatis, ea quæ fecit,emponematis. Huic nõ aduerſabitur,quod eſt in quarto libro Codicis, titulo 66.lege ſecunda, ubi dicitur, cunctationem emphyteutæ ad triennium tolerandam.

 Nam

περὶ γὰρ παγανικῶν, καὶ οὐχὶ ἐκκλησιασι-
κῶν διαλέγεται.

ΠΕΡΙ γ̄ ΕΤΩΝ.

α.

Ὁ ἕλκων ὕδωρ ἐπὶ γ̄ ἔτη δι' ἀλλοτρίου ἀγροῦ, συνειδήσει τοῦ δεσπότου τοῦ κτήματος, κτᾶται οὐκ οὖσαν αὐτῷ πρὶν δουλείαν.

β Τὰ κινητὰ πράγματα καλῇ πίστει κατεχόμενα ἐπὶ τρία ἔτη, δεσπόζονται.

γ Ὁ ἐπὶ τρισὶ χρόνοις μὴ προσαγαγὼν τὸ ἐμφυτευτικὸν τέλος πρὸς ἰδιωτικὸν πρόσωπον, ἐκπίπτει τῆς ἐμφυτεύσεως. εἰ δὲ οὐ δέξεται αὐτὸ ὁ δεσπότης ἐπὶ τρισὶ χρόνοις, κερδαίνει αὐτὸ ὁ ἐμφυτευσάμενος. ἐπὶ δὲ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις εἴρηται περὶ β̄ ἐτῶν· καὶ εἰ μὴ παράσχωσιν αὐτό, ἐκδιώκονται.

δ Τὸ καταβληθὲν ἐπὶ τρισὶ χρόνοις, ἐνιαυσιαῖον λεγάτον πιστεύεται, καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰς τοὺς χρόνους διηνεκῶς καταλελεῖφθαι. καὶ ἀπαιτεῖται, εἰ μὴ ἄρα ὁ καταβαλὼν φανερῶς δείξει, ὅτι ἐπὶ τρισὶ καὶ μόνον ὡρίσθη δοθῆναι.

ε Ὁ μνηστευσάμενος κόρην, ἐν ἀπουσίᾳ διάγων,

Nam illa de emphyteuſi ciuili atq; paganica, nõ eccleſiaſtica loquitur. Nouel. 120. § ſi rem. Auth. qui rem C. de ſacroſanctis eccleſijs.[a]

DE TRIBVS ANNIS.

1.

Qui per triennium aquam per alienum agrum ſciente domino ducit, ſibi ſeruitutem, quam antè non habebat, acquirit.[b]

2 Res mobiles bona fide tres annos poſſeſſæ, uſucapione acquiruntur. C. de uſucap. transfor. l. unica. Inſt. de uſucap. §. 1.

3 Qui per triennium, emphyteuticum uectigal domino ciuili non obtulerit, emphyteuſi cadit. Si uerò dominus illud per trienniũ nõ acceperit, emphyteutæ commodo cedit. In emphyteuſi aũt eccleſiaſtica, bienniũ conſtitutum eſſe diximus: & ſi emphyteutæ id eo tempore non ſoluerint, expelluntur. l. 2. C. de iur. emph.

4 Legatum ſimpliciter relictum, ſi tribus annis fuerit ſolutum, annuum legatum eſſe creditur, & ab initio in perpetuum relictum eſſe: inq; perpetuum petitur, niſi qui ſoluerit, manifeſtè probauerit, ſolùm trium annorum ſpacio definitum. l. 1. C. de fideicommiſſ.

2 Puellã ſuis nuptijs pactus, ſi peregrè degat, niſi

a Adde, ꝙ primicerij ultra bienniũ militare non cogũtur. l. 2. C. de primicer. itẽ eſt alia C. de menſor. l. 1. lib. 12. item C. de fabricenſ. l. 2. item in Auth. de defenſ. §. iuſiurãdum. itẽ C. de admin. tutel. l. conſtitutionẽ. itẽ aduocatus ſi ultra bienniũ ſine cõmeatu abfuerit, de matricula aboletur. l. ult. C. de aduocatis diuerſ. iud.

b Vide ne error hic ſubſit, ortus ex deprauata lectione l. ſecũdæ C. de ſeruitut. & aq. Nam pro immobiliũ, mobilium legiſſe uidetur.

διάγων, εἰ μὴ διὰ τριετίας τὸν γάμον ἐκτελέσει, δύναται ἡ κόρη ἑτέρῳ συναφθῆναι.

ς Ὁ παῖς τριετὴς γενόμενος, τὸν πατέρα ἀπαιτεῖ διατροφάς.

ζ Εἰ τὰ δυνάμενα ἀπὸ ναυαγίου φυλαχθῆναι πράγματα παρὰ τῶν ναυαγησάντων, ἀλόγως τινὲς ὑφήρπασαν, ὡς βαρυτέραν πραῖδαν ποιήσαντες, ἐλεύθεροι μὲν ὄντες ῥοπάλοις τυπτόμενοι ἐπὶ τρισὶ χρόνοις ἐξορίζονται, δοῦλοι δὲ ὄντες φλαγελλίζονται καὶ μεταλλίζονται.

η Πᾶσα χρηματικὴ δίκη, ὑφεξῃρημένων τῶν εἰς δημοσίαν αἰτίαν ἀνηκουσῶν, περαιτέρω τριῶν ἐτῶν οὐκ ὀφείλει μηκύνεσθαι.

θ Πᾶς ὑποκείμενος τέλει οἱῳδήποτε, ἀπαιτούμενος αὐτό, εἰ δείκνυσιν ἀποδείξεις παρελθόντων τριῶν ἐτῶν, μὴ ἀπαιτείσθω τῶν ὄπισθεν τούτων χρόνων ἐπιζητουμένων τελῶν.

ι Πᾶσα κατὰ τοῦ δημοσίου ἀπόφασις, εἴσω τριῶν ἐνιαυτῶν ἀναψηλαφᾶσθαι δύναται. ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ μετὰ τρία ἔτη, ὅτε περιφανῶς ὁ δημόσιος παρεγράφη, ἢ προδέδωκέ τις τὴν δημοσίαν ὑπόθεσιν.

Τῶν

niſi intra triennium nuptias exequutus fuerit, puella alij liberè iungi poteſt. C. de ſponſal. l. 2.

6 Puer trimus, à patre alimenta ſibi præſtari, apud præſidē petere poteſt. C. de pat. poteſt. l. nec filium.

7 Si res quæ ſeruari poßint à naufragis, in naufragio quidā flagitioſe inuaſerint, ut qui grauiorem prædam fecerint, liberi quidem fuſtibus cæſi ad triennium relegantur: ſerui uerò flagellis cæſi, in metallum damnantur. ff. de incend. rui. nauf. l. Pedius.

8 Omnes cauſæ pecuniariæ, exceptis ad fiſcum pertinentibus, ultra trium annorum ſpacium extendi non debent. C. de iudicijs. l. properandum. § 1.

9 Quicunq; collatorum, à ſe tributaria ſolutione exacta, trium cohærentium ſibi annorum apochas ſecuritatesq; protulerit, de præterito ad illationem functionis tributariæ nō coarctator. l. penult. C. de apoch. publ. lib. 10.

10 Omnes cauſæ in quibus contra fiſcum iudicatum eſt, intra triennium retractari poſſunt: & poſt id tempus, ſi præuaricatio arguatur, uel manifeſta fraus probetur. C. de ſent. cont. fiſc. lat. l. unica. lib. 10.

 Vitam

ια Τῷ θέλοντι γενέσθαι μοναχῷ, εἰ μὲν ὁ ἡγούμενος γνωρίζει αὐτὸν, ὅτι οὐ τύχῃ δουλικῇ ὑπόκειται, δώσει αὐτῷ τὸ σχῆμα. εἰ δὲ οὐ γνωρίζει αὐτὸν, ἐντὸς τριῶν ἐτῶν οὐκ ὀφείλει αὐτῷ τὸ ἅγιον σχῆμα παρασχεῖν: μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον, δώσει αὐτῷ τοῦτο.

ιβ Ἐάν τις ἀγάγηται γυναῖκα, καὶ μὴ δυνηθῇ ἐπὶ τριετίαν πρᾶξαι τὰ τῆς φύσεως τῶν ἀνδρῶν εἰς αὐτὴν, δύναται ἡ γυνὴ ἀκινδύνως διαλύειν τὸν τοιοῦτον γάμον.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ.

α.

Ἐντὸς τετραετίας δημόσιον ἐνάγεται, ὑπὲρ ὧν ἐξεποιήσατο ἀλλοτρίων πραγμάτων, παρὰ τοῦ δεσπότου αὐτῶν.

β Ὁ ὑτίλιος ἐνιαυτὸς, ἤτοι ὁ ὡρισμένος, τετραετία ἐστίν.

γ Ὁ ἀκληρονόμητα πράγματα νεμηθεὶς ἐπὶ δ' ἐνιαυτοὺς, ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου παραγραφήν.

δ Ὁ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως λόγος, ἐντὸς δ' ἐνιαυτῶν μετὰ κε' ἔτη ἐὰν μὴ ἀρχθῇ

11 Vitam monaſticam profeſſuro, ſi abbas eum cognouerit fortunæ ſeruili minimè obnoxium, habitum monachicum dabit: ſi uerò minimè ei ſit notus, ante trium annorum ſpacium habitum monaſticum ei non conferet: euoluto autem eo, ueſtis ei monaſtica conceditur. Nouell. de monachis. § huic autē. C. de ſacroſanctis eccleſ. Auth. uerùm etſi.

12 Si quis uxore ducta, per triennium cùm uxore concumbere, & quæ uiris à natura attributa ſunt perficere nequeat, liberè mulier matrimonium diſſoluere poteſt.[a]

DE QVADRIENNIO.

1.

VSq; ab quadriennium fiſcus conuenitur à domino, de rebus alienis à fiſco alienatis. l. ult. C. de quadriennij præſcriptione.

2 Vtilis annus quadriennium eſt. l. ult. C. de tempor. in integ. reſt.

3 Qui bona uacātia quoquo modo aut titulo poſſederit, per quadrienniū contra fiſcū præſcriptionē habet. l. 1. C. de quad. præſc. l. 1. §. fin. ff. de iur. fiſci.

4 Cauſa reſtitutionis in integrum, intra quadrienniū poſt uigeſimumquintū ætatis annū niſi

a Nouel. de nuptijs. §. per occaſionem.

Eſt & alia, ſi filius paternam hæreditatem recuſauerit. ut C. de repud. hære. l. ult. C. quādo & quib. l. 1. lib. 10. Itē C. de epiſc. & cl. Auth. indicimus. Itidem C. de numerarijs & actu. l. 2. li. 12. Item qui pecuniam promittit in tribus terminis, nullo alio definito tempore, de tribus annis intellexiſſe uidetur. Iaſon. cū alijs, l. cū qui Calēdis. ff. de uerb. obligat.

ἀρχθῇ καὶ πληρωθῇ, σβέννυται.

ε Ὁ δημόσιος ἐπὶ τετραετίαν νεμηθεὶς ἀκληρονόμητα πράγματα, οὐκέτι πάσχει ἐναγωγήν.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΕ-τίας.

α.

Ἡ πενταετία τῆς de inofficioſo, ἤτοι τῆς κατὰ τῆς διαθήκης μέμψεως, τοῖς νέοις μετὰ τὸν κε χρόνον τρέχει. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον οὐ δύναται κινεῖσθαι, εἰ μὴ ἀπὸ μεγάλης καὶ δικαίας αἰτίας.

β Ὁ αἰχμάλωτος ε ἔτη δουλεύσας τῷ ἀναρρυσαμένῳ αὐτόν, ἐλευθεροῦται.

γ Τὸ ἀλόγως πέμπειν ῥεπούδιον ἤτοι ἀποστάσιον, οὐ λύει τὸν γάμον, δηλονότι ἕως ὅτε παρέλθῃ πενταετία: ἀλλὰ καὶ ἡ μοιχευθεῖσα ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ὑπόκειται τῷ ἀνδρί.

δ Ὁ μὴ ἐναχθεὶς περὶ ἰδίας ἀρχηκαταστάσεως, εἰ τελευτήσει, οὐ ζητεῖται μετὰ ε ἔτη τὰ περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ.

ε Ὁ μοιχὸς μετὰ πενταετίαν οὐκ ἐνάγεται.

Εἴσω

incepta atq; finita fuerit, extinguitur. l. ult. C. de temp. in integ.

5 Fiſcus ſi bona uacantia per quadriennium poſſederit, amplius non conuenitur. C. de quad. præſc, tot. tit.

Adde, de creditorib. abſentibꝰ, ſi ueniant intra quadriéniū. C. de bon. auth. iud. poſsid. l. ult. item C. de tabul. l. 1. lib. x. Cod.

DE QVINQVENNIO.

1.

Qvinquenniū querelæ de inofficioſo teſtamēto minorib. poſt uigeſimūquintū ætatis annū completū currit: poſt id uero tempus non niſi ex magna & iuſta cauſa moueri poteſt. C. de inoff. teſt. l. contra maiores.

2 Captiuus ubi redemptori per quinquenniū ſeruiuerit, ædibus proprijs cum libertate redditur. l. ult. C. de poſtlim. & redempt. ab hoſt.

3 Miſsio libelli repudij citra legitimā cauſam, matrimonium non dirimit, uidelicet donec quinquennium tranſierit: ſed & quæ interea adulterium commiſerit, uiri accuſationi obnoxia eſt.

l. cõſenſu. §. nam mulier, C. de repudijs.

4 Cui ſtatus quæſtio non eſt mota, is ſi mortuus fuerit, poſt quinquēniū de eius cōditione nō quæritur. C. ne de ſtat. defunct. l. 1. et ff. eodē tit.

5 Adulter poſt quinquenniū à crimine admiſſo non accuſatur. l. quinquennium. ff. ad l. Iul. de adult. l. adulter. C. de adulterijs.

Intra

ϛ Εἴσω πενταετίας ὁ δεσπότης ἐκδικεῖ τὸν γεγονότα παρὰ γνώμην αὐτοῦ κουβικουλάριον οἰκέτην.

ζ Ἡ εἰς τοὺς ἄρχοντας Κωνσταντινουπόλεως γενομένη δωρεά, μετὰ διαδοχὴν τῇ πενταετίᾳ κυροῦται.

η Μετὰ πενταετίαν τῆς ἐλευθερίας, οὐδεὶς ἀναβοᾷ εἰς ἀγένειαν.

θ Κατὰ τρυφὴν καὶ συμπαιγνίαν ἐφόνευσέ τις τινά, καὶ ὁ ἀνθύπατος ἐπὶ ε̄ ἔτη αὐτὸν ἐξορίσας ἀπεδέχθη.

ι Καὶ μετὰ θάνατον τῆς μοιχευθείσης γυναικός, εἴσω πέντε ἐνιαυτῶν ψηφιζομένων ἐξότε ἡμάρτηται ἡ μοιχεία, δύναταί τις κατηγορεῖν τοῦ μοιχοῦ.

ια Ὁ ἄρχων ἀνεχόμενος αἱρετικὸν συνηγορεῖν, ἐπὶ πενταετίαν ἐξορίζεται.

ιβ Πενταετίας παραδραμούσης, οὐκέτι ὁ δημόσιος τὸ κλεπτοτελωνηθέν, ἤτοι ἀποκρυβέν, καὶ μὴ δοθὲν κομμέρκιον ἐκδικεῖ· ἀλλ' οὐδ' ἐν πενταετίᾳ, ἐν ᾧ μὴ φαίνεται τὸ πρᾶγμα, μήτε κατὰ δόλον κρύπτεται.

Ἐάν

6 Intra quinquenniũ dominus ſeruũ, contra uoluntatem eius cubicularium factum, uindicat. l.penult.C.de præpoſ.ſac.cub.lib.12.

7 Donatio in iudices urbis Conſtãtinopolitanæ facta, poſt adminiſtrationẽ depoſitã qnquẽnali tẽpore cõfirmatur.C.de cõtractib.iud.l.unica.

8 Serui manumiſsi, ſi per quinquennium in libertate moratus ſit, à nemine libertas infirmatur.l.uxorem.ff.de manum.teſt.*

9 Cum quis per laſciuiã ac luſum cauſam mortis præbuiſſet, comprobatum eſt factum proconſulis, quòd eum in quinquennium relegaſſet. ff. ad l.Cornel.de ſicar.l.lege Cornelia.

10 Adulterij reum, intra quinq; annos à die criminis admiſsi, defuncta quoq; muliere poſtulari poſſe, palàm eſt.ff. ad l.Iul. de adult.l. militem.§ adulterij.

11 Iudex qui hæreticum in foro prohibitum patrocinium præſtare permittit, ad quinquenniũ in exilium mittitur.l.ult.C.de poſtul.

12 Quinquennio euoluto fiſcus uectigal interceptum uel ſuppreſſum non amplius uindicat: ſed nec durante quinquennio, ſi res non extat, nec dolo ſupprimitur.l.2.C.de uectigal. & commiſſ.

Si

* Adde, ꝙ qui ingenuus pronũciatus eſt, ſi ſe militiæ dedit, intra quinquẽniũ retractata ſententia, nouo domino reddẽdus eſt.l.qui de libertate.ff.de liberal. cauſa.

ιγ Ἐὰν τις παρὰ τὴν διάταξιν ἐκβιβασθῇ, ἤτοι ἀπαιτηθῇ, ὁ ἐκβιβαστὴς, τουτέστιν ὁ ἀπαιτητὴς δημεύσει καὶ ἐξορίᾳ πενταετίας ὑποβληθήσεται. ἐστὶ δὲ ἐκβιβαστὴς, ὁ μετὰ τὴν ἀπόφασιν διδόμενος ἐπὶ τὸ ἐκβιβάσαι, ἢ ἀγαγεῖν εἰς τέλος, καὶ ἐκπληρῶσαι τὰ ἀποφανθέντα.

ιδ Ἐάν τις ἐν τελευταίᾳ αὐτοῦ βουλήσει κελεύσῃ εὐκτήριον οἶκον γενέσθαι, ὀφείλει ἔσω ε͞ ἐνιαυτῶν οἰκοδομεῖσθαι.

ιε Τὸ δὲ πεκουλάτους ἔγκλημα, μετὰ πενταετίαν οὐ κινεῖται.

ιϛ Ὁ ἀποστὰς τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ γενόμενος ἕλλην ἢ Ἰουδαῖος, καὶ μετὰ θάνατον κατηγορεῖται ἐντὸς ε͞ χρόνων συναπτῶν.

ΠΕΡΙ ζ͞ ΧΡΟΝΩΝ.

α.

Ἴνφας ἐστὶν, ἤτοι νήπιος, ὁ ἥττων τῶν ζ͞ ἐτῶν, καὶ οὐ μνηστεύεται.

β Ἀπὸ ζ͞ χρόνων ἐνάγεταί τις, ἀθετοῦντος τοῦ ἐπιτρόπου.

περὶ

13 Si quis præter præceptũ iudicis quid extorſerit uel exegerit, executor, id eſt exactor, publicationi bonorũ & exilio quinquennij ſubijcietur. uide l. contra. & quæ ibi notantur. C. de execut. & exact. lib. 12. Executor aũt is eſt, qui poſt ſententiã inter partes audita omni & diſcuſſa lite prolatã, rei iudicatæ uigorẽ ad effectũ deducit. l. penult. C. de execut. rei iudicatæ.

14 Si quis in ultima uoluntate oratorium extrui iuſſerit, id intra quinquennium exædificari debet. Nouell. 131. §. ſi quis uenerabile.[a]

15 Peculatus crimen poſt quinquennij decurſum non mouetur. ff. ad l. Iul. pecul. l. peculatus.

16 Qui à ſacroſancta eccleſia defecerit, & paganus uel Iudæus factus fuerit, etiam poſt mortem infra quinquennium accuſatur. C. de apoſtatis. l. 2.

DE SEPTEM ANNIS.

1.

INfans dicitur, qui minor eſt ſeptẽ annis, nec ſponſalia cõtrahere poteſt. l. ſi infanti. C. de iure delib. l. in ſponſalibus. ff. de ſponſalibus.[b]

2 Minor à ſeptimo ætatis anno, deficiente tutore cõuenitur. l. 1. §. licẽtia. ff. de adminiſt. tut.[c]

DE

a Addition. Itẽ ab honorib. ad honores eoſdem quinquennij uacatio datur, ut C. de mun. & honor. l. 2. Adde & alias ſpecies, ut ff. de diuort. & repud. l. uxores. itẽ ff. de ſeparat. l. 1. §. quod dicitur. item ad Syllan. l. in cognitione. itẽ ff. de mun. & hon. l. nauicularij. item in præfat. pandectarum §. & quod iam. itẽ C. de defenſor. ciuit. l. in defenſorib. itẽ l. ult. C. ſi maior factus.

b Adde, ꝙ puer maior ſeptem annis hereditatem adire poteſt, uel conſenſu parẽtũ uel tutoris. l. ſi infanti. C. de iure delib.

c Eſt & ſ annorũ præſcriptio, ut ff. de alim. legatis. l. naturale.

ΠΕΡΙ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ.

α.

Τὰ ἀκίνητα μεταξὺ παρόντων δεκαετίᾳ, καὶ ἀπόντων εἰκοσαετίᾳ διὰ χρήσεως δεσπόζονται.

β Οὐκ ἀντιτίθεται τῇ indebiti condictioni, ἤγουν τὸ μὴ χρεωστούμενον καταβληθὲν ἀπαιτουμένῳ, ἡ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφὴ, ἤτοι τῶν ι̅ καὶ κ̅ ἐτῶν, ἀλλ' ἡ τῶν λ̅.

γ Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν, τῷ δὲ non utendo, ἤτοι τῇ ἀχρυσίᾳ, φθείρεται τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ.

δ Ὁ φυγὰς οἰκέτης, διὰ χρήσεως οὐ δεσπόζεται.

ε Τὰ πίστει κακῇ ἀρχθέντα, διὰ χρήσεως τῇ δεκαετίᾳ καὶ εἰκοσαετίᾳ οὐ δεσπόζονται.

ς Μετὰ ι̅ ἔτη οὐκ ἀκυροῦται ἡ διαθήκη, εἰ μή τι ἐν μέσῳ ὁ διαθέμενος εἶπε ἐν παρουσίᾳ μαρτύρων, ὅτι οὐ θέλει αὐτὴν ἐρρῶσθαι.

ζ Ἡ περὶ τῆς προικὸς ἀναργυρία, δεκαετία ἐστίν.

η Οἱ ὑποδεχόμενοι τοὺς ἀπελάτας, ἐπὶ δεκαετῆ χρόνον ἐξορίζονται.

Οἱ εἰς

DE DECEM ANNORVM præſcriptione.

1.

Dominiū rerū immobiliū inter præſentes decēnio, abſentes 20 annorū ſpacio acquiritur. C. de uſuc. trāſf. l. unic. Inſt. de uſucap.

2 Pecuniā indebitè ſolutā repetēti, longi temporis præſcriptio, uidelicet decem uel 20 annorum, non obijcitur: ſed 30 annorum. l. neq; mutui. C. quib. non obijcitur long. temp. præſc.

3 Vſusfructus, non utendo, longi tēporis exceptione perit. C. de ſer. & aqua. l. penulti.

4 Seruus fugitiuus uſucapione libertatē non acquirit. l. 1. C. de ſeruis fugitiuis. C. de long. temp. præſc. quæ pro lib. l. 1.

5 Mala fide poſsideri cepta, uſucapione 10 uel 20 annorū non acquiruntur. l. ſi fraude & dolo. C. de præſcript. long. temp.

6 Poſt decēnij lapſum nō infirmatur teſtamētum, niſi medio tempore teſtator in præſentia teſtium dixerit, ſe prius teſtamentū ſtare nolle. C. de teſtam. l. ſancimus.

7 Exceptio de non numerata pecunia dotali, decennio opponitur. Nouel. 100.

8 Receptores abigeorum, ad decennium relegantur. ff. de abig. l. fin. § ult.

g Sine

θ Οἱ εἰς μέταλλον ἐκδιδόμενοι, εἰ κατ' ἀπειρίαν τοῦ δικαστοῦ οὐχ ὁρίσθη χρόνος αὐτοῖς, δέκα ἐνιαυτῶν δοκοῦσιν ὁρίζεσθαι τῇ καταδίκῃ αὐτοῦ.

ι Ὁ οἰκήσας ἐν πόλει δέκα ἔτη, δοκεῖ τὴν οἴκησιν ἐκεῖ ἔχειν.

ια Ἐάν τις αἰτήσας παρὰ βασιλέως, ἐξεῖναι αὐτῷ πανηγύειον ἐπιτελεῖν, ἤτοι τὴν λεγομένην ἀτέλειαν, καὶ ἐπὶ ι ἔτη μὴ χρήσηται, τῷ τοιούτῳ δικαίῳ ἐκπίπτει αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ιβ.

α.

Ἡ πρὸ τῶν ιβ ἐνιαυτῶν γαμηθεῖσα, ἢ εὐλογηθεῖσα, ἢ στεφανωθεῖσα, γάμον οὐ ποιεῖ: μνηστεία δὲ μένει. καὶ εἰ μὲν πρόστιμον ἐπιτεθῇ, ἀπαιτεῖται αὐτὸ ὁ παραβαίνων τὰ σύμφωνα. εἰ δὲ ἀρραβὼν ἐδόθη μόνον, διπλασιάζεται.

β Αἱ θήλειαι μετὰ ιβ ἔτη ἔφηβοι κρίνονται.

ΠΕΡΙ ιδ ΕΝΙΑΥΤΩΝ.

α.

Ὑποκαθιστῶμεν τοῖς μὲν ἄρρεσιν ἕως ιδ χρόνων, ταῖς δὲ θηλείαις ἕως ιβ.

Ὁ ἐλάτ-

9 Sine præfinito tempore in metallum dato, imperitia dantis, decēnij tempora præfinita eſſe uidentur. ff. de pœnis. l. ſine.

10 Qui decem annos in loco aliquo moratus eſt, domicilium ibi habere creditur. C. de incolis. l. 2. lib. 10.[a]

11 Nundinis, uel immunitate aliqua (ut uocāt) à principe impetrata, nō utendo qui meruit, decēnij tempore uſum amittit. l. 1. ff. de nundinis.

a Eſt & alia de ſeruo plagiū cōmittēte. ff. de manumiſ. l. lege Fauia. itē ff. qui & à quibus. l. ſi cum fideicōmiſſa. §. Ariſt. item de eo opere quod in flumine publico fiet, in 10 annos prætor ſatiſdari iubet. l. 7. §. de eo. ff. de dam. infecto. item alia ff. ad l. Cornel. de falſ. l. falſi.

DE DVODECIM ANNIS.

1.

Ante duodecimum annum uel uiro iuncta, uel benedictionem accipiens, uel redimita, matrimonium non facit. Sponſalia uerò durant. & ſi pœna adiecta fuerit, ea à tranſgrediente exigitur: ſi uerò arra ſit data, ea duplicatur. ff. de ritu nupt. l. minorum. & C. de ſponſ. l. mulier.

2 Mulieres poſt duodecimum annum ætatis pubeſcunt. Inſt. quib. mod. tutel. fin. § 1.[b]

b Eſt & 13 annorum, ut C. de ſilentiarijs. l. 3.

DE XIIII ANNIS.

1.

Maſculis uſq; ad annū ætatis 14. fœmellis uſq; ad 12 rectè ſubſtituimus. Inſt. de pupil. ſub. § 1. ff. de uulg. & pupil. l. 2.

β Ὁ ἐλάττων τῶν ιδ ἐνιαυτῶν, εἰς πρόσωπον ἑτέρου οὐ βασανίζεται.

γ Ὁ ιδ ἐτῶν γενόμενος, καὶ διατίθεται, καὶ ἐλευθεροῖ ἐν διαθήκῃ.

ΠΕΡΙ ιε ΕΝΙΑΥΤΩΝ.

α.

Πᾶσιν οἷς ἐνετάλθη φροντὶς τῶν δημοσίων ἔργων, μέχρι ιε ἐτῶν κινδυνευέτωσαν μετὰ τῶν αὐτῶν κληρονόμων, ἐὰν ἐκ τῆς αἰτίας τοῦ ἔργου ζημία συμβῇ. εἰς γὰρ τὰ τυχηρὰ οὐκ ἐνέχονται.

β Βουλευτὴς, ἢ ταξεώτης, οὐ δύναται ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ πι ιε ἔτη ἐποίησεν ἐκτελῶν τὸν μονήρη βίον. μὴ εὐθέως δὲ πάλιν ἐπίσκοπος χειροτονείσθω, εἰ μὴ πρῶτον γ μῆνας ποιήσει ἐν κληρικοῖς τελῶν.

ΠΕΡΙ ιζ ΧΡΟΝΩΝ.

α.

Ὁ πληρώσας τὰ ιζ ἔτη, καὶ ἀρξάμενος τὰ ιη, δύναται συνηγορεῖν.

β Ὁ προκουράτωρ μὴ ἔσω ἥττων τῶν ιζ ἐνιαυτῶν.

Ὁ ἥττων

2 De minore quatuordecim annorũ, in caput alterius quæſtio nõ eſt habenda. ff. de quæſt. l. de minore. & l. ex libero homine.

3 Quatuordecim annorũ factus, et teſtatur, & in teſtamẽto manumittit. l. qua ætate. ff. qui teſtam. fac. poſſ. l. ſi minor. C. qui ma. nõ poſſ.

Adde, quòd in Syrijs à 14 annis maſculi, duodecim uerò fœminæ tributo onerantur. l. 3. ff. de cenſibus. item, minor poſt 14 annũ committit adulterium. l. ſi minor. ff. ad l. Iul. de adulter.

DE PRAESCRIPTIONE XV annorum.

1.

Omnes quib. operũ publicorũ cura mãdata fuerit, uſq; ad annos quindecim ab opere perfecto cũ ſuis hæredib. teneãtur obnoxij, ſi qd dãni ex operis uitio acciderit. de fortuitis enim caſib. nõ tenẽtur. C. de operib. publ. l. oẽs.

2 Decurio aut cohortalis, epiſcopus uel clericus eligi nequit: niſi nõ minus annis quindecim monachicam uitam in monaſterio tranſegerit. nec ita rurſus epiſcopus eligatur, niſi primũ tres menſes inter clericos impleuerit.*

* Nouel. de ſanctiſſ. epiſcop. 123. §. ſancimus.

DE XVII ANNIS.

1.

Qui decẽ et ſeptẽ annos cõpleuerit, et 18 inceperit, poſtulare poteſt. l. 1. §. 1. ff. de poſtul. (ff. eodem.

Eſt & ſedecim annorũ præſcriptio, ut ff. de excuſat. & uacat. mun. l. 2.

2 Procurator minor 10 & 7 annis nõ eſto.

 Minor

γ Ο ἥττων τῶν ιζ ἐτῶν, κατὰ φιδεικομισσάριον ἐλευθερίαν οὐ δίδωσι χωρὶς τελευταίας βουλήσεως.

ΠΕΡΙ ιη ΕΤΩΝ.

α.

Η τελεία ἥβη τῶν ἀῤῥένων, ιη ἐτῶν ἐστίν.

β Ο υἱοθετούμενος, μείζων τῶν ιη ἐτῶν ὀφείλει εἶν.

γ Η αἰτήσασα συγγνώμην ἡλικίας, τὰ ιη ἔτη ὀφείλει πληρῶσαι.

δ Εάν τις ἐν διαθήκῃ καταλίπῃ κληρονόμον ἥττονα τῶν ιη χρόνων, καὶ αἰχμαλωτισθῇ, ἀμελήσας ὁ γραφεὶς περὶ τὴν ἀνάῤῥυσιν τοῦ γράψαντος αὐτὸν κληρονόμον, συγγινώσκεται διὰ τὴν τοιαύτην ἡλικίαν.

ΠΕΡΙ κ ΕΝΙΑΥΤΩΝ.

α.

Μείζων ὢν τῶν κ ἐνιαυτῶν, πρόκειμαι ὑφίσταται.

β Ο ἥττων τῶν κ ἐνιαυτῶν, οὐ δύναται ἐν ζωῇ ἐλευθεροῦν, εἰ μὴ κατὰ τὴν νομικὴν παρατήρησιν, εἴρηται δέ.

Ο ἥττων

5 Minor 17 annis fideicõmiſſariam libertatẽ nõ dat, præterquã in ultima uoluntate. l. minor. C. de fideicõ. lib. Inſt. quib. ex cauſ. manu. §. fin.

DE PRAESCRIPTIONE XVIII annorum.

1.

PLena pubertas maſculorũ, octodecim annorum eſt. Inſt. de adopt. § minorem.[a]

2 Qui filium ſibi per adoptionem facit, decẽ & octo annis præcedere debet. Inſt. eodem.

3 Fœmina quæ ueniã ætatis impetrare uoluerit, 18 annos cõplere debet. l. 1. C. de his qui uen. æt. impet.

4 Si quis in teſtamẽto hæredẽ minorẽ 18 annis reliquerit, eumq; capi cõtigerit, minor redẽptione teſtatoris q ipſum hæredẽ ſcripſit neglecta, ꝓpter huiuſmodi ætatẽ ueniã meretur. Nou. 115. § ſi unũ. C. de epiſ. & cl. Auth. ſi captiui.[b]

DE XX ANNIS.

1.

MAiori uiginti annis, præiudiciũ generatur. l. ſi ex cauſa. cum tit. ſeq. ff. de min. l. illud ſciendum. ff. de appellat.

2 Minor 20 annis, inter uiuos manumittere nõ poteſt, niſi obſeruata legis forma, de qua dictũ eſt.*

a Hinc, cum alimenta relinquũt uſq; ad pubertatẽ, intelligũt 18 anni. l. Mela ait. ff. de alim. leg.

b Adde, q lector minor 18 annis eligi nõ debet. Nouell. 123. § presbyterũ. item, non ualet ſententia dicta à minore decem & octo annis. l. quidam cõſulebãt. ff. de re iudicata.

* l. 1. ff. de manumiſſ. l. 4. §. minor. ff. de manu. uindicum ſimil.

 Minor

γ Ο ἥττων τῶν κ' ἐτῶν, οὐ δύναται πωλεῖν ἐπὶ ὅρῳ ἐλευθερίας.

δ Οἱ μείζονες τῶν κ' ἐτῶν, αἰτοῦσι συγγνώμην ἡλικίας.

ε Τὰ ἐγκλήματα κ' ἐνιαυτοῖς φθείρονται, χωρὶς τοῦ τῆς μοιχείας, καὶ τοῦ de peculatu. ταῦτα γὰρ τῇ πενταετίᾳ σβέννυνται, καὶ τὸ περὶ ὕβρεως δι' ἐνιαυτοῦ.

ϛ Ο ἐπὶ κ' ἔτη στρατευσάμενος, ἀπέχεται ῥυπαρῶν λειτουργιῶν.

ζ Η περὶ τὴν ψῆφον πλάνη, καλῶς ἀναψηλαφᾶται μετὰ ι' ἢ κ' ἐνιαυτούς.

η Εάν τις καλῇ πίστει διέτριψεν ἐν ἐλευθερίᾳ κ' ἐνιαυτούς, ἢ κακῇ πίστει ἐπὶ μ', οὐκέτι δύναται περὶ τύχης ὀχλεῖσθαι.

θ Η προσαγγελία τῶν βακανδίων, ἤτοι τῶν ἀκληρονομήτων πραγμάτων, τετραετίᾳ περαιοῦται. εἰ δὲ ἤρχθη ἡ περὶ τούτων δίκη, καὶ ὑπὲρ τοὺς κ' ἐνιαυτοὺς ἐπεκτείνεται. ἐπὶ δὲ τῇ οὐσίᾳ τῶν ῥεκυρένδων, ἤτοι ἀναζητουμένων, κ' ἔτη φυλάττονται, καὶ αἱ δίκαι αἵτινες ἀπὸ τοῦ πρώτου καταμηνυτοῦ προδεδόσθαι λέγονται, καὶ ὑπὲρ τὴν τετραετίαν, ἐπὶ τῶν ἀκληρονομήτων, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων ὑπὲρ τοὺς κ' ἐνιαυτοὺς ἐπεκτείνονται.

Ἐπὶ

3 *Minor 20 annis, hac lege ut manumittatur, uendere non poteſt. l. uerum. ff. de min.*

4 *Maſculi 20 annis maiores, ueniam ætatis petunt. l. 2. C. de his qui ueniam ætatis.*

5 *Crimina uiginti annis abolentur, exceptis adulterio & peculatu (hæc enim quinquennio extinguuntur) & iudicio de iniurijs quod annale eſt. l. querela. C. ad l. Cornel. de falſ.*

6 *Qui 20 annos ſtipẽdia fecit, ſordidorũ munerũ uacationẽ habet. C. quãdo prouoc. non eſt neceſſ. l. ueteranis. & C. de his q nõ impl. l. fin.*

7 *Calcularij erroris retractatio, etiam poſt decennij uel uicennij tẽpora admittitur. l. calcularij. ff. de adminiſt. rer. ad ciuit. pertinent.*

8 *Si qs bona fide in libertate 20 annis cõmoratus eſt, aut mala fide 40. amplius de cõditione moleſtari nõ poteſt. l. 2. C. de long. temp. præſc.*

9 *Vacantium bonorũ nunciatio quadriennio finitur. Si uerò lis de his mota eſt, etiam ultra uiginti annos extenditur. Circa bona aũt requirendorũ, uiginti anni obſeruantur. Cauſæ quoq; quæ à primo delatore proditæ dicũtur, ultra quadriennium: ſicuti bonorum uacantium & aliarum rerum, ultra uiginti annos porriguntur. ff. de iure fiſci. l. 1. §. fin.**

* Adde l. in omnibus. ff. de diuerſ. & temp. præſc. & l. in ſcrinijs C. de prox. ſac. ſcrin. lib. 12. item lege Iulia cautum eſt, ne minor 20. annis iudicet. l. cum lege. ff. de iudicijs.

DE

ΠΕΡΙ κε̄ ΕΝΙΑΥ- τῶν.

α.

Επίτροπος, εἰ μὴ ἐςὶ κε̄ ἐνιαυτῶν ὁ ἐπιτροπευθεὶς, οὐχ υἱοθετεῖ αὐτόν.

β Ο ἥττων τῶν κε̄ ἐτῶν, εἰς φροντίδα οὐ καλεῖται. ἴσθι δὲ, ὅτι ἐπὶ τούτῳ τῷ θέματι ἀρχθεὶς ὁ κε̄ χρόνος, ἀντὶ πληρωμένου λαμβάνεται.

γ Ο πληρώσας τὸν κε̄ ἐνιαυτὸν, τέλειος ἐςὶ· καὶ ὁ μὴ πληρώσας αὐτὸν, ἀτελὴς, καὶ οὐ δύναται κυρίως διοικεῖν τὰ ἴδια.

δ Ο ἥττων τῶν κε̄ ἐνιαυτῶν, νόμον ἀγνοήσας, συγγινώσκεται.

ε Καὶ μετὰ τὸν κε̄ ἐνιαυτὸν, οἱ ἄσωτοι καὶ οἱ μαινόμενοι κουρατωρεύονται.

ϛ Διάκονος καὶ ὑποδιάκονος ἥττων τῶν κε̄ ἐτῶν, οὐ χειροτονεῖται.

ζ Εὰν ἡ ἐπιτροπευθεῖσα παρθένος, καὶ λόγους λάβῃ τοῖς διοικήσεως, καὶ ὑπερβῇ τὸν κε̄ ἐνιαυτὸν, δύναται αὐτὴν ἀγαγέσθαι ὁ τοῦ ἐπιτρόπου υἱός.

οἱ

DE XV ANNIS.

1.

Curator, niſi is cuius tutelam adminiſtrauit, maior ſit uigintiquinq; annis, eum nõ adrogat. ff. de adopt. l. nec ei.

2 *Minor 25 annis, ad curã non uocatur. Noris aũt, in hoc caſu tempus inceptũ pro completo accipi. Inſt. qui teſt. tut. dari poſſ. § furioſus. iuncta l. ad Rempub. ff. de mun. & hon.*

3 *Qui uigeſimumquintũ ætatis annũ impleuerit, perfectæ ætatis eſt: qui uerò nõ, imperfectæ, nec propriè res ſuas adminiſtrare poteſt. l. ult. C. de his qui uen. æt. impet.*

4 *Minor 25 annis, ſi ius ignorauerit, ueniam meretur. l. 2. C. de iur. & fact. ig. cũ ſimilibus.*

5 *Curator prodigis & furioſis etiam poſt uigintiquinq; annos datur. ff. & C. toto tit. de curat. furioſ. & alijs ext. min. dand.*

6 *Diaconus & ſubdiaconus minor 25 annis non eligitur. Nouel. 123. § presbyterum. C. de epiſcop. & cler. Auth. presbyterum.*

7 *Pupilla ſi rationes acceperit, & 25 ætatis annũ exceſſerit, filio curatoris matrimonio iũgi poteſt. l. 1. C. de interd. mat. inter pupill. & tut. l. non eſt. cum lege ſeq. ff. de diuort. & repud.*

Rationes

η Οἱ λόγοι τοῦ κουράτωρος, πρὸ τοῦ κε΄ ἔτους τοῦ ἀφήλικος, οὐκ ἀπαιτοῦνται.

θ Ἐὰν ὁ ἀφήλιξ, συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας, δωρήσηταί τινι, οὐκ ἔῤῥωται ἡ δωρεά, εἰ μὴ ἄρα μετὰ τὸν κε΄, ἢ εἴκοσι ἢ δέκα ἐνιαυτοὶ παραδράμωσιν.

ι Οἱ παῖδες, εἰ καὶ ὑπεξούσιοί εἰσιν, μέχρι τῶν κε΄ ἐνιαυτῶν οὐ λειτουργοῦσιν.

ια Μετὰ τὸν κε΄ ἐνιαυτὸν δύναται ὁ ἐπίτροπος τὴν ὑπὸ ἐπιτροπευθεῖσαν πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι, μετὰ τὸ δοῦναι τοὺς λόγους.

ιβ Ἀφήλιξ ἐπὶ γνησιακῷ ὅρκῳ, εἰ περιεγράφη εἰς τοῦτον, ἔχει reſtitutionem cauſa cognita, τουτέστιν ἀνατροπὴν διὰ αἰτίας διαγνωσθείσης, ἕως τοῦ κθ΄ ἐνιαυτοῦ.

ΠΕΡΙ λ΄ ΧΡΟΝΩΝ.

α.

Το finium regundorum, ἤτοι τὸ περὶ ὁρίων καὶ ὁροθεσίων δικαστήριον, τῇ ἀντιφωνήτῳ τριακονταετίᾳ σβέννυται.

β Αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαὶ τῇ τριακονταετίᾳ σβέννυνται, εἰ μὴ ἰντερρουμπευθῇ,

ἤτοι

8 Rationes curæ adminiſtratæ ante impletũ uiceſimũ & quintũ annũ poſci nõ poſſe, manifeſtum eſt. l. rationes. C. de adminiſt. tut.

9 Si minor, uenia ætatis impetrata, rem donationis titulo in aliquẽ tranſcripſerit, nõ ualet donatio, niſi poſt uigeſimumquintũ ætatis ſuæ annum, aut 20 inter abſentes, aut decẽ inter præſentes effluxerint. l. ult. C. ſi maior factus, &c.

10 Filijfamilias, licet admodũ ſint dilecti, uſq; ad 25 annum ad munera uel honores non admittuntur. l. ad Rempub. ff. de mun. & hon. *

11 Poſt 25 ætatis annũ tutor pupillã in matrimoniũ ducere poteſt, rationib. tamen antè redditis. l. ſi. tutor. C. de interdicto mat. inter pup.

12 Minor uigintiquinq; annis, ſi delato iureiurãdo circũſcriptus fuerit, reſtitutionẽ in integrũ cauſa cognita habet. ff. de min. toto titulo.

* Adde, minor 25 annis defenſor idoneus non eſt in cauſis, in quibus in integrum reſtitui poteſt. l. minor. ff de procurat. Adde & aliũ notatu digniſsimam, quod licet filia poſt 25 ætatis annum in corp⁹ proprium peccarit, exhæredari nõ poſſit. §. aliud. Nouella 115. & ipſa ſine conſenſu paterno, hoc tẽpore expleto, matrimonium contrahere poteſt. C. de inoff. teſt. Auth. ſed ſi poſt.

DE TRIGINTA ANNORVM præſcriptione.

1.

Finium regundorum iudicium triginta annorum ſilentio iugi extinguitur. l. final. C. finium regund.

2 Perſonales actiones triginta annis extinguuntur, niſi tempus interrumpatur per citationem,

ἤτοι διακοπῇ ὁ χρόνος δι' ὑπομνήσεως, κατὰ κέλευσιν βασιλέως ἢ ἄρχοντος.

γ Χωρὶς βίας ὁ τριακονταετίᾳ ἀδιακόπως νεμηθεὶς, δεσπόζει.

δ Αἱ τεμποραλίαι ἀγωγαὶ, ἤγουν πρόσκαιροι αἱ ἐμπρόθεσμοι, τῇ τριακονταετίᾳ σβέννυνται.

ε Περπέτουον, τουτέστι διηνεκὲς, καλεῖ νόμος καὶ τὸν λ' ἐτῶν χρόνον, καὶ τὸν ἄχρι τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου χρόνον.

ς Οὔτε ἐν τῶν τριῶν διπλῶν δικαστηρίων, οὔτε ἡ furti ἤτοι ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ, οὔτε ἡ pro ſocio, τουτέστιν ἡ τῆς παρακαταθήκης ἀγωγὴ, οὔτε ἡ ui bonorũ raptorũ, ἤγουν ἡ περὶ τῶν κινητῶν πραγμάτων βιαίως ἀφαιρεθέντων ἀγωγὴ, πλέον τῶν λ' ἐτῶν ἰσχύει.

ζ Οἱ τριάκοντα ἔτη γεωργήσαντες, συντελείτωσαν, κἂν εἰσὶν ἐναπόγραφοι.

η Ἐὰν ὁ πατὴρ τοῦ ἐναπογράφου γεωργῇ καὶ ὑπὲρ υἱοῦ, ὁ δὲ υἱὸς μένει ἀνενόχλητος, διὰ τῶν ὑπὲρ λ' ἢ μ' χρόνους οὐ προκριματίζεται ὁ δεσπότης.

θ Ὁ ὑπὲρ λ' ἔτη μείνας ἐν κολλεγίῳ ἢ βούργῳ, τουτέστιν ἐν οἱῳδήποτε σωματίῳ, οὐκ ἐνάγεται περὶ γεωργίας.

Καὶ

nem,rege uel iudice mandante.C.de præſcript. 30 uel 40.ann.l.ſicut in rem.

3 Qui rẽ ſine ulla interruptiõe 30 annos poſſederit,dominiũ eius acquirit.l.ſi quis.C.eodẽ.

4 Temporales actiones 30 annis extinguuntur.l.omnes.C.de præſc.30 uel 40.an.

5 Perpetuum lex uocat,& tempus 30 annorum,& tempus uſq; ad uitam hominis.Inſt.de perpet.& temporal.act.& quæ tractantur ff.de uerb.obl.l.ſi Stichum.

6 Neq; aliquod ex tribus iudicijs quæ uocantur duplicia,neq; actio furti,neq; pro ſocio,neq; ui bon.rapt.ultra 30 annos uiget.l.1.§.ad hæc.C.de annal.except.

7 Qui triginta annis agrum coluerint,canonem ſoluunto,etſi ſint aſcripticij.

8 Etſi pater aſcripticij agriculturam peragat pro filio,& is citra ullã moleſtiam in libera conuerſatione maneat,tamen per 30 uel 40 annorũ curricula domino non præiudicatur.eadẽ l.cum ſcimus.C.de agricol.& cenſ.lib.11.

9 Eũ qui in collegio aut burgis,hoc eſt in quocunq; corpore,per 30 annos ſine interpellatione mãſerit, res dominica uel intentio priuata nõ inquietabit.l.eum qui,C.de fund.rei priu.lib.11.

Si quis

ι Κἂν κακῇ πίστει νεμηθῇ τις πρᾶγμα, ἕτερος δὲ αὐτὸ καλῇ πίστει ἀγοράσει, μετὰ λʹ ἔτη οὐκ ἐνάγεται.

ια Μετὰ τὴν ἥβην, τριακονταετία τοῖς παισὶν ἀποκλείει, ἐπιζητεῖν τὰ ὡς ἰδίᾳ τῇ μητρὶ πρὸς αὐτοῖς διαφέροντα.

ιβ Αἱ περὶ φίσκου διαφέρουσαι ἀγωγαί, ἀναιρείσθωσαν τῇ τοῦ χρόνου παραγραφῇ· τὴν τριακονταετίαν ἐνταῦθα φησίν. ὅσαι γὰρ παρὰ τοῦ φίσκου κινοῦνται ἀγωγαί, κατὰ τινῶν δυνάμεναι ὑπερβαίνειν τὴν εἰκοσαετίαν, τῇ τριακονταετίᾳ σβέννυνται. σημείωσαι, ὅτι περὶ ἀγωγῶν κινουμένων παρὰ τοῦ φίσκου εἰς ἐκδίκησιν πραγμάτων, ὧν οὐδέποτε ἐδέσποσε, διαλέγεται ἡ διάταξις, οὐ μέντοι δὲ περὶ ὧν πραγμάτων κατέχε καὶ ἀπώλεσεν. ἐκεῖ γὰρ τὴν τεσσαρακονταετίαν ἔχει.

ιγ Οἱ ποιήσαντες λʹ ἔτη εἰς τὴν γῆν, ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀναχωρεῖν οὐ δύνανται. οὗτοι εἰσίν, οἱ λεγόμενοι κολωνοί.

ΠΕΡΙ λεʹ ΧΡΟΝΩΝ.

α.

Οὐκ ὀφείλει πρεσβύτερος χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ πληρώσει λεʹ ἔτη.

Ὁ ἐπί-

10 *Si quis à malæ fidei poſſeſſore rem bona fide emerit, poſt 30 annos amplius nõ cõuenitur. l. ſi quis emptionis. C. de præſcrip. 30 uel 40 an.*

11 *Filijfamiliàs poſt pubertatẽ à petitione bonorũ maternorũ, præſcriptione 30 annorum excluduntur. l. quæcunq;. C. de bon. quæ lib.*

12 *Actiones fiſco cõpetentes, temporis præſcriptione tollantur: inquit l. iuſtas. C. de iure fiſci, 30 annorũ præſcriptionẽ intelligens. quæcunq; enim actiones à fiſco mouentur, 20 annorum ſpacium excedentes, 30 annorum curriculo expirant. Notes itaq;, cõſtitutionem loqui de actionib. intẽtatis à fiſco pro uindicatione rerũ, quarum dominus nunquã fuit: non aũt de rebus quas detinuit atq; amiſit. illic enim quadraginta annorum præſcriptionem habet.*

13 *Qui per 30 annorũ curriculũ agrum coluerint, ab eius cultura recedere non poſſunt. hi ſunt, qui coloni uocantur. l. penult. C. de agricol. & cenſit. lib. 11.* *

* Eſt & alia de uenerabili loco, qui locationes facere poteſt non tranſcendentes 30 annorum tempora, ut in Auth. de alienati. & emphyt. § locationes. Eſt & alia C. de decur. l. eũ qui. lib. 10.

DE XXXV ANNIS

1.

PResbyter eligi nõ debet, niſi 35 annos impleuerit. *Auth. presbyterum. C. de ſacroſanctis eccleſ. Nouel. 123. § presbyterum.*

h Epiſco-

β Ὁ ἐπίσκοπος χειροτονούμενος, οὐκ ὀφείλει ἧττων τῶν λε΄ χρόνων εἶναι, καθὼς φησὶν ἡ ρκγ΄ νεαρά. ἡ δὲ ρλζ΄, καὶ λ΄ ὑπάρχοντα χρόνων ἐπιτρέπει γίνεσθαι.

ΠΕΡΙ μ΄ ΕΤΩΝ.

α.

Ἡ μ΄ ἔτη δι᾽ ἀγνοίας τοῦ ἰδίου θείου συναφθεῖσα, συγγινώσκεται.

β Ἡ μὲν τριακονταετία ἀναιρουμένη ἀγωγή, τῇ μ΄ ἐτίᾳ σβέννυται.

γ Οὔτε περὶ ἀποκαταστάσεως μετὰ μ΄ ἔτη τις ἐνάγεται.

δ Ὁ μετὰ ἐναγωγὴν ἡσυχάσας μ΄ ἔτη, οὐκέτι δύναται κινεῖν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

ε Περὶ τῶν παρελθόντων δημοσίων ἤτοι ὀπισθοτελειῶν, μετὰ μ΄ ἔτη ἐνάγεταί τις.

ς Ὁ τὸν οἱονδήποτε ἀγρὸν νεμηθεὶς μ΄ ἔτη, οὐκέτι ἐνάγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ δοῦναι τὸν κανόνα. εἰ δὲ μὴ δώσῃ μ΄ ἐτῶν, οὔτε περὶ κανόνος ἐνάγεται.

ζ Ἡ τῶν σεπτῶν οἴκων ἑκατονταετία, μ΄ ἔτη

2 Epiſcopus electus minor annis 35 eſſe non debet, ut inquit Nouella 123. § ſancimus. Sed Nouella 137. etiam 30 annorum permittit fieri epiſcopum.

DE XL ANNIS.

1.

IGnoſcitur ei, quæ ignara iuris, in matrimonio auunculi per quadraginta annos fuit. l. diuus Marcus. ff. de ritu nupt.

2 Actio quæ 30 annis non tollitur, curriculo 40 annorũ ſopitur. l. omnes. C. de præſc. 30 an.

3 Neq; ſuper conditione ſua quis poſt 40 annos conuenitur. C. eadem l.

4 Qui poſt actionem motam 40 annis tacuerit, nec ipſi nec hæredibus eius, ulterius eam ſuſcitare licebit. l. ult. C. de præſc. 30 ann.

5 De ſolutione præteritarũ publicarũ functionum ac penſitationũ, quis etiã poſt 40 annos cõuenitur. l. competit. C. de præſc. 40. ann.

6 Qui cuiuſcunq; iuris agrum per 40 iugiter annos poſſederit, non amplius pulſatur, niſi pro ſolutione canonis. quem ſi quoq; tanto tempore non dependerit, neq; de eo moleſtatur. l. iubemus. C. de fund. patrimon. lib. 11.

7 Præſcriptio 100 ann. quæ ſacris locis cõpete

μ' ἔτη εἰσὶ σήμερον. ἔχουσι δὲ καὶ λ', καὶ ι', καὶ γ', καὶ α'.

η Ἡ ἧττων τῶν μ' ἐτῶν, διακόνισσα οὐ γίνεται.

θ Ἡ ὑποθηκαρία ἀγωγὴ κατὰ τοῦ χρεωστοῦ νεμομένου τὸ πρᾶγμα, τῇ τεσσαρακονταετίᾳ σβέννυται. εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστὴς κινήσει κατὰ τοῦ προγενεστέρου τῇ τεσσαρακονταετίᾳ κέχρηται, ἐφ' ὅσον ζῇ χρόνον ὁ χρεώστης. εἰ δὲ τελευτήσει, τότε ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖ, καὶ ἀποκλείεται τῇ δεκαετίᾳ καὶ εἰκοσαετίᾳ.

ΠΕΡΙ ν̄ ΧΡΟνων.

α.

Ὁ βουλευτής, καὶ μετὰ ν' ἔτη λειτουργεῖ.

β Μετὰ ν' χρόνον ὀπέρας, ἤτοι δουλείας ἐργασίας, οὐκ ἀπαιτεῖται ὁ ἀπελεύθερος.

γ Μετὰ ν' ἔτη ἀτέλεια ἐστὶ λειτουργιῶν σωματικῶν.

bat, hodie eſt 40 annorum. Habent tamen & præſcriptionem 30 & decem annorum: item, trium & unius. Nouel. 111.

8 Minor annis 40, diaconiſſa fieri nequit. Auth. diaconiſſam. C. de epiſc. & cler.

9 Hypothecaria competẽs contra debitorem poſſidentem rem oppignoratã, 40 annorum ſpacio exſpirat. Si uerò poſterior creditor contra priorem creditorem experiatur, quoad debitor uiuit, quadraginta annorum præſcriptione utitur. Si uerò eo defuncto, nomine proprio experiatur, decem uel 20 annorũ præſcriptione excluditur. l. cum notiſſimi. C. de præſcript. 30 uel 40, cum alijs. *

* Adde, q̄ quæ in ludo ultra aureũ perdunt, repeti poſſunt intra 50 annos. C. de relig. & ſumpt. fun. l. ult.

DE L ANNIS.

1.

Decurio etiam poſt 50 annos munera ſubit. l. 2. § fin. ff. de decur.

2 Libertus poſt quinquageſimum annum operas, id eſt officia ſeruilia præſtare non compellitur. l. liberta. ff. de oper. libert.

3 Poſt quinquageſimum annum uacatio munerum perſonalium conceditur. l. ult. C. qui ætate uel profeſſ. l. ult. lib. 10.

ΠΕΡΙ ξ.

α.

Καν ξ ἔτη ὡς δοῦλος κρατηθῇ ὁ ἐλεύθερος, οὐ προκριματίζεται.

ΠΕΡΙ ο.

α.

Μετὰ ο ἔτη, ἔχει τις ἐξκουσατίονα ἐπιτροπῆς καὶ ἑτέρων βαρῶν.

β Οἱ μείζονες τῶν νε ἐνιαυτῶν, οὐκ ὀφείλουσιν ἄκοντες καλεῖσθαι εἰς τὸ βουλευτήριον· οἱ δὲ συναινοῦντες, οἱ μείζονες ἐσὶ τῶν ο ἐνιαυτῶν, οὐκ ὀφείλουσι μὲν ἀναγκάζεσθαι λειτουργεῖν, τιμὰς δὲ πράττειν ὀφείλουσιν.

γ Ὁ ὑπερβὰς τὰ ο ἔτη, ἀπαλλάσσεται προσωπικῶν λειτουργιῶν.

ΠΕΡΙ ρ ΕΤΩΝ.

α.

Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῆς πόλεως, μετὰ ρ ἔτη σβέννυται, ὡς ὁ μακροχρονίου ἀνθρώπου τέλος.

Τὰ

DE LX ANNIS.

Etiamſi liber ut ſeruus per 60 annos habitus fuerit, præiudicium ei non generatur. l.ult.C.de long.temp.præſc.quæ pro libert.*

* Adde aliã 60 annorum de arrogaturo per principẽ, ut ff.de adoptionibus. l. ſi paterfamiliãs. Eſt & 65. annorum.l.1. ff.de uacat.& excuſat.mu.

DE LXX ANNIS.

1.

Poſt annos 70. quis à tutelæ & aliorum munerũ adminiſtratione excuſatur.l.unica.C.qui ætate ſe excuſant. lib.5. & l. 2. ff. de excuſat.tut.l.maiores.ff.de iure immunitatis.

2 Maiores quinquagintaquinq; annis, inuiti ad decurionatus honorem uocari non debent. Sed ſi ei rei conſenſerint, etſi maiores annis 70 ſint, munera quidem ciuilia ſubire nõ coguntur, honores autem gerere debent.l.2.ff.de decurionibus & filijs eorum.

3 Qui ſeptuageſimum ætatis annum exceſſerit, perſonalium munerum uacatione perfruitur. l.ſi ultra.C.de decurionibus lib.10.

DE C ANNIS.

1.

Vſusfructus ciuitati relictus, centum annis extinguitur: quia is finis uitæ lõgæui hominis eſt.l.an uſusfructus.ff.de uſufructu.& l.ſi uſusfructus.ff.de uſufructu legato.

 Ad

β Τὰ εἰς ἀνάῤῥυσιν αἰχμαλώτων, τῇ ἑκατονταετίᾳ ἀποκλείονται.

γ Εἰ μὴ ἐστὶν ὡρισμένος χρόνος ἐν νόμῳ, ἐκ τοῦ ἄρχοντος ὁρίζεται προθεσμία.

Ἐνταῦθα εἴληφε τέλος τοῦ ὑπομνηματισμοῦ
περὶ τῶν χρόνων νομίμων καὶ
προθεσμιῶν.

2 *Ad redemptionem captiuorum relicta, centum annorum præſcriptione excluduntur. l. fin. C. de ſacroſanctis eccleſ.*

3 *Cum tempus à lege non eſt definitum, iudicis arbitrio dilatio datur. l. 1. ff. de iure delib. cũ ſimil.*

Adde his ex Brocardicis Azonis, eſſe præſcriptionem perpetuam, nullius temporis metis finitam: ut C. de uſufructu. l. neq; fructuarium. item C. cōmunia, de legatis. l. ult. §. ſin autem. & in conſtitutione Friderici, Imperialem. §. 1. In uſibus feudorũ. item, accuſatio ſuppoſiti partus nulla temporis præſcriptione depellitur. l. qui falſam. ff. ad l. Cornel. de falſ.

FINIS.

ΕΠΟΝΤΑΙ ΝΟ-
ΜΟΙ ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ,
γεωργικοὶ, καὶ οἱ ῥοδίων
ναυτικοί.

ΠΕΡΙ ΣΤΡΑΤΙΩ ΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ καὶ ἐπιτιμιῶν, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως.

α.

Ὁ δεπορτατευόμενος, ἐὰν ἐκφυγὼν τιμωρίαν, αὐτὸς ἐσπούδασε στρατεύεσθαι, ἢ προσποιησάμενος παρὰ τὸ εἶναι δεπορτάτος ἠνέσχετο στρατεύεσθαι, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ὁ δὲ πρὸς καιρὸν ἐξορισθεὶς, καὶ φυγὼν τὴν τιμωρίαν, εἰ μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς ἐξορίας στρατεύεται, ζητοῦμεν ἐκ ποίας αἰτίας κατεδικάσθη τῇ ἐξορίᾳ· καὶ εἰ μὲν ἀτιμίαν ἐπιφέρει, εἰς τὸ διηνεκὲς τὸ αὐτὸ παραφυλάττομεν.

β Οἱ ἐπ' ἀτιμίᾳ δι' οἵασοῦν αἰτίας ἐκπεσόντες τῆς στρατείας, οὐδεμίαν τιμὴν δύνανται ἔχειν, ἢ πράττειν.

γ Οἱ ἐπὶ μοιχείᾳ ἢ ἐν ἄλλῳ ἐγκλήματι πουβλίκῳ κατακριθέντες, οὐκ εἰσὶ δεκτοὶ, βουλόμενοι στρατεύεσθαι.

δ Ἐὰν στρατιώτης πρὸς τὸν μοιχὸν αὐτοῦ συμφωνήσῃ, ἀποστρατεύεται, καὶ δημεύεται.

Ὁ κεφα-

DE MORIBVS ET POENIS MILITARIBUS.

1.

IN inſulam deportatus, ſi effugiens, militiam ipſe affectarit, aut ſe deportatum eſſe diſsimulans, ſe legi ſit paſſus, capite puniendus eſt. Ad tempus autem relegatus, & pœnam effugiens, ſi expleto ſpacio relegationis militiæ ſe dedit, cauſam damnationis quærimus: et ſi perpetuam infamiam irrogat, idem quod in deportato obſeruamus.

2 Cum ignominia, ex quacunq; cauſa, militia eiecti, nullos honores obtinere aut gerere poſſunt.

3 Adulterij, uel aliquo publico iudicio damnati, inter milites, ſi ſtipendia facere uelint, non ſunt recipiendi.

4 Si miles cum adultero uxoris ſuæ pactus fuerit, à militia dimittitur, & bona eius publicantur.

Capitali

ε Ὁ κεφαλικὴν καταδικασθεὶς τιμωρίαν, ἢ ἐξορίαν, ἢ ἑτέρῳ πουβλίκῳ ἐγκλήματι, κἂν τὴν τιμωρίαν διαφυγεῖν δυνηθείη, οὐδέποτε δύναται στρατεύεσθαι.

ς Οἱ στρατιῶται οὔτε διοικηταί, οὔτε μισθωτοί, οὔτε ἐγγυηταὶ ἀλλοτρίων πραγμάτων γίγνονται.

ζ Οἱ στρατιῶται μήτε γεωργίαις ἀσχολείσθωσαν, ἢ ἐμπορίαις, μήτε πολιτικὴν φροντίδα εἰς ἑαυτοὺς λαμβανέτωσαν, ἢ τῆς στρατείας καὶ τῶν στρατιωτικῶν προνομιῶν ἐκβάλλονται.

η Ὁ στρατιώτης, ἔνθα στρατεύεται, οὐκ ἀγοράζει χωρίον, εἰ μὴ πατρῷον παρὰ τοῦ δημοσίου.

θ Ὁ ἁμαρτάνων εἰς βασιλέα, φονεύεται, καὶ δημεύεται, καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ κρίνεται μετὰ θάνατον.

ι Εἴ τινες τολμῶσι συνωμοσίαν, ἢ φατρίαν, ἢ στάσιν, κατὰ τοῦ ἰδίου ἄρχοντος ποιῆσαι ὑπὲρ οἱασδήποτε αἰτίας, κεφαλικῇ ὑποβληθήσονται τιμωρίᾳ, κατεξαιρέτως οἱ πρῶτοι καὶ αἴτιοι τῆς συνωμοσίας ἢ τῆς στάσεως γενόμενοι.

ια Ἐὰν στρατιώτης τῷ ἰδίῳ πεντάρχῳ μὴ ὑπακούσας ἐναντιωθῇ, σωφρονιζέσθω. ὁμοίως καὶ

πένταρ·

5 Capitali ſupplicio damnatus, aut exilio, uel alio publico crimine, etſi ſupplicium effugere potuerit, ad militiam nunquam aſpirare poteſt.

6 Milites neq; procuratores, neq; conductores, neque fideiuſſores uel mandatores alienarum rerum fiunt.

7 Milites agriculturæ aut mercaturæ ſtudio non occupantor, nec ullius ciuilis rei curam in ſe recipiunto: alioqui militia eijciuntor, omni ſimul militari priuilegio carituri.

8 Milites prohibentur prædia comparare in his prouincijs, in quibus militiam exercent: præterquam ſi paterna eorum fiſcus diſtrahat.

9 Quiſquis in regem deliquerit, gladio feritur: & bonis eius fiſco addictis, memoria eius poſt mortem damnatur.

10 Si quis in tantam furoris audaciam peruenerit, ut coniurationem, aut cœtus, uel ſeditionem contra proprium ducem ex quacunq; cauſa fecerit, capitali ſupplicio ſubijcietur: præſertim autem, qui autores & capita coniurationis uel ſeditionis extiterint.

11 Si miles proprio pentarcho irreuerenter reſtiterit, caſtigator. Similiter quoq; ſi pentar-

chus

πεντάρχος, ἐὰν τῷ ἰδίῳ δεκάρχῳ μὴ ὑπα-
κούσῃ. ὡσαύτως δὲ, ἐὰν δέκαρχος τῷ ἰδίῳ ἑ-
κατοντάρχῳ. εἰ δέ τις τῶν τοῦ τάγματος τολ-
μήσῃ ἐναντιωθῆναι τῷ μείζονι ἄρχοντι αὐτοῦ,
ὡς τῷ κόμητι, ἢ τριβούνῳ, τῇ ἐσχάτῃ ὑποκεί-
σθω τιμωρίᾳ. πᾶσα γὰρ προπέτεια κατὰ τοῦ
δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου, κεφαλι-
κὴν ἐπάγει τιμωρίαν.

ιβ Εἴ τις ἀκούσας τὸ μανδάτον τοῦ δεκάρ-
χου αὐτοῦ, μὴ φυλάξῃ, σωφρονιζέσθω. ἐὰν δὲ
ἀγνοῶν τὰ μανδάτα πταίσῃ, ὁ δέκαρχος
σωφρονιζέσθω, διότι οὐ προεδίδαξεν αὐτόν.

ιγ Ἐάν τις στρατιωτῶν χεῖρας ἐπιβάλλῃ τῷ
ἰδίῳ πραιποσίτῳ, κεφαλικῶς τιμωρείσθω.

ιδ Ἐὰν στρατιώτης ἐναντιωθῇ τῷ ἰδίῳ ἄρ-
χοντι, βουλομένῳ αὐτὸν τυπτῆσαι, εἰ μὲν κατέ-
σχε μόνον τὴν ῥάβδον, τῆς στρατείας ἐξωθείσθω·
εἰ δὲ ἐξεπίτηδες ἔκλασεν αὐτὴν, ἢ χεῖρας
ἐπέβαλεν αὐτῷ, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

ιε Ἐάν τις μέχρι φωνῆς μόνης, ἢ μέχρι ψι-
λῆς κατὰ τινῶν μέμψεως, στρατιωτικὴν ἀτα-
ξίαν παρασκευάσῃ γενέσθαι, τοῦ βαθμοῦ τῆς στρα-
τείας ἐκβάλλεται. ἐὰν δὲ ἀταξίαν βραχεῖαν
συνάψῃ καὶ διεγείρῃ, ἀποτέμνεται. ὅτε δὲ
πολλοὶ ἅμα συμπνεύσωσι εἰς ἄτοπόν τι, ἢ

λεγεὼν

chus decurioni, & hic ſuo centurioni non obtemperarit. Si quis uerò militum gregariorum, alicui ducum maiorum, ueluti comiti aut tribuno reſiſtere auſus fuerit, extremo ſupplicio ſubijcitor. Omnis quippe militis aduerſus ducem aut præpoſitum contumacia, capitale ſupplicium irrogat.

12 Si quis, cum decurionis mandatum audiuerit, id non obſeruarit, caſtigator. Si uerò ex ignorantia ſit lapſus, decurio id ſuſtineto, propterea quod eum præmonere neglexerit.

13 Miles qui ſuo præpoſito manus infert, capite punitor.

14 Miles ſi principali ſe caſtigare uolenti reſtiterit, ſi quidem uitem uel uirgam tenuit, militiam mutat: ſi ex induſtria fregit, uel manus ipſi intulit, capite punitur.

15 Si intra uociferationem, aut leuem contra aliquos querelam, ſeditionem militum quis concitarit, gradu militiæ deijcitur. Si uerò grauem atque atrocem ſeditionem inceperit & mouerit, capite punitur. Cum uerò multi ſimul conſpirauerint in aliquod flagitium, aut

λεγεὼν αὐτῶν ἀπονήσῃ, ἀπὸ στρατεύεσθαι εἰώθασιν.

ιε Ὁ διαταράττων τὴν εἰρήνην στρατιώτης, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

ιζ Οἱ τῶν ἀταξιῶν ἔξαρχοι, καὶ τὸν δῆμον θορυβοῦντες, κατὰ τὴν τῆς οἰκείας ἀξίας ποιότητα ἢ ἀποτέμνονται, ἢ ἐξορίζονται.

ιη Ἐάν τις συνομοσάμενος μετὰ στρατιωτῶν ἢ ἰδιωτῶν ἢ βαρβάρων, φονεύσῃ συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην τινά, κρινέσθω καθοσιώσεως, καὶ κεφαλικὴν τιμωρίαν ὑπομενέτω, καὶ τὰ προσόντα αὐτῷ δημοσιευέσθωσαν.

ιθ Εἴ τις ζημιώσῃ στρατιώτην ἢ συντελεστήν, ἐν διπλῇ ποσότητι τὸ αὐτὸ ἀποκαταστησάτω τῷ ζημιωθέντι· εἰ δὲ οἱοσδήποτε ἄρχων ἢ στρατιώτης ἐν παραχειμασίᾳ, ἢ εἰς τὰ σέδετα ζημιώσει στρατιώτην ἢ συντελεστήν, καὶ τοῦτον δεόντως οὐκ ἀποθεραπεύσει, ἐν διπλῇ ποσότητι ἀποκαταστήσει.

Σίδετα τὸ φοσάτον. φυ σεινίδα.

κ Ἐάν τις τὸν ἴδιον συστρατιώτην τραυματίσῃ, εἰ μὲν λίθῳ τοῦτο ποιήσει, ἀπωθεῖται τῆς στρατείας· εἰ δὲ μετὰ ξίφους, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

κα Ἐάν τις στρατιώτης ἑαυτὸν ἐξεπίτηδες τραυματίσας πλήξῃ, ἢ ἄλλως πῶς θάνατον

κατα-

legio defecerit, militia mitti ſolent.

16 Miles turbator pacis, capite punitur.

17 Seditionum autores, & populum concitantes, pro meriti qualitate aut capite puniuntur, aut relegantur.

18 Quiſquis cum militibus uel priuatis uel barbaris factione inita, ſenatorem aut militem occiderit, læſæ maieſtatis damnator, capitale ſupplicium ſuſtineto, ac bona ipſius fiſco applicantor.

19 Si quis militem aut municipem damno affecerit, in duplum id damnum paſſo reſtituet. Si uerò qualiſcunque dux uel miles in hybernis aut in caſtris commilitionem aut municipem læſerit, nec eum prout res poſtulat, decenter curauerit, in duplum id præſtabit.

20 Si quis commilitonem uulnerauerit, ſiquidem lapide id fecerit, militia reijcitur: ſi gladio, caput amittit.

21 Si quis militum dedita opera ſemeptipſum uulnerauerit, aut quacunque ratione ſibijpſi

exitium

κατασκευάσῃ, εἰ μὲν ἦν αὐτῷ ἀλγηδὼν τοῦ σώματος, ἢ ὑπὸ πάθους, ἢ ὑπὸ μανίαν, ἢ ἄλλως πῶς ἐποίησε, οὐχ ὑπομένει μὲν κεφαλικὴν τιμωρίαν, ἐφ' ὕβρεως δὲ τῆς στρατείας ἀπολύεται. ἐὰν δὲ μὴ τούτων προσέχῃ, διὸ ἐπεχείρησεν αὐτὸν ἀνελεῖν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

κβ Εἴ τις στρατιώτης ἐν καιρῷ παρατάξεως ἢ πολέμου τὴν τάξιν, ἢ τὸ βάνδον αὐτοῦ ἐάσῃ καὶ φύγῃ, ἢ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐτάγη προπηδήσῃ καὶ σκυλεύῃ νεκρόν, ἢ εἰς ἐπιδίωξιν ἐχθρῶν προπετῶς καταδράμῃ, τοῦτον κελεύομεν κεφαλικῶς τιμωρηθῆναι· καὶ πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ ὡς εἰκὸς ἐπαιρόμενα ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τῷ κοινῷ δίδοσθαι τοῦ τάγματος, ὡς ἐκείνου τὴν τάξιν παραλύσαντος, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ ἐντεῦθεν ἐπιβουλεύσαντος.

Βάνδον. οὕτω καλοῦσι ῥωμαῖοι τὸ σημαῖον τὸ ἱππι- [illegible]

κγ Ἐὰν ἐν καιρῷ δημοσίας παρατάξεως ἢ πολέμου γένηται ῥοπή, ἄνευ τινὸς εὐλόγου καὶ φανερᾶς αἰτίας, κελεύομεν τοὺς στρατιώτας ἐκείνου τοῦ τάγματος τοῦ πρώτου φυγόντος καὶ ὑπαναχωροῦντος ἐκ τῆς τάξεως ἀποδεκατοῦσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ταγμάτων κατατοξευθῆναι, ὡς τὴν τάξιν παραλύσαντας, καὶ αἰτίους τῆς τοῦ παντὸς μέρους

exitum molitus fuerit, ſi id uel impatientia doloris, aut morbo, aut furore, aut alia de cauſa fecerit, capitaliter in eum non animaduertitur, ſed cum ignominia ab exercitu mittitur. Si uerò nihil tale prætendat, quia necem ſibi conſciſcere conatus eſt, capite punitur.

22 Si miles uel tempore pugnæ, uel dum acies ordinatur, ſtatione aut ſigno relicto fugerit, aut ex loco in quo collocatus eſt proſilierit cadaueris ſpoliandi gratia, aut ad perſequendos hoſtes temerè procurrerit: hunc capite puniri iubemus: & omnia quæ ab ipſo ſublata fuerint, ut par eſt, auferri, ac communi contubernio dari: ut qui ordinem aciei diſſoluerit, & socijs ſuis inſidias paraſſe uideatur.

23 Si tempore publicæ expeditionis aut pugnæ, abſque probabili & euidenti ratione, fuga facta fuerit, iubemus milites ordinis qui primò fugam ceperit, & ex ſtatione ſua receſſerit, decimari, & à reliquis ordinibus iaculis configi: ut qui ordinem aciei luxarint, & autores fugæ cæterorum exti-

τροπῆς γεγονότας. εἰ δὲ συμβῇ τινὰς ἐξ αὐτῶν πληγάτους, ὡς εἰκός, ἐν αὐτῇ τῇ συμβολῇ γενέσθαι, ἐκείνους ἐλευθέρους εἶναι τοῦ τοιούτου ἐγκλήματος.

κδ Ἐὰν βάνδου ἀφαίρεσις ὑπὸ ἐχθρῶν γένηται ἄνευ τινὸς εὐλόγου καὶ φανερᾶς προφάσεως, κελεύομεν τοὺς τὴν φυλακὴν τοῦ βάνδου πιστευθέντας σωφρονίζεσθαι, καὶ ἀτίμους γενέσθαι τῶν ἀρχομένων ὑπ' αὐτῶν, ἤτοι τῶν σχολῶν ἐν αἷς ἀναφέρονται· εἰ δέ τινας αὐτῶν μαχομένους συμβῇ γενέσθαι πληγάτους, ἐλευθέρους τοὺς τοιούτους φυλάττεσθαι τοῦ τοιούτου ἐπιτιμίου.

φοσσάτον, ὁ στρατός, τὸ στρατόπεδον.

κε Ἐὰν ἔτι τοῦ φοσσάτου ὄντος γένηται τροπὴ μέρους ἢ παρατάξεως, καὶ μήτε δῆθεν πρὸς σωτηρίαν προσδράμωσιν οἱ τραπέντες, ἀλλὰ καταφρονοῦντες ἐν ἑτέρῳ ἀπέλθωσι τόπῳ, κελεύομεν τοὺς τοῦτο πράττειν τολμῶντας τιμωρεῖσθαι, ὡς τῶν ἑταίρων περιφρονήσαντας, καὶ τῆς ἐκπλήξεως αἰτίους γεγονότας.

κϛ Ἐὰν στρατιώτης ἐν καιρῷ πολέμου ῥίψῃ τὰ ὅπλα αὐτοῦ, κελεύομεν αὐτὸν τιμωρεῖσθαι, ὡς ἑαυτὸν γυμνώσαντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ὁπλήσαντα.

κζ Ἐὰν τις ἐν πολέμῳ πρᾶγμα ἀπηγο-

ρευόμε-

terint. Si uerò quoſdam ex ipſis in pugna ſauciari contigerit, hos à pœna criminis immunes eſſe.

24 Si hoſtes ſignum militare citra probabilem & manifeſtam occaſionem abſtulerint, iubemus eos quibus eius cuſtodia concredita fuerat caſtigari: & iure Scholarum in quas referuntur, tanquam infames, indignos eſſe. Si uerò quoſdam ipſorum inter pugnandum uulnerari contigerit, hos ab huiuſmodi pœna immunes conſeruari.

25 Si fuga uel partis uel aciei totius acciderit, foſſato adhuc integro, nec eò in fugam conuerſi tanquam ad receptum tutelæ accurrerint, ſed id deſpicientes in alium locum ſeſe contulerint: iubemus, id facere audentes, & ſociorum deſpectores, & conſternationis autores puniri.

26 Militem qui in pugna arma abiecerit, iubemus puniri, tanquam qui ſemetipſum denudarit, hoſtes autem armarit.

27 Qui in bello rē ſibi prohibitā cōtra ſentē-

tiam

γενόμενον αὐτῷ παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου ἄρχοντος ποιήσῃ, ἢ τὰ ἐντεταλθέντα αὐτῷ παρ' αὐτοῦ μὴ πληρώσῃ, ἐσχάτως τιμωρεῖται, εἰ καὶ καλῶς τὸ πρᾶγμα διῳκήσατο.

κη Ὁ πρῶτος ἐν παρατάξει φυγὼν ἐπ' ὄψεσι τῶν στρατιωτῶν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

κθ Ἐάν τις τὸ χαράκωμα τὸ προσταχθὲν αὐτῷ ὑπερέλθῃ, ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸ κάστρον εἰσέλθῃ, κεφαλικὴν κολάζεται τιμωρίαν. εἰ δὲ τὴν φόσσαν αὐτοῦ ὑπερπηδᾷ, τῆς στρατείας ἐκπίπτει.

λ Ὁ στρατιώτης τὴν στρατείαν αὐτοῦ καταλιμπάνων, ἢ μαστιγοῦται, ἢ τῆς στρατείας αὐτοῦ ἀποκινεῖται.

λα Ἐὰν τὸν ἴδιον ἔξαρχον οἱ στρατιῶται ἐγκαταλίπωσιν, ἢ παραχωρήσωσιν ὑπ' ἐχθρῶν αὐτὸν συλληφθῆναι, καὶ μὴ ὑπερασπίσωσιν αὐτόν, δυνάμενοι αὐτὸν διαφυλάξαι, καὶ τοὐντεῦθεν εἰ συμβῇ αὐτὸν τελευτῆσαι, κεφαλικῶς τιμωροῦνται.

λβ Εἴ τις παραφυλακὴν κάστρου ἢ πόλεως πιστευθεὶς, ταύτην προδώσει, ἢ δυνάμενος ταύτην ἐκδικῆσαι, ἐκεῖθεν ὑπαναχωρήσει παρὰ γνώμην τοῦ ἄρχοντος, ἢ ἐκτὸς ἀνάγκης συντεινούσης εἰς ζωήν, κεφαλικῇ

κατα-

tiam ducis fecerit, aut ab ipſo mandata non adimpleuerit, extremo ſupplicio afficitur, etiamſi res bene ceſſerit.

28 Qui prior in acie ſpectantibus militibus fugam fecerit, capite punitur.

29 Si quis uallum ſibi aſsignatum exceſſerit, aut per murum caſtra ingreſſus fuerit, capite punitur. Si uerò foſſam tranſilijt, militia reijcitur.

30 Miles qui ſtationem ſuam deſerit, aut uerberibus cæditur, aut ordine ſuo mouetur.

31 Si milites ducem deſeruerint, aut ab hoſtibus cõprehendi permiſerint, nec cum eum ſeruare poſſent, protexerint: occiſo eo, capite puniuntur.

32 Si is cui uel caſtrorum uel urbis cuſtodia concredita erat, ea prodiderit: aut cum ea defendere poſſet, præter uoluntatem ducis, aut neceſsitatem aliquam in uitæ periculum uergentem inde receſſerit, capita-

 li dam-

καταδικασθήσεται τιμωρίᾳ.

λγ Ὁ ἀφορισθεὶς εἰς τὴν παραφυλακὴν τοῦ παλατίου, καὶ καταλιπὼν ἀγρυπνίας καὶ ἐξκούβιτα, ἐσχάτως τιμωρείτω. εἰ δὲ φιλανθρωπίας ἀξιούμενος, τυπτόμενος ἐξωθείται.

λδ Ἐάν τινες φυλάττοντες πρόσωπα, διὰ ῥαθυμίαν ἀπολέσωσιν αὐτά, ἢ τύπτονται, ἢ τὴν στρατείαν αὐτῶν ἀποβάλλονται, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἁμαρτήματος. εἰ δὲ κατ' οἶκτον ἀπολύσουσι τὰ πρόσωπα, ἐκπίπτουσι τῆς στρατείας. εἰ δὲ διὰ πανουργίαν, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, ἢ εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς στρατείας αὐτῶν καταφέρονται.

λε Οἱ στρατιῶται φυγόντες ἐκ φυλακῆς, εἰ μὲν συντρίψαντες τοὺς δεσμούς, ἢ μέρος τῆς φυλακῆς χαλάσαντες, ἢ ἄλλως διὰ τῶν φυλάκων δολιευσάμενοι, τὴν τοιαύτην φυγὴν ἐργάσωνται, κεφαλικῶς κολάζονται. εἰ δὲ κατὰ ῥαθυμίαν τῶν τὴν φυλακὴν ἐκπεπιστευμένων ἐκφύγωσι, μετριώτερον τιμωροῦνται.

λϛ Ὁ στρατιώτης βιασάμενος κόρην, καὶ φθείρας αὐτήν, ῥινοκοπείσθω, διδοὺς αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως.

λζ Οἱ κλέπτοντες ἐν φοσσάτῳ, εἰ μὲν εἰσιν

ὅπλα

li damnabitur ſupplicio.

33 Ad palatij cuſtodiam ſegregatus, ſi excubias deſeruerit, ultimo ſupplicio afficitur. Si uerò humanius tractari mereatur, uerberibus cæſus, militia reijcitur.

34 Milites ſi negligentia cuſtodias amiſerint, aut uerberantur, aut pro modo culpæ in deteriorem militiam dantur. Quòd ſi miſeratione eas dimiſerint, militiam mutant: ſi uerò fraude, capite puniuntur, uel in extremum gradum militiæ conijciuntur.

35 Milites qui ex cuſtodia euaſerint, ſiquidem ruptis uinculis, aut carcere effracto, aut alio dolo contra cuſtodes adhibito talem fugam pararint, capitali ſupplicio afficiuntur. Si uerò negligentia cuſtodum euaſerint, mitius plectuntur.

36 Militi qui ui puellam corruperit, naſus amputator: data inſuper ei tertia bonorum ſuorum parte.

37 Furantes in caſtris, ſiquidem arma ſubtraxe-

ὅπλα τὰ παρὰ τούτων κλεπτόμενα, σφοδρῶς τύπτονται, ἢ ἰσχυρῶς καὶ κραταιῶς ἐκδέρονται. εἰ δὲ ὑποζύγια κλέψουσι, χειροκοποῦνται· διότι τὰ ὑποζύγια ἀναγκαιότερα τῶν ὅπλων εἰσί. τὰ μὲν γὰρ εἰς μόνην τὴν μάχην, τὰ δὲ καὶ εἰς καιρὸν πάντα λυσιτελοῦσι.

λη Ὁ στρατιώτης κλέπτων ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ τὸ οἱονοῦν εἶδος, καὶ τὸ διπλάσιον παρέχει, καὶ τῆς στρατείας ἐκβάλλεται.

λθ Εἴ τις ἄλογον ζῶον μικρὸν ἢ μέγα εὑρὼν, μὴ φανερώσῃ αὐτὸ, καὶ τῷ ἰδίῳ ἄρχοντι παραδώσῃ, ὡς κλέπτης σωφρονιζέσθω αὐτός τε καὶ οἱ συγγνώσαντες αὐτῷ, καὶ σιωπήσαντες.

μ Ὁ στρατιώτης κλέπτων ὅπλα ἀλλότρια, τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατείας ἐξωθεῖται.

μα Τοῖς κατ᾽ οἶνόν τε καὶ μέθην ἢ κατ᾽ ἄλλην τρυφὴν ὀλισθαίνουσι, καὶ ἁμαρτάνουσι στρατιώταις, τὴν κεφαλικὴν τιμωρίαν συγχωροῦμεν· ἐπιφέρεται δὲ αὐτοῖς ἡ τῆς ἰδίας στρατείας ἐναλλαγή.

μβ Σῖτον τῷ στρατοπέδῳ πεμφθέντα οὐδεὶς ἀγοράζειν δύναται. ὁ δὲ ἀγοράσας, εἰ μὲν σεμνὸς καὶ ἔνδοξος εἴη, δημεύεται· εἰ δὲ εὐτελὴς, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Οἱ

traxerint, acriter uerberantur, aut uehementer atque intenſè uirgis cæduntur. Si uerò iumenta, manibus mutilantur: quòd iumenta armis magis neceſſaria ſint. hæc ſiquidem ad pugnam ſolùm, illa uerò omni tempore proſunt.

38 Miles in quocunque loco rem qualemcunque furetur, & duplum eius reddit, & militia eijcitur.

39 Si quis animali paruo aut magno reperto, id non manifeſtauerit, & duci ſuo tradiderit, ut fur caſtigator, & ipſe, & conſcij, qui id celauerint.

40 Miles qui aliena arma ſurripuit, gradu militiæ pellitur.

41 Per uinum & ebrietatem, aut per laſciuiam lapſis, ac delinquẽtibus, capitalem pœnam remittimus: militiæ uerò mutatio ipſis irrogatur.

42 Commeatum exercitui miſſum nemini comparare licet. Is uerò qui comparauerit, ſi honeſtioris ac præclarioris conditionis fuerit, confiſcatione bonorum mulctatur: ſi uerò abiectioris, capitali ſupplicio afficitur.

Duces

μγ Οἱ ἔξαρχοι, καὶ οἱ ὁπόσοι ἂν διασώζοντες τὸ στράτευμα, ἐὰν ἀργυρολογῶσι τὰ χωρία, τὸ διπλάσιον καταδικάζονται.

μδ Ὁ υἱὸς τοῦ τελευτῶντος στρατιώτου ὁ μείζων, ὑπεισέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰς αὐτὰς ἀννόνας λαμβάνει.

με Ὁ τοὺς πολεμίους ἐρεθίζων, ἢ παραδιδοὺς πολεμίοις ῥωμαῖον, τῇ ἐσχάτῃ ὑπόκειται τιμωρίᾳ.

μς Ὅστις ἀποφύγῃ τὸ στρατευθῆναι, στρατιωτικῶς κολάζεται. βαρὺ γὰρ ἁμάρτημα ἐστι, τὸ ἐκφυγεῖν τὰ λειτουργήματα τῆς στρατείας, ἢ παρὰ τὸ στρατευθῆναι. οἱ γὰρ προσκαλούμενοι, καὶ ἐκφυγόντες, ὡς προδόται τῆς οἰκείας καταδουλοῦνται ἐλευθερίας.

μζ Ἐάν τις τὸν ἴδιον υἱὸν ἐν καιρῷ πολέμου ὑφέληται τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ ἐξορίζεται, καὶ μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ δημοσιεύεται. εἰ δέ τις τὸν υἱὸν ἐν καιρῷ πολέμου ἀχρειώσει, ἵνα ἀνεπιτήδειος εὑρεθῇ πρὸς τὴν στρατείαν, ἐξορίζεται.

μη Ὅστις τῷ φόβῳ τῶν πολεμίων, νοσεῖν προσεποιήσατο, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι.

μθ Ἐὰν οἱ ἐξπλοράτορες τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, ἀπαγγείλωσι τοῖς πολεμίοις τὰ ῥωμαίων

43 Duces, & quotquot exercitum obſeruant, ſi à locis quæ tranſeunt pecunias extorſerint, in duplum condemnantur.

44 Maior militis defuncti filius in locum patris ſuccedit, & eaſdem quas pater annuas præſtationes capit.

45 Qui hoſtes populi Romani laceſſit, aut ciuem Romanum hoſtibus prodit, extremo ſupplicio obnoxius eſt.

46 Quiſquis militiam detrectat, militariter puniendus eſt. Grauius enim delictum eſt munus militiæ defugere, quàm appetere. ad delectum enim uocati, ſi militiam defugerint, ut proditores libertatis in ſeruitutem rediguntur.

47 Si quis filium ſuum ſubtrahit militiæ belli tempore, & exilio & confiſcatione partis bonorum mulctatur. Si quis uerò propter bellum indictum filium debilitarit, ut inhabilis ad militiam inueniatur, in exilium mittitur.

48 Quiſquis metu hoſtium languorem ſimulauerit, capite puniatur.

49 Si exploratores Romani exercitus, hoſtibus ſecreta Romanorum conſilia nunciauerint,

μαίων κρυφὰ βουλεύματα, κεφαλικῶς τιμωροῦνται.

βαγεύειν, πλανᾶσθαι. εἰνὶ δᾶ.

ν Εἴ τις τολμήσῃ βαγεῦσαι ὑπὲρ τὸν χρόνον τοῦ κομεάτου, καὶ τῆς στρατείας ἐκβληθήσεται ὡς παγανὸς, καὶ τοῖς πολιτικοῖς δοθήσεται ἄρχουσιν.

να Εἴ τις ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου διὰ κομεάτου στρατιώτην ἀπολῦσαι τολμήσει, τριάκοντα νομίσματα ποινὴν διδότω. ἐν καιρῷ δὲ παραχειμαδίου δύο ἢ τριῶν μηνῶν κομεάτα ποιείτω ὁ στρατιώτης. ἐν δὲ καιρῷ εἰρήνης, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπαρχίας τὰ κομεάτα τῷ στρατιώτῃ γινέσθω.

νβ Ἐὰν στρατιώτης τὸν πόλεμον ἐπιστάμενος βαγεύσῃ, ἢ ἀπὸ φοσάτου ἀναχωρήσῃ, ἢ τὰ ἴδια ὅπλα ἀπολέσῃ, ἢ πωλήσῃ, κεφαλικῶς κολάζεται. εἰ δὲ φιλανθρωπίας τύχῃ, τυπτόμενος τὴν στρατείαν ἐναλλάττει.

νγ Εἴ τις βουλευσάμενος πρὸς τοὺς βαρβάρους αὐτομολῆσαι, ἐπιχειρηθείη, καὶ οὗτος κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

νδ Ὁ ἀποφυγὰς γενόμενος ἐν καιρῷ πολέμου, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν ἐναλλάττει τὸν βαθμὸν, πεζὸς δὲ γενόμενος ἐκβάλλεται τῆς στρατείας.

Ὁ εἰς

rint, capitis pœnas luunt.

50 Si quis diem commeatus exceſſerit, & militia ut paganus eijcietur, & magiſtratui ciuili tradetur.

51 Si qui armato præeſt, militem belli tempore cum commeatu dimittere auſus fuerit, triginta aureorum pœnam perſoluito. tempore uerò quo milites in hybernis degunt, duorum aut trium menſium commeatum habeto. Pacis autem tempore, pro diſtantia prouinciæ militi commeatus conceditor.

52 Si miles, cum bellum eſſe ſciret, uagatus fuerit, aut à caſtris receſſerit, aut propria arma amiſerit uel uendiderit, capitali ſupplicio afficitur. ſi uerò humaniorem ſententiam obtinuerit, uerberatus militiam mutet.

53 Si quis, cum ad barbaros transfugere deliberaret, comprehenſus erit, & hic capitale ſupplicium luit.

54 Profugus tempore belli, capite punitur. tempore uerò pacis, ſi eques ſit, gradum mutat: pedes autem, militia eijcitur.

k Ad

νε Ὁ εἰς βαρβάρους ἀπιών, ἢ προφάσει
πρεσβείας παραγινόμενος ὅπλα πιπράσκων
ἐργασμένα ἢ ἀνέργαστα, ἢ τὸ οἱονοῦν σίδη-
ρον, τῇ ἐσχάτῃ ὑπόκειται τιμωρίᾳ.

νϛ Αὐτόμολοι, καὶ οἱ τὰς ἡμῶν βουλὰς
τοῖς πολεμίοις ἀπαγγέλλοντες, καίονται, ἢ
φουρκίζονται.

νζ Ὁ βουλόμενος αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς
βαρβάρους, ἐὰν ἐπιληφθῇ, κεφαλικῶς τιμω-
ρεῖται. τοὺς δὲ ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν μερῶν πρὸς τοὺς
πολεμίους ἀποφυγόντας, ὡς πολεμίους ἔξεστιν
ἀκινδύνως φονεύειν.

νη Εἴ τις ἐλεγχθείη θελήσας ἑαυτὸν τοῖς
ἐχθροῖς παραδοῦναι, τῇ ἐσχάτῃ ὑποβληθήσε-
ται τιμωρίᾳ· οὐ μόνον δὲ αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ
συγγνώσαντες αὐτῷ, καὶ σιωπήσαντες.

νθ Ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφυγών, καὶ
ὑποστρέψας, βασανίζεται, ἢ καὶ θηρίοις παρα-
δίδοται, εἰς φοῦρκαν καταδικάζεται.

ξ Ὁ ὑπὸ τῶν πολεμίων αἰχμαλωτιζόμενος
οἰκέτης, καὶ κλάσματα ὑπὲρ τῆς πολιτείας
εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύμενος, καὶ οὕτως ἀνθυπο-
στρέφων, παραχρῆμα ἐλευθερούσθω. ὁ δὲ ἄ-
νευ κλάσματος ἀνθυποστρέφων, ἐπὶ πεν-
ταετίαν τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ δουλευέτω.

ὁ δὲ

55 Ad barbaros abiens, aut prætextu legationis accedens arma uel laborata uel illaborata, aut qualecunq; ferrum uendens, ultimo ſupplicio ſubiacet.

56 Transfugæ, & noſtra conſilia hoſtibus renunciantes, comburuntur, aut furca ſuſpenduntur.

57 Si cōprehenſus fuerit ad barbaros tranſfugere uolens, capite punitur. Ex partibus uero Romanis qui ad hoſtes profugerint, ut hoſtes impunè occidendi cuilibet licentia datur.

58 Si quis conuictus fuerit ſemetipſum hoſtibus dedere uoluiſſe, ſuppremo ſupplicio ſubijcietur: non ſolum autem ipſe, ſed & facti conſcij, qui id reticuerint.

59 Is qui ad hoſtem confugit, & redijt, torquetur, ad beſtiasq; datur, uel ad furcam condemnatur.

60 Seruus captus ab hoſtibus, et ita reuertēs ut membrorū rupturas quas pro Rep. pertulit oſtēdat, ſtatim liber eſto. Qui uerò abſq; rupturis reuertitur, ad quinquenniū domino ſuo ſeruito:

ὁ δὲ αὐτομολήσας, καὶ πάλιν ὑποστρέψας,
ἕως τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔστω δοῦλος.

ξα Ὁ ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἐλεύθερον ἀγοράζων αἰχμάλωτον, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ ἀποκαθιστῶν οἴκῳ, εἰ μὲν εὐπορεῖ τὰς στοιχειωθείσας τιμὰς πληρῶσαι, ἀπολυέσθω ἐλεύθερος. εἰ δὲ ἀπορεῖ, ἐχέτω αὐτὸν ὁ ἀγοράσας μίσθων, μέχρις ἂν πληρωθῇ ἅπερ ἐστοίχησεν.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑ-
τιωτικῶν.

At qui ſponte profugit, & reuerſus eſt, ad totum uitæ tempus ſeruus eſto.

61 Ab hoſtibus redemptus homo liber, & ſuis laribus reſtitutus, ſi locuples ſit, ad implendum precium de quo conuenit, liber dimittatur: ſin uerò minus, qui ipſum comparauerit, donec quæ conuenere impleta fuerint, mercenarium habeto.

FINIS LEGVM MILI-
tarium.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑ-ΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

νόμοι γεωργικοί.

προοίμιον.

Τὰ πράγματα ἢ τῷ φυσικῷ, ἤγουν ἐθνικῷ νόμῳ κτώμεθα, ἢ τῷ πολιτικῷ· πάντα οὖν τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἀέρια ζῶα, τῶν λαμβανόντων γίνεται. τὸ γὰρ μηδενὸς ὄν, τοῦ προλαμβάνοντος γίνεται· εἰ μὴ ἡμέτερον ὄν, ὑποστρέφειν εἰώθει.

ὃ ἂν ἐν ἀλλοτρίῳ τις ἀγρῷ θηρεύσῃ, θηρεύοντος γίνεται. δύναται μέντοι ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ κωλύειν τὸν ἐπιβαίνοντα, ἕως ὅτε ἐκφύγῃ. τὸ δὲ κρατηθὲν ἡμέτερόν ἐστιν. ὅτε δὲ ἐκφύγῃ τὴν θέαν ἡμῶν, ἢ οὕτινος δυσχερὴς ἐστὶν ἡ ἐπιδίωξις, παύεται εἶναι ἡμῶν. ὅθεν οὐδὲ τὸ τρωθὲν θηρίον, εἰ μὴ κρατηθῇ, τοῦ πλήξαντος γίνεται.

Τὰς μελίσσας, ὅτε ἀποκλείομεν, μόνον κτώμεθα. τὰς δὲ μελικηρίδας, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων δένδρων νομίμως ἀφαιρούμεθα: εἰ μὴ ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ κωλύσῃ

εἰσελ-

IVSTINIANI PRINCIPIS LEGES GEORGICæ, ſiue de re ruſtica.

Procœmium:

Rerum dominia aut iure naturali, quod ius gentium appellatur, aut iure ciuili nanciſcimur. Omnia igitur animalia quæ aere, mari, & terra naſcuntur, ſimulatq; ab aliquo capiētis fuerint, illius eſſe incipiunt. Quod enim nullius eſt, id occupāti conceditur: niſi fortè res noſtra ſit, quæ reuerti conſueuerit.

Quod in alieno fundo quis fuerit uenatus, capientis ſit. Veruntamen dominus fundi, ingredientem fundum alienum uenandi gratia, prohibere poteſt, donec res ipſa effugiat. Quod uerò ceperimus, noſtrum eſt: quod autem oculos noſtros effugerit, aut cuius difficilis eſt perſecutio, noſtrum eſſe deſinit. unde nec fera uulnerata, niſi capta fuerit, eius erit qui uulnerauerit.

Apes, cum alueo includimus, ſolùm noſtræ fiunt. Fauos uerò, ſi quos effecerint, etiam ex aliena arbore rectè eximimus: niſi dominus fundi, cum uiderit nos, ingredi prohibeat.

beat.

εἰσελθεῖν. τὸ δὲ σμῆνος ἐκ τῶν μελισσῶν μου ἐκπετάμενον, ἐμόν ἐστιν, ἕως ὅτε ὑπὸ τὴν θέαν μου πίπτει, καὶ μὴ δυσχεραίνομαι ἐπιδιῶξαι αὐτό. ἐπεὶ πάλιν τοῦ καταλαμβάνοντος ἔσται.

Ταῶνες, περιστεραί, μέλισσαι, ἔλαφοι, κἂν συνήθειαν ἔχωσιν ὑποστρέφειν, ἐν τοῖς ἀγρίοις εἰσί. τὰ δὲ εἰωθότα ὑποστρέφειν, εἰ μὴ τὴν συνήθειαν φυλάξουσι, τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται.

Τὰς ἡμετέρας χῆνας, ἢ τὰς ὄρνις, ἐὰν ἕτερος ἀφιπταμένας κατάσχῃ πρὸς ἴδιον κέρδος, τῇ φούρκᾳ ὑπόκειται.

Τῶν ὑπό τινος ῥιπτομένων διὰ φιλοτιμίαν νομισμάτων, καὶ τῶν ἀπολυομένων ὀρνέων, ὁ ἐπιλαμβανόμενος παραχρῆμα δεσπότης γίνεται.

ΓΕΡΙ ΓΕΩΡΓΩΝ.

τίτλ. α.

1.

Χρὴ τὸν γεωργὸν ἐργαζόμενον τὸν ἴδιον ἀγρὸν, εἶναι δίκαιον, καὶ μὴ παρορίζειν αὔλακας τῶν πλησίον. Ἐὰν δέ τις παρορίσῃ, καὶ κολοβώσῃ μερίδα τοῦ ἔγγιστα αὐτοῦ, εἰ μὲν ἐν νεάτῳ τοῦτο πεποίηκεν, ἀπόλλυ τῆς

beat. Examen quoq; apum quod ex alueo meo euolauerit, meum eſt, donec in conſpectu meo eſt, nec eius perſecutio difficilis eſt: alioquin eum occupantis fit.

Pauonum, columbarum, apium, ceruorum, etſi ex conſuetudine redire ſoleant, fera eſt natura. Illa uerò quæ ex conſuetudine abire & redire ſolent, niſi iſtam conſuetudinem ſeruauerint, occupantis fiunt.

Anſeres noſtros, aut gallinas, euolãtes, ſi alius lucrandi animo detinuerit, furti pœna tenetur.

Miſſilium in uulgus ſplendoris gratia iactatorum, & auium dimiſſarum, occupans ſtatim fit dominus.

DE AGRICOLIS. TITVlus primus.

1.

AGricolam ſuos excolentẽ agros iuſtum eſſe oportet, nec ſulcorũ fines tranſiliendo uicinos fundos uſurpare. Si quis autem longius iuſto fines agri ſui protulerit, agriq; uicini partem aliquam arando interuerterit, ſiquidem in nouali id fecerit, noualis culturam de-

νεώσιν αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ ἐν σπόρῳ ταύτην τὴν
προσορείαν ἐποιήσατο, ἀπόλλυ καὶ τὸν σπόρον,
καὶ τὴν γεωργίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπικαρ-
πίαν ὁ προσορείσας γεωργός.

2 Ἐὰν τις γεωργὸς ἄνευ εἰδήσεως τοῦ κυ-
ρίου τῆς χώρας εἰσελθὼν, ἐν αὐτῇ νεάσῃ ἢ σπεί-
ρῃ, μὴ λαμβανέτω μήτε ὑπὲρ τῆς ἐργασίας
αὐτοῦ, μήτε ὑπὲρ τῆς νεώσεως, μήτε ἐπι-
καρπίαν ὑπὲρ τοῦ σπόρου· ἀλλ' οὐδὲ τὸν κόκ-
κον τὸν καταβληθέντα.

3 Ἐὰν συμφωνήσωσι δύο γεωργοὶ μετ'
ἀλλήλων, καταλλάξαι χώρας πρὸς καιρὸν τοῦ
σπεῖραι, καὶ διαστρέψῃ τὸ ἓν μέρος, εἰ μὲν ὁ κόκ-
κος κατεβλήθη, μὴ διαστρέψωσιν. εἰ δὲ οὐ
κατεβλήθη, διαστρέψωσιν. εἰ δὲ ὁ διαστρέφων
οὐκ ἐνέωσεν, ὁ δὲ ἕτερος ἐνέωσεν, νεώσει καὶ
ὁ διαστρέφων, καὶ διαστρεφέτω.

4 Εἰ δύο γεωργοὶ συμφωνήσωσι μετ'
ἀλλήλων καταλλάξαι χώρας ἀναμεταξὺ
δύο καὶ τριῶν μαρτύρων, καὶ εἰς τὸ διηνε-
κὲς συνεφώνησαν, μενέτω τούτων ἡ βούλη-
σις, καὶ ἡ τούτων καταλλαγὴ κυρία καὶ βε-
βαία καὶ ἀπαρασάλευτος ἔστω.

5 Ἐὰν δύο γεωργοὶ καταλλάξωσι χώ-
ρας εἴτε πρὸς καιρὸν, εἴτε εἰς τὸ διηνεκὲς,
καὶ

perdit: ſi uero ſeminando longius uagatus fue-
rit, & ſementem & culturam, fructuumq; per-
ceptionem irreptor agrorum amittit.

2 Si quis agricola inſcio domino alienum fun-
dum ingreſſus, eúm uel nouarit, uel conſeuerit,
nihil conſequitor neque pro cultura, neque pro
nouatione: neque item fructus percipito pro ſe-
mente facta, ſed nec coniectum in terram
granum.

3 Si ante ſationis tempus duo agricolæ inter
ſe de agris permutandis conuenerint, & altera
deinde pars pœnitẽtia ducta, à pacto recedere ue
lit, ſiquidem granum iam ſparſum fuerit, rece-
dendi licentia non datur. Si uerò ſatio facta non
erit, reſilire integrum eſto. Si uerò autor con-
uentionis retractandæ non nouauit, ab altero
nouatione perfecta, nouet & ille, & facultas
conuentionis reuocandæ ei eſto.

4 Si duo agricolæ de aruis permutandis con
uenerint, duobus uel tribus teſtibus præſenti-
bus: & ſi ut perpetuò permutatio duret conue-
nerint, uoluntas ipſorum durato, & permutatio
rata, firma ac inconcuſſa eſto.

5 Si duo agricolæ ſiue ad tempus ſiue in
perpetuum fundos ſuos permutarint, & al-
terius

καὶ εὑρεθῇ τὸ ἓν μέρος κολοβὸν ὑπὲρ τὸ ἄλλο, εἰ μὲν οὐ συνεφώνησαν, οὕτως δότω ἀντιτόπιον ὁ πλέον ἔχων τῷ ὀλίγον ἔχοντι. εἰ δὲ οὕτω συνεφώνησαν, μὴ ἀντιδιδότωσαν.

6 Ἐὰν γεωργὸς ἔχων δίκην ἐν ἀγρῷ, εἰσέλθῃ παρὰ γνώμην τοῦ σπείραντος, καὶ ἀνάρχως θερίσῃ· εἰ μὲν ἔχει δίκαιον, μηδὲν ἐχέτω ἐξ αὐτοῦ. εἰ δὲ εἰκῇ ἐδικαιολόγησε, διπλῆν ποσότητα παρεχέτω τὰς ἐπικαρπίας τὰς θερισθείσας.

7 Ὁ κόπτων ἀλλοτρίαν ὕλην ἄνευ εἰδήσεως τοῦ κυρίου αὐτῆς, καὶ ἐργαζόμενος καὶ σπείρων, μηδὲν ἐχέτω ἐκ τῆς ἐπικαρπίας.

8 Εἰ μερισμὸς γενόμενος, ἠδίκησέ τις τινὰ ἐν σκαφαῖς, ἢ ἐν τόποις, ἄδειαν ἐχέτωσαν ἀναλύειν τὴν γενομένην μερισίαν.

9 Εἰ δύο χωρία μάχωνται περὶ ὅρου, ἢ περὶ ἀγροῦ, τηρείτωσαν οἱ ἀκροαταὶ, καὶ τῷ διακρατήσαντι ἐπὶ ἔτη πλείονα ἀποδιδότωσαν τὸ δικαίωμα. εἰ δὲ καὶ ὅρος ἀρχαῖος ἐστὶν, ἡ ἀρχαία διακράτησις ἀπαρασάλευτος ἔστω.

10 Ἐὰν τις λαβὼν γῆν παρὰ ἀπορήσαντος γεωργοῦ τοῦ σπεῖραι, καὶ στοιχήσας ἐστοίχησε τοῦ νεῶσαι μόνον, καὶ μερίσασθαι, κρατείτωσαν

terius fundi pars curtior minor'ue alio fundo inuenta fuerit, ſiquidem id in conuentione expreſſum non eſt, is qui plus habet, minus habenti æqualem fundum præſtato. Si uerò id lege conuentionis expreſſum eſt, nihil præſtato.

6 Si quis agricola fundum de quo in iudicio contendit, præter uoluntatem eius qui agrum conſeuit, ingreſſus fuerit, & citra publicam iudicis authoritatem demeſſuerit, ſi quidem iuris quid habet, eo excidito. Si uerò temerè litigauit, in duplum ſegetis demeſſæ fructũ præſtato.

7 Qui alienam ſyluam inſcio domino cædit, ea culta & conſita, nihil ex fructibus percipito.

8 Si diuiſione facta, quis alium in paſtinationibus uel locis læſerit, integrum ijs eſto factam diuiſionem reſcindere.

9 Si ambigitur inter duo loca uel de termino, uel agri poſſeſſione, auditores cognitionem ſuam interponunto: eiq; qui pluribus annis poſſederit, ius reddunto. Si uerò fines antiqui fuerint, antiqua poſſeſſio inconcuſſa eſto.

10 Si quis à colono pauperiore quàm qui agrũ conſerere poſſet, fundo ſuſcepto, in conuentione pactus fuerit de arando duntaxat, & parte fructuum

τωσαν τὰ σύμφωνα. εἰ δὲ συνεφώνησαν καὶ σπορὰν, καὶ περὶ τούτου κρατείτωσαν τὰ σύμφωνα.

11 Εἰ γεωργὸς ἐκλαβόμενος γεωργίαν ἀμπελῶνος ἢ χώρας, στοιχήσας μετὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ λαβὼν ἀῤῥαβῶνα, ἀπάρξηται, καὶ διαστρέψας ἀμελήσῃ τούτων, τὴν ἀξίαν τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ ἀμπελῶνος τιμὴν διδότω, καὶ τὸν ἀγρὸν ἢ τὸν ἀμπελῶνα ἐχέτω ὁ κύριος αὐτοῦ.

12 Ἐὰν γεωργὸς εἰσελθὼν ἐργάσηται ξύλων χώραν ἄλλου γεωργοῦ, τρία ἔτη ἐπικαρπεύσει αὐτῇ, καὶ ἀποδώσει πάλιν τὴν χώραν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.

13 Ἐὰν ἀπορήσας γεωργὸς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι τὸν ἴδιον ἀγρὸν, καὶ ξενιτεύσῃ καὶ διαφύγῃ, οἱ τὰ δημόσια ἀπαιτούμενοι, τρυγάτωσαν τὸν ἀγρὸν, μὴ ἔχοντες ἄδειαν, τοῦ ἐπανερχομένου γεωργοῦ, ζημιοῦν ἢ ζητεῖν αὐτὸν οἱονοῦν.

14 Ἐὰν γεωργὸς ἀποδράσῃ ἐκ τοῦ ἰδίου ἀγροῦ, τελείτωσαν κατ' ἔτος τὰ ἐξτραόρδινα τοῦ δημοσίου λόγου καὶ τρυγῶντες καὶ νεμόμενοι τὸν ἀγρόν· εἰ δὲ μὴ, ζημιούσθωσαν ἐν διπλῇ ποσότητι.

15 Οἱ τόκου χάριν λαβόντες ἀγροὺς, εἰ πλεὸν τῶν ἑπτὰ χρόνων φανῶσι καρπιζό-

ctuum recipienda, pacta conuenta rata ſunto. Si uerò etiam de ſatione cōuenerint, & id pactum ſeruator.

11 Si agricola uineæ aut agri cultura ſuſcepta, conuentione habita cum domino, acceptóq; arrabone, culturam primitijs immolatis inchoarit, deinde mutato conſilio culturam neglexerit, iuſtam agri aut uineæ æſtimationem dato, agrumq́; uel uineam dominus recipito.

12 Si agricola alterius agricolæ fundum uepribus ac * ſentibus horrentem ingreſſus, coluerit: per triennium eo fruetur, deinde domino ſuo eum reſtituet.

* Aliàs, folio horrētē. dicitur enim ὕλη herba quæ ex agro purgādo eijcitur, utpote fruges enecans.

13 Si colonus propter inopiam agro colendo impar, in exteris terris uagatus ſit, atque diffugerit, exactioni publicarum pecuniarum præpoſiti, agri fructus percipiunto: nulla tamen eis licentia cōceſſa, uel coloni reuerſi mulctādi, uel cuiuſcunq; in ipſum quæſtionis exercendæ.

14 Si quando colonus derelicto ſuo agro aufugerit, ij qui agrū poſſident, eiuſq; fructus percipiūt, extraordinaria fiſco tributa ſingulis annis inferāt: ſin minus, in duplū eorū mulctātor.

15 Si eos qui agros fœnoris cauſa ſuſceperint, ultra ſeptennium fructus eorum percepiſſe pa-

tuerit,

μένοι, ψηφισάτω ὁ ἀκροατὴς ἀπὸ τῆς ἑπταετίας, ἐπὶ τῆς ἄνω καὶ πᾶσαν μετὰ τὴν ἡμίσειαν εἰσφορὰν στοιχησάτω εἰς τὸ κεφάλαιον.

16 Ἐὰν διέρχηταί τις ἐν ὁδῷ, καὶ εὕρῃ κεκλασμένον ἢ ἀπολλύμενον κτῆνος, καὶ σπλαγχνισθεὶς μηνύσῃ, ὁ δὲ κύριος τοῦ κτήνους ὑποψίαν ἔχῃ τὸν μηνυτὴν πεπονηρεῦσθαι, ὀμοσάτω περὶ τῆς κλάσεως, περὶ δὲ ἀπωλείας μηδεὶς ἀνακρινέσθω.

17 Μηδεὶς ἀλλότριον γεωργὸν ὑποδεχέσθω. εἰ δὲ ὑποδέξηται, ἀποδιδότω αὐτὸν τοῦ χωρίου πάλιν, ὅπερ κατέλιπεν. καὶ εἰ τινα λόγον ἔχει περὶ αὐτοῦ αὐτὸς ὁ ὑποδεξάμενος, τούτῳ κεχρήσθω παρὰ τοῦ ἄρχοντι. εἰ δὲ παραβῇ, δότω εἰς τὸ ταμεῖον δώδεκα ἀργυρίου λίτρας. διπλασίας δὲ τοῦ κυρίου τοῦ χωρίου· καὶ οὕτως ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ἀναγκαζόμενος ἀποδοῦναι τὸν γεωργόν, μετὰ πάσης ζημίας καὶ βλάβης, καὶ τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ ἀποδιδότω αὐτόν.

18 Ἐάν τις λάβῃ βοῦν πρὸς ἐργασίαν, καὶ ἀποθάνῃ, τηρείτωσαν οἱ ἀκροαταί. καὶ εἰ μὲν ἐν ᾧ ἔργῳ * ὑπελάβετο αὐτόν, ἐν ἐκείνῳ καὶ ἀπέθανεν, ἀζήμιος ἔστω· εἰ δὲ ἐπ᾽ ἄλλῳ ἔργῳ ἀπέθανε, δώσει τὸν βοῦν ὁλοκλήρως.

* al. ἐξέτεινσιν.

Ἐα

tuerit, iudex rationem ſubducito fructuum, tam temporis anterioris, quàm poſt ſeptennium decurſi: & dimidiam eorum omniũ partem in ſortem imputato.

16 Si quis, dum iter facit, iumentum inuenerit uel luxatis membris, uel pœnitus occiſum, et miſericordia motus id domino indicarit, dominus autem indicem quid fraude feciſſe ſuſpicetur, de luxatione index iurato, de interitu uerò nullus examinator.

17 Nemo alienum colonum receptato: ſi quis uerò receptarit, agro derelicto, eum reſtituito: & ſi quid iuris in ipſum receptator habeat, eo apud iudicem utatur. Si uerò id facere contempſerit, fiſco duodecim argẽti libras inferto, duas autem fundi domino. & à iudice ita cogitor colonum reſtituere, cum omni iactura & damno, & peculio eius.

18 Si quis bouem ab aliquo operis faciundi gratia acceperit, isq; perierit, auditores cognoſcant. Et ſi quidem in ipſo opere ad quod acceptus erat, perierit, indemnis eſto accipiens: ſi uerò in alio, bouis æſtimationem in ſolidum præſtabit.

19 Ἐάν τις βοῦν, ἢ ὄνον, ἢ ἄλλο κτῆνος τὸ οἱονοῦν ἀγνοοῦντος τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἄρῃ, καὶ ἐν πραγματείᾳ ἀπέλθῃ, δότω τὸν μισθὸν αὐτοῦ ἐν διπλῇ ποσότητι. εἰ δὲ ἀποθάνῃ ἐν τῇ ὁδῷ, δώσει δύο ἀντὶ ἑνὸς, ἕ τι ἐὰν ᾖ.

ΠΕΡΙ ΜΟΡΤΗΣ.

τίτ. β.

α.

Ἐὰν γεωργὸς * μορτίτης θερίσας, ἄνευ γνώμης τοῦ χωροδότου κοβαλήσῃ τὰ δράγματα αὐτοῦ, ὡς κλέπτης ἀλλοτριωθήσεται πάσης τῆς ἐπικαρπίας αὐτοῦ.

β Μορτίτου μέρος δεμάτια ἐννέα, χωροδότου δὲ μέρος δεμάτιον ἕν· ὁ δὲ ἐκτὸς τούτων μεριζόμενος, θεοκατάρατος.

* Μορτίτης rectè partiarius dicitur. μορτὴ γάρ, τὸ μέρος, ut annotat Heſychius in uoce ἰκτήμορτος. hinc & ἰκτήμοροι apud Athenienſes plebeij dicebãtur, quòd ſextam fructuum partẽ diuitibus ſoluerent. Plutarch. in Sol. Id quod ideo annotãdum cenſui, quòd doctiſsimos etiã uiros ante nos in interpretatione harum legũ uerſatos, de hac dictione dubitaſſe uideam.

ΠΕΡΙ ΕΦΗΜΙΣΕΙΑΣ.

τίτ. γ.

α.

Ἐὰν γεωργὸς λαβὼν χώραν ἐφ᾽ ἡμισείᾳ, καὶ τοῦ καιροῦ καλοῦντος μὴ νεώσῃ, ἀλλ᾽ εἰς ὄψιμον ῥίψῃ τὸν κόκκον, μηδὲν ἐκ τῆς ἐπικαρπίας λαμβανέτω, ὅτι ψευσάμενος διεχλεύασε τὸν τῆς χώρας κύριον.

β Ἐὰν γεωργὸς λάβῃ παρά τινος γεωργοῦ ἀπορήσαντος τῇ ἡμισείᾳ ἀμπελῶνα

πρὸς

19 *Si quis bouem uel aſinũ, aut aliud quoduis iumentum inſcio domino abduxerit, & ad negociationem profectus ſit, dato duplum mercedis: ſi uerò animal in uia mortuum ſit, duo pro uno præſtato, qualecunq; etiam id fuerit.*

DE PARTE FRVCTVVM SOLuenda. Tit. 2.

1.

SI colonus partiarius citra uoluntatem domini agro demeſſo, manipulos eius interuerterit, ceu fur, ab omni fructuum perceptione excludetur.

2 *Partiarij coloni pars, nouẽ faſciculi ſunto: domini, qui fundum dedit, portio, unus tantum. qui contra hæc partitionẽ fecerit, deuotus eſto.*

DE PERCEPTIONE MEDIETAtis fructuum. Tit. 3.

1.

SI colonus fundo ſuſcepto, ſub lege medietatis fructuum percipiẽdæ, debito tempore eum non excoluerit, ſed ſerius granum coniecerit, nihil ex fructibus percipito, quòd mendacijs fundi dominum deluſerit.

2 *Si colonus ab alio quopiam colono inopẽ uineam ſub lege medietatis colendam receperit,*

nec

πρὸς ἐργασίαν, καὶ οὐ κλαδεύσῃ κατὰ τὸ πρέπον, ἤγουν σκάψῃ, χαρακώσῃ, καὶ διασκαφήσῃ αὐτὴν, μηδὲν ἐκ τῶν ἐπικαρπίας λαμβανέτω.

γ Ἐὰν ὁ τὴν ἡμίσειαν τοῦ ἀπόρου λαβὼν ἀγροῦ γεωργὸς πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐργασίας, μεταμεληθεὶς μηνύσῃ τῷ κυρίῳ τοῦ ἀγροῦ ὡς μὴ ἰσχύων ἐργάσασθαι τὸν ἀγρὸν, καὶ ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ ἀμελήσῃ, ἀζήμιος ἔστω ὁ ἡμισιαστής.

δ Ἐὰν ὁ τὴν ἡμίσειαν λαβὼν τοῦ ἀγροῦ τοῦ ἀποδημήσαντος ἀπόρου γεωργοῦ, μεταμεληθεὶς οὐκ ἐργάσηται τὸν ἀγρὸν, ἐν διπλῇ ποσότητι τὰς ἐπικαρπίας διδότω.

ΠΕΡΙ ΚΛΟΠΗΣ.

τίτ. δ.

1.

Ἐὰν γεωργὸς κλέψῃ ἐν σκαφῇ λίσγον ἢ δίκελλαν, καὶ μετὰ χρόνον διαγνωσθῇ, παρεχέτω ὑπὲρ αὐτοῦ ἡμερήσιον κεράτιον ἕν, ἤγουν φόλας δώδεκα. ὁμοίως καὶ ὁ κλέπτων ἐν καιρῷ αὐτοῦ κλαδευτήριον, ἢ ἐν καιρῷ θερισμοῦ δρέπανον, ἢ ἐν καιρῷ ξυλοκοπίας πελέκιν, καὶ τὰ ὅμοια.

2 Ἐάν τις κώδωνα ἐκ βοὸς ἢ προβάτου, ἢ ἐξ ἄλλου οἱουδήποτε ζώου κλέψῃ, καὶ γνωρισθῇ,

nec uites, ut oportet, putarit, uel uineam ſoderit, ſtatumine ſuffulſerit, ſcrobes'ue fecerit, nihil ex fructibus percipito.

3 Si quis ſterili agro ſub lege medietatis ſuſcepto, ante tempus arationis pœnitētia ductus, domino agri ſignificarit, agrum ea lege ſe colere non poſſe: idq; dominus admonitus, ad animū nō reuocarit: indemnis eſto medietatis partiarius.

4 Si quis lege medietatis percipiēdæ fundum coloni peregrè profecti colendum ſuſceperit, & poſtea mutata ſententia eum reliquerit, duplum fructuum percipiendorum dependito.

DE FVRTO.

Tit. 4.

1.

SI quis agricola fodiendi tempore ſarculum uel ligonem furto ſubtraxerit, & poſtea cōuictus fuerit, eius nomine pendito per ſingulos dies à furto admiſſo ſiliquam unam, aut pholas duodecim. Similiter & qui tempore uindemiarū falcem putatoriā, aut tēpore meſſis falcem meſſoriam, uel tempore lignationis ſecurim interuerterit. Atq; idem de ſimilibus.

2 Si quis tintinnabulū bouis, aut ouis, aut alterius cuiuſuis animalis ſubtraxerit, fueritq; con-

ειαθῇ, ὡς κλέπτης μαστιγωθήτω. εἰ δὲ καὶ τὸ ζῶον ἀφανὲς γένηται, δότω αὐτὸ ὁ κλέπτης τοῦ κώδωνος.

3 Ἐὰν εὑρεθῇ ὀπωροφύλαξ κλέπτων ἐν ᾧ φυλάττει τόπῳ, στερείσθω τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, καὶ σφόδρως τυπτέσθω.

4 Ἐὰν εὑρεθῇ ποιμὴν μίσθωτος ἀμέλγων τὰ πρόβατα, λάθρα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ πιπράσκων, τυπτόμενος τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ στερείσθω.

5 Ἐὰν εὑρεθῇ τὶς κλέπτων ἀλλοτρίαν καλάμην, ἐν διπλῇ ποσότητι παρεχέτω αὐτήν.

6 Ἐάν τις κλέψῃ βοῦν ἢ ὄνον, καὶ ἐλεγχθῇ, ἐν διπλῇ ποσότητι παρεχέτω αὐτοῦ μαστιγωθὲς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ πᾶσαν.

7 Ἐάν τις κλέψαι θέλων βοῦν ἐξ ἀγέλης, ἀπελαθεῖσα δὲ ἀγέλη θηριόβρωτος γένηται, τυφλούσθω.

8 Οἱ τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ εἰσερχόμενοι ἐν ἀλλοτρίῳ αὔλακι, καὶ κόπτοντες δεμάτια, ἢ στάχυας, ἢ ὄσπρια, τῶν χιτώνων στερείσωσαν μαστιζόμενοι.

9 Οἱ ἐν ἀμπέλοις ἢ κήποις εἰσερχόμενοι, εἰ μὲν βρώσεως ἕνεκα ὀπωρῶν, ἀθῶοι ἔστωσαν·

uictus, flagellator ut fur. Si uerò & animal diſperditum fuerit, fur tintinnabuli id quoque præſtato.

3 *Si pomariorum cuſtos, in loco cui cuſtodiẽdo præpoſitus eſt, furtum feciſſe conuictus fuerit, priuatus mercede, graues ſubſtineto plagas.*

4 *Si paſtor mercenarius clam domino oues mulgere, ac lac uendere deprehenſus fuerit, flagris cæſus mercede excidito.*

5 *Deprehenſus in furto ſtipulæ alienæ, in duplum eam reſtituito.*

6 *Si quis bouem aut aſinum furto abduxiſſe conuictus fuerit, flagris cæſus in duplũ reponito æſtimationem, ſimulq; operæ deperditæ damnum præſtato.*

7 *Si quis dum bouem ex armento abigere parat, hac occaſione armentum diſpalarit, ut à feris dilaniaretur, luminibus priuator.*

8 *Si qui tempore meſſis alienum fundum ingrediuntur, ut faſciculos, uel ſpicas, uel legumina furentur, plagis affecti, ueſtibus exuuntor.*

9 *Vineas aut hortos ingreſſi, ſiquidem comeſtionis cauſa, extra pœnam indemnes*

 ſunto,

σαν· εἰ δὲ ἐν κλοπῇ φωραθεῖεν, τυπτόμενοι τῶν χιτώνων στερείσθωσαν.

10 Οἱ κλέπτοντες ἄροτρον, ἢ ὕνιν, ἢ ζυγὸς, ζημιούσθωσαν κατὰ τὴν ποσότητα τῶν ἡμερῶν, ἀφ' ἧς τὸ κλέμμα ἐγένετο, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ιβ' φόλας.

11 Οἱ κλέπτοντες ἅμαξαν ἀλλοτρίαν, ἢ καίοντες, ἐν διπλῇ ποσότητι ἀποδότωσαν αὐτήν.

12 Ὁ ἐν ὡρείῳ εὑρισκόμενος κλέπτων τὸν σῖτον, εἰ μὲν ἅπαξ, τυπτέσθω μάστιξιν ἑκατὸν, καὶ τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ τοῦ σίτου ποιείτω. εἰ δὲ ἐκ δευτέρου φανῇ τοῦτο ποιῶν, τυπτόμενος ἐν διπλῇ ποσότητι ζημιούσθω τὸ κλέμμα: εἰ δὲ ἐκ τρίτου, τυφλούσθω.

13 Ὁ ἐν νυκτὶ κλέπτων ἐκ πίθου οἶνον, ἢ ἔλαιον, τῇ τῶν κλεπτῶν ὑποβληθήσεται ποινῇ.

ΠΕΡΙ ΑΓΕΛΑΡΙΩΝ.

τίτ. ε.

α.

Ἐὰν ὁ * ἀγελάριος βοῦν παραλαβὼν, ἀπολέσῃ αὐτὸν, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ὁ βοῦς ἀπώλετο, οὐ καταμηνύσῃ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὅτι τὸν βοῦν ἕως ὧδε καὶ ὧδε ἑώρακα, τί δὲ γέγονεν οὐκ οἶδα: μὴ ἀζήμιος ἔστω. εἰ δὲ καταμηνύσῃ, ἔστω ἀζήμιος.

* In exemplaribus Bibliothecę Vaticanæ ſemper legitur ἀγιλάριος, ut uideatur dictio conciſa ab ἀγελάρχης.

Ἐὰν

ſunto. Si uerò furari deprehendantur, plagis inflictis, ueſtibus ſpoliantor.

10 Furantes aratrum, uel uomerem, uel iuga, puniuntor pro numero dierum ex quo furtum admiſſum eſt, per ſingulos dies pendentes pholas duodecim.

11 Alieni plauſtri uel auectores, uel exuſtores, duplam eius æſtimationem pendunto.

12 Qui in horreis frumentum furari deprehenſus eſt, prima uice poſt centum plagas acceptas, damnum domino furtum paſſo ſarcito. Si iterum deprehenſus fuerit, poſt plagas in duplum damnum rependito: ſi tertiò furtum reiteret, luminibus priuator.

13 Qui noctu ex dolio uinum aut oleum furatur, furum pœnis ſubijcietur.

DE ARMENTARIIS.

Tit. 5.

1.

SI armentarius bouem acceptum amiſerit, nec eodem die quo amiſſus eſt domino indicarit, ſe bouem eò uſque, & quidem ita uidiſſe: quid autem ei acciderit, ſe ignorare: minimè indemnis eſto. ſi uero indicauerit, à damno liber eſto.

l 5 Si

β Ἐὰν ἀγελάρης βοῦν ἕωθεν παρὰ τοῦ γεωργοῦ λάβῃ, καὶ συγκαταμίξῃ αὐτὸν μετὰ τῆς ἀγέλης, καὶ συμβῇ λυκωθῆναι τὸν βοῦν, δειξάτω τὸ πτῶμα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀνέγκλητος ἔστω.

γ Ἐὰν ἀγελάρης βοῦν λαβὼν ἀπὸ γεωργοῦ ἕωθεν, καὶ χωρισθῇ ὁ βοῦς τοῦ πλήθους τῶν βοῶν, καὶ ἀπελθὼν εἰσέλθῃ ἐν χωραφίοις, ἢ εἰς ἀμπέλους, καὶ πραῦδαν ποιήσῃ, τὴν μὲν πραῦδαν διδότω πᾶσαν ὁ ἀγελάριος, τοῦ δὲ μισθοῦ αὐτοῦ μὴ στερείσθω.

δ Ἐὰν ἀγελάριος λάβῃ βοῦν παρὰ γεωργοῦ, καὶ ἀφανὴς γένηται ὁ βοῦς, ὀμοσάτω ἐν ὀνόματι κυρίου, μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι, καὶ ὅτι οὐκ ἐκοινώνησε τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ βοός, καὶ ἀζήμιος ἔστω.

ε Ἐὰν ἀγελάρης ἕωθεν λάβῃ βοῦν παρὰ γεωργοῦ, μὴ κεκλασμένον, ἀλλ' ὑγιῆ, καὶ συμβῇ αὐτὸν κλασθῆναι, ἢ τυφλωθῆναι, ὀμοσάτω μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι, καὶ ἀζήμιος ἔστω.

ς Ἐὰν ἀγελάριος ἐπ' ἀπωλείας βοός, ἢ ἐπὶ κλάσεως, ἢ τυφλώσεως ὀμόσας, ὕστερον ἐλεγχθῇ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων ἀξιοπίστων, ὅτι ἐπιώρκησε, γλωσσοκοπηθεὶς τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ τοῦ βοὸς ποιείσθω.

Ἐὰν

2 Si armentarius mane acceptum bouem à domino, miſcuerit reliquo armento, contigeritq́; eum à lupis interimi, cadauer domino indicato, & ipſi nihil imputator.

3 Si bos armentario mane à domino paſcendus traditus, à reliquo armento ſegregatus, in ſata uel uineas digreſſus fuerit, pauperiemq́; fecerit, pauperiem factā præſtato armentarius: non tamen mercede ſua priuator.

4 Si bos armentario ab agricola traditus perierit, in Dei nomine armentarius iurato, nihil fraude ſua ei accidiſſe, nec ſe de eius interitu conſcium eſſe, & à damno liber eſto.

5 Si armentarius mane bouem ab agricola integrum ac ſanum acceperit, contigeritq́; uel eum luxari, uel exoculari, iurato ſe nihil dolo feciſſe, & ſecurus à damno eſto.

6 Si armentarius præſtito iureiurando de amiſſione, uel luxatione, uel eluſcatione bouis, de periurio poſtea conuictus fuerit per duos aut tres idoneos fideq́; dignos teſtes, lingua mutilatus, indemnitatem bouis præſtato.

Si

ζ Ἐὰν ἀγελάρχης μετὰ τοῦ ἐν χερσὶν αὐτοῦ ξύλου ἀπαλλύσῃ καὶ κλάσῃ βοῦν, ἢ ἐκτυφλώσῃ, οὐκ ἔστιν ἀθῷος, ἀλλὰ ζημιωθήτω. εἰ δὲ μετὰ λίθου κρούσει, ἀζήμιος ἔστω.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΙΔΑΣ ΖΩΩΝ. τίτ. ϛ.

α.

Ἐὰν τις εὕρῃ βοῦν ἐν ἀμπελῶνι, ἢ ἀγρῷ, ἢ ἑτέρῳ τόπῳ πραῖδαν ποιοῦντα, καὶ οὐ παραδώσῃ αὐτὸν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὡς μέλλων ἀπαιτεῖν πᾶσαν τῶν καρπῶν τὴν γινομένην ἀπώλειαν, ἀλλὰ φονεύσῃ, ἢ κλάσῃ, δότω βοῦν ἀντὶ βοός, ὄνον ἀντὶ ὄνου, ἢ πρόβατον ἀντὶ προβάτου.

β Τὴν φορβάδα μου βοσκομένην εὑρὼν ἐν τῷ σῷ τόπῳ, ἀπήλασας, καὶ ἤμβλωσεν. ἐὰν ἔπληξας, ἢ ἐπιτηδὲς σφοδρῶς ἤλασας, ἐνέχῃ τῷ ἀκυιλίῳ. ὁ γὰρ ἀλλότριον ἄλογον βοσκόμενον ἐν τοῖς ἰδίοις εὑρών, οὔτε ἀποκλείειν αὐτό, οὔτε σφοδρῶς ἐλαύνειν ὀφείλει, ἀλλ' ὡς ἴδιον ἔχειν. ἔχει γὰρ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δεσπότου, περὶ ὧν ὡς εἰκὸς ἐζημίωται.

γ Εἴ τις εὕρῃ βοῦν πραιδεύοντα, καὶ οὐ παραδώσῃ αὐτὸν ὁ εὑρὼν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ὠτοκοπήσῃ, ἢ τυφλώσῃ, ἢ οὐροκοπήσῃ, οὐκ λαμβά-

7 Si armentarius, baculo quem manu geſtabat, uel bouē occiderit, uel mēbro mutilarit, uel eluſcarit, nō eſt extra noxiā, ſed damnū præſtato. Si uerò lapide eū petiuerit, à dāno liber eſto.

DE PAVPERIE QVADRVpedum. Tit. 6.

1.

SI quis bouem in uinea, uel agro, uel alio loco pauperiem facientem inuenerit, nec eum domino reddiderit, omne datum in fructibus damnum ab eo exacturus: ſed uel occiderit, uel membro mutilarit, dato bouem pro boue, aſinū pro aſino, uel ouem pro oue.

2 Iumento meo prægnante, in tuo loco quem depaſcebat inuento, id abegiſti ita ut abortiret. Si quidem id percuſſiſti, aut conſultò uehementius egiſti, lege Aquilia teneris. Qui enim alienum pecus in agro ſuo aliquid depaſcens inuenerit, neq; includere id, neq; uehementius agere debet, ſed ut proprium tractare: habet enim actionem contra dominum, pro recuperatione damni quod ueriſimiliter accepit.

3 Si quis bouem pauperiem facientem deprehēderit, nec domino reddiderit, ſed ei uel aures uel caudam amputarit, uel oculos eruerit: non hunc,

λαμβάνει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, ἀλλὰ λάβῃ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ ὑγιῆ.

δ Εἴ τις εὕρῃ χοῖρον ἐν πραίδᾳ, ἢ πρόβατον, ἢ κύνα, παραδώσῃ αὐτὸ ἐν πρώτοις τῷ κυρίῳ αὐτοῦ: εἶτα ἐκ δευτέρου τοῦτο ποιήσας, καὶ παραδοὺς, καὶ παραγγείλας: εἰ εὕρῃ αὐτὸν ἐκ τρίτου, καὶ οὐροκοπήσῃ, ἢ τοξεύσῃ, ἀκίνδυνος ἔστω.

ε Ἐάν τις βοῦς εἰσελθὼν ἐν ἀμπελῶνι, ἢ ἐν κήπῳ, ἐμπέσῃ εἰς τὸν τοῦ ἀμπέλου διώρυγον, ἢ τοῦ κήπου τὸν φραγμὸν, καὶ ἀποθάνῃ, ἀζήμιος ἔστω τοῦ κήπου κύριος, καὶ τοῦ ἀμπελῶνος.

ϛ Ἐάν τις βοῦς ἢ ὄνος θέλων εἰσελθεῖν ἐν ἀμπελῶνι ἢ κήπῳ, ἐμπαρῇ ἐν τοῖς τοῦ φραγμοῦ πάλοις, ἀζήμιος ἔσω ὁ τοῦ ἀμπέλου καὶ τοῦ κήπου κύριος.

ζ Ἐάν τις ἐκ μιᾶς ἢ δευτέρας καταβολῆς πραίδας φονεύσῃ, καὶ οὐ παραδώσῃ τὸ ζῶον τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὴν πραίδαν αὐτοῦ, διδότω ὅπερ ἐφόνευσεν.

η Ἐὰν γεωργὸς εὕρῃ βοῦν ἀλλότριον εἰς τὸν αὐτοῦ ἀμπελῶνα πραίδαν ποιοῦντα, καὶ οὐ καταμηνύσῃ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ διῶξαι βουληθεὶς, φονεύσῃ, ἢ κλάσῃ, ἢ πάλῳ ἐμπαρῇ,

hunc, ſed alium loco eius ſanum ac integrum domino recipito.

4 Si quis porcum, uel ouem, uel canem in pauperie deprehenderit, reddideritq; prima uice domino ſuo: deinde id rurſus fecerit, ac cum reſtitutione beſtiæ de pauperie illata denũciarit: tertiò uiuentem, ſi uel iaculis confixerit, uel cauda mutilarit, indemnis eſto.

5 Si bos uineam uel hortum ingreſſus, uel in uineæ foſſam, uel horti ſepem inciderit, ex eoq; ſit mortuus, dominus horti uel uineæ à damno immunis eſto.

6 Si quis bos aut aſinus in uineam uel hortũ irrumpere contendens, palis affixus ſit, uineæ aut horti dominus indemnis eſto.

7 Si quis poſt unam uel alteram pauperiei ſolutionem, quadrupedem occiderit, neq; domino reddiderit, damni accepti præſtationem accepturus, quadrupedem occiſam præſtato.

8 Si quis ruſticus bouem alienum in ſua uinea pauperiem facientem inuenerit, nec domino indicarit, ſed quadrupedem inſectatus, eam occiderit, uel mutilarit, uel palo adege-

παρῇ, ζημιωθήτω αὐτὸν ἐξ ὁλοκλήρου.

ΠΕΡΙ ΖΗΜΙΑΣ.
τίτ. ζ.

α.

Ἐὰν τις θερίσας τὴν ἑαυτοῦ μερίδα, τῶν πλησίον αὐτοῦ μερίδων μὴ θερισθεισῶν, εἰσαγάγῃ τὰ κτήνη αὐτοῦ, καὶ βλάβην τοῖς πλησίον ἐργάσηται, τυπτέσθω μάστιγας λ΄, καὶ τὸ ἀζήμιον τῷ βλαβέντι ποιείτω.

β Ἐὰν τις τρυγήσῃ τὸν ἴδιον ἀμπελῶνα, καὶ ὄντων ἀτρυγήτων μερίδων τινῶν, εἰσαγάγῃ τὰ ἴδια κτήνη, καὶ ζημίαν ἐργάσηται τοῖς πλησίον, τυπτέσθω μάστιγας λ. καὶ τὸ ἀζήμιον τῷ βλαβέντι ποιείτω.

γ Ὁ βόσκων ἀδίκως ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ θρέμματα, τῷ ἀκυιλίῳ ὑπόκειται, τουτέστιν τῷ διπλῷ.

δ Οἱ μέτρα σίτου, ἢ οἴνου κολοβὰ ἔχοντες, καὶ μὴ ἐξακολουθοῦντες τῇ ἀρχαίᾳ πατροπαραδότῳ μετρήσει, ἀλλὰ διὰ αἰσχροκέρδειαν παρὰ τὰ διατετυπωμένα ποιοῦντες, τυπτέσθωσαν ἰσχυρῶς ὡς ἀσεβεῖς.

Περὶ

adegerit, præſtato eius damnum in ſolidum.

DE DAMNO.
Tit. 7.

1.

SI quis demeſſa fundi ſui parte, uicinis fundi partibus nondum demeßis, pecora ſua eò induxerit, quæ damnum uicino dederint: uapulato flagris triginta, & damnum datum præſtato ei qui id accepit.

2 Sic ſi quis uuis quidem ſuis perceptis, uicini uerò adhuc pendentibus, quadrupedes in uineam induxerit, eaq; uicinis damnum dederint: triginta plagis acceptis, damnum rependito ei cui id illatum eſt.

3 Qui nullo iure armenta in alieno paſcit, Aquilia tenetur: hoc eſt, in duplum.

4 Qui diminutiores frumenti aut uini menſuras habent, menſuram ueterem, perq; manus à maioribus traditam minimè uſurpantes, ſed turpis lucri cupiditate contra ſtatuta facientes, ut ſcelerati, duris uerberibus afficiuntor.

m DE

ΠΕΡΙ ΦΟΝΩΝ ΖΩΩΝ.

τίτ. η.

α

Ἐὰν τις κόπτων ἐν δρυμῶνι ξύλα, οὐ προσέξῃ, ἀλλὰ πεσὸν τὸ δένδρον ἀποκτείνῃ βοῦν, ἢ ὄνον, ἢ ἄλλο τι οἱονοῦν, δότω ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς.

β Ἐὰν τις κόπτων δένδρον, ἄνωθεν ῥίψῃ ἀγνωσίᾳ τὸν πέλεκυν, καὶ φονεύσῃ ἀλλότριον κτῆνος, δότω αὐτό.

γ Ἐὰν τις ἐξέλθῃ πρὸς συναγωγὴν τοῦ ἰδίου βοός, ἢ τοῦ ὄνου, καὶ διώκων τὸ ἴδιον, συνδιώξῃ μετ' αὐτοῦ καὶ ἕτερα, καὶ οὐκ αὐτοῖς συνάξῃ μετὰ τοῦ ἰδίου, ἀλλ' ἀπόλωνται ἢ λυκωθῶσι,* δότω ἀντίψυχον τῷ κυρίῳ αὐτοῦ βοῦν ἢ ὄνον. εἰ δὲ μηνύων ἐμήνυσε, καὶ τὸν τόπον ὑπέδειξε, λέγων ὡς μὴ δύνασθαι αὐτοῦ ἐπικρατὴς γενέσθαι, ἀζήμιος ἔστω.

* Alij codices legunt, δότω ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον.

δ Ἐὰν τις εὑρὼν ἐν ὕλῃ βοῦν, σφάξῃ αὐτὸν, καὶ ἄρῃ τὰ κρέα, χειροκοπείσθω.

ε Ἐὰν τις στήσῃ μάγγανον ἐν καιρῷ τῶν καρπῶν, καὶ ἐμπέσῃ ἐν αὐτῷ κύων ἢ χοῖρος, καὶ ἀποθάνῃ, ἀζήμιος ἔστω ὁ τοῦ μαγγάνου κύριος.

DE CAEDIBVS ANIMALIVM.

Tit. 8.

1.

SI quis in querceto ligna cædens, non prouiderit, ſed lignum delapſum bouem, aut aſinum, uel quodcunq; animal occiderit: aliud æquale præſtato.

2 Si quis cum arborem putaret, per imprudentiam ex alto ſecuri deiecta, alienum pecus occiderit, illud præſtato.

3 Si quis egreſſus pro reductione ſui bouis aut aſini, dum ſuum ſectatur, unà cum ipſo alias quadrupedes perſequatur, nec eas cum ſuo coegerit, ſed eæ diſpalatæ perierint, aut à lupis fuerint dilaniatæ, præſtato domino, eiuſdem æſtimationis bouem uel aſinum. Si uerò domino id indicarit, locumq; demonſtrarit, allegans ſe quadrupedem aſſequi uel tenere non potuiſſe, indemnis eſto.

4 Si quis inuentum in ſylua bouem mactarit, carnesq; eius ſuſtulerit, manu mutilator.

5 Si quis fructuum ſeruandorũ tempore tendiculas collocarit, inq; eas canis uel porcus delapſus perierit, dominus earum extra noxiam eſto.

ΠΕΡΙ ΜΑΧΗΣ ΔΥΟ ΖΩΩΝ, ἤγουν ὠθήσεως καὶ βλάβης. τίτ. θ.

α.

Ἐὰν ζῶον, ἕτερον ζῶον ὀρεθίσῃ, καὶ προξωώσῃ, καὶ παρακινήσῃ, καὶ ἐκ τούτου ἓν ἀπὸ τῶν δύο ζώων τελευτήσῃ, ἢ γένηται βλάβη ἄλλῳ τινὶ ἀπολέσαντι τυχόντι τῶν οἰκείων ἐκ τῆς τῶν ζώων μάχης, ὁ δεσπότης τοῦ ὀρεθίσαντος ζώου ὑπέχεται.

β Ἐὰν ζῶον ἑτέρῳ ζώῳ πρὸς μάχην συμβάλῃ, εἰ μὲν τὸ ὑπὸ τοῦ ἄλλου ὁρμῆσαν τελευτήσῃ, οὐδεμία ἀγωγὴ κινεῖται. εἰ δὲ τὸ ἕτερον ἀπελαθῇ, κινεῖ ὁ δεσπότης αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἔχοντος τὸ ζῶον, τὸ πρώτως εἰς τὴν μάχην ὁρμῆσαν, καὶ ἢ αὐτὸ τὸ πρώτως κινῆσαν ζῶον ἀντ' ἐκείνου λαμβάνει, ἢ ἀλλοτρόπως ὑπὲρ τῆς γενομένης ζημίας τὴν θεραπείαν ἀνάλογον δέχεται.

γ Ἐὰν μαχομένων δύο κυνῶν, ὁ τοῦ ἑνὸς κύριος δώσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ μετὰ ξίφους, ἢ μετὰ ῥάβδου, ἢ μετὰ λίθου, καὶ συμβῇ τὸν κύνα ἐκ τῆς πληγῆς ἐκείνης τυφλωθῆναι, ἢ ἀποθανεῖν, ἢ ἄλλό τι ὑποκίνδυνον παθεῖν, τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ποιείτω.

DE PVGNA DVARVM QVAdrupedum, & impreſsione, & damno. Tit. 9.

1.

SI quadrupes aliam quadrupedem irritarit, concitarit, inq; furorem conuerterit, & ex eo altera earum perierit, uel alij cuidam damnum ſit datum ex hac fortè commiſsione, ſua animalia amittenti, dominus prouocantis quadrupedis tenetur.

2 *Si duæ quadrupedes commiſiſſent, ſiquidem ea periſſet quæ aggreſſa aliam erat, ceſſat actio. At ſi inuaſum perierit, dominus eius aduerſus dominum prouocantis experitur, & aut animal quod prius impetum fecit, noxæ deditum recipit, aut aliter pro ratione damni accepti ei ſuccurritur.*

3 *Si committentibus duobus canibus, alterius dominus alteri, uel gladio, uel uirga, uel lapide plagam inflixerit, eumq; ex ea uel exoculari, uel mori, uel periclitari contigerit, noxiam domino ſarcito.*

δ Ἐάν τις ἔχων δυνατὴν κύνα κατεπικιρόμενον τῶν ὁμοίων αὐτῷ, ἐπαγγρίσει τὸν κύνα τὸν δυνατὸν κατὰ τοῦ ἀσθενεστέρου, καὶ συμβῇ αὐτὸν κολοβωθῆναι καὶ ἀποθανεῖν, τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ποιείτω, λαμβανων καὶ μάστιγας ιβ΄.

ε Ἐάν τις κύνα ποιμαίνοντα φονεύσας, οὐχ ὁμολογήσει αὐτὸν, ἀλλὰ γένηται θηρίων ἔφοδος ἐν τῇ μάνδρᾳ, μετέπειτα δὲ διαγνωσθῇ ὁ φονεύσας τὸν κύνα, πᾶσαν τὴν ἀπώλειαν τοῦ ποίμνης διδότω, μετὰ καὶ τῆς τιμῆς τοῦ κυνός.

ς Ὁ διαφθείρων κύνα ποίμνης ἐπιτηδεύματι φαρμάκων, λαμβανέτω μάστιγας ρ΄, καὶ τὸ διπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κυνὸς διδότω τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ἡ ἀπώλεια τῆς ποίμνης γέγονεν, ἅπασαν τὴν ζημίαν ὁ φονεύσας διδότω, ὡς αἴτιος διαφθορᾶς τῆς φυλακῆς τοῦ κυνὸς γεγονώς. μαρτυρείσθω δὲ ὁ κύων, καὶ εἰ θηριομάχος ἦν, καὶ ἔστω ὡς προείρηται. εἰ δὲ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν τυπτόμενος, τὴν τιμὴν τοῦ κυνὸς εἰς τὸ ἁπλοῦν καὶ μόνον διδότω.

ζ Ὁ διαφθείρων ἀλλότριον κτῆνος ἐξ οἵας δήποτε προφάσεως, διαγινωσκόμενος τὸ ἀζήμιον ποιείτω τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.

4 *Si quis robuſtum aliquem canem in pares efferatiorem habens, cum aduerſus imbecilliorem irritarit, isq́ ex hac commiſsione uel grauiter lædatur, uel moriatur, indemnitatem domino præſtato, duodecim plagis mulctatus.*

5 *Si quis canem paſtoralem occiderit, idq́ diſsimularit, & hac occaſione feræ caulam inuaſerint, poſtea conuictus canem occidiſſe, iacturam gregis cum canis æſtimatione præſtato.*

6 *Qui canem paſtoralem artificio ueneni corruperit, plagis centum uapulato, & duplam canis æſtimationem domino eius rependito: & ſi quid ex hac cauſa noxiæ gregi acciderit, eam quoque omnem canicida præſtato, ut qui canem cuſtodem ſuſtulerit. Vt uerò prædicta procedant, probetur canem fuiſſe talem, qui cum feris decertare potuerit. Si quis uerò imprudenter, ac obiter, nulloq́ ueneno adhibito, eum fortè percuſſerit, ſimplicem canis æſtimationem duntaxat pendito.*

7 *Qui alienam quadrupedem quacunq́ occaſione corruperit, conuictus indemnitatem domino præſtato.*

ΠΕΡΙ ΔΕΝΔΡΩΝ.

Τίτ. ι.

α.

Ἐὰν δένδρον ἀνατραφῇ ὑπό τινος ἐν τόπῳ συμμερίστῳ, καὶ μετὰ ταῦτα μερισμοῦ γενομένου, ἔλαχεν εἰς μερίδα ἄλλου, μὴ ἐχέτω τὴν ἐξουσίαν τοῦ δένδρου, ἀλλ' ὁ ἀνατρέψας αὐτὸ ἐχέτω μόνος. εἰ δὲ καταβοᾷ ὁ τοῦ τόπου κύριος, ὅτι ἀδικεῖται, ὑπὲρ τούτου ἕτερον δότω δένδρον τῷ ἀναθρεψαμένῳ, καὶ ἐχέτω αὐτὸ ἀβλαβές.

β Ἐὰν δένδρον ἵσταται ἐν μερίδι χωραφίου, εἰ μὲν ἐστὶ κῆπος σύνεγγυς, καὶ ὑποσκιάζεται ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε δένδρου, κλωνοκοπήσει αὐτὸ ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ δὲ οὐκ ἐστὶ κῆπος, μὴ κλωνοκοπείσθω.

γ Ἐάν τις ἀνάρχως δίκην ἔχων μετά τινος, κόψῃ ἄμπελον, ἢ ἄλλο δένδρον τὸ οἱονοῦν, χειροκοπείσθω.

δ Ὁ κόπτων ἀμπέλους ἐγκάρπους ἀλλοτρίας, ἢ ἀνασπῶν, χειροκοπείσθω ζημιούμενος.

ε Οἱ δένδρα, καὶ μάλιστα ἀμπέλους τέμνοντες, ὡς λησταὶ κολάζονται. δένδρον δὲ λέγεται καὶ ἡ ἄμπελος, καὶ ὁ κισσὸς, καὶ ὁ

DE ARBORIBVS.

Tit. 10.

1.

SI quis arborem in loco communi ſatam alue rit, eáq; diuiſione facta in alterius portionem ſortitò ceciderit, non quidem is dominium arboris habeto: ſed qui eam aluit, dominus eius eſto. Quòd ſi ipſius ſoli dominus queratur iniuriam ſibi fieri, præſtet ipſe plantatori aliam arborem: & eam quæ in ſuo ſolo eſt, ſaluam retineto.

2 Si aroor in agri conſiti parte ſtet, ſi quidem hortus uicinus eſt cui arboris inumbratione nocetur, dominus ramos eius putabit. At ſi hortus non fuerit, rami eius non præciduntor.

3 Si quis citra publicam iudicis autoritatem, uitem uel aliam arborem quamcunq; ſucciderit, eius qui cum controuerſiam habebat, ei manus amputantor.

4 Qui frugiferas alterius uites ſucciderit, uel euulſerit, damni præſtatione illata, manibus mutilator.

5 Qui arbores, & maximè uites cæciderint, tanquam latrones puniuntor. Arboris autem appellatione continetur & uitis, & hedera, &

καλαμὸς, καὶ ἡ ἰτέα. τὸ δὲ μήπω ῥιζωθὲν, οὐκ ἔστι δένδρον: οὐδὲ ὅτινος αἱ ῥίζαι ἐξηράνθησαν, κἂν ἵσταται. εἰ δὲ ἐκριζωθὲν δύναται φυτευθῆναι, δένδρον λέγεται: καὶ αἱ ῥίζαι τῆς ἐλαίας. καὶ ἐὰν αὐτὰς τέμωσιν, ἕκαστος αὐτῶν ἐνάγεται εἰς ὁλόκληρον.

ϛ Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐ μόνον ὁ χερσὶν οἰκείαις τέμνων ἐνέχεται: ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπιτρέπων δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, εἰς τὸ διπλοῦν καταδικάζεται.

ΠΕΡΙ ΕΜΠΡΗΣΜΟΥ.

τίτ. ια.

α

Ἐάν τις πῦρ ἐμβάλῃ πρὸς ὕλην ἐν ἀγρῷ, καὶ συμβῇ διαδραμεῖν, καὶ καῦσαι οἴκους, ἢ ἐγκάρπους ἀγρούς, οὐ καταδικάζεται, ἐὰν οὐκ ἐν σφοδρῷ ἀνέμῳ τοῦτο πεποίηκεν.

β Ὁ καίων ὄροφον ἀλλότριον, ἢ κόπτων δένδρα ἀλλότρια, σφραγιζέσθω ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ζημιούσθω τὴν βλάβην διπλῆν.

γ Ὁ καίων ἀμπέλου φραγμὸν, τυπτόμενος σφραγιζέσθω ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ζημιούσθω τὴν βλάβην διπλῆν.

δ Οἱ ἐν ἀλῶνι ἢ ἐν θημωνίᾳ βάλλοντες πῦρ, πρὸς ἄμυναν ἐχθρῶν, πυρίκαυστοι ἔστωσαν.

Οἱ

arundo, & ſalix. Quod autem nondum radices concepit ac fixit, arbor non eſt. Neq; ea arbor uidetur, cuius radices exaruerunt, licet adhuc terra contineantur. Quin ea arbor dicitur, quæ radicitus euulſa, plantari iterum poteſt. Sicut & arboris appellatione radices oleæ comprehenduntur. Et ſi plures arborem cæciderint, ſinguli in ſolidum conueniuntur.

6 *Illud uero nota, non ſolum eum teneri qui manibus proprijs exciderit: ſed & qui imperarit ſeruo aut libero, in duplum condemnatur.*

DE INCENDIO.

Tit. 11.

1.

SI quis ad comburendã agri ſui ſtipulã, ignẽ immiſerit, isq; ulterius euagatus, uel domos uel fructiferos agros incenderit, eius nomine non tenetur, niſi id die admodũ uentoſo fecerit.

2 *Qui in alterius arundinem, ignem immiſerit, uel alienas arbores ſucciderit, cauterio manus eius ſignator, damniq; dati duplam æſtimationem inferto.*

3 *Qui uineæ ſepẽ incẽdit, uerberib. affectus, manuq; cauteriata notatus, duplũ dãni rependito.*

4 *Qui in areã, aut aceruũ manipulorũ ignem inijciunt uindictæ hoſtiũ cupiditate, cõburũtor.*

ε Οἱ ἐν οἴκῳ ἀχύρου ἢ χόρτου βάλλοντες πῦρ, χειροκοπείσθωσαν.

ϛ Ὁ σωρὸν σίτου, ἢ οἰκίαν δεκτικὴν σίτου πλησιάζουσαν οἴκῳ ἑτέρῳ ἐντὸς πόλεως καύσας ἐν εἰδήσει, τυπτόμενος πυρίκαυστος γίνεται. εἰ δέ τις ἔξω πόλεως τοῦτο ποιήσει, χειροκοπεῖται.

ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΩΝ.

τίτ. ιβ.

α.

Ἐὰν τις δοῦλος σφάξει βοῦν, ἢ κριόν, ἢ χοῖρον ἐν ὕλῃ, ὁ τούτου κύριος ἀποδώσει αὐτόν.

β Ἐάν τις δοῦλος θέλων ἐν νυκτὶ κλέψαι, ἀπελάσει ἐκ τῆς μάνδρας τὰ θρέμματα, καὶ ἀπόλωνται, ἢ θηριόβρωτα γένωνται, φουρκιζέσθω ὡς φονεύς.

γ Ἐὰν δοῦλος τινὸς πολλάκις κλέψει ἐν νυκτί, ἢ ἀπελασίαν ποιήσει ποιμνίου, ζημιωθήσεται ὁ κύριος αὐτοῦ τὰ ἀπολλόμενα, ὡς γινώσκων ὑπαίτιον τὸν δοῦλον· ὁ δὲ δοῦλος φουρκιζέσθω.

δ Παραδιδοὺς πρὸς νομὴν κτήνη δούλῳ, ἄνευ εἰδήσεως τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰ ὁ δοῦλος πωλήσει αὐτά, ἢ ἄλλως πῶς ἀ-

χρειώσει

5 Qui in paleæ aut fœni horreum ignem immiſerint, iis manus præciduntor.

6 Qui ſciens prudensq; aceruum frumenti, aut horreum uicinum ædibus in urbe incenderit, uerberibus affectus, igne comburitur. Si quis uerò extra urbem id fecerit, ei manus præciduntor.

DE SERVIS.

Tit. 12.

1.

Si quis ſeruus bouem, aut arietem, aut porcum in ſylua iugularit, dominus eius ea præſtabit.

2 Si quis ſeruus noctu furtum facturus, ex ſtabulo pecora abegerit, eaq; uel perierint, uel feris prædæ ſint facta, ut homicida furcæ affigitor.

3 Si ſeruus alicuius ſæpius noctu furari, uel gregem abigere conſueuerit, damnum totum dominus præſtabit, ut qui ſciuerit ſeruum huic uitio obnoxium: ſeruus autem furca ſuſpenditor.

4 Si quis ſeruo, inſcio eius domino, pecora paſcenda commiſerit, isq; uel ea uendiderit, uel alio modo deteriora fecerit, & dominus

&

χρεώσῃ, ἀζήμιος ἔστω καὶ ὁ δοῦλος, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ.

ε Ἐὰν συνειδήσει τοῦ κυρίου ὁ δοῦλος παραλάβῃ οἱαδήποτε θρέμματα, καὶ καταφάγῃ αὐτά, ἢ ἄλλως πως ἀφανίσῃ, ὁ κύριος τοῦ δούλου τὸ ἀβλαβὲς ποιείτω τῷ κυρίῳ τῶν θρεμμάτων.

ΠΕΡΙ ΚΑΙΝΟΤΟμιῶν. τίτ. ιγ.

α

Ἐὰν γεωργὸς οἰκοδομήσῃ οἶκον, ἢ φυτεύσῃ ἀμπελῶνα ἐν ἀλλοτρίῳ ἀπόρῳ τόπῳ, καὶ μετὰ χρόνον ἔλθῃ ὁ τοῦ τόπου κύριος, οὐκ ἔχει ἄδειαν τὸν οἶκον κατασπᾶν, ἢ ἐκριζοῦν τὸν ἀμπελῶνα· ἀλλὰ λαμβάνει ἀντίτοπον, ὅπου βούλεται. εἰ δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσει ὁ εἰς τὰ ἀλλότρια κτίσας ἢ φυτεύσας μὴ δοῦναι ἀντίτοπον, ἄδειαν ἔχει ὁ τοῦ τόπου κύριος τὰς μὲν ἀμπέλους ἐκριζοῦν, τὸν δὲ οἶκον κατασπᾶν.

β Ὁ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐδάφει κτίζων, ἢ φυτεύων, ἢ σπείρων, ἢ ἄλλο τι ἐργαζόμενος, ἐκπιπτέτω τῆς δεσποτείας, μηδὲ τὰ δαπανήματα λαμβάνων.

γ Ὁ εἰς ἀλλοτρίαν καταφυτεύων γῆν, ἀπόλλει σὺν ταύτῃ καὶ τὰ φυτά.

Οἱ

& ſeruus à damno immunes ſunto.

5 Si domino conſcio, ſeruus quæcunq; pecora recepta abſumpſerit, aut alio quocunque modo perdiderit, ſerui dominus pecorum domino id damni præſtato.

DE NOVIS OPERIBVS. Tit. 13.

1.

SI colonus in alieno ſterili ſolo domum ædificarit, aut uineam conſeuerit, & aliquo temporis interuallo poſt ſoli dominus uenerit, non licet ei domum demoliri, aut uineam extirpare: ſed locum æquiualentem, ubicunq; uelit, recipito. Si uerò is qui in alieno ædificauit, uel plantauit, locum alium præſtare renuerit: tunc domino ſoli liberum eſt, uineas quidem eradicare, domum uerò deſtruere.

2 Qui in alieno ſolo uel ædificat, uel plantat, uel ſerit, uel aliud quid operis facit, eius dominio excedito, nec ſumptus à ſe factos recuperato.

3 Qui in aliena terra plantat, cum ea & plantarum dominium amittit.

Qui

δ Οἱ κατασπῶντες οἴκους ἀλλοτρίους ἀνάρχως, ἢ ἀχρειοῦντες φραγμοὺς, ὡς μὴ εἰς τὰ ἴδια φράξοντες ἢ κτίσοντες, χειροκοπείσθωσαν.

ε Εάν τις ἐν ἀλλοτρίῳ ἐδάφει οἰκείαις ὕλαις οἶκον κατασκευάσῃ, ὁ τοῦ ἐδάφους κύριος, καὶ τοῦ οἰκήματος ἔσται δεσπότης, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, εἴκειν τὰ ἐπικείμενα τοῖς ὑποκειμένοις: ὥστε σὺν τῇ ὕλῃ ἀπολαύῃ καὶ τὴν δεσποτείαν διηνεκῶς ὁ τοῦ ἐδάφους κύριος, μὴ δυναμένου τοῦ τὸν οἶκον κατασκευάσαντος κινεῖν περὶ τῆς τῶν ὑλῶν διατιμήσεως.

ΠΕΡΙ ΜΥΛΩΝΩΝ.

τίτ. ιδ.

α.

ΕΑν τις οἰκῶν ἐν χωρίῳ διαγνώσει τόπον τινὰ κοινὸν ὄντα, ἐπιτήδειον εἰς ἐργαστήριον μύλωνος, καὶ τοῦτον προκαταλάβῃ: ἔπειτα δὲ μετὰ τὴν τοῦ ἐργαστηρίου τελείωσιν, ἡ τοῦ χωρίου κοινότης καταβοᾷ τοῦ τοῦ ἐργαστηρίου κυρίου, ὡς προκατασχόντι τὸν κοινὸν τόπον ἴδιον: πᾶσαν τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ δότωσαν ἐξοδὸν, καὶ ἔστωσαν κοινωνοὶ τῷ προεργασαμένῳ.

4 Qui nulla iudicis autoritate interueniente, domos aliorum deſtruunt, aut ſepes inutiles reddunt, tanquam eorum qui minimè in ſuo ſepes uel ædificia extruxerint, manibus præciſis mutilantor.

5 Si quis in alieno ſolo ex ſua materia domũ ædificarit, qui ſoli dominus eſt, & ædificij dominus erit, propter regulam quæ dicit: Ea quæ ſolo inædificantur, ſolo cedere: ita ut ſoli dominus perpetuum quoq; materiæ dominium adipiſcatur, nec poſſit is qui domum ædificauit, ullam de materiæ æſtimatione mouere actionem.

DE MOLIS.

Tit. 14.

1.

SI quis in pago aliquo degens, deprehenderit locum quendam iuris publici, idoneum ad molam extruendam, eumq; ipſe præoccuparit: deinde poſt molæ abſolutionem, agri communitas aduerſus molæ dominum clamitet, tanquam qui locum publicum ut proprium poſſideat: ſoluant ei qui de communitate ſunt iuſtas operis impenſas, & participes ſocijq; ædificatori ſunto.

β Ἐὰν μερισθείσης τοῦ χωρίου γῆς, εὕρῃ τις ἐν τῷ ὑπολαχόντι αὐτῷ μέρει τόπον ἐπιτήδειον εἰς ἐργαστήριον μύλωνος, καὶ ἐπιμελήσηται αὐτοῦ, οὐκ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ τῶν ἄλλων μερίδων γεωργοὶ, λέγειν τι περὶ τοῦ τοιούτου μύλωνος.

γ Ἐὰν τὸ ὕδωρ ἐρημοῖ χωράφια ἢ ἀμπελῶνας, τὸ ἀπὸ τοῦ μύλωνος κατερχόμενον· τὸ ἀβλαβὲς τούτων ποιείτω ὁ κύριος τοῦ μύλωνος. εἰ δὲ μὴ, ἀργείτω.

δ Ἐὰν οἱ δεσπόται τῶν χωραφίων οὐκ ἐθέλωσιν, ἵνα διέρχηται τὸ ὕδωρ διὰ τῶν χωραφίων αὐτῶν, ἄδειαν ἐχέτωσαν.

ΠΕΡΙ ΒΙΑΣ.

α

Ὁ κατὰ βίαν ἀγροῦ τινὸς ἐπιβαίνων, κἂν ἐκ τοῦ οἰκείου αὐτοῦ μέρους ἀναιρεθῇ τις, κἂν ἐκ τοῦ ἐναντίου, αὐτὸς ὡς ἀνδροφόνος τὴν κεφαλὴν ἀποτεμνέσθω.

β Ὁ νομίζων τὸν ἀγρὸν, ἢ ἕτερον πρᾶγμα παρ' ἑτέρου νεμόμενον, ἑαυτῷ διαφέρειν, προσίτω τῷ ἄρχοντι. εἰ δὲ βίαν κατηγορῶν, μὴ ἀποδείξει αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα, τιμωρίαν ὑπομενέτω. εἰ δὲ περιφρονήσας τοῦ δικαστηρίου, βιαίως

2 Si diuiſa agri terra, quis in parte quæ ſibi ſortitione ceßit, locum molæ ædificandæ commodum inuenerit, eiusq; extructionis curam ſuſceperit: non conceditur alijs, quibus ſua ex diuiſione pars obuenit, quicquam de hac mola conqueri.

3 Si aqua ex mola decurrens uel arua conſita uel uineas deuaſtet, dannum ſarcito molæ domi nus: ſin minus, molere deſinito.

4 Si domini agrorum qui ſationales ſunt, nolint per eos defluere aquam, eius arcendæ poteſtatem habento.

DE VI.

1.

Qui per uim alterius fundum ingreditur, etſi tam ex propria ipſius factione quàm aduerſaria quis occiſus fuerit, tamen ut homicida capite plectitor.

2 Si quis agrum aut quamuis aliam rem ab alio poſſeſſam, ad ſe pertinere exiſtimauerit, iudicem adito. Ac ſi alium de ui accuſans, rem ſuam eſſe non probauerit, meritas pœnas dato. Si uerò iudiciali cognitione ſpreta,

 moleni-

βιαίως ἐπαγάγῃ, τέως μὲν τῆς νομῆς ἐκπιπτέτω: καταδικαζέσθω δὲ καὶ περὶ τῆς βίας, ἐκπίπτων ἐκ τῶν οἰκετίων.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΓΕωργικῶν.

ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΙΩΝ ΝΑΥΤΙΚΟΣ, ΟΝ

ἐθέσπισαν οἱ θειότατοι αὐτοκράτορες, Τιβέριος, Ἀδριανὸς, Ἀντωνῖνος, Περτίναξ, Λούκιος Σεπτίμιος Σεβῆρος, ἀεισέβαστοι.

Τιβέριος Καῖσαρ σεβαστὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας τριακοστῷ δευτέρῳ. ἐντυχόντων μοι τῶν ναυτῶν, τῶν ναυκλήρων, καὶ τῶν ἐμπόρων, ἵνα τὰ ἐν θαλάσσῃ συμβαίνοντα εἰς συμβολὴν ἔρχέσθωσαν, ἀποκριθεὶς ὁ Νέρων εἶπε: μέγιστε, σοφώτατε, καὶ φαιδρότατε Τιβέριε Καῖσαρ, τὰ ὑπὸ τοῦ σοῦ μεγέθους καθισάμενα, ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι ἐνδείξασθαι οὐδὲ ἐν διηγήματι, παραπέμψεις ἀκριβῶς ἐν Ῥόδῳ, ἐπιζητήσας καὶ ἀναθέμενος τὰς πράξεις τῶν ἐμπλεόντων ναυκλήρων, καὶ ἐμπόρων, καὶ ἐπιβα-

uiolenter eam inuaſerit, hactenus quidem poſſeßione excidito: condemnator autem & de ui, proprijs rebus priuatus.

FINIVNT LEGES Georgicæ.

LEGES NAVALES RHODIORVM, QVAS DIui Imperatores, Tiberius, Adrianus, Antoninus, Pertinax, Lucius Septimius Seuerus, ſemper Auguſti, condiderunt.

Tiberius Cæſar Auguſtus, pontifex maximus, Tribunitiæ poteſtatis, anno triceſimoſecundo: Cum nautæ, naucleri, & mercatores accedentes à me poſtularent, ut fortuiti maris caſus contributione ſarcirentur, Nero reſpondens dixit: Maxime, ſapientißime, & illuſtrißime Cæſar Tiberi, narratione tuæ potentiæ plauſum uel gratiam captare minimè neceſſarium exiſtimo: ſed id conſulo, ut Rhodum quibuſdam amandatis, illic de rebus nauiculariorũ,

ὑποβατῶν, καὶ συνθηκῶν, καὶ κοινωνιῶν, καὶ πλοίων ἀγοράσεων καὶ πράσεων, καὶ ναυπηγικῶν ἐργασιῶν, παραθηκῶν τε χρυσίων καὶ ἀργυρίων, καὶ ἄλλων διαφόρων. ταῦτα πάντα ψηφοθετήσας Τιβέριος, καὶ σφραγίσας, παρέδωκεν Ἀντωνίνῳ φαιδροτάτῳ ὑπάτῳ, ὑπάτοις τότε προσαγορεύουσιν ἐν τῇ πανευδαίμονι καὶ κορυφῇ τῶν πόλεων ῥώμῃ, ἐπὶ ὑπάτων λαύρου καὶ ἀγριππίνου φαιδροτάτων. οὗτοι προσήνεγκαν μεγίστῳ καὶ αὐτοκράτορι Οὐεσπασιανῷ, ὃς καὶ αὐτὰ σφραγίσας ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς συγκλήτου, Οὔλπιος Τραιανὸς ἀπέλυσεν εἶναι τὸν νόμον τῶν ῥοδίων, ἅμα τῇ φαιδροτάτῃ συγκλήτῳ. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντωνῖνος τῷ ἀξιωθέντι εἶπεν: Ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης, τῷ νόμῳ τῶν ῥοδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ὁ θειότατος Αὔγουστος ἔκρινεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ͂ νόμου.

α Περὶ ναυκλήρου μισθοῦ.

β Περὶ κυβερνήτου μισθοῦ.

mercatorum, & uectorum, de oneribus in naues ſuſcipiendis, de nautica ſocietate, de emptione & uenditione nauigiorum, eorumq; fabricatione, depoſitione auri & argenti, aliisq; multis in medium propoſitis diligenter inquiras. Quibus omnibus Tiberius decreto ſuo firmatis, ea obſignata clariſſimo Conſuli Antonino tradidit: hoc in urbium omnium caput Romam à clariſſimis conſulibus Lauro & Agrippino uocato. Ii ea optimo maximoq; Imperatori Veſpaſiano obtulere, à quo, iis etiam præſidente Senatu ſubſignatis, tandem Vlpius Traianus legem Rhodiam permiſit eſſe, unà cum ampliſſimo Senatu. Quin & Antoninus ſupplicanti reſpondit: Ego quidem mundi dominus, Lex uerò maris. Lege Rhodia, quæ de rebus nauticis perſcripta eſt, controuerſiæ nauticæ diſceptentur, quatenus ei nulla noſtrarum legum aduerſatur. Hoc idem quoque diuus Auguſtus iudicauit.

SVMMAE LEGVM naualium.

1 De mercede naucleri.

2 De mercede gubernatoris.

γ Περὶ πρῳρέως μισθοῦ.
δ Περὶ ναυπηγοῦ μισθοῦ.
ε Περὶ καραβίτου μισθοῦ, καὶ ναύτου.
ϛ Περὶ ἐμπόρου.
ζ Περὶ ἐπιβατῶν.
η Περὶ ἐπιβάτου, μὴ τηγανίζειν ἐν πλοίῳ.
θ Περὶ ἐπιβάτου, μὴ σχίζειν ἐν πλοίῳ ξύλον.
ι Περὶ ἐπιβάτου, ἐν πλοίῳ μέτρῳ λαμβάνειν ὕδωρ.
ια Περὶ γυναικὸς ἐν πλοίῳ.
ιβ Περὶ ἐπιβάτου παρακαταθήκης.
ιγ Περὶ ὅρκου ἀπαραιτήτου.
ιδ Περὶ τιμῆς πλοίου ῥοδίου.
ιε Περὶ δανείου ἐπὶ γῆς καὶ θαλάσσης.
ιϛ Περὶ ναυκλήρων καὶ ναυτῶν.

ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ.

α.

ΝΑΥκλήρου μισθὸς, μέρη δύο.

β Κυβερνήτου μισθὸς, μέρος ἓν ἥμισυ.

γ Πρῳρέως μισθὸς, μέρος ἓν ἥμισυ.

δ Ναυπηγοῦ μισθὸς, μέρος ἓν ἥμισυ.

ε Καραβίτου καὶ ναύτου μισθὸς, μέρος ἕν.

ϛ Ἐμπόρῳ ἔχειν τόπον ἐν πλοίῳ * πόδας δύο. τὸ δὲ ναῦλον διδότω.

*Al. πάλας

ζ Ἐπιβάτου τόπος μῆκος πήχεων τριῶν, πλάτος πήχεως μιᾶς.

η Ὁ ἐπι-

3 De mercede proretæ.
4 De naupagi mercede.
5 De nautæ & carabitæ mercede.
6 De mercatore.
7 De uectoribus.
8 Vectori non licere in nauigio quicquam in ſartagine torrere.
9 Vectori non licere ſindere ligna in naui.
10 Vectori aquā in naui ad mēſuram ſumendā eſſe.
11 De muliere in nauigio.
12 De uectorum re deponenda.
13 De iuramento quod recuſari non poteſt.
14 De æſtimatione nauis Rhodiæ.
15 De fœnore nautico atq; terreſtri.
16 De nauicularijs & nautis.

LEGES NAVALES.

1.

NAucleri merces, duæ ſunt portiones.

2 Gubernatoris merces, portio una dimidia.

3 Proretæ merces, portio dimidia.

4 Naupagi merces, itidem portio dimidia.

5 Carabitæ & nautæ merces, portio una.

6 Mercatori locum in naui duorum pedum habere licitum eſto: uecturā tamen perſoluito.

7 Vectoris locus in naui in longitudine cubitorum trium, in latitudine cubiti unius eſto.

η Ὁ ἐπιβάτης ἐν πλοίῳ ἰχθὺν μὴ τηγανιζέτω, καὶ ὁ ναύκληρος αὐτῷ μὴ συγχωρείτω.

θ Ὁ ἐπιβάτης ἐν πλοίῳ ξύλον μὴ σχιζέτω, καὶ ὁ ναύκληρος αὐτῷ μὴ συγχωρείτω.

ι Ὁ ἐπιβάτης ἐν πλοίῳ ὕδωρ μέτρῳ λαμβανέτω.

ια Ἡ γυνὴ ἐν πλοίῳ λαμβανέτω τόπον πήχεως μιᾶς: τὸ δὲ παιδίον τὸ μὴ τέλειον, πήχεως τὸ ἥμισυ.

ιβ Ἐὰν εἰσέλθῃ ἐπιβάτης εἰς πλοῖον, καὶ ἔχει χρυσίον, παρατιθέσθω αὐτὸ τῷ ναυκλήρῳ. εἰ δὲ μὴ παραθέμενος, εἴπῃ ὅτι χρυσίον ἀπώλεσα, ἢ ἀργύριον, ἄκυρα ἤτω πάντως: τοῦ ζητοῦντος, ὃ οὐ παρὰ τῷ ναυκλήρῳ παρέθετο.

ιγ Ὁ δὲ ναύκληρος, καὶ οἱ ναῦται, καὶ οἱ ἐπιβάται, ὁμοῦ ἐμπλέοντες, ὅρκον παρεχέτωσαν.

ιδ Δεῖ εἶναι τὴν χιλιάδα τοῦ μοδισμοῦ χρυσίων ν̄, μετὰ πάσης τῆς ἐξαρτίας αὐτοῦ, καὶ εἰς συμβολὴν ἔρχεσθαι: τοῦ δὲ πλοίου τοῦ παλαιοῦ, χρυσίων λ̄: καὶ ἐν τῇ διατιμήσει αὐτοῦ, τὸ τρίτον μέρος κουφιζέσθω, καὶ οὕτως εἰς συμβολὴν ἐρχέσθω.

ιε Οἱ

8 Vector in naui piſcem ne frigito, nec nauclerus id ei permittito.

9 Vector in naui lignum ne findito, nec nauclerus id ei permittito.

10 Vector in naui aquam menſura ſumito.

11 Mulier in naui locum cubiti unius capito, puer uerò nondum adultus locum cubiti dimidij.

12 Vector nauim ingreſſus, ſi pecuniam habeat, eam apud nauclerum deponito: ſi uerò ea minimè depoſita, dixerit ſe pecuniam perdidiſſe, irriti ipſius ſermones ſunto, quærentis, quod apud nauclerum non depoſuit.

13 Cæterùm nauclerus, unà cum nautis, uectoribusq́;, ſimul nauigantibus, iuramentum præſtato.

14 Calculum modiationis quinquaginta aureorum eſſe oportet, cum omnibus armamentis ſuis: & ita in contributionem uenito. Veteris autem nauigij calculum 30 aureorum eſſe oportet: & in æſtimatione tertia eius parte detracta, in collationem cum cæteris uenito.

Legis

ιε Ὁ νόμος κελεύει· τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ δεδανεισμένα, ἔγγυα, καὶ ἀκίνδυνα, μὴ γραφέτωσαν. εἰ δὲ καὶ ἐπιγραφθῶσιν, ἄκυρα ἤτω, κατὰ τὸν ῥόδιον νόμον. τὰ δὲ ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν ὄρεσι δανειζόμενα, ἔγγυα καὶ ἀκίνδυνα ἐπιγραφέτωσαν.

Ἐὰν δανείσῃ ἐν τόκοις, καὶ τελέσῃ τοὺς ἐννόμοις τόκους, μετὰ δὲ ὀκτὼ ἔτη συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι, ἢ πυρκαΐαν, ἢ διαρπαγὴν βαρβάρων, τῶν τόκων διάλυσις γινέσθω κατὰ τὸν ῥόδιον νόμον. εἰ δὲ μὴ τελέσῃ τοὺς τόκους ἐκ τῶν νομίμων, τὰ ἔγγραφα κύρια ἔστω κατὰ τὰς προτέρας συνθήκας.

ις Οἱ ναύκληροι ἀπὸ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ναυτῶν οὐκ ἐνέχονται, ἀπὸ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνέχονται.

Ναύκληρος ἐὰν ὑποδέξηταί τι, ἐνέχεται ἵνα ἀποκαταστήσῃ καὶ ἀποδώσῃ αὐτό. εἰ δὲ μὴ θέλει δέξασθαι κατ' ἀρχὴν, οὐδεὶς δύναται καταναγκάσαι τοῦτον ἵνα δέξηται.

*

Hic deeſt una lex, quæ in exemplari Vaticani corroſa erat: in Florentino autem penitus deerat, ut & præcedentia omnia. nam id à ſequentibus iam legibus incipit.

ΚΕΦΑ-

15 *Legis iuſsio eſt: Si quid in mari mutuò detur, tutum, ac periculi offenſione carens, in tabulas fœneraticias relatum, uſuras nō pendito: quòd ſi relatum fuerit, irritum id, ac nullius ualoris eſto, iuxta legem Rhodiam. Ea uerò quæ in terra mutuò dantur, licet tuta ſint, ac ab omni periculo uacua, in libros rationum relata, uſuras ſoluunto.*

Si quis pecunia fœnori accepta, legitimas uſuras perſoluerit: poſt octo autem annorum ſpacium euolutum, nauim aut interire, aut incendi, uel ab hoſtibus diripi contigerit: iuxta legem Rhodiam, uſurarum remiſsio & alleuatio eſto. Si uerò legitimas uſuras non dependerit, pactorum conuentorum inſtrumenta rata ſunto.

16 *Naucleri ex contractibus nautarum non obligantur: ex delictis tamen eorum qui nauis nauigandæ cauſa in naue ſunt, tenentor.*

Si quid nauclerus ſuſceperit, ad eius reſtitutionem tenetur. Si uerò quid ab initio ſuſcipere noluerit, nemo eum ut ſuſcipiat cogere poteſt.

SVM-

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΝΟΜΟΥ ΡΟδίου κατ' ἐκλογήν.

α Περὶ ἀγκύρων πλοίου κλαπέντων.
β Περὶ ἀγκύρων καὶ λοιπῶν ἐξαρτίων κλαπέν(των.
γ Περὶ ναύτου κλοπὴν ἐργασαμένου.
δ Περὶ πλοίου ἀπὸ κλεπτῶν ἢ πειρατῶν συλὴν ὑπομείναντος. (νων.
ε Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ κύλλωμα ἐργασαμέ
ϛ Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ φόνον ἐργασαμένων.
ζ Περὶ ναυτῶν πήρωσιν ὀφθαλμῶν, ἢ αἰδοίων κήλωσιν ἐργασαμένων.
η Περὶ ναυκλήρου καὶ ναύτου ἀλλοτρίας λαβόντων ἐνθήκας, καὶ σὺν τῷ πλοίῳ ἀποδράντων.
θ Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐπιβατῶν, περὶ ἀποβολῆς βουλευομένων.
ι Περὶ πλοίου ζημίαν ἢ ναυάγιον ὑπομείναντος.
ια Περὶ ἐμπόρων πλοῖα ναυλουμένων.
ιβ Περὶ πάσης παραθήκης διδομένης ἐν πλοίῳ ἢ ἐν οἴκῳ.
ιγ Περὶ παραθήκης χρυσίου ἀντιλεγομένης.
ιδ Περὶ παραθηκαρίου, τὴν παραθήκην ἀρνησαμένου.
ιε Περὶ ἐμπόρου ἢ ἐπιβάτου, ἢ δούλου παρατιθέντος, καὶ ἐν ἀκτῇ ἀπομείναντος, τοῦ πλοίου ἀποφυγόντος διὰ πειρατείαν, ἢ λῃστῶν ἐπιδρομήν.

ιϛ Περὶ

SVMMAE SELECTArum legum Rhodiarum.

1 *De anchoris nauis furto ſubtractis.*
2 *De anchoris & alijs armamentis furto ſubtractis.*
3 *De nauta furtum committente.*
4 *De naue quam fures uel piratæ deprædantur.*
5 *De nautis in contentione aliū mutilantibus.*
6 *De nautis in certamine cædē perpetrātibus.*
7 *De nautis quem eluſcantibus, uel pudenda alicuius oblædentibus.*
8 *De nauiculatore & nauta merces alienas recipiētibus, & cum nauigio aufugiētibus.*
9 *De nauclero & uectoribus de iactu conſultantibus.*
10 *De naue iacturam aut naufragium paſſa.*
11 *De mercatoribus nauem conducentibus.*
12 *De re qualibet uel in domo uel naui depoſita.*
13 *De controuerſo auri depoſito.*
14 *De depoſitario, qui depoſitum abnegauit.*
15 *De mercatore, uel uectore, uel ſeruo, qui re depoſita in littore, remanſit: nauigio propter piratarum incurſum, aut latronum impetum aufugiente.*

De

ιϛ Περὶ χρημάτων ἐπιποντίων ἐκδανεισθέντων.

ιζ Περὶ χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐπὶ κέρδους κοινωνίας χρησθέντος.

ιη Περὶ τοῦ χρήματος ἐκδανεισαμένου ἐπὶ προθεσμίᾳ, καὶ ἀποδημήσαντος τοῦ χρησαμένου.

ιθ Περὶ τοῦ ναυλωσαμένου πλοῖον, καὶ ἀῤῥαβῶνα δεδωκότος.

κ Περὶ τῶν ναυλωσαμένων πλοῖον, καὶ ἐγγράφως συμφωνησάντων, ἢ καὶ ἀγράφως ὁρισάντων.

κα Περὶ κοινῶν δύο ναυκλήρων, ἀλλήλοις ἀντιλεγόντων.

κβ Περὶ ἐμπόρου τὸν γόμον ὅλον τοῦ πλοίου ναυλωσαμένου.

κγ Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐμπόρου, τοὺς γόμους συγγραψαμένων.

κδ Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐμπόρου συγγραψαμένων, καὶ μετὰ τὰ ἡμίναυλα μεταμέλου γινομένου.

κε Περὶ ἐμπόρου εἰς τὰ ἔγγραφα ὑπὲρ προθεσμήσαντος.

κϛ Περὶ πλοίου κλασματισθέντος ἐξ αἰτίας ναυκλήρου ἢ ναύτων ἐκκοιτούντων.

κζ Περὶ πλοίου κλασματισθέντος, εἰς γόμον ἀπερχομένου ἐμπόρου, ἢ κοινωνίαν.

κη Περὶ πλοίου κλασματισθέντος πρὸ τῆς προθεσμίας

16 *De pecunijs in mari mutuò datis.*

17 *De auro & argento ad lucri ſocietatem mutuato.*

18 *De pecunia cum temporis præfinitione mutuata, eo qui illã accepit peregrè profecto.*

19 *De eo qui nauem conduxit arra data.*

20 *De ijs qui nauem conduxere conuentione uel ſcriptis inita, uel ſine ſcriptis determinata.*

21 *De duobus naucleris ſocijs, inuicem ſibi contradicentibus.*

22 *De mercatore qui uniuerſam nauem conduxerit.*

23 *De nauclero & mercatore, onera in ſcriptum referentibus.*

24 *De nauclero & mercatore, qui conuentione in ſcriptis inita, poſt dimidium uecturæ ſolutum pœnitentia ducti, cõuentionẽ reſcindere uolunt.*

25 *De mercatore tempus in ſyngrapha comprehenſum excedente.*

26 *De naue culpa naucleri aut nautarum extra nauim cubantium, fracta.*

27 *De naue fracta, quæ nauigat uel onere ſolius mercatoris, uel ſocietate inter ipſum & nauclerum inita.*

28 *De naue fracta ante diem in inſtrumento*

θεσμίας τῶν ἐγγράφων, ἢ μετὰ τὴν προθεσμίαν.

κθ Περὶ πλοίου πεφορτωμένου διαλυθέντος, τοῦ ἐμπόρου σωθέντος.

λ Περὶ πλοίου ζημίαν παθόντος, καὶ μέρους τοῦ φορτοῦ σωθέντος.

λα Περὶ πλοίου ναυλωθέντος, ἢ κοινωνίᾳ πλέοντος, ἢ ἐν τῷ ἐκπορίζειν κλασματισθέντος.

λβ Περὶ πλοίου μετὰ τὴν ἐκβολὴν κλασματισθέντος.

λγ Περὶ πλοίου ἐσθῆτα κομίζοντος, καὶ ἀπὸ ζάλης ἢ ἀντλίας βλάβης τῶν φόρτων γινομένης.

λδ Περὶ πλοίου ἀποβολὴν τῆς κατάρτιας ὑπομείναντος.

λε Περὶ πλοίου ἐν τῷ ἀρμενίζειν εἰς ἕτερον καταδιδόντος πλοῖον, καὶ ἀδικοῦντος αὐτό.

λϛ Περὶ πλοίου κλασματισθέντος, τῶν δὲ ἐμπόρων καὶ ἐπιβατῶν σωθέντων.

λζ Περὶ πλοίου σίτῳ πεφορτωμένου, ἐν ζάλῃ καταλειφθέντος.

λη Περὶ πλοίου πεφορτωμένου, κλασματισθέντος ἐν τῷ ὁρμίζειν τῆς ἐνθήκης σωθείσης.

λθ Περὶ πλοίου ναυαγήσαντος, καὶ μέρους τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἐνθήκης σωθέντος.

μ Περὶ πλοίου διαφθαρέντος, τῶν δὲ ἐπιβατῶν καὶ τῆς ἐνθήκης σωθέντων, ἢ συναπολεσθέντων.

μα Περὶ

præfinitum, uel poſt eundem completum.

29 De naue onuſta diſſoluta, ſaluo mercatore.

30 De naue damnum paſſa, parte oneris impoſiti ſeruata.

31 De naue conducta, aut contracta ſocietate nauigante, & dum portu ſoluit fracta.

32 De naue poſt exonerationem fracta.

33 De naue ueſtimentum uehente, oneribus à tempeſtate uel ſentina corruptis.

34 De naue quæ arborem iecit.

35 De naue quæ inter uelificandum in aliam impingit nauim, eamq; offendit.

36 De naue fracta, mercatoribus atq; uectoribus ſaluis.

37 De naue frumento onerata in tempeſtate relicta.

38 De naue onerata in appellendo fracta, mercibus impoſitis ſeruatis.

39 De naue naufragium paſſa, parte nauis & mercium ſeruata.

40 De naue rupta, uectoribus & mercibus ſeruatis, aut ſimul quoq; perditis.

μα Περὶ πλοίου τρυπήσαντος, φόρτια κομίζοντος.
μβ Περὶ πλοίου ἐκβολὴν ποιήσαντος τοῦ γόμου, καὶ τῶν ἐξαρτίων.
μγ Περὶ πλοίου ἐκβολὴν τῆς κατάρτιας ἢ τῶν αὐχενίων ἐν ζάλῃ ὑπομείναντος.
μδ Περὶ τοῦ ἀποσώζοντος ἐκ τοῦ πελάγους ἐς γῆν τι, ἐκ τοῦ πλοίου ναυαγήσαντος.
με Περὶ τοῦ ἀποσώζοντός τι ἐκ βυθοῦ, ἐκ πλοίου ναυαγήσαντος.
μς Περὶ τοῦ ἁρπάζοντός τι ἐκ ναυαγίου.
μζ Περὶ τοῦ ἀναγκάζοντος τὸν ναύκληρον πλεῦσαι.
μη Περὶ τῶν πραίδας ποιουμένων ἀπὸ ναυαγίου.

ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΙΟΣ
κατ᾽ ἐκλογήν.

α

Ἐὰν πλοῖον ὁρμᾷ ἐν λιμένι, ἢ ἐν ἀκτῇ, καὶ σύλα πάθῃ τῶν ἀγκύρων, καὶ κατασχεθῇ ὁ κλέπτης, ἢ ὁμολογήσῃ, τοῦτον κελεύει ὁ νόμος βασανίζεσθαι, καὶ τὴν προσγινομένην ζημίαν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ διπλάσιον.

β Ἐὰν βουλήσει τοῦ ναυκλήρου, οἱ ναῦται σύλα ποιήσουσιν ἀγκύρας πλοίου, ἑτέρου πλοίου ὁρμοῦντος ἐν λιμένι ἢ ἐν ἀκτῇ, καὶ συμβῇ ἐντεῦθεν ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὸ

τὰς

41 De naue rimoſa ac fatiſcente, merces portante.
42 De naue quæ iactum mercium & armamentorum fecerit.
43 De naue quæ iactum mali, aut temonis, in tempeſtate ſuſtinuerit.
44 De eo qui quid ex naue naufragium paſſa, ex mari ſaluauerit.
45 De ſaluante quid ex profundo, naue naufragium faciente.
46 De eo qui quid ex naufragio rapuit.
47 De eo qui nauclerum ad nauigandum coegerit.
48 De ijs qui quid ui ex naufragio auferunt.

LEGES RHODIAE
Selectæ.

1.

SI naui quæ ad portum uel littus appellit, anchoræ furto ſubtractæ fuerint, & fur comprehendatur, uel id confiteatur, hunc lex tormentis ſubijci iubet: & damnum quod inde accidit, in duplum ſarcire.

2 Si nautæ, conſentiente nauiculatore, anchoras nauis alterius in portu uel littore ſtationem habentis, furati fuerint: & hinc nauim,

τὰς ἀγκύρας συληθέντος, καὶ τούτων οὕτως ἐν ἀκριβείᾳ ἀποδεικνυμένων, πᾶσαν τὴν προσγινομένην ζημίαν τῷ τε πλοίῳ καὶ τοῖς ἐν τῷ πλοίῳ σῶαν ἀποδιδότω ὁ ναύκληρος, ὁ τὰ σῦλα ἐπιτρέψας γενέσθαι. ἐὰν δέ τις κλέψῃ σκεύη πλοίου, ἤ τι τῶν ἐν τῷ πλοίῳ χρηματιζόντων, τουτέστι σχοινίων τε καννα-βίνων, ἢ ἀρμένων, ἢ διφθέρων, καὶ λοιπῶν, διπλᾶ ἀποδιδότω ὁ τὰ σῦλα ποιήσας, τοῖς ζημίαν παθοῦσιν.

γ Ἐὰν ναύτης κελεύσει τοῦ ναυκλήρου κλοπὴν ποιήσῃ ἐμπόρου ἢ ἐπιβάτου, καὶ καταληφθεὶς κατασχεθῇ, ὁ ναύκληρος διπλᾶ ἀποδιδότω τοῖς τὰ σῦλα παθοῦσιν: ὁ δὲ ναύτης, ὁ τὴν κλοπὴν ἐργασάμενος, λαμβανέτω ξυλαγώγια ἑκατόν. ἐὰν δὲ ναύτης αὐτοβούλως συλήσῃ, κατασχεθῇ δὲ, ἢ διὰ μαρτύρων ἐλεγχθῇ, σφοδρῶς βασανιζέσθω, ἐὰν καὶ μάλιστα τὰ συληθέντα χρυσίον ᾖ, καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν συληθέντων ποιείτω.

δ Ἐὰν ἐν τόπῳ συλωμένῳ ἢ ληστευομένῳ κατάξῃ πλοῖον, διαμαρτυρουμένων τῶν ἐπιβατῶν τῷ ναυκλήρῳ τὴν τοῦ τόπου αἰτίαν, καὶ συμβῇ σῦλα γενέσθαι, ἀποδιδότω ὁ ναύ-

cuius anchoræ furto ſubtractæ ſunt, perdi contigerit: ijs ita diligenti diſcuſſione comprobatis, omne quod nauigio, & ijs qui in eo nauigant, damnum accidit, nauclerus furti mandator & autor præſtato. Si quis uerò armamenta nauis, aut quid aliud naui neceſſarium ſubduxerit, ueluti funes cannabinos, aut uela, aut cilicia, aut ſimile quid, damnum paſſo in duplum reponito.

3 Si nauta iuſſu nauiculatoris mercatori aut uectori quid furatus, de eo cōuictus erit, nauicularius in duplum damnum rependito: nauta autem corpore ſubleuatus, centies ad malum uel aliud lignum adigitor. Si uerò ſponte propriaq; animi inductione id fecerit, in facto deprehenſus, uel eius per teſtes conuictus, grauibus duriſq; tormentis ſubijcitor, maximè ſi aurum ſubtractum fuerit: & rem ſublatam domino furtum paſſo reſtituito.

4 Si nauicularius in locum furtis obnoxium, aut latronibus infeſtum applicuerit, uectoribus teſtatò loci uitium ei denunciantibus, furto facto, ad rerum ablatarū reſtitutionē nau

ὁ ναύκληρος τοῖς συνελθοῦσιν. ἐὰν δὲ τοῦ ναυκλήρου προμαρτυρομένου τὴν τοῦ τόπου αἰτίαν, κατάγωσιν οἱ ἐπιβάται τὸ πλοῖον, καὶ συμβῇ τι, ὑποκείσθωσαν τῇ ζημίᾳ οἱ ἐπιβάται.

ε Ἐὰν ναῦται μάχην ποιήσωσιν, λόγοις ποιείτωσαν, καὶ μηδεὶς κρουέτω τὸν ἕτερον. ἐὰν δὲ καί τις κρούσῃ εἰς κεφαλὴν, καὶ πληγὴν ἀνοίξῃ, ἢ ἑτέρως πως κυλλώσῃ, παρεχέτω ὁ κρούσας τοὺς μισθοὺς τοῖς ἰατροῖς, καὶ τὰ ἀναλώματα τῷ ἀδικηθέντι, καὶ τὸν μισθὸν ὅλον τοῦ χρόνου τῆς ἀργίας καὶ ἐπιμελείας.

ϛ Ἐὰν ναῦται μάχην ποιήσωσι, καί τις κρούσῃ λίθῳ ἢ ξύλῳ, πάλιν δὲ ὁ κρουσθεὶς πατάξῃ τὸν πρώτως κρούσαντα, ὡς βιασθεὶς ἐποίησεν: εἰ δὲ καὶ θάνῃ ὁ κρουσθείς, καὶ μαρτυρηθῇ ὅτι πρώτως ἔκρουσεν ἢ λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ σιδήρῳ, ὁ πατάξας αὐτὸν, καὶ θανατώσας, ἀκίνδυνος ἔστω. ὃ γὰρ θελήσας ποιῆσαι, ἔπαθεν.

ζ Ἐὰν τις τῶν ναυκλήρων, ἢ ἐμπόρων, ἢ ναυτῶν κρούσῃ τινὰ γρόνθῳ, καὶ πηρώσει, ἢ λὰξ δώσει, καὶ συμβῇ κήλην ποιῆσαι, διδότω ὁ κρούσας τὰ ἰατρικὰ, καὶ ὑπὲρ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ

χρυσί-

clerus aſtringitor. Si uerò nauclero loci uitium prædicente, uectores nauim eò appulerint, de damno quod acciderit, ipſi tenentor.

5 Si nautæ contenderint, uerbis id faciunto, nec alter alterum uerberibus concutito. Si quis uerò alij in caput percuſſo uulnus inflixerit, aut alia quacunque ratione eum mutilarit, mercedes medicis, læſo omnes ſumptus, & æſtimationem neglectæ operæ præſtato.

6 Si nautæ certarint, & quis alium lapide uel ligno percuſſerit, is uerò eum qui ſe offenderat, rurſus uerberarit, id tanquam ui coactus fecit. Quòd ſi qui prior offenderat, ex plaga obierit, comprobatumq; fuerit eum priorem ligno uel ferro percuſsiſſe, qui eum occiderit, ab omni diſcrimine ſecurus eſto. Nam quam alteri inferre deſtinauerat, hanc ipſe meritò cædem pertulit.

7 Si quis nauiculariorum, aut mercatorum, uel nautarum, alium pugno percuſſerit, atque oblæſerit, uel calcibus petiuerit, indeq; tumor circiter pudenda exortus fuerit, is qui percuſſerit, precium medicationis ſoluito: & pro oculi

O 5 quidem

χρυσίνους ιβ. ὑπὲρ δὲ τῆς κήλης χρυσίνους ι. εἰ δὲ ὁ λὰξ κρουσθεὶς ἀποθάνῃ, ἔνοχος ἔστω ὁ κρούσας τῆς δίκης τοῦ θανάτου.

η Ἐὰν πλεύσῃ ὁ ναύκληρος, πιστευθεὶς τὸ πλοῖον, καὶ εἰς ἄλλην χώραν ἀποδράσῃ βουλήσει τῶν ναυτῶν μετὰ χρυσίου, τὰ μὲν οἰκεῖα αὐτῶν ἅπαντα, κινητά, ἀκίνητα, τὰ αὐτοκίνητα, καὶ ὅσα ὑπάρχει αὐτοῖς, κατασχεθήσονται· καὶ ἐὰν μὴ αἱ τούτων ἐκτιμήσεις τὸ ἱκανὸν ποιήσουσι τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἐργασίας τοῦ χρόνου ἐν τῷ πιπράσκεσθαι αὐτά, οἱ ναῦται ἅμα τοῦ πρωτοναυκλήρου ἐκμισθούσθωσαν, καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς ζημίας ποιείτωσαν.

θ Ἐὰν περὶ ἐκβολῆς βουλεύηται ὁ ναύκληρος, ἐπερωτάτω τοὺς ἐπιβάτας οἷς χρήματα ὄντα ἐν τῷ πλοίῳ. ὅτε δὲ ἐὰν γένηται τοῦτο, ψῆφον ποιείτωσαν, συμβαλλέσθωσαν δὲ εἰς συμβολὴν καὶ τὰ χρήματα, στρώματα δὲ καὶ ἱμάτια καὶ σκεύη πάντα ἐκτιμάσθωσαν. καὶ ἐὰν γένηται ἐκβολή, τοῦ ναυκλήρου καὶ τοῖς ἐπιβάταις μὴ πλέον λίτρας μιᾶς, κυβερνήτῃ δὲ καὶ πρωρεῖ μὴ πλεῖον ἡμιλίτρου, ναύτῃ γράμματα γ. κατὰ τοῦτο δέ, ἐὰν καὶ χρημάτων ἀφαρπα-

Hic aliquid deeſt: id quicquid ſit, nulli9 exemplaris collatione perſpici potuit.

quidem tumore aureos duodecim, pro pudendorum aureos 10. Si uerò calcibus petitus deceſſerit, reus eſt mortis qui eum petiuerit.

8 Si nauicularius, cui nauigium concreditum eſt, enauigarit, & in aliam regionem aufugerit cum auro, conſentientibus nautis: omnia bona ipſorum mobilia, immobilia, & ſeſe mouentia, & quæcunq; habent, occupabuntur. Quòd ſi in uenditione ea non ſufficiunt ad æſtimationem nauigij, operæ, & temporis, nautæ unà cum nauclero fugæ autore uenduntor, & damni integram æſtimationem præſtanto.

9 Si nauclerus de iactu conſultauerit, uectores quibus pecuniæ in naui ſunt, interrogato. id ubi factum erit, ipſi rationem ineunto, ac in contributionis conſortium pecuniæ ueniunto. Stragula uerò, ueſtes & armamēta æſtimātor. Et ſi iactus nauis leuādæ cauſa factus fuerit, nau clero nō plus libra una, gubernatori & proretæ libra dimidia, nautæ ſcrupuli tres aſſignātor. Similis quoq; ratio eſt obſeruanda, ſi pecuniæ diri-

ἀφαρπαγὴ γίνεται ὑπὸ πολεμίων ἢ λῃστῶν, ἢ στρατείᾳ κοινῇ, σὺν τῶν διαφερόντων τοῖς ναύταις, καὶ ταῦτα εἰς συμψηφισμὸν εἰσφερέσθωσαν, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ συμβαλλέσθωσαν. εἰ δὲ σύμφωνον κέρδος ἐστὶ τῆς κοινωνίας, μετὰ τὸ ἅπαντα συμψηφισθῆναι ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ τὸ πλοῖον, ἐπὶ τὸ κέρδος ἕκαστος ἐπιγινωσκέτω καὶ τῆς προσγινομένης ζημίαν.

ι Ἐὰν ναύκληρος ἅμα τοῖς συνναύταις ἀμελήσει, καὶ συμβῇ ζημία ἢ ναυάγιον, ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ὑποκείσθωσαν τῷ ἐμπόρῳ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ζημίας. εἰ δὲ ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἐμπόρου συμβῇ ἀπώλεσθαι τοῦ πλοίου καὶ τοῦ γόμου γενέσθαι, ὑποκείσθω ὁ ἔμπορος τῇ ζημίᾳ τοῦ ναυαγίου, καὶ τῇ τοῦ πλοίου. εἰ δὲ τοῦ ναυκλήρου μὴ ἐμποδίσαντος, μηδὲ τῶν ναυτῶν, μηδὲ τοῦ ἐμπόρου, συμβῇ ζημία, ἢ ναυάγιον, τὰ σωζόμενα μέρη τοῦ πλοίου καὶ τῶν φορτίων εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

ια Φορτία μεγάλα καὶ πολύτιμα, μὴ ἐμβαλλέσθωσαν οἱ ἔμποροι καὶ οἱ ἐπιβάται εἰς πλοῖον παλαιόν. εἰ δὲ βάλωσιν, καὶ τοῦ πλοίου ἀρμενίζοντος πάθῃ, ἢ διαφθαρῇ, ὁ φορτώσας τὸ πλοῖον παλαιὸν ἑαυτὸν ἀπώλεσεν. ὅταν δὲ οἱ ἔμποροι ναυλοῦντες, ἐπερωτάτωσαν

diripiantur ab hoſtibus, aut latronibus, uel exercitu publico. Nam & tunc quæ nautarum ſunt computantor, & eodem modo ad contributionem uocantor. Si uerò de lucro ex ſocietate conuênit, poſt initam computationem nauis, rerumq; quæ in ea ſunt, pro portione lucri quilibet & damnum agnoſcito.

10 Si nauclerus unà cum nautis ex oſcitantia nauigium neglexerit, & damnum aut naufragium acciderit, ipſe cum nautis mercatori ad damni præſtationem tenetor. Si autem ex negligentia & incuria mercatoris nauigij onerisq; iactura acciderit, mercator damnum nauigij atq; naufragij ſarcito. Si uerò iactura uel naufragium acciderit, eo nec à nauclero, nec nautis, nec mercatore impedito, partes nauigij onerisq; ſaluæ contribuuntor.

11 Merces ponderoſas ac precioſas, mercatores & uectores nauigio ueteri ne imponunto. ſi uerò id fecerint, & nauigium uelis in altum datis damni quid paſſum uel corruptum ſit, is qui uetus nauigium onerare non dubitauit, ſemetipſum perdidit. Cum uerò nautæ nauē condu-

σαν ἀκριβῶς παρὰ τῶν ἄλλων ἐμπόρων τῶν πρὸ αὐτῶν πλεόντων, καὶ οὕτως ἐπιβαλλέτωσαν τὰς ἐνθήκας: ἐὰν ἔχῃ τὸ πλοῖον πᾶσαν τὴν ὑπερχρείαν τελείως, ἱστὸν, κεραίας ἰσχυρὰς, ἄρμενά τε καὶ διφθέρας, ἀγκύρας τε καὶ σχοινία καννάβινα, μάλιστα διάφορα, καὶ καράβους ἐξηρτημένους, καὶ αὐχένας ἐπιτηδείους, καὶ ναύτας ἀρκοῦντας, ναυτικούς τε γρηγοροῦντας, καὶ πλάγια μὴ παραλελυμένα: καὶ ἁπλῶς, οἱ ἔμποροι τὰ πάντα ἐπιζητείτωσαν, καὶ οὕτως ἐπιβαλλέτωσαν.

ἐξάρτυσις αὐτό.

ιβ Εάν τις παράθηται ἐν πλοίῳ, ἢ ἐν οἴκῳ γνωστῷ καὶ πιστικῷ, παρατιθέσθω ἐπὶ μαρτύρων τριῶν. ἐὰν δὲ ᾖ τὸ θέμα βαρὺ, ἐγγράφως τὴν παρακαταθήκην παραδιδότω. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δεξάμενος, φυλάττειν ταῦτα, ὅτε ἀπώλετο, δεῖ δειχθῆναι τὴν διορυγὴν, ἢ τὰ σύλα πόθεν ἀπέστη: καὶ ὀμνύειν, ὅτι αὐτὸς οὐκ ἐδολιεύσατο. ἐὰν δὲ μὴ δείξει, καθὼς παρέλαβεν, σῶα ἀποδιδότω.

ιγ Εὰν εἰσέλθῃ ἐπιβάτης εἰς πλοῖον, καὶ ἔχῃ χρυσίον ἢ ἕτερόν τι, παρατιθέσθω αὐτὸ τῷ ναυκλήρῳ. εἰ δὲ μὴ παραθέμενος εἴποι, ὅτι

conducunt, diligenter ex iis qui prius eo nauigio uſi fuere, omnia ſciſcitantor, & ſic onera ſua imponunto. nimirum, an nauigium omnia armamenta integrè habeat, malum, antennas ualidas, uela, & cilicia, anchoras, funes cannabinos, eosq; uarij generis, ſcaphas * nauigium aſſectantes, & temones neceſſarios, nautas ſufficientes, ſociosq; nauales uigiles, latera nauis minimè diſſoluta: & ſimpliciter unoq; uerbo dicendo, omnia inquirunto, & ſic res ſuas nauibus imponunto.

* Al. inſtructas.

12 Si quis quid in naui, uel in domo nota & fidei ſpectatæ depoſuerit, præſentibus tribus teſtibus id deponito. Si uerò depoſitum grauis ponderis fuerit, id ſcriptis conſignatum committito. Ac ſi qui ſuſceperit, cuſtodiã promiſerit, cum id deperditum eſt, monſtrare tenetur domus perfoſſionem, aut unde furtum extiterit: ſimulq; iurare, ſe nihil fraude dolo'ue egiſſe. ſi uerò non demonſtrarit, prout recepit, ſaluum depoſitum reddito.

13 Si uector nauigium ingreſſus, pecuniã aut aliud quid habet, id apud nauclerum deponito. ſi uerò re non depoſita dixerit, ſe aurum perdi-

ὅτι χρυσίον ἀπώλεσε, ἢ τὸ ἀργύρειον, ἄκυρα ἔστω τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα· ὁ δὲ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται, ὁμοῦ οἱ ἐμπλέοντες, ὅρκον παρεχέτωσαν.

ιδ Ἐὰν δέ τις δεξάμενος παρακαταθήκην, ἀρνήσηται αὐτήν, καὶ μαρτυρηθῇ ἐν αὐτῇ: ἢ ἐάν ποτε εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ μετὰ τὸ ὀμόσαι τι, ἢ ἐγγράφως ἀποταξάμενον, διπλῆν ταύτην ἀποδώσει, τῆς δὲ ἐπιορκίας τὴν τιμωρίαν ὑπομενέτω.

ιε Ἐὰν πλοῖον φέρῃ ἐπιβάτας ἢ ἐμπόρους, ἢ δούλους, καὶ παρακαταθήκην λαβὼν ὁ ναύκληρος ἔλθῃ ἐν πόλει τινί, ἢ ἐν λιμένι, ἢ ἐν ἀκτῇ, ἐὰν ἐξελθόντων τινῶν ἐκ τοῦ πλοίου συμβῇ διωγμὸν λῃστῶν, ἢ ἐπιδρομὴν πειρατῶν γενέσθαι, καὶ κελεύσας ὁ ναύκληρος ἐξειλήσῃ, σωθῇ δὲ τὸ πλοῖον καὶ τὰ τῶν ἐπιβατῶν καὶ ἐμπόρων κομιζόμενα, ἀπολαμβανέτω ἕκαστος τῶν ἐξελθόντων τὰ ἴδια αὐτοῦ εἴδη καὶ σκεύη· εἰ δὲ θελήσει τις τῷ ναυκλήρῳ ἀμφισβητῆσαι, ὅτι ἐν ἀκτῇ εἴασεν αὐτὸν ἐν τόπῳ λῃστρικῷ, ἄκυρα ἔστω τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, ὅτι διωκόμενος αὐτὸς ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ἔφυγον. εἰ δὲ ἐμπόρων ἢ ἐπιβατῶν τις δοῦλον ἐν παραθήκῃ ὄντα ἀλλότριον εἴασεν ἐν οἷῳ

δήποτε

perdidiſſe, aut argentum, dicta ipſius inualida ac irrita ſunto: nauclerus tamen & nautæ, alijque unà nauigantes, iuramento ſeſe purganto.

14 Si quis depoſito recepto, aut in ſcriptis apud ſe collocato, id abnegauerit, & de eo conuictus fuerit: aut poſt tempus, quàm iurauerit, apud ipſum inuentum fuerit, in duplum depoſitum reſtituet, periurij autem pœnas ſuſtineto.

15 Si nauigium uectores, aut mercatores, aut ſeruos uehit, & nauclerus depoſito accepto in ciuitatem quandam, aut portum, aut littus peruenerit, ac quibuſdam à nauigio egreſsis perſecutio latronum, aut piratarum incurſus acciderit, nautáq; celeumate facto aufugerit, resq; uectorum & mercatorum cum nauigio ſaluarit: unuſquiſque eorum qui deſcenſionem fecerant, res ſuas recipito. Si uerò cum nauclero contendere atque iurgari uoluerit, quòd ſe in loco periculoſo & latronibus infeſto reliquerit, cauſationes ipſius irritæ inualidæq; ſunto, quòd nauclerus imminente hoſtili incurſu aufugerit cum nautis. Si uerò quis mercatorum aut uectorum ſeruum alienum ſibi concreditum

 in

δήποτε τόπῳ, τὴν ἀποκατάστασιν τῷ κυ-
ρίῳ αὐτοῦ ποιείτω.

ιε Οἱ ναύκληροι καὶ οἱ ἔμποροι ὅσοι ἀν-
χρήσωνται χρήματα ἐπὶ πλοίου, ἔγγυα μὴ χρή-
ζωσαν, καὶ ναῦλα καὶ φορτίου, σωθέντος
τοῦ πλοίου καὶ τῶν χρημάτων, εἰ μὴ ἐγγίνηται
τοῖς χρήμασιν ἐκ τῶν θαλαττίων κινδύνων ἢ
πειρατῶν ἐπιβολή, ἐκ τῶν ἐγγύων χρημάτων
ἐπιδιδότωσαν χρῆσιν ναυτικοῖς.

ιζ Ἐάν τις δώσῃ ἐπὶ χρείᾳ κοινωνίας χρυ-
σίον ἢ ἀργύριον, καὶ ταῦτα ἐπὶ πλοῦν, καὶ ἐγ-
γράψωντι καθὼς ἀρέσει ἕως πόσου χρόνου ἡ
χρεωκοινωνία: ἐὰν ὁ λαμβάνων τὸ χρυσίον ἢ
τὸ ἀργύριον πληρωθέντος τοῦ χρόνου μὴ ἀπο-
στρέψῃ αὐτὸ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ συμβῇ ἀπὸ
πυρὸς ἢ λῃστῶν ἢ ναυαγίου παραπεσεῖν, ἀζή-
μιον μένειν τὸν κύριον τοῦ χρυσίου, καὶ τὰ ἴδια
σῶα ἀπολαμβάνειν. ἐὰν δὲ τοῦ χρόνου τῶν συν-
θηκῶν μὴ πληρωθέντος, συμβῇ τὴν κατὰ
θάλασσαν κίνδυνον ἢ ἀπώλειαν γενέσθαι,
καθάπερ τοῦ κέρδους, ἔδοξε καὶ τῆς ζη-
μίας τὰ μέρη κατὰ τὰς συνθήκας ἀναδέ-
χεσθαι.

ιη Ἐάν τις χρήματα χρησάμενος ἀποδημή-
σῃ, ἐξελθόντος τοῦ χρόνου οὗ ἐὰν συνθήσωνται,
κομι-

in quocunq; loco reliquerit, eum domino ſuo re-
ſtituito.

16 Naucleri & mercatores quotquot in na-
uigio pecunias fœnerare ſolent, pecuniarum à
periculo uacuarum uſuras non exiguntο: itidem
nec uecturæ, uel mercium, nauigio ac pecunijs
ſeruatis: niſi pecunijs ex periculis maritimis at-
que piratis, incrementum acceſſerit. cæterùm
pecuniarum periculo carentium uſum, socijs na-
uigationis largiuntor.

17 Si quis aurum uel argentum mutuò dede-
rit ad utilitatem ſocietatis, idq; in nauigatione,
& ex placito in ſcripta retulerint, quanto tem-
pore mutui ſocietas durare debeat: niſi, qui au-
rum uel argentum acceperit, tempore completo
id domino refuderit, deinde uel incendij uel la-
tronũ uel naufragij iniuria, pecunia interciden-
te, dominus pecuniæ ab omni damno immunis
eſt, & ſua ſalua recipit. Si uerò tempore in cõ-
uentione comprehenſo, nondum euoluto, peri-
culum aut iactura maris acciderit, ut lucri, ſic
& damni partes, iuxta placiti conuentionem,
eum agnoſcere uiſum eſt.

18 Si qs pecunijs mutuò acceptis peregrè pfe-
ctus fuerit, tẽpore conuentionis præterito ex ijs

κομιζέσθωσαν ἐκ τῶν ἐγγυῶν κατὰ τὸν νόμον. ἐὰν δὲ μὴ ἔχωσι πῶς κομίσονται, ἔστω αὐτοῖς μὲν τὰ χρήματα ἐγγυά: οἱ δὲ ναυτικοὶ τόκοι παντὸς τοῦ χρόνου ὅσον ἀποδημήσει, καταβάλλονται.

ιθ Ἐὰν πλοῖον ναυλώσηταί τις, δώσει δὲ ἀρραβῶνα, καὶ μετέπειτα εἴποι, χρείαν οὐκ ἔχω: ἀπόλλει τὸν ἀρραβῶνα. ἐὰν δὲ ὁ ναύκληρος ἄλλως ποιήσει, ἀποδιδότω τῷ ἐμπόρῳ διπλοῦν ἀρραβῶνα.

κ Ἐὰν πλοῖον ναυλώσηταί τις, ἔγγραφα συνεσφραγισμένα κύρια ἤτω. εἰ δὲ μή, ἄκυρα. γραφέτωσαν δὲ καὶ ἐπιτίμια, ἐὰν θέλωσιν: ἐὰν δὲ μὴ συγγράψωνται, καὶ ψεύσηται ὁ ναύκληρος, ἢ ὁ ναυλούμενος, ἐὰν μὴ ὁ ναυλούμενος παράσχοι τὰ χρήματα ὑπὲρ τοῦ φόρτου, οὕτως τὸ ἀποδιδότω τὰ ἥμισυ τοῦ ναύλου τῷ ναυκλήρῳ. ἐὰν δὲ ὁ ναύκληρος ψεύσηται, ἀποδιδότω τὸ ἥμισυ ναῦλον τῷ ἐμπόρῳ. ἐὰν δὲ θελήσῃ ὁ ἔμπορος τὰ φορτία ἐξελέσθαι, ἀποδώσει τὸν πᾶν ναῦλον τῷ ναυκλήρῳ.

κα Ἐὰν κοινωνίαν ποιήσωσιν ἀγράφως δύο, καὶ ἀμφότερα τὰ μέρη καθομολογήσωσιν, ὅτι κοινωνίαν καὶ ἄλλου καιροῦ ἐποιησάμεθα ἀγράφως, καὶ πίστιν ἑαυτοῖς ἐφυλάξαμεν,

καὶ τὸ

quæ tutæ & extra periculum fuere, ſatisfactio fiat, iuxta legem. Si uerò ratio non eſt ſatisfaciē-di, eæ quidem pecuniæ quæ uacuæ à periculo fuere, debitori relinquentur: ſed nauticæ uſuræ toto tempore quo peregrinatur, dependuntur.

19 Si quis nauigium conduxerit, & arrham dederit, ac poſtea dixerit ſe eo opus non habere, arrham amittit. ſi uerò nauclerus contra conuentionem uenire uoluerit, duplum arrhæ mercatori dato.

20 Si quis nauigium conduxerit, inſtrumenta conſignata rata ſunto. Si uerò ſignata non fuerint, irrita ſunto. Adijciunto autem & pœnam, ſi id placuerit. Si uerò conuentio ſcripto celebrata non erit, & uel nauclerus uel conductor mentitus fuerit: ſi quidem conductor pecunias pro tranſuectione mercium non dederit, dimidium uecturæ nauclero ſoluito. Si uerò nauclerus mendacijs mercatorem fuerit ludificatus, ei dimidium uecturæ ſoluito. Si uerò mercator merces naui impoſitas eximere uoluerit, integram uecturam nauclero dato.

21 Si duo ſocietatem ſine ſcriptis inierint, & utraque pars confiteatur ſe alio quoque tempore ita ſocietatem contraxiſſe, & fidem ſibi in-

καὶ τὸ τέλος πάντοτε περὶ μιᾶς συνθήκης ἐπελέγομεν. ἐὰν τὸ δὲ πλοῖον συμβῇ τι παθεῖν, ἢ σκαβουράτον ἢ περιφορτωμένον, τὰ σωθέντα ὑπὲρ παθόντι τέταρτον μέρος ἐπιφερέτω, ἐπειδὴ ἔγγραφα οὐ προφέρουσιν, ἀλλὰ λόγῳ μόνῳ κοινωνίαν συνετάξαντο. τὰ δὲ ἔγγραφα σφραγιζόμενα, βέβαια καὶ ἰσχυρὰ ἔστωσαν: τὰ σωζόμενα δὲ, τοῖς ἀπολλυμένοις συνορχέσθωσαν.

κβ Ὁ ναύκληρος μὴ ἀγέτω πλὴν ὕδατος καὶ ἐφοδίων, καὶ ἀφ᾽ ὧν χρῶνται σχοίνων τὰ πλοῖα, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ πλοίῳ ἀνήκοντα, ἐὰν ὁ ἔμπορος ἐμβάλληται τὸν γόμον ὅλον κατὰ τὰς συνθήκας τῶν ἐγγράφων. ἐὰν θελήσῃ ὁ ναύκληρος φόρτια ἄλλα ἐπιφέρειν μετὰ ταῦτα, εἰ μὲν χωρεῖ τὸ πλοῖον, βαλλέτω: εἰ δὲ μὴ χωρεῖ, ὁ ἔμπορος ἐπὶ μαρτύρων τριῶν ἀντιτασσέτω ὑπὲρ ναυκλήρῳ καὶ τοῖς ναύταις, καὶ ἐὰν ἐκβολὴ γένηται, ὑπὲρ ναυκλήρῳ ἔστω: ἐὰν δὲ μὴ κωλύσῃ ὁ ἔμπορος, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

κγ Ἐὰν συγγράψωνται ὁ ναύκληρος καὶ ὁ ἔμπορος, κύρια ἔστω. ἐὰν δὲ ὁ ἔμπορος μὴ παρέχῃ τὸν γόμον πλήρη τῶν λειπαζομένων, παρεχέτω τὰ ναῦλα καθὼς συνεγράψαντο.

uicem ſeruaſſe, atq; expenſas de merce impoſita ſemper communiter ſoluiſſe nauigio. quod uel ſabulo grauatum, uel mercibus onuſtum eſt, quid caſus fortuiti perpeſſo, alia ſeruata, quartam partem inferunto: cum inſtrumenta ſocietatis initæ nulla proferãt, ſed uerbis ſolùm ſocietatem contraxerint. Societate uerò tabulis ſignata, ratæ, firmæ, ualidæq; eæ ſunto, & ſeruata cum deperditis in unum contribuuntor.

22 Si ex tenore conuentionis ſcriptis initæ ac celebratæ, mercator omnes merces naui intulerit, nauclerus præter aquam, commeatum, & quibus naues utuntur funes, & cætera neceſſaria, nihil naui imponito. Si uerò nauclerus poſtea merces alias importare uoluerit, ſi quidem nauis eas capere poteſt, id ei liberum eſto: ſin minus, mercator nauclero & nautis, tribus præſentibus teſtibus, contradicendo obſiſtat: & ſi iactus in mari leuandæ nauis cauſa fiet, damno naucleri is erit. Si uerò mercator non contradixerit, iactus contributione ſarcitor.

23 Si mercator & nauclerus ſcripto conuenerint, cõuenta rata ſunto. Si uerò mercator merces implẽdæ naui nõ ſufficiẽtes tradiderit, uecturas reſiduarũ ex formula cõuentionis præſtato.

κδ Ἐὰν ὁ ναύκληρος λαβὼν τὰ ἥμισυ ναῦλα ἀποπλεύσῃ, καὶ βουληθῇ ὁ ἔμπορος ὑποστρέψαι, ἐγγράφως δὲ συνεσφραγίσαντο, διὰ τὸ ἐμπόδιον ἀπολλεῖν τὸν ἔμπορον τὰ ἡμίναυλα. ἐὰν δὲ ὁ ναύκληρος τῶν ἐγγράφων γενομένων ἄλλως ποιήσῃ, διδότω διπλᾶ τὰ ἡμίναυλα.

κε Ἐὰν ἡ προθεσμία τῶν ἡμερῶν τῶν ἐγγεγραμμένων παρέλθῃ ἕως ἡμερῶν ι, παρεχέτω ὁ ἔμπορος τὰς σιταρκίας τῶν ναυτῶν. ἐὰν δὲ παρέλθῃ καὶ ἡ δευτέρα προθεσμία, πρὸ ϖαυτῶν πληρώσας τὸν ναῦλον ὁ ἔμπορος κατερχέσθω. εἰ δὲ θελήσει ὁ ἔμπορος προσθεῖναι ποσότητα τοῦ ναύλου, διδότω, καὶ ἐμπλεέτω καθὼς ἂν δόξει.

κς Ἐάν τινος τῶν ναυτῶν ἢ ναυκλήρου ἐκκοιτοῦντος ἐκ τοῦ πλοίου, συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου νυκτὸς ἢ ἡμέρας, πᾶσαν τὴν ζημίαν ἐφορᾶν τοὺς ἔξω κοιτοῦντας ναύτας ἢ ναυκλήρους· τοὺς δὲ εἰς τὸ πλοῖον μείναντας ἀζημίους μένειν. τοὺς δὲ ἀμελήσαντας, προσφέρειν τῷ δεσπότῃ τοῦ πλοίου τὴν διὰ τὴν ἀμέλειαν αὐτῶν προσγινομένην ζημίαν.

κζ Ἐὰν πλοῖον ἀπέρχεται εἰς γόμον ἐμπόρου ναύλῳ, ἢ κοινωνίᾳ, συμβῇ δὲ τὸ πλοῖον

παθεῖν τι

24 Si nauclerus dimidio uecturæ accepto nauigare inceperit, & mercator conſilio mutato reuerti uoluerit, tabulis ſignatis, mercator propter impedimentum dimidium uecturæ amittito. Si uerò inſtrumento facto nauclerus contrà fecerit, duplum dimidij uecturæ præſtato.

25 Si terminus dierum in tabulis comprehenſorum effluxerit, uſque ad decem dies mercator nautis commeatum præbeto. Quòd ſi & hic terminus tranſierit, pro omnibus uectura annumerata, mercator reuertitor. Si uerò quid uecturæ adijcere uoluerit, nauigato ut placuerit.

26 Si quo nautarum aut nauclero extra nauim dormiente, nauigij iactura noctu aut interdiu acciderit, omne damnum nautæ atq; nauclerus extra nauim dormientes præſtanto. Qui uerò in nauigio manſerint, indemnes ſunto. Qui autem oſcitantes ac negligentes deprehenſi fuerint, omne quod per negligentiam ipſorum damnum illatum eſt, magiſtro nauis pendunto.

27 Si nauigium ſoluit aut mercede mercatoris conductum, aut ſocietate inter mercatorem

p 5 &

πάθῃ τι ἢ διαφθαρῶσι διὰ ἀμέλειαν τῶν ναυτῶν ἢ τοῦ ναυκλήρου, ἀκίνδυνα ἔστω τὰ φόρτια τὰ ἐν οὐρίᾳ κείμενα. εἰ δὲ μαρτυρηθῇ, ὅτι ζάλης γενομένης ἀπώλετο, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν τὰ σωζόμενα τοῦ πλοίου ἅμα καὶ φορτίοις, τὰ δὲ ἡμίναυλα κατεχέτω ὁ ναύκληρος. ἐὰν δέ τις ἀρνήσηται τὴν κοινωνίαν, καὶ ἐλεγχθῇ ὑπὸ μαρτύρων τριῶν, τὴν μὲν κοινωνίαν ἀναποδιδότω, τῆς δὲ ἀρνήσεως τὴν ζημιωσίαν ὑπομενέτω.

κη Ἐὰν πλοῖον ἐν τῇ ἐμβολῇ ἐμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου, ἢ κοινωνικοῦ. πληρωθείσης δὲ τῆς προθεσμίας, καὶ συμβῇ ἀπὸ πειρατείας ἢ πυρκαΐας ἢ ναυαγίου ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, ὁ τὸ ἐμπόδιον ποιήσας, εἰσφερέτω τὰς ζημίας.

κθ Ἐὰν ὁ ἔμπορος ἐν τῷ τόπῳ ᾧπερ συγγράψονται, μὴ παράσχῃ τὰ φόρτια, πληρωθείσης τῆς προθεσμίας, καὶ συμβῇ ἀπὸ πειρατείας ἢ πυρκαΐας ἢ ναυαγίου ἀπώλειαν γενέσθαι, ἐφορᾷ πᾶσαν τὴν ζημίαν τοῦ πλοίου τὸν ἔμπορον. εἰ δὲ μὴ πληρωθέντων τῶν ἡμερῶν τῆς προθεσμίας συμβῇ τι τῶν εἰρημένων, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

& naucleru inita, contigeritq́; id incuria nautarum uel naucleri deſtrui, uel aliud quid pati, merces quæ ſecundo uento feruntur, extra aleam periculi ſunto. Si uerò naucler teſtibus probarit, merces tempeſtate periiſſe, quæ ex nauigio ſaluata fuere, cum mercibus ad collationem ueniunto, & naucler dimidium uecturæ nanciſcitor. Si uerò quis ſocietatem cõtractam negauerit, is partes ſocietatis ſoluito, ac iuſtas negationis pœnas ſuſtineto.

28 Si nauigium tempore publicæ tranſuectionis à mercatore uel ſocio impeditum fuerit, & termino nauigationis præfinitæ completo, nauigium ex piratica uel incẽdio uel naufragio perdi contigerit, qui impedimento fuerit, damnum omne dependito.

29 Si mercator in loco quo conuenerat merces non tradiderit, & termino completo damnum nauigio ex piratica, uel incẽdio, uel naufragio acciderit, omne damnum nauigij mercator agnoſcito. Si uerò termino tẽporis præfiniti nondum exacto, quid prædictorum acciderit, mutua collatione penſator.

λ Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσῃ τὸ πλοῖον, ἔχῃ δὲ χρυσίον μετ' αὐτοῦ, καί τι τῶν κατὰ θάλασσαν κινδύνων συμβῇ παθεῖν τὸ πλοῖον, καὶ ὁ φόρτος ἀπόλλυται, καὶ τὸ πλοῖον διαλυθῇ, τὰ ἐκ τοῦ πλοίου σωζόμενα καὶ τοῦ φόρτου εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν: τὸ δὲ χρυσίον τοῦ ἐμπόρου ὁ αὐτὸς ἐκκομιζέτω μεθ' ἑαυτοῦ, δεκάτας δὲ ἀποδιδότω. ἐὰν δὲ μή τι τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου κατασχὼν ἐσώθη, τὰ ἡμίναυλα ἀπὸ τῶν ἐγγράφων παρεχέτω. εἰ δέ τι τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου κατασχὼν ἐσώθη, πέμπτας ἐπιφερέτω.

λα Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσῃ τὸ πλοῖον, καί τι συμβῇ περὶ τῷ πλοίῳ, τὰ σωζόμενα πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν ἑκατέρωθεν. τὸ δὲ ἄργυρον ἐὰν σώζηται, πέμπτας ἐπιδιδότω, ὁ δὲ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται βοηθείας παρεχέτωσαν εἰς τὸ σῶσαι.

λβ Ἐὰν πλοῖον ἐπὶ γόμον ὑπάγῃ ἐμπόρου ναύλῳ ἢ κοινωνίᾳ, καί τι τῶν κατὰ θάλασσαν συμβῇ, τὰ ἡμίναυλα μὴ ἀπαιτεῖν τὸν ἔμπορον, τὰ δὲ τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἀποθήκης εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. ἐὰν ἢ προχρείαν δώσῃ ὁ ἔμπορος, ἢ ὁ τὴν κοινωνίαν ποιήσας, καθὼς συνεγράψατο κύρια ἔστω.

λγ Ἐὰν

30 Si mercator, cum naui merces intulerit, pecuniam penes ſe retineat, & caſus fortuitus in mari accidat, ita ut merces intereãt, nauigiumq; diſſoluatur, quæ ex nauigio & mercibus ſaluantur, ad contributionis conſortium uocantor: pecuniam autem quam apud ſe mercator retinuit, decimis ſolutis, ipſe auferto. Ac ſi nullis nauigij armamentis apprehenſus euaſerit, dimidium uecturæ in tabulis conuentionis comprehenſæ, perſoluito. Si uerò apprehenſione armamentorum euaſerit, quintas dependito.

31 Si mercator nauigio onus impoſuerit, & quid naui acciderit, omnia quæ ex iſto caſu ſaluantur, ab utraque parte collationem ſubeunto: aurum uerò ſi ſaluatum fuerit, quintas perſoluito: cæterùm nauclerus ac nautæ, ut id ſaluetur, auxilium præſtanto.

32 Si nauigium uel ſub conuenta mercede uel ſocietate portu ſoluerit, & quis caſus maris acciderit, dimidiũ uecturæ nauclerus non petito, ſed nauigium & merces impoſitæ in collationem uenianto. Si uerò mercator, aut qui de ſocietate cõuenit, quid nauclero præ manu dederit, formula conuentionis ſcriptæ ſeruator.

Si

λγ Ἐὰν ὁ ναύκληρος θῇ τὰ φόρτια ἐπὶ τῷ τόπῳ τῶν συνθηκῶν, καὶ τι πάθοι τὸ πλοῖον, τὸ μὲν ναῦλον πλῆρες εἰσκομιζέσθω ὁ ναύκληρος ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου, τὰ δὲ ἐμπόρια ἐκβεβλημένα ἀκίνδυνα εἶναι ὑπὸ τῶν συμπλεόντων τῷ πλοίῳ, μετὰ τοῦ πλοίου. τὰ ἢ εὑρισκόμενα ἐν τῷ πλοίῳ, ἅμα τῷ πλοίῳ εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

λδ Ἐὰν πλοῖον ἢ ὀθόνην ἢ βέστην κομίζῃ, ὁ ναύκληρος διφθέρας καλὰς παρεχέτω, ἵνα μὴ ὑπὸ χειμῶνος τῇ ἐπικλύσει τῶν κυμάτων τὰ φόρτια ἀδικηθῇ. ἐὰν δὲ τὸ πλοῖον ὑπεραντλήσει, ὁ ναύκληρος εὐθὺς λεγέτω τοῖς τὰ φόρτια ἔχουσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ἵνα ἐκθέσεις γίνωνται τῶν φορτίων. ἐὰν δὲ οἱ ναῦται μὴ φανερὸν ποιήσωσι τῷ ναυκλήρῳ, καὶ εἶθ' οὕτως βλαβῇ τὰ φόρτια, ὑπεύθυνον εἶναι τὸν ναύκληρον ἅμα τοῖς ναύταις. εἰ δὲ προδιαμαρτύρηται ὁ ναύκληρος ἅμα τοῖς ναύταις, ὅτι τὸ πλοῖον ὑπεράντλησε, καὶ ἐκθέσθαι, οἱ δὲ ἐμβάλλοντες τὰ φόρτια ἀμελήσωσι τοῦ ἐκθέσθαι, ἀζήμιοι ἔστωσαν ὅ, τε ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται.

λε Ἐὰν πλοῖον ἐκβολὴν ποιήσῃ, τῆς καταρτίας αὐτομάτως ἀποβαλλομένης, ἢ κο-
πτομένης,

33 Si nauclerus merces in loco, quo conuenerat, depoſuerit, & quid nauigio acciderit, integram uecturam nauclerus à mercatore auferto, merces uerò exoneratæ unà cum nauigio à uectoribus ſecuræ ſunto. Quæ autem in naui inueniuntur, unà cum nauigio conferuntor.

34 Si nauigium lintea aut ueſtimentum uehit, nauclerus bona cilicia præbeto, ne merces inundatione tempeſtatis atque undarum læſæ corrumpantur. Si autem nauigium inexhauſta ſentina ſuperabundet, id confeſtim indicato his qui merces in nauigio habent, ut eæ exponantur. Si uerò nautæ id nauclero non patefecerint, mercesq; corruptæ fuerint, nauclerus cum nautis de damno tenetur. Verùm ſi nauclerus cum nautis nauigium ſentina ſuperabundare, mercesq; exponi teſtatò prædixerit, idq; qui merces impoſuerant facere neglexerint, nauclerus unà cum nautis immunis à damno eſto.

35 Si arbore nauis fortuito caſu perdita, aut cæſa, nauigium iactum fecerit, mercatores ſal-
uatas

περιμένης, πάντες οἱ ναῦται καὶ οἱ ἔμποροι καὶ τὰ φόρτια ἐπὶ τὸ πλοῖον σωθέντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

λϛ Ἐὰν πλοῖον ἀρμενίζον ἔλθῃ ἐπάνω πλοίου ἑτέρου ὁρμοῦντος, ἢ χαλάσαντος τὰ ἄρμενα οὔσης ἡμέρας, πᾶσαν τὴν συντριβὴν καὶ τὴν ἀπώλειαν ἐφορᾷ τόν τε ναύκληρον καὶ τοὺς ἐμπλέοντας, λοιπὸν δὲ καὶ τὸ φορτίον εἰς συμβολὴν ἐρχέσθω. εἰ δὲ ταῦτα νυκτὸς οὔσης συμβῇ, ὁ τὰ ἄρμενα χαλάσας πῦρ ἀναπτέτω. εἰ δὲ καὶ πῦρ οὐκ ἔχει, κραυγὰς παρεχέτω. εἰ δὲ ἀμελήσας ταῦτα ποιῆσαι, καὶ συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι, ἑαυτὸν ἀπώλεσεν, εἰ ταῦτα οὕτως μαρτυρηθῇ. εἰ δὲ καὶ ὁ ἀρμενιστὴς ἀμελήσας καὶ ὁ βιγλίων φρουρὸς ἀποκοιμηθῇ, ὡς διαβραχεὶς ἀπωλός ὁ ἀρμενίζων, καὶ ὃν κρούσῃ ἀζήμιος φυλαττέσθω.

λζ Ἐὰν τι πάθῃ τὸ πλοῖον, καὶ σωθῇ τὰ τῶν ἐμπόρων ἢ ἐπιβατῶν, τὸ δὲ πλοῖον ἀπώληται, τὰ μὲν πράγματα σωζόμενα πέμπτας καὶ δεκάτας παρεχέτωσαν· ὁ δὲ ἔμπορος καὶ οἱ ἐπιβάται μὴ δότωσαν τῷ ναυκλήρῳ τὸ πλοῖον.

λη Ἐὰν πλοῖον πεφορτωμένον σίτου ἐν ζάλῃ καταληφθῇ, ὁ ναύκληρος διφθέρας καλὰς

uatas res ſuas omnes, & nautæ nauigium contribuunto.

36 Si nauigium paſsis uelis prouectum, in aliud nauigium in ſtatione agens, aut uela demittens, interdiu incurrerit, omne damnum colliſionis nauclerus unà cum uectoribus agnoſcito, ad extremum quoq; mercium ipſarum contributione ſarcitor. Si autem hæc noctu acciderint, qui uela ſubduxerit, ignem accendito: quòd ſi ignem non habeat, clamorem edito. Si uerò hiſce neglectis, damnum ei inferri contigerit: ſui exitij cauſa extitit, hiſce per teſtes probatis. Quòd ſi & is qui uelo dirigendo & excubijs agendis præpoſitus erat, ut uino ſopitus obdormierit, qui uela facit, damni ſui occaſio extitit: & quem offenderit, indemnis ab ipſo ſeruator.

37 Si quis caſus aduerſus nauigio acciderit, eoq; perdito, mercatorum aut uectorum res ſaluatæ fuerint, eæ quintas & decimas nauclero pendunto: ſed nauclero nauigium mercator ac uectores reddere non coguntor.

38 Si nauigium frumento onuſtum, procella oppreſſum fuerit, nauclerus bona cilicia

καλὰς παρεχέτω, καὶ οἱ ναῦται ἀντλείτωσαν. εἰ δὲ ἀμελήσωσι, καὶ βραχῇ ὁ φορτὸς ἐκ τῆς ἀντλείας, οἱ ναῦται ζημιούσθωσαν. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ζάλης ὁ φορτὸς ἀδικηθῇ, ἐπιγινωσκέτωσαν τὴν ζημίαν ὅ, τε ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ἅμα τῷ ἐμπόρῳ: τὰς δὲ ἑκατοστὰς τῶν σωζομένων κομιζέσθω ὁ ναύκληρος, ἅμα τῷ πλοίῳ καὶ τοῖς ναύταις. ἀποβολῆς δὲ εἰς τὴν θάλασσαν γινομένης, ὁ ἔμπορος πρῶτος ῥιπτέτω, καὶ οὕτως οἱ ναῦται ἐπιχειρείτωσαν: μετὰ δὲ ταῦτα μηδεὶς τῶν ναυτῶν σύλα ποιείτω. εἰ δὲ καὶ ποιήσει, διπλᾶ ἀποδιδότω ὁ ἐπιβαλλόμενος, καὶ τοῦ κέρδους παντὸς ἐκπιπτέτω.

λθ Ἐὰν πλοῖον μεστὸν σίτου ἢ οἴνου ἢ ἐλαίου ὁρμίζον βουλήσει τοῦ ναυκλήρου, καὶ τῶν ναυτῶν χαλασάντων τὰ ἄρμενα, εἰσέλθῃ εἰς τόπον ἢ ἐν ἀκτῇ μὴ βουλομένου τοῦ ἐμπόρου, καὶ συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὸν δὲ γόμον ἢ τὰ φόρτια σωθῆναι, ἀκίνδυνον εἶναι τὸν ἔμπορον ἐκ τῆς ζημίας τοῦ πλοίου, ἐπειδὴ οὐκ ἐβούλετο εἰσελθεῖν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. εἰ δὲ ἁρμενίζοντος τοῦ πλοίου εἴπῃ ὁ ἔμπορος τῷ ναυκλήρῳ, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ χρῄζω εἰσελθεῖν,

præbeto, & nautæ ſentinam exhauriunto. Si uerò id facere neglexerint, & merces ex ſentina commadeſiant, nautæ id damnum præſtanto. Si autem ex tempeſtate læſæ corruptæ'ue fuerint, damnum nauclerus & nautæ unà cum mercatore agnoſcunto, centeſimas tamen rerum ſaluatarum unà cum nauigio mercator & nautæ ferunto. Quòd ſi iactus faciendus ſit, prior mercator iacito, & ſic nautæ in iactu faciendo ſubſequuntor: poſtea uerò nullus nautarum quid intercipito. Si uerò quis id aggredi tentauerit, duplum præſtato, & lucro omni excidito.

39 Si nauigium frumento, aut uino, uel oleo onuſtum, portum ſubeundo, (uolentibus nauclero & nautis qui uela ſubduxerint) in locum aut littus appellat, quò mercator nolebat, idq; perire contigerit, mercibus uel oneribus ſeruatis, mercator à damno nauigij immunis eſto, poſtquam in locum iſtum deferri noluit. Si uerò nauigio uela faciente mercator nauclero dixerit, ſe in iſtum locum

τοῦ τόπου μὴ ἐγκειμένου ἐν τοῖς ἐγγράφοις, καὶ συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὰ δὲ φόρτια σωθῆναι, ἀπολαμβανέτω ὁ ναύκληρος τὸ πλοῖον σῶον παρὰ τοῦ ἐμπόρου. εἰ δὲ βουλήσει τῶν ἀμφοτέρων ἀπόλλυται τὸ πλοῖον, πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

μ Ἐὰν πλοῖον συμβῇ ναυάγιον παθεῖν, καὶ σωθῇ μέρος τοῦ γόμου καὶ τοῦ πλοίου, ἐὰν οἱ ἐπιβάται βαστάζωσι μεθ' ἑαυτῶν χρυσίον ἢ ἀργύριον, ἢ ὁλοσηρικὰ ἢ μαργαρίτας, τὸ μὲν χρυσίον τὸ σωζόμενον δεκάτας παρεχέτω, τὸ δὲ ἀργύριον πέμπτας ἐπιφερέτω. τὰ δὲ ὁλοσηρικὰ ἐὰν ἄβροχα σωθῶσι, δεκάτας ἐπιφερέτωσαν, ὡς ὅμοια ὄντα τῷ χρυσίῳ. εἰ δὲ βραχῶσι, κουφιζέσθωσαν τὴν ἀποτριβὴν καὶ τὴν ἀποβροχήν, καὶ οὕτως εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. οἱ δὲ μαργαρῖται, καθὼς ἐκτιμηθῶσι, τελείτωσαν τὴν ἀπώλειαν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν.

μα Ἐὰν πλεύσωσιν ἐν πλοίῳ ἐπιβάται, καὶ διαφθαρῇ ἢ ἀπόληται τὸ πλοῖον, τὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν σωθῇ, ἐπιφερέτωσαν οἱ ἐπιβάται εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλοίου. ἐὰν δὲ ἐπιβάται δύο ἢ τρεῖς ἀπολέσωσι τὸ χρυσίον αὐτῶν, ἢ τὰ ἴδια, παρὰ πάντων λαμβανέτωσαν

inuecturum, loco in tabulis conuentionis non expreſſo, nauigiumq; rebus ſeruatis interire contigerit, mercator nauigium nauclero ſaluum præſtato. Verùm ſi utriuſq; uoluntate nauigium perierit, omnia in collationem ueniunto.

40 *Si nauigium naufragium fecerit, & pars mercium & nauigij ſaluata fuerit, ſi quidem uectores ſecum aurum aut argentū, uel holoſerica aut margaritas portarint, aurum ſaluatum decimas præſtato, argentum autem quintas pendito: holoſerica uerò ſi ſicca ſaluata ſint, decimas ſoluunto tanquam auro paria: cæterùm aſpergine commadefacta exſiccantor, & ita ad collationem ueniunto. Margaritæ autem pro æſtimatione ſua damni reſtitutionem ſoluunto.*

41 *Si in nauigio uectores nauigarint, idq; uel oppreſſum ſit, uel perierit, res autem uectorum incolumes ſeruatæ ſint, ij pro nauigij iactura conferunto. Si uerò duo uel tres uectorum, pecuniam ſuam aut alias res proprias perdiderint, ab omnibus pro rata æſtimationem*

σαν κατὰ δύναμιν πρὸς τὴν ἀπώλειαν, ἅμα τῆς συμβολῆς τοῦ πλοίου.

μβ Ἐὰν πλοῖον τρυπήσει φόρτια κομίζον, τὰ δὲ φόρτια ἐξαιρεθῇ, ἐπὶ τοῦ ναυκλήρου ἔστω, ἐὰν θέλῃ ἐν τῷ πλοίῳ κομίζειν, ἢ ἐν τῷ συγκειμένῳ ἐμπόρῳ, ἐὰν πλοῖον ἐξηρτημένον ᾖ. εἰ δὲ μὴ ἐξηρτημένον εἴη, ἄλλο δὲ πλοῖον παραφέρει ὁ ναύκληρος, εἰς τὸ συγκείμενον ἐμπόρῳ ὁ ναύκληρος διδότω τὸν ναῦλον ἅπαν.

μγ Ἐὰν πλοῖον ἐπὶ χειμῶνι καταληφθῇ, καὶ ἐκβολὴν ποιήσῃ τοῦ γόμου, καὶ κεράτων κλάσιν, καὶ καταρτίου, καὶ αὐχένων, καὶ ἀγκύρων, καὶ ἐφολκίων, ταῦτα πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν, ἅμα τῆς τιμῆς τοῦ πλοίου, καὶ τῶν σωζομένων φορτίων.

μδ Ἐὰν πλοῖον ἔχῃ γόμον, καὶ ἐν ζάλῃ ἐκβολὴ τῆς καταρτίας γίνηται, ἢ τῶν αὐχένων κλάσις, ἢ ἀπώλεια τινὸς τῶν ἐφολκίων, ἐὰν μὲν ἐκ τῆς ζάλης συμβῇ τὸν γόμον βραχῆναι, ἀνάγκη ταῦτα πάντα εἰς συμβολὴν ἔρχεσθαι. εἰ δὲ ὁ γόμος ἐκ τῆς ἀντλείας πλέον βλαβῇ, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ζάλης, τὰ ναῦλα λαμβανέτω ὁ ναύκληρος, καὶ τὰ εἴδη παραδιδότω ξηρὰ μέτρῳ, καθὼς καὶ παρέλαβεν.

με Ἐὰν

damni recipiunto, nauigio quoq; in contributionem ueniente.

42 Si nauigium onerarium rimis ac foraminibus hiſcat, merceſq; exemptæ ſint, in poteſtate naucleri eſto, an eas in iſto nauigio uehere uelit, an in eo de quo mercator conuenerit, ſi quidem nauigium omnibus armamentis instructum ſit. Si uerò minus, ſed aliud nauigium nauclerus offerat, in id de quo mercator conuenerit, omnem uecturam nauclerus impendito.

43 Si nauigium tempeſtate oppreſſum fuerit, & unà cum mercium iactu, antennarum cornua, malus, gubernacula, anchoræ, epholciaq; fracta fuerint, hæc omnia in conſortium collationis ueniunto, unà cum nauis & ſaluatarum mercium æstimatione.

44 Si nauis merces uehat, & in tempeſtate aut arbor ſit iacta, aut gubernacula ſint fracta, aut quædam ſcapharum ſubſequentium deperdita ſit, mercibus ex tempeſtate commadefactis, hæc omnia ad contributionis conſortium uenire neceſſe eſt. Si uerò magis ex ſentina quàm tempeſtate merces læſæ fuerint, uecturã quidem nauclerus accipito: ſpecies autem, menſura qua accepit, ſiccas reſtituito.

με Ἐὰν ἐν τῷ πελάγει πλοῖον συστραφῇ, ἢ διαφθαρῇ, ὁ ἀποσώζων τι ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, λαμβανέτω ἀντὶ μισθοῦ ὃ ἀποσώζει τὸ πέμπτον μέρος.

μϛ Ἐὰν κάραβος ἀπὸ ἰδίου πλοίου τὰ σχοινία διαῤῥήξας, ἀπόληται ἅμα τοῖς ἐμπλέουσιν ἐν αὐτῷ, ἐὰν οἱ ἐμπλέοντες ἀπόλωνται ἢ ἀποθάνωσιν, τὸν μισθὸν τὸν ἐνιαυσιαῖον ἀποδιδότω ὁ ναύκληρος εἰσπλήρη τοῖς τούτων κληρονόμοις. ὁ δὲ τὸν κάραβον ἀποσώζων σὺν τοῖς ἐφολκίοις, καθὼς ἐν ἀληθείᾳ εὑρήσει, πάντα ἀποδώσει, λαμβάνων ὁ ἀποσώσας τὸ πέμπτον μέρος ἀντὶ μισθοῦ.

μζ Ἐὰν χρυσίον, ἢ ἀργύρειον, ἢ ἕτερόν τι ἐκ τοῦ βυθοῦ ἐπαρθῇ ἀπὸ ὀργυιῶν ὀκτὼ, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ τρίτον μέρος· ἀπὸ δὲ ὀργυιῶν δεκαπέντε, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ ἥμισυ, διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ βυθοῦ. τῶν δὲ ἐκριπτομένων ἀπὸ θαλάσσης εἰς γῆν, καὶ εὑρισκομένων ἐπὶ πῆχυν ἕνα, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων δέκατον μέρος τῶν ἀποσωζομένων.

μη Ὁ ἁρπάζων τι ἐκ τῶν ναυκλήρων, τετραπλάσιον ἀποδιδότω.

μθ Ὁ ἰδιωτικὸν φορτίον ἐπιθεὶς τῷ δημοσίῳ, καὶ ἀναγκάζων ἐπὶ τούτῳ τὸν ναύκληρον,

μὴ

45 Si nauigium in mari uorticibus aquarum in anguſtias redactum, ſubuerſum' ue fuerit, qui quidquam ex eo in terram ſaluarit, pro precio eius quintam accipito partem.

46 Si ſcapha, rudentibus à nauigio proprio diſruptis euerſa ſit, cum nauigantibus in ipſa, & uectores perierint, obierint' ue, annuam mercedem integram nauclerus ipſorum hæredibus dato. Qui uerò ſcapham cum epholcijs ſeruarit, quemadmodum in ueritate inueniet, ſic omnia reſtituet: quintam partem eius quod ſaluauerit, pro mercede recipiens.

47 Si aurum aut argentum, aliud' ue quid ex profundo maris circiter cubitos octo ab urinatoribus ſublatum ſaluatumq; fuerit, qui ſaluarit, tertiam partem accipito: qui autem ex profundo circiter cubitos quindecim ſaluarit, dimidiam partem obtineto, propter periculũ altumq; gurgitis. Verùm eorum quæ à mari in terrã expulſa, & ad cubitũ unum in profundo referta fuerint, decimam partem, qui ea ſaluarit, accipito.

48 Qui quid ex rebus nauiculariorum rapuerit, in quadruplum id reſtituito.

49 Quiſquis oneri publico priuatã ſarcinam impoſuerit, & ad ſuſcipiendum onus nauclerũ

 neceſſi-

μὴ μόνον ζημιούσθω, καὶ ἐπὶ τῷ ναυαγίῳ κινδυνευέτω, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς τιμωρείσθω.

ν Οἱ ἐκ τῆς ἐλεεινοτάτης τῶν ναυαγησάντων ὑποστάσεως ἁρπάζοντές τι οἱονοῦν, ἢ κερδαίνοντες μετὰ δόλου πονηροῦ, τετραπλάσιον τοῖς ἀδικηθεῖσι παρεχέτωσαν.

να Ὁ βαρυτέρᾳ πραίδᾳ καὶ βίᾳ ἀφελόμενος πράγματα ἀπὸ τοῦ ναυαγίου, μετὰ τὴν τούτων ἀποκατάστασιν, εἰ μὲν ἐλεύθερός ἐστιν, ἐξορίζεται ἐπὶ τριετῆ χρόνον. εἰ δὲ ῥυπαροί τινές εἰσιν, εἰς ἔργον δημόσιον ἐμβάλλονται τὴν αὐτὴν ἐγχρονίαν. εἰ δὲ δοῦλοι εἰσίν, εἰς βαρύτερον ἔργον τοῦ δημοσίου ὁμοίως ἐκπέμπονται.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
ῥοδίων ναυτικοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΡΟ-
δίων ναυτικῶν, ἐκ βιβλίου τινὸς νομίμου τοῦ Δοκίμου.

Τὰ ναυτικὰ πάντα, καὶ ὅσα περὶ θάλασσαν κρίνεται, ῥοδίων τέμνεται νόμῳ, καὶ περὶ τοὺς ῥοδίους δικάζεται νόμους, ὅταν μὴ ἄλλος νόμος ἐναντιούμενος τοῖς τῶν ῥοδίων νόμοις εὑρίσκεται.

εἰσὶ

neceſsitate aliqua compulerit, nō in diſpendium ſolum atq; naufragij damnum periclitator, ſed & publicæ cohercitionis uigorem experitor.

50 Qui quid ex miſerabili naufragorū ſubſtantia rapuerint, aut dolo malo lucrifaciendi animo receperint, id læſis in quadruplum reſtituunto.

51 Qui grauiori præda & ui res ex naufragio inuaſerit, poſt earum reſtitutionem, ſi quidem liber eſt, ad triennium relegatur: at ſi ſordidiores ſunt, in opus publicum eiuſdem temporis dantur: ſi ſerui, in grauius opus fiſci similiter relegantur.

FINIS LEGVM NAVA-
lium Rhodiorum.

DE LEGIBVS NAVALIbus Rhodiorum, ex libro quodam legali Docimi.

Omnia nautica, & quæcunque marina in iudicium deducuntur, lege Rhodia deciduntur, & iuxta leges Rhodias diſceptantur. Quod ita demum procedit, ſi non alia lex, quæ legi Rhodiorum contraria ſit, inueniatur.

Nam

εἰσὶ γὰρ οἱ τῶν ῥοδίων νόμοι τῶν ἄλλων ναυτι-
κῶν νόμων παλαιγενέστεροι, καὶ ἔχουσιν εἰς
τὰ πλείω καλῶς, καὶ ἐν τοῖς περιοσοτέροις
τυγχάνουσιν ἀνεπίληπτοι. ἐπεὶ δὲ ὕστερον τι-
νὲς τῶν ἀνθρώπων τισὶ ῥοδίοις νόμοις πρὸς
κακουργίαν ἐχρήσαντο, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τῶν πρα-
γμάτων μεταβολὴ ἀπήτησεν ἐξ ἀνάγκης
νέους νόμους τεθῆναι, ἀναπληροῦντας τὸ λεῖ-
πον τοῖς νόμοις τοῖς παλαιοῖς, καὶ μεταποιοῦν-
τας ἐκείνους πρὸς τὸ κοσμιότερον καὶ σεμνό-
τερον, καὶ μέν τοι τοιοῦτοι νόμοι παρὰ βασι-
λέων ἀγαπώντων τὸ δίκαιον ἐξετέθησαν.
ὅπου δὲ οὐχ εὑρίσκεται νέος νόμος παλαιῷ
νόμῳ τῶν ῥοδίων ἀντιταττόμενος, κατὰ τοὺς ῥο-
δίους νόμους τὰ ναυτικὰ ζητήματα κρίνεται.
ὅπου δὲ ἕτεροι νόμοι ἐναντιοῦνται αὐτοῖς, ἀρ-
γοῦσιν οἱ τῶν ῥοδίων νόμοι, καὶ οἱ ἄλ-
λοι τὸ κράτος ἔχουσιν.

ΤΕΛΟΣ.

Nam leges Rhodiorum cæteris nauticis legibus ſunt antiquiores, & in plurimis quidem laudandæ ſunt, in cæteris uerò reprehenſione carent. Cum autem ſubſequentibus temporibus quidam legibus Rhodijs ad technas & fraudes uterentur, & ipſa rerum temporumq; mutatio nouam legislationem ex neceſsitate requireret, quæ ea ſuppleret quæ legibus antiquis deeſſent, & illas ad æquitatem, maieſtatemq; reductas reformaret, etiam huiuſmodi leges ab Imperatoribus ius & æquum amantibus ſunt promulgatæ. Vbi itaq; non inuenitur lex noua quæ ueteri Rhodiorum legi aduerſetur, ſecundum leges Rhodias nauticæ controuerſiæ iudicantur. Vbi uerò aliæ leges ipſis aduerſantur, Rhodiorum leges ceſſant, aliæq; robur ac uim obtinent.

FINIS.

LECTORI S.

EDitionem harũ legum paranti, nihil quidem minus propoſitum erat, quàm quidquam ipſis adiungere: id ſpectanti, ut leges ipſæ, longiſſimo iam tempore deliteſcentes, in lucem eruerentur. Veruntamen cum conuerſione earũ abſoluta, quædam in ijs eſſe cernerẽ, quæ uerborum magis interpretatione quàm commentariorum prolixitate indigerent: ne quid à lectore (ſi quis tamen hæc leget) deſiderari poſſet, non inuitus quædam, de uocabulorum quorundam interpretatione ſubieci. idq; ob eam cauſam præcipuè, quòd hæc linguarum ſtudia à pauciſſimis legum ſtudioſis coli ſciam, interpretum potius lectioni, quàm Græcæ linguæ uel elegantiorum artiũ cognitioni deditis. Licet autem hæc naſutulis quibuſdam, præter decorum profeſſionis meæ eſſe uideri poſſint: tamen cum & ueteres iurecõſultos præſtantiſſimos uiros, & recentiorum eruditiores in eo interpretationis genere uerſatos ſciam, pluris ego eorum exempla, quàm naſutulorum corrupta iudicia facio. Nam & Aelium Gallum, clariſſimum ſuæ ætatis iureconſultũ, de Verborum ſignificatione integros cõmentarios ſcripſiſſe ſcimus: & Caij de Origine uocabulorum libros à Gellio non ſemel citari uidemus, ne de cæteris quid loquamur: noſtri autem ſeculi clariſſi

mis

mis Iureconſultis ALCIATO & AVGVSTINO idẽ genus non diſplicuiſſe, notius cuiuis arbitror, quàm ut id cõmemorari neceſſe ſit. Eorum itaq; exemplo munitus, in præſens uocum rariorũ interpretationem ſubijciam, quo leges nauticæ facilius percipiantur: uberiorem earũ explicationem editione nauticarum legum, quæ in Oceano Germanico & mari Mediterraneo obſeruantur, Deo dante, prolaturus.

IN PROOEMIVM.

Proœmium nihil aliud continet, niſi demonſtrationem antiquitatis legum Rhodiarum: commemoratis Imperatoribus, quorũ decreto leges Rhodiæ ſunt confirmatæ. Videntur autem Imperatores id ueteri diſciplinæ et peritiæ naualiRhodiorum tribuiſſe, ut ipſorum leges nauticas præ cæterarum gentium legibus confirmatione dignarentur. Nam illa ita excelluere, ut & Imperio maris eos potitos Strabo referat, & ipſorum opera Romani ſæpius illuſtres uictorias retulerint. Siquidem in bello cõtra Antiochum & Hannibalem à Romanis mari geſto, ex manubijs Hannibalis uictoriam Rhodiorum uirtute extortam, Plutarchus in uita Hannibalis commemorat: & in bello Mithridatico ea uirtute illos mari pugnaſſe Appianus refert, ut Mithridates rebus deſperatis exercitum à Rhodo deduxerit. Verùm

etſi

etſi Rhodiorum leges nauticæ ab Imperatoribus ſint comprobatæ: non tamen ſtatim in urbem receptas, quaſiq; ciuitate donatas crediderim, ſed ſucceſſu temporis ſenſim eas inualuiſſe: idq; meo iudicio, tam crebra earum reiterata confirmatio, cuius in his fragmentis fit mentio, ſatis abundè ſignificat: & Antonini reſponſum clariſſimè demonſtrat, ita demum legem Rhodiam confirmantis, niſi alijs legibus aduerſetur. Cæterùm illud obiter ſignificandũ exiſtimo, hoc Proœmium in omnibus harum legũ exemplaribus non inueniri. Nam nec in eo quod nobis Florentiæ conſequi licuit, nec in altero eorum quod Romæ in Vaticana inuenitur, extabat. Veruntamen cum & in exemplari beneficentia reuerendiſſimi uiri, ac prudentia & eruditione clariſſimi, D. Antonij Auguſtini, & in altero Vaticanæ bibliothecæ id inuenerim, quale id fuit, hiſce legib. præmittendum cenſui: licet mutilum eſſe, diligentius id intuenti facilè appareat: nec expedita temporis annotatione cõſtet. Siquidem qui in eo Conſules nominantur, uix ordinarios fuiſſe iudico, ſed uel ſuffectos, uel honorarios. Quæ uerò de Antonini reſponſo in fine commemorantur: ea quoq; extant in l. deprecatio. ff. ad l. Rhodiam de iactu, ubi uox τῶν δημοσίων, hactenus à nonnullis de ſeruis publicis intellecta, haud dubiè rectius de publica-

publicanis accipietur. Nam inter cæteras de naufragis leges & hæc olim fuit, Naufragia ad publicanos pertinento: ut id cernere eſt apud Hermogenem et Fortunatianum rhetores, & eius ueſtigium quaſi extat in Cod. Theodoſ. libro 8. tit. de naufragis.

AD QVINQVE PRIORES leges.

In quinq; prioribus legibus, de mercede eorũ qui nauis nauigandæ cauſa in naui uerſantur, agitur: quæ tamen cuiuſq; portio fuerit, nõ exprimitur. Lucianus περὶ τοῦ ἠλέκτρου, remigis mercedem ad duos obolos ſtatuiſſe uidetur: id eſt, drachmæ tertiam, dum ait, οἴει ἡμᾶς δυοῖν ὀβολοῖν εὔνικα ὀρέττειν ἄν, ἢ ἕλκειν τὰ πλοῖα πρὸς ἐναντίον τὸ ὕδωρ. Xenophon uerò lib. 1. ἑλληνικῶν, τριώβολον poſuit. Verùm quod cuiuſq; officiũ fuerit, obiter uideamus.

Naucleri, ſeu nauicularij, uel nauiculatores, (eâdem enim hæc ferè ſunt ſignificatione) dicuntur, qui nauem gubernant, uel qui meritorias naues habent, quiq; nauium ſunt domini. Meminit Iureconſ. in l. ſemper. ff. de iur. immu. & l. 1. C. de nauicularijs.

Κυβερνήτης, latinè gubernator, is dicitur, qui puppi uel poſteriori nauis parti præeſt, quæ Græcis πρύμνη dicitur, ut apud Plautum in Rudente:

Si tu proreta iſti naui es, ego gubernator ero. Et
apud Ciceronem in Catone: Similes ſunt (inquit)
ut ſi qui gubernatorem in nauigando agere nihil
dicant, cum alij malos ſcandãt, alij per foros cur-
ſitent, alij ſentinam exhauriant, ille autem clauũ
tenens ſedeat in puppi. Ab hac uoce Iabolenus
Archigubernium deduxit, l. Seius Saturnius. ff. ad
Senatuſc. Trebell.

Proreta, Græcè πρωρεὺς καὶ πρωράτης, qui
proram, id eſt priorem nauis partem regit: ſic di
ctũ quaſi πρωΐζειν, ut Theon tradit. Vtitur ea uo
ce Paulus I.C. in l. cotem. § dominus. ff. de publi:

Naupegus Græcè, Latinis dicitur fabricator
nauiũ, uel nauis artifex. Arcadius Iuriſconſ. græ
ca uoce eſt uſus, ut latina l. ult. ff. de iure immunit.
quem & nos imitati ſumus, ut & antè Valla atq;
Bayſius. Hodie apud Venetos uulgò Calafatte uo
catur, uoce à recentioribus Græcis mutuata, qui
nauium artifices καλαφάτας uocauere. teſtatur
id nomen Michaelis Imperatoris, qui Calaphates
uocatus fuit, quòd parentes ipſius naues apud Pa
phlagonas cõſtruxiſſent. Verùm cõplura fabro-
rum naualiũ genera cõmemorantur. Erant enim
δενδροφόροι, qui ligna adferebant: dolabrarij,
qui ea in uſum nauigiorum perforabant: cento-
narij, qui ſtuppa & centonibus rimas iuncturarũ
opplebant. de quib. eſt tit. in Cod. Theodoſ. lib. x
de cen-

de centonarijs & dendrophoris. Erãt et ſcalarij,
qui ſcalas in uſum magnorũ nauigiorũ faciebãt.

Carabitam dici exiſtimo, quòd carabo præſit.
Videtur aũt carabus in hiſce legib. uſurpari pro
ſcapha, quæ maiora nauigia cõſequitur, ut infrà
l. 46. apparet. Carabus, inqt Iſidorus, eſt parua ſca
pha ex uimine facta, quæ crudo corio cõtecta, na
uigij genus præbet: qualib. ait, utũtur Germano-
rũ piratæ in Oceani littoribus uel paludibus. hinc
καράβιον forma diminutiua deducitur, ex quo uul
gò Carabellæ Italis uocitatæ, annotante Gyraldo.

Ἐπιβάται, Latinis uectores, ut ff. de exer. act.
l. 1. § magiſtri. & § ſed etſi. & l. 2. § ſi conſerua-
tis. ff. ad l. Rhod. de iactu. & l. 1. § fin. & l. ult. ff.
nautæ, caup. & ſtab. Vt aũt uectorũ nomine acci
piũtur tam qui traijciũt homines, quàm qui trãſ-
mittuntur: ſic & ἐπιβάται Demoſtheni, Hero-
doto, Xenophonti, Harpocrationi, Polluci, Por-
phyrio in quæſtionibus Homericis, dicuntur mili
tes claſsiarij. Alijs aũt, hi qui nauim conſcendunt,
ut traijciantur. Et ſic quidem hæc dictio toto hoc
titulo accipitur. Hinc dictæ ſunt ἐπιβατίδες ue-
ctoria nauigia, quorum Vlpianus meminit l. 1. §
ſed etſi. ff. de exercit. act.

In l. 6. exemplaria bibliothecæ Vaticanæ, pro L. 6.
πόδας legunt πᾶδας. & congruere uidentur
cum ea lectione, caput 74 & 75 libri Conſulatus,

quo recentiores leges nauales continentur. Nam
illic traditur, ut mercatoris iuſtam uecturam ſol-
uentis, arca & ſeruus naui portentur. In longin-
qua tamē nauigatione ad id nauclerũ non aſtrin
gi, niſi ultra 10 coronatos mercator pro uectu-
ra ſoluat.

Lege decimaquarta, de æſtimatiōe nauis Rho
diæ tractatur, ſic dictæ, quòd illic frequentius in
uſu ſit habita, uel quòd ibi fuerit ædificata: ut &
aliæ quamplurimæ à loco dicuntur, ut Liburni-
cæ, Aegyptiæ, Sidoniæ, & ſimiles, quas recenſere
non eſt inſtituti noſtri. Etſi autem uaria Rhodia-
Naues one- rum nauium genera fuerint, tamen hic de onera-
rariæ. rijs ſaltem agi, nemo ambiget, legibus huius tituli
obiter conſideratis, quæ ferè omnes circa merca-
tores, & mercium ſeu onerum tranſportationes
uerſantur: à quibus naues onerariæ non ſolũ a-
pud Latinos, ſed & Græcos nomen ſortitæ ſunt,
quibus nunc φορτηγοὶ, φορταγωγοὶ, & φορτίδες:
nunc à rebus quæ in ijs deferuntur, σιτηγοὶ & σι
ταγωγοὶ appellantur. Cæterùm de calculo mo
Calculꝰ mo- diationis illud admonendum cenſeo, me ijs uerbis
diationis. in interpretando uſum, quòd ea Græcis uicina, et
in materia ferè eâdē ab Imperatoribus Honorio
& Theodoſio uſurpata cernerem, l. ult. C. de nau
frag. lib. 11. & in C. Theodoſiano, l. cum nauar-
chorum, ſub tit. de nauicularijs lib. 13. Licet non
negem,

negem, poſſe quoq; per Chiliada millenariam na
uim intelligi, quaſi mille amphorarum capacem:
ſicuti iam quadragenariæ, ſeptuagenariæ & cen
tenariæ uulgò dicuntur. Sed quid nomine Mo-
diatiōis intelligitur? Ego, licet omnes, apud quos
huius rei explicatio quærenda erat, diligēter ex-
cuſſerim, nullum tamen qui eius uel uerbulo men
tionem feciſſet, hactenus uidere potui. Nam &
ab ijs qui ex profeſſo in Codicis poſteriores li-
bros hactenus Commentationes uel Annotatiōes
ediderunt, id leui, ſiccoq; (quod aiunt) pede præ-
teritum, & ab alijs qui Antiquitatum obſerua-
tiones pollicentur, intactum fuiſſe relictum com-
peri, omnibus Accurſij interpretationi acquie-
ſcentibus. Sed quid ea uel ad legis ultimæ, uel hu-
ius loci ſenſum confert? Nam interpretatio mo-
diationis pro publico frumento, dictæ l. ultimæ,
commodè non adaptatur: multo uerò minus huic
loco conuenit, ubi de æſtimatione nauis Rhodiæ
non publici frumenti agi perſpicuũ eſt. Ego itaq;
diligentius loco utroq; perpenſo, per modiationē
nauis nihil aliud, niſi eius cōſtitutum taxatumq;
modũ intelligi exiſtimo: ideo modiationis nomi-
ne appellatum, quòd, ut hodie ex culeis uel tonel-
lis (ut uocant) magnitudo modusq; nauis, ita olim
ex modijs æſtimaretur, ſicuti uidere eſt in l. iube-
mus. C. de ſacroſanct. eccl. & l. 2. C. de nauibus nō
r 3 excuſ.

excuſ.lib.11. Sic quoq; Theodoſius modiationem
frumēti uocat, quam antè modū appellarat, l.ult.
C.de anno.ciuil. lib. 11. Gordianus certam tritici
modiationē, menſuram intelligens, l.cum nō fru-
mentum. C.de uſuris. & l. emptionem. C.de rer.
permut. Porrò in naui exædificāda certam ſum-
mam modumq; præfinitum ſeruari ſolitū, apertè
oſtenditur libro 13.C.Theodoſ.tit. præallegato.l.
prouideatur.cuius uerba quia ad ſentētiæ noſtræ
confirmationem faciunt, ſubijcere uiſum eſt. Pro-
uideatur (inquit lex) ut naues, ſinguli quiq; naui-
culariæ functioni obnoxij ad neceſſariū & cōſti-
tutum modū exædificare cogantur, ut onera debi-
ta & iuſta ſuſcipiāt. Qui ſcient ſe de proprijs pe-
riclitaturos eſſe fortunis, niſi in his præparandis
debitæ capacitatis ſummā modumq; ſeruauerint.
Itaq; dum dicit lex nauis Rhodiæ modiationem,
cum omnibus armamentis ad quinquaginta au-
reos redigit, nihil aliud intelligit, quàm naui-
gium habere debere æſtimationem, laxationem,
ſummam que quinquaginta aureorum. Ac li-
cet de æſtimationis ſumma non diſputo, nec nu-
meros hic poſitos pertinaciter defendo: tamē æſti-
mationis tenuitatem nemo mirabitur, qui quan-
tulæ ueterum onerariæ naues fuerint, ex hiſtori-
corum lectione didicerit, easq; cum noſtris dili-
genti ratione æſtimarit. Id quod qui facere uolue
rit,

rit, neminem, meo iudicio, melius quàm Budæum
de Aſſe libro 5 conſulere poteſt, perſpecturus ne-
quaquam ueterum onerarias cum noſtris confe-
rendas eſſe. Atq; ut dictio Modiationis Latinis
nō eſt admodū uſitata, ita Græcis τῆς ἐξαρτίας, ἐξαρτία.
cuius eadem lex meminit. Intelligitur autem ἐξαρ-
τίας appellatione nihil aliud, quàm ἐξάρτησις, ut
teſtatur Harmenopulus li.2. tit.10. quæ eſt σκεύη
διὰ κατασκευήν, id eſt, inſtrumēta ad tutelam &
conſeruationem nauis neceſſaria, Latinis arma-
menta appellata. l.nauis.ff.ad l.Rhod.de iact.l.3.
§.armamenta.ff.de rei uind. Hæc eadem ἐπιχει- ἀρχαρία.
ρία quoq; dici uidetur, lege decima infrà. Inde
porrò dici exiſtimo ἐξαρτημένον πλοῖον, l.42.in
frà. ac ſi diceres, nauigium omnibus armamentis
neceſſarijs inſtructum. Hodie eadem quoque di-
ctione Veneti utuntur, ut præallegato lib.legum
recentiorū naualium cap.90 & 185 & 187 appa
ret. ſicuti & alijs quibuſdam: ut gundulæ & bar-
cæ, quas græcas quoq; eſſe, ex loco cōmemorato
Harmenopuli oſtenditur.

Duplicem apud antiquos uſuram fuiſſe, præ- 15
terquàm quòd ex hoc loco manifeſtū eſt, etiam à
Budæo annotatū eſt lib. de Aſſe 1. Terreſtrē ſcili-
cet, & nauticam. Terreſtris, id eſt ἔγγειος, men-
ſtrua erat, ut uocabulū Calendariū docet, quo Iu
recōſulti paſſim utuntur. ut l.penult.ff.ſi cert.pet.

r 4 l.nepoti.

l.nepoti. ff.de inſtruct. & inſt.leg. t.dominus. ff.
de pecul.leg.cum ſimilibus. Hæc non debetur re
gulariter,niſi ſtipulatione præcedente promiſsio
eius rectè facta probetur: l.1.C.de uſuris. Idq́; in
tantum,ut licet aliquando ex conſenſu ſit præſti-
ta,præiudiciũ debitori non adſerat ad futuri tem
poris ſolutionem. l.creditor. C.de uſuris. Nau-
tica ſiue maritima, quæ creditori ob incertum na
uigationis periculum, quod in ſe recipit, ab eo
qui trans mare uehitur, dependi ſolet, unde &
Traiecticia dicitur: & ſi pecunia in eo loco quo
datur,conſumatur,nautica non erit. Modeſtinus
l.1.ff.de naut.fœn. Hæc uerò rurſus eſt duplex,
ut ex Polluc.lib.8.Budæus & in Annotationibus
ad Pandectas, & in libro de Aſſe annotauit: ſci-
licet Heteroplus,& Amphoteroplus. Hetero-
plus,cum fœnerator tantum commeatus pericu-
lum ſuſcipit,id eſt alterius nauigationis: Ampho
teroplus autem in commeatum & remeatum ta-
xata eſt,id eſt, ita contrahitur, ut nec uſura nec
ſors debeatur,quàm ſi nauis cum mercibus ſoſpes
ad domicilium uſque rediiſſet, de qua prædicta l.
1.ff. de naut.fœn. Quod uerò hic de deſcri-
ptione uſurarum dicitur, id ad antiquam fœnera
torum conſuetudinem refertur, qui ut gnaui &
diligentes patresfamilias, nomina debitorũ in li-
brum rationum uel tabulas deſcribere ſolebant:
quæ

quæ quòd in ſingulas Calendas fœnerarent, Ca- Calendaria
lendaria uocabantur, memorata tam oratoribus quid.
atq; poetis,quàm noſtris Iureconſultis,ut Senecæ
lib.1.de Beneficijs: Nemo beneficia in Calendario
ſcribit.de quo,præter alios, Alciatus lib.2.Parer-
gœn, cap. 23. Itaq; cum lex mutuum à creditore
in tabulas hic deſcribi uetat,intelligit eum à peri-
culo nauigationis immunem, uſuras exigere uel
petere non debere.idq́; ita eſſe,cõfirmat infrà lex
16.& facit l.2.C.de naut.fœn.

AD SVMMARIA LE-
gis Rhodiæ.

Κήλωσις, ſeu κήλη, latinis ramex ſeu tumor, l.7.
non ſolùm in ſcroto,ſed & qualibet corporis par κήλωσις
te.ſic dictus,ut Euſtathius lib.1.Odyſſ.Hom. exi-
ſtimat, ἀντιφραστικῶς, παρὰ τὸ κηλεῖν, quòd ni-
mirum parum delectationis adſerat.

Ενθήκη,& hic & in prooemio,aliiſq́; legibus, l.8.
ut inf.10.31. & 42.mercem ſignificat, & ſpecies, ἐνθήκη.
& quidquid oneris naui imponitur. Papinianus
l.ſecunda ff.de inſtructo uel inſt.l. dotes prædio-
rum, ἐνθήκας quoq; appellari ſcribit. Ac inde
quur, quas enthecas uetus Nouellarum editio ha
buerat, Haloander Conſtit. 128. § ſi uerò. dotes
prædij interpretatus ſit,facilè apparet. Dotes ue Dotes prædiorum.
rò prædiorum quæ ſint, Columella indicat lib. 4.
cum inquit: Vineaſq́; cum dote ſua,id eſt cum pe-

damentis & uiminibus, binis ouilibus in ſingula iugera poſitas dico.

ἐκπορίζειν.

In ſummario legis 41, ἐκπορίζειν pro ἐκπορεύεσθαι, quod eſt abire, egredi, uſurpari uidetur: cùm aliàs ἐκπορίσαι, pro τοῦ ἐκβαλεῖν in uſu ſit, annotante Heſychio.

AD LEGEM SECVNDAM.

σχοινία καννάβινα.

In lege ſecunda, de inſtrumẽtis naui furto ſubtractis agitur. Quæ aũt propriè inſtrumentorum appellatione cõtineantur, Vlpianus tractat l. inſtructam. ff. de uerb. ſig. & l. quæſitũ. ff. de iuſt. uel iuſt. leg. Funes uerò Cannabinos ideo lex nominat, ꝙ hi cæteris ſint meliores, et ex uaria materia olim ſint facti. Nã & ex iunco cõfectos, indicat nomẽ σχοῖνος, quo Græci herbã eam appellãt. itidẽ ex philyra, et palmæ folijs, nec nõ arborũ corticibus atq; papyro cõfectos, copioſe docet Euſtath. in fine ſecũdi Odyſſ. & lib. 22.

ἄρμενα.

Ἄρμενα uela uſitatè dicũtur, ut idẽ annotat Iliad. 5. licet et ἱστία & ὀθόναι uocẽtur, ut & Latinis carbaſa & lintea. Hinc τριάρμενος nauis Antigoni, quòd tria uela, trinosq; malos haberet, apud Pollucem:

ἀρμενίζειν.

& ἀρμενίζειν uerbum, non aliàs quidem, ſed in hiſce tamen legibus frequens, pro uelificare: & ἀρμενιστής, l. 46. pro eo qui uelo dirigendo præeſt.

Διφθέ-

Διφθέραι.

Διφθέραι, cilicia ſunt, ut hodie uulgus nauticum appellat, quæ fieri ſolebant ex pellibus caprinis: ut Varro lib. 2. de Re ruſtica tradit, & Virg. tertio Georgic.

Nec minus interea barbas, incanaq; menta
Cinyphij tondent hirci, ſetasq; comantes,
Vſum in caſtrorũ, & miſeris uelamina nautis.

Dicta autem fuere Cilicia, teſte Aſconio in tertia Verr. à Cilicibus populis, apud quos primùm confecta ſunt: haud dubiè ea occaſione, quòd (ut Suidas tradit) illic hirci ualde piloſi ſint. Ciliciorum uelorum meminit Vlpianus l. fundi. § quæ pictæ. ff. de act. empti.

ξυλαγώγια.

Quæ lege tertia ξυλαγώγια uocantur, uix alijs authoribus memorata credo. Eſt autem ξυλαγώγιον, genus ſupplicij nautici, cum quis ſubleuatus poſteriori corporis parte, ad lignum uehementi impulſu adigitur. Rem barbaram uoce ſimili reddendo, lignagium dici poſſet. Hodie non ſolùm nautis noſtris in Oceano Germanico, ſed & alijs paßim frequens. Eiuſdem generis eſt & στρέβλη, cuius Euſtathius alicubi meminit, & Eccleſiaſt. decimotertio.

καταποντισμός.

Et καταποντισμός, hodie quoque frequens, cum quis funi alligatus in mare proijcitur, et ſubtus nauim raptatus, atq; ſublatus denuò ſubmergitur. Vnde

Sicyo-

Sicyoniorum tyrannus atq; pirata καταποντι-
στὴς, licet diuerſiore nonnihil ſignificatione, di-
ctus, quòd præda non contentus, captos etiam in
mare præcipites daret.

In lege nona, ferè præcipua materia huius ti-
tuli conſiſtit. tractat etenim præcipua quæ ad ia-
ctum pertinent: nimirum quæ forma in iactu ſer-
uanda ſit, quæ res iactu facto ad contributionem
uocandæ, & qui conferre ſeu contribuere tenean
tur: Ac ad primum quod attinet, lex exigit, ut ſi
neceßitas undarum ac tempeſtatis nauigia iactu
exonerari poſtulet, id à nauclero, dominis mer-
cium conſultis ac conſentientibus, fiat. non modò
enim inciuile, ſed & iniquũ eſſet, cuiuſquam res,
illo inuito ac reluctante, ab alio proijci. Vnde
quoq; lex 38 infrà præcipit, ut ita demũ iactura à
nautis alijsq; fiat, ſi dominus merces prior pro-
iecerit. Idq; non ſolùm ſecundũ legem Rhodiam
ſeruari eſt ſolitum, ſed & exinde perpetua con-
ſuetudine in mari receptum: ut liquidò apparet
in naualibus legibus recentioribus, cap.98. Iactu
autem facto, res omnes in naui contribuuntur, ita
ut & ueſtimentorũ & annulorum, earumq; mer
cium æſtimatio fiat, quibus nauis non oneratur,
ueluti gemmarum & margaritarum: l.2. § cum
in eadem. ff. ad l. Rhod. de iact. Quin & nauis ip
ſa obnoxia eſt contributioni, ut leges pleræq;
huius

huius tituli teſtantur, & Harmenopulus quoque
tradidit lib.2.tit.10. Solius liberi capitis nulla eſt
hic æſtimatio, & cibariorum: quòd, ſi quãdo hæc
deficerent, quod quiſq; haberet, in cõmune con-
ferre ſoleat, ut inquit Paulus dicta l. ſecunda. § cũ
in eadem. Illud autem nullam æſtimationem reci-
piat, l.1. § hæc in factum. ff. de his qui deiec. cum
ſimil. Conferunt itaq; omnes quotquot in naui
ſunt, non tantum uectores, ſed & ipſi nautæ: ut
hic dicitur, & l.2. ff. h.t. Verùm huic capiti duo
ex Harmenopulo & ſcriptis Iureconſultorum
ſunt adijcienda, de æſtimatione rerum, & de por
tione contributionis: quarum illa ineunda eſt ita,
ut res iactæ tanti æſtimentur, quanti emptæ ſunt:
res uerò ſaluæ, quanti uenire poſſunt. idq; ideo,
ut detrimentũ in exiguum coarctetur, & lucrum
dilatetur, iuxta Harmenopulum. Contributio-
nis uerò portio, ut Paulus l.2. § portio. ait, præſta
tur pro æſtimatione rerum quæ ſaluæ ſunt, & ea
rum quæ ſunt amiſſæ. Id eſt, res iactæ, & ſeruatæ
inter ſe, comparari debent, & ex earum propor-
tione contributio facienda. Atq; hæc de con-
tributione, quæ hic συμβολὴ, alijs autem cõmu-
niore uocabulo συνεισφορὰ dicitur. Porrò in
hac eadem lege χρημάτων appellatio tam latè
patet, quàm pecuniæ uocabulũ apud Latinos. I- χρήματα.
taq; hic non ſolùm pecunia numerata, ſed & cor
pora

pora ſignificantur. l. pecuniæ prima. & l. pecu-
niæ ſecunda. ff. de uerb. ſignificat. Idq; ita eſſe, præ
terquam quòd materia ipſa euincit, & Budæus
diligenter docuit in commentarijs Græc. ling.
Quod autem lex ψῆφον ποιεῖν fieri præcipit, id
ego interpretor calculum iniri, ac rationē rerum
quæ in naui ſunt ſubduci debere, uerbis finalibus
legis adductus: licet alioqui plerūq; ψῆφον ποιεῖν
ſit, ferre uel dare ſententiam, &c.

11. Legis undecimæ uocabula pleraque iam antè
expoſita ſunt. κάραβοι δὲ ἐξηρτημένοι dicuntur,
uel ſcaphæ maiora nauigia comitantes & aſſectā
tes, uel lintres neceſſarijs rebus instructæ atq; ar-
matæ, ἀπὸ τῆς ἐξαρτήσεως uoce deducta, ut &
antea annotatum eſt.

Αὐχένες, gubernacula nauis intelliguntur, συ-
νεκδοχικῶς, parte pro toto accepta. Nam guber-
naculi ſumma pars, quam anſam Vitruuius uocat
lib. 10. cap. 8. οἴαξ dicitur, autore Polluce lib. 1.
cap. 9. quanquam & totum gubernaculum eo
nomine intelligi poteſt, teſte Thoma Magiſtro de
dictionibus Atticis. Media pars, φθείρ, aut ῥίζα,
uel ὑπόζωμα: extremitas πτερύγιον, Latinè ala di
ci poſſet. quod reliquū eſt, αὐχὴν uocatur. Eſt
itaq; αὐχὴν, ea pars quæ ſemper eſt in aqua: ea ue
rò & ἰφέλκιον, & πηδάλιον appellatur, atte-
ſtāte Euſtathio Odyſ. lib. 5. Et hinc parœmia in-
telligi

telligi poteſt, ἁγνότερος πηδαλίου, hoc eſt, guber
naculo caſtior: de puris minusq; ſordidis rebus,
quod ea gubernaculi pars ſemper ſit in aqua.

Πλάγια latera, aliàs πλευραὶ Græcis dicta: nō
nunquā etiā τοῖχοι. Dicūt enim τοῖχον εὐώνυμον
καὶ δέξιον, dextrū ſiniſtrū'ue latus, ut apud Pol-
lucem legimus. Lucianus in Ioue Tragœdo: ἢ πρώ
ρας ἐπιμελητὴς ἀποδέδεικτ' ἂν, ἢ τοίχου ἄρχων:
Vel proræ rector declarari debeat, uel lateris al-
terius præfectus. Sunt autē latera nauis, quæ ſunt
inter proram & puppim: ſed id ex longitudine,
non latitudine conſiderare debemus. Cic. de Orat.
In nauigio, latera, carinæ, prora, puppis.

Lege decimaquinta, uerbo κελεύσας, nautica 15.
exhortatio denotari uidetur: quæ & Latinis ce-
leuma uel celeuſma dicitur. illa autem in nauibus
claſsiarijs interdum aſſa uoce, interdum tibia ca-
nebatur: ita ut remiges pro modulorum atq; har-
moniæ ratione uel concitarent, uel inhiberent re-
mos. Pedianus in actione prima in Verrē author
eſt, remigibus celeuma per ſymphoniacos ſeruos
cani ſolitum olim eſſe, & per aſſam uocem, id
eſt ore prolatam: interdum, ut in Argo na-
ui, per citharam. Hinc Celeuſtes, qui remiges
hortatur, qui & à Plauto latinè hortator dici-
tur, quòd ea hortamenta faciat. Verbum autem
ἐξαλύσαι, quod hic poſitum eſt, τοὺς ἀλεξανδρεῖς
ἐπὶ

ἐπὶ τοῦ ἐκφυγεῖν uſurpare, Varinus autor eſt. idq;
ita in exemplari Florentino inuenitur. Alia uerò
legunt ἐξελκύσῃ: id quod eſt, nauem de terra dedu
xerit. Vnde Budæo helcyarij, qui in naui onera
funibus moliuntur: uel qui naues deducunt, ſub-
ducuntq;. Gyraldo tamen aliter intellecti, nimi-
rum pro his qui naues ad amnium ripas & maris
littora funibus trahunt: ab helcyo, quod eſt ge-
nus funis.

16. Lege decimaſexta, ubi ἐπιβολὴ in exemplari
Florentino, in alijs ἐπιβουλῇ legitur, quaſi textus
ex inſidijs piratarum, pecunijs quid incrementi
accedere uelit. Ego Florentini exēplaris lectionē
ſecutus ſum: quamuis & alia defendi ac retine-
ri poßit.

21. Quod l. uiceſimaprima uerbū σαβουράτον u-
ſurpatur, id ego à Latino ſaburra deductum exi-
Saburra. ſtimo. Conſueuerunt enim nautæ ſaburra, quæ
craßior ac uilior eſt arena, naues onerare, ad cer
tam uſq; menſuram, ut iactante fluctu ſtabiliores
ſint. Verg. Georg. 4.

—— Et ſæpe lapillos,
Vt cymbæ inſtabiles fluctu iactante ſaburram,
Tollunt.——

Capitur & pro quocunq; pon-
dere, nauibus huiuſmodi cauſa imponi ſolito. Me-
taphoricῶsq; ad alias res transfertur.

27. Lex, τὰ φορτία τὰ ἐν οὐρίᾳ κείμενα, ἀκινδύνως
εἶναι

εἶναι. Οὐρία uentus ſecundus eſt, & aura proſpe οὐρία.
ra, ut quidam tradidere: ſic dicta ἀπὸ τῆς οὐρᾶς,
id eſt puppi, quam impellit: puppis etenim οὐρὰ
interdum, ab animalium cauda uocatur, Moſco
pulo teſte: Poetis οὖρος eſt, ut apud Hom. Iliad. α.

ἵκμενον οὖρον ἵει πλησίστιον ἐσθλὸν ἑταῖρον.

Hinc phraſis illa frequens, ἐξ οὐρίας πλεῖν, quod
eſt nauigare uento ad puppim flante. In quibuſ-
dam exemplarib. legebatur, τὰ ἐν ὁρίᾳ κείμενα:
ſed quid ea lectio uelit, non uideo. Nam licet Ho Horia.
ria nauis ſic piſcatoria, Plauto in Rudente memo
rata: tamen quî lectio iſta huic loco conueniat,
alijs iudicandum relinquo. Ego eam quæ expedi
tior erat, ſecutus ſum.

Ἐμβολῆς, cuius lex 28 meminit, ſæpius eſt mē 28
tio in iure noſtro, ut l. iubemus C. de ſacroſanctis ἐμβολή.
eccleſ. l. ult. de nauib. nō excuſ. lib. 10. & in edicto
Iuſtiniani 13. Ea aūt Alciatus in præallegatis Co
dicis locis, itineris ingreſſum ſignificari ait. Alij,
meo iudicio, clarius: publicarū ſpecierū ſeu an-
nonarū tranſuectionē eā appellarūt. Ita ut mire-
re, doctiß. uirū Gyraldū in locis prædictis embo-
lon legi poſſe, cēſuiſſe: de naui ipſa, locū utrunq;
intelligentē. Eſt enim ἔμβολος nauis quæpiā uelo ἔμβολος.
cißima, ſicuti & τριέμβολος, & δεκέμβολος Ae-
ſchylo, nauis Neſtoris. ἔμβολα uerò ſunt naui ἔμβολα.
giorū faſtigiatæ partes, id eſt proræ, quas & Si-

momata uocant. Apud Plutarchum tamen in Cæ
ſare, ἔμβολα ſunt roſtra Romani fori, ut cum ait:
καθήμενος ἐπὶ τῶν ἐμβόλων, Sedēs pro roſtris.
Sed apud Pindaricos interpretes emboli appella
tione lignum, ad quod anchoræ deſtinantur, ſigni
ficatur. hæc partim apud Euſtath. lib. ult. Odyß.
& Iliad. τ. partim Cœlium lib. 12. cap. 19.

34 Vt ὀθόνης appellatione genus lintei tenuißi-
ὀθόνη. mi ſignificatur: dicti παρὰ τὸ ὀθεῖσθαι, ὅ ἐστι με-
ταχινεῖσθαι, διὰ τὴν λεπτότητα, ut aſſerit Euſta
βέστα. thius lib. Iliad. α. item lib. 3. ita βέστης dictione Ro
mana omne ueſtimentum continetur, ſiue id la-
neum ſiue ſericum, ſiue bombycinum ſit, induen-
di, præcingendi, amiciendi, inſternendi, inijcien-
di, accubandi'ue cauſa paratum. Vlp. l. 1. ff. de
βεστιάριον. auro & arg. legato: hinc βεστιάριον quoq; Græ-
cis τόπος, ἔνθα ἡ ἀναγκαῖα ἀπόκειται ἐσθής, ut
inquit Suidas.

35 Καταρτία, lege 35, malū ſignificari puto, quē
Homerus alicubi καταρτίον nominat, παρὰ τὸ
καταίρειν, ὅ ἐστιν ἀναχωρεῖν ἢ ἀποπλεῖν: ut Ety
mologicon habet, ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος. συμβαί-
νει γὰρ, ἀποπλεούσης τῆς νηὸς ἐπαίρειν τὰ ἱστία
καὶ καταρτία. Quamuis καταίρειν & idem ſit
quod ἐλλιμενίζειν, καὶ καταπλέειν, ut annotat
Euſtathius lib. 1. Odyſſeas. Arboris autem uo
ce malum reddidimus, quòd ita ea uoce & uete-

res Iureconſultos uſos conſtet. l. amißæ. § arbore.
ff. ad l. Rhod. de iactu. l. 3. ff. eodem tit.

Τὸν βιγλίων φρουρὸν, excubijs agendis præ- 36
fectum intelligo, dictione à Latinis mutuata.
Nam ea Græcos fuiſſe uſos, apparet ex titulo Zo
naræ, & libris Nicephori regis περὶ παραδρο-
μῆς, ſtatim capite ſecundo: id quod (quia Nice-
phorum nōdum extare ſcio) ita inſcriptum eſt,
περὶ βιγλῶν, καὶ πόσον διάστημα ὀφείλουσιν
ἀπ' ἀλλήλων διΐστασθαι. Nonnulla exempla-
ria, βιγλιοφόρος habere uidi: ſed quid ea dictio-
ne intelligatur, alij cogitent. βιγλίδας, funes ex βιγλίδας.
iunco contextos eſſe, Etymologicon tradidit. Sed
quid id ad rhombum?

Congruit ea pars legis quæ de æſtimatione 40
holoſerici loquitur, cum uerbis Flauij Vopi-
ſci in Aureliano, ſcribentis: Veſtem holoſe-
ricam neque ipſe in ueſtiario ſuo habuit, neque
alteri utendam dedit. Et cum ab eo uxor ſua pe
teret, ut unico pallio blatteo ſerico uteretur, il-
le reſpondit: Abſit ut auro fila penſentur. Li-
bra enim auri tunc libra ſerici fuit. Eſt autem
holoſerica ueſtis, tota ex ſerico, nulla alia ma-
teriæ ſubducta: qua primus Romanorum u-
ſus eſt Antoninus Heliogabalus, autore Lam-
pridio. Subſerica uerò eſt, cuius ſubſtamen ex
ſerico eſt.

41 Κέρατα, Cornua quoq; Latinis, ut apud Virg.
Cornua uelatarum obuertimus antennarum.
Quæ autem cornua propriè ſint, Tertullianus
oſtendit libro aduerſus Marcionem tertio: Nam
in antennna (inquit) quæ crucis pars eſt, extre
mitates cornua uocantur.

Τῶν ἐφολκίων mentio fit l. 43. 44. & 46. Eſt
ἐφόλκια, autẽ ἐφόλκιον, ſiue fœminino genere ἐφολκὶς, ge-
nus nauigij, quod maiorẽ nauem ſubſequi ſolet.
Suidas & Moſcopulus, ſic dictum aiũt παρὰ τὸ
ἐφέλκεσθαι: unde & per trãslationẽ pro cõuiua
uſurpatur, non uocato, ſed ab alio adducto, qui
Latinis umbra dicitur. Sed & τὸ πηδάλιον,
id eſt temonem ſeu ſtiuam nauis, ἐφόλκιον appel
lari, antea ex Euſtathio annotaui, lib. 5 Odyſſ.
atq; ita hanc uocem in prioribus duabus legibus
accipere non uererer. Licet quidam uelint id po
tius ἐφολκαῖον, quàm ἐφόλκιον dici. Verùm Eu-
ſtathio hæc confundi, perſpicuum eſt.

Poſteriores duæ leges ſummario carent, quòd
eæ fortè ab alio legibus Rhodijs adiectæ ſint. De-
ſumpta autem prior eſt ex tit. C. Ne quid oneri
publico imponant: lib. 11. alia autẽ ex tit. Digeſto
rum de incend. ruin. nauf. rat. na. expug.
l. 1. & l. Pedius.

F I N I S.

E R R A T A.

Pag. 19. uerſ. 1. uendiderit, pro fecerit 23. 20.
Nam hi 24. 11. αὐτὰς εἰ 13. αὐτὰς 25. 9. cuſto-
dias inſpicere 14. Epiſcopi in die paraſceues, incar.
27. 17. l. unius 31. 5. C. de erro. aduoc. 43. 8. nec
exceptionẽ 54. 1. Ἀνεῖσι 69. 24. ni ſtiterit 209.
penult. ſoluant ei qui de communitate ſunt, iuſtas
212. 3. οἰκείων 215. 7. nondũ adultus 265. 20. re-
perta 271. 21. manibus 273. 23. de iur. immun.
274. 10. ſic dictam 277. penult. æſtimaretur. 278.
17. hic lex, non, dicit lex 278. 20. taxatio-
nem 280. 1. leg. l. dominus

RERVM ET VERBORVM in hiſce legibus memorabilium INDEX.

A

Accurſij lapſus. 277
Ægyptiæ naues 276
Aelij Galli I.C. de uerborũ ſignificatione commentarij 270
æſtimatio rerũ qualis ineunda, iactu facto. 285
ala 286
Alciatum à uocabulorum interpretatione nõ abhorrere 271
amphoteropl9 uſura. 180
annus 31
anſa 286
antenna 292
Antigoni nauis τεσσάρμινος 282
ἀντίλεγον 48
Antiochi clades 271
Antonini de lege Rhodia reſcriptum 272
Ant. Auguſtinus I.C. 271 & 272
arbor nauis 290
archigubernium 274
armamenta 279
ἄρμενα 282
ἀρμενίζειν. ibidem
ἀρμενιστὴς. ibidem
aſſa uox 287
αὐχὴν 286
αὐχένες. ibidem
aura proſpera 289

B

Βαγεύειν 160
βχοδὸν 148
barcæ 279
βίστυ 290
βιστιάζειν. ibidem
βιγλίδες 291
βιγλιοφόρος. ibidem
βιγλίων φρουρός. ibidem
bonorum poſſeßio 53

C

Caij de origine uocabulorum libri 270
Calafatte. καλαφάτης 274
Calaphates cur Michael Imp. dictus. ibidem

calcu-

calculus modiationis 276
calculum iniri 286
Calendarium 279. 281
καννάβινα σχοινία, cannabini funes 282
carabellæ 275
καράβιον, carabita, carabus 275
κάραβοι ἐξηρτημένοι. 286
carbaſa 282
καταίρειν 290
καταποντισμὸς 283
καταποντιστὴς 284
καταρτία 290
κατάρτιον. ibidem
κατασκευὴ 279
κόλλα, κόλλωσις 281
celeuma, κελεύσαι, celeuſma, celeuſtes 287
centenariæ naues 277
centonarij 274
κέρατα 291
chilias 277
χρήματα 285
χρόνος μίσθιος 32
ὀλίγος 52
Cilicia 283
claßiarij milites 275
coloni 128
Columellæ locus 281. 282
Cõſulatus liber 275 & 276
contributionis ratio qualis, iactu facto 285
cornua 291, 292
κυβερνήτης 273

D

Δικίμβολος 289
δημόσιοι 272
δορυφόροι 274
διακατοχὴ 60
διφθέραι 283
dolabrarij 274
dotes prædij, uel prædiorum 281

E

Εκβιβαστὴς 110
ἐκπορίζειν 282
ἐκπορίσασθαι. ibid.
ἐκπορίσαι 282
ἔμβολα 289
ἐμβολή. ibid.
ἔμβολος. ibidem
ἔγγειος uſura 279
ἐνθήκη 281
enthecæ cur dotes prædij ab Haloandro redditæ. ibid.

ἐπανα

ἐνιαυτὸς 20
ἐφόλκαιον 286.292
ἐφόλκια 292
ἐφολκὶς ibid.
ἐπιβάται. ἐπιβατίδες. 275
ἐπιβολή, ἐπιβολὴ 288
ἐπιχειρία 279
ἐξαρτυμένον πλοῖον. ibidem
ἐξαρτία ibidem
ἐξάρτησις ibid. & 286
executor 111
ἐξελκύσαι 288
ἐξειλύσαι 287
ἐξ οὐρίας πλεῖν 289

F

Fœneratorũ antiqua conſuetudo 280
frumenti modiatio 278
funes cannabini 282
funes nautici ex uaria materia fieri ſoliti 282

G

Gubernaculo caſtior, prouerb. 287
gubernacula 286
gubernator 273
gundulæ 279
Gyraldi lapſus 289

H

Hannibalis clades 271
ἀγνότερος πηδαλίου, prouerb. 287
ἥβη τελεία 118
ἑξημέριοι 178
helcyarij 288
helcyum ibid.
Heliogabalus primus Romanorũ holoſerica ueſte uſus 291
heteroplus uſura 280
hirci Cilices piloſi 283
ἱστία 282
holoſerica ueſtis quis Romanorum primus ea uſus ibid.
horia 289
hortator 287
ὕλη 175
ὑπόζωμα 286

I

Incontinenti 31
infans 111
iactura in naui quãdo facienda 284
iactus faciendi ratio. ibidem
iactu facto res omnes in naui contribui 284
etiã ipſam nauim. ibi.
in iactu, ſolius liberi capitis & cibariorũ nulla æſtimatio 285
inſtrumentorum appellatione quæ contineantur 282

L

Latera nauis, dextrum, ſiniſtrum 287
lex Rhodia quatenus Antonino Imp. approbata 272
legum nauticarũ quæ in Oceano Germanico & mari mediterraneo obſeruantur, editio promiſſa 271
legum Rhodiarum antiquitas. ibidem
Liburnicæ naues 276
lignagium 283
lintea 282
lintres 286
Luciani locus 273.287

M

Malus, arbor nauis 290
mercatoris arcam & ſeruum portãdi lex 276
μίτρος χεῖρος 32
Michael Imp. cur Calaphates dictus 274
millenaria nauis 277
Mithridatis clades 271
modiatio quid 277
modiatio frumenti 278
modiationis calculus. 276
modus pro modiatione. 278
μυρτὸν. μυρτίτης 178

N

Nauales leges recentiores 284
naualium fabrorũ complura genera 274
naucleri, nauicularij, nauiculatores 273
naufragia ad publicanos pertinento, lex 273
nauigia uectoria 275
nauis ipſa etiam in iactu cõtributioni obnoxia. 284
nauis millenaria Chilias. 277
nauis fabricator 274
artifex. ibidem

nauis latera 287
nauis modiatio quid 277
in Naui extruenda præſtitus modus ſeruari ſolitus 278
naues quadragenariæ, ſeptuagenariæ, cētenariæ 277
naues onerariæ, φορτηγοί, φορταγωγοί, φορτίδες. 276 σιτηγοί, σιταγωγοί. ibid.
nauiū nomina à loco 276
nauium Rhodiarum genera 276
naupegus 274
nautica exhortatio qualiter fieri ſolita 287
nautica uſura duplex. 280
nauticarū legum quæ in Oceano Germanico & mari mediterraneo obſeruantur, editio promiſſa 271
Neſtoris nauis δικάμβολος 289
Nicephori regis περὶ παραδρομῆς liber 291
Nouellarum locus 281

O

Oboli duo, remigis merces 273
οἴαξ 286
ὀλίγος χρόνος 52
onerariæ naues 276
onerariarum nauium ueterum ad recentiores collatio 278.279
ἴεσθαι 290
ἴθυνε. ibid.
ἰθύναι 282

P

παραχρῆμα 30
pecunia 285.286
πηδάλιον 286.292
πηδαλὶς ἀγύρτρος, prouerb. 287
perpetuum 126
φορτηγοί. φορταγωγοί. φορτίδες 276
φοσσάτον 150
φλάξ 286
πλάγια 287
Plauti locus 274
πλευραί 287
πλοῖον διαχρυσωμένον 279
Plutarchi locus 289.290

prædij

prædij uel prædiorū dotes 281
proræ 289
proræ rector 287
proreta. prora 274
πρύμνα 273
πρωρεὺς, πρωράτης 274
φέρειν ποιεῖν 286
πτερύγιον. ibidem
puppis, πρύμνη 273

Q

Quadragenariæ naues. 277

R

Ramex cur κήλη Græcis. 281
remigis merces 273
ῥίζα 286
Rhodia nauis, eiuſq; æſtimatio 276.278
Rhodiarum nauium genera 276
Rhodiarum legum antiquitas 271
Rhodij maris imperio potiti. ibid.
Rhodiorum leges nauales ab Imp. comprobatæ, non tamen ſtatim ciuitate donatæ 272
Rhodiorum peritia naualis 271 & uetus diſciplina. ibidem
Romani Rhodiorum opera illuſtres uictorias ſortiti. ibidem
roſtra fori Ro. 289.290

S

Σαβούρατον. ſaburra. 288
ſcalarij 275
ſcaphæ 286
σινδὼν 279
σχοινία κανναβινα 282
σχοῖνος. ibidem
σίδηρον 146
Senecæ locus 281
ſeptuagenariæ naues 277
ſerici eadē cum auro æſtimatio 291
Sicyoniorum pirata καταποντιστὴς 284
Sidoniæ naues 276
ſimomata 289
σιτηγοί, σιταγωγοί 276
ſtiua nauis 292
στρεβλὸν 283
συμβολὴ 285
συνεισφορά ibid.

Τιλιά

T

Τιλάα ὕβα 118
temo nauis 292
tempus exiguum 53
modicum 33
Theodoſiani Cod. locus. 278
τεῖχοι, σύνωνυμος καὶ διέξιος 287
traiecticia uſura 280
τριζύγμενος nauis 282
τρίμβολος 289
τριώβολον, remigis merces 273
tritici modiatio 278

V

Vectores 275
uectoria nauigia. ibid.
uela 282
uentus ſecundus 289
uigilum præfectus 291
Virgilij locus 283. 288
umbra 292
uocabulorum explicatio etiam à doctiſsimis iureconſultis tam ueteribus quàm recentioribus tractata 270
Vopiſci locus 291
uox aſſa 287
ἀρὰ 289 ἄρος. eod.
ἀρία 289
uſura apud ueteres duplex 279 terreſtris. ibid. nautica ſiue maritima 280 traiecticia. ibid.
uſura nautica duplex. ibid.

X

Xenophontis locus 273
ξυλαγωγία 283

FINIS.

BIBLIOTECA PROVINCIAL UNIVERSITARIA BARCELONA

BASILEAE, EX OFFICINA Ioannis Oporini, anno Salutis humanæ M. D. LXI. menſe Auguſto.